

ქართველი უცხოეთში
Грузин за рубежом
Georgians abroad

ვა, სოფელი, რაშიგან ხარ, რას გვაბრუნებ, რა ზნე გჭირსა!
ყოვლი შენი მონდობილი ნიადაგმცა ჩემებრ ტირსა!
სად წაიყვან სადაურსა, სად აღუფხვრი სადით ძირსა?!
მაგრა ომერთი არ გასწირავს კაცსა, შენგან განანირსა.

შოთა რუსთაველი

Печальный мир, скажи мне, в чем твоя сокрыта тайна?
Что ты гонишь человека и гнетешь необычайно?
Ты ведешь его откуда и смешаешь где с землею?
Только Бог один заступник всем, отвергнутым тобою!

ШОТА РУСТАВЕЛИ

Alas, O world, what ails you, Why this perpetual whirl?
All who have trusted in you are in tears like me and heart-sick:
Though you uprooted our joy and made us, O world, to suffer,
Yet God forsakes not the man you have cast from you and abandoned.

SHOT A RUSTAVELI

100

ქართველი უცხოეთში • Грузин за рубежом • Georgians abroad

100

100 ქართველი უცხოეთში 100 გრuzin за рубежом 100 Georgians abroad

ქართული ენციკლოპედიის რედაქცია მუდმივი და უანგარო მხარდაჭერისათვის
გულითად მაღლობას მოახსენებს საერთაშორისო საქველმოქმედო ფონდს **ქართუ**

Редакция Грузинской Энциклопедии выражает сердечную благодарность международному
благотворительному фонду *Cartu* за постоянную и бескорыстную помощь

Editorial Board of Georgian Encyclopedia cordially thanks the International Foundation
Cartu for its kind support

წიგნის გამოცემა შესაძლებელი გახდა **თიბისი ბანკისა** და მისი ხელმძღვანელის
ბატონ მამუკა ხაზარაძის ფინანსური მხარდაჭერით, რისთვისაც ქართული
ენციკლოპედიის რედაქცია გულითად მაღლობას უხდის მათ

Книга издана при финансовой поддержке *TBC Bank* и его руководителя господина
Мамука Хазарадзе, за что редакция Грузинской Энциклопедии сердечно благодарит их

Editorial Staff of Georgian Encyclopedia would like to express sincere gratitude to *TBC Bank* and its
leader Mr. *Mamuka Khazaradze* for their financial support, which provided the ability to publish this book

ქართული ენციკლოპედიის რედაქცია გულწრფელ მაღლობას მოახსენებს
მაკდონალდსის საქართველოს წიგნის გამოცემის ფინანსური მხარდაჭერისათვის

Редакция Грузинской Энциклопедии выражает искреннюю благодарность
Макдоналдс Грузия за финансовую поддержку в деле издания книги

Editorial Staff of Georgian Encyclopedia expresses deep gratitude to
MacDonald Georgia for the financial support of this publication

ქართული ენციკლოპედიის რედაქცია მაღლიერებით აღნიშნავს
ბატონ **თამაზ სომხიშვილის** უანგარო თანადგომას

Редакция Грузинской Энциклопедии выражает признательность
господину *Tamaz Somkhishvili* за бескорыстную поддержку

Editorial Staff of Georgian Encyclopedia is grateful and appreciative
to Mr. *Tamaz Somkhishvili* for his loyal support

100

ქართველი უცხოეთში
Грузин за рубежом
Georgians abroad

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია
Национальная Академия наук Грузии
Georgian National Academy of Sciences

ქართული ენციკლოპედიის ირაკლი აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია
Главная научная редакция Грузинской Энциклопедии им. И. Абашидзе
I. Abashidze Chief Scientific Editorial Board of Georgian Encyclopedia

სარედაქციო კოლეგია:
მარიამ ლორთქიფანიძე
როინ მეტრეველი
ვალერი სილოგავა
გოჩა ჯაფარიძე
ზურაბ აბაშიძე
გიორგი ლორთქიფანიძე

Редакционная коллегия:
Мариам Лордкипанидзе
Роин Метревели
Валери Силогава
Гоча Джапаридзе
Зураб Абашидзе
Георгий Лордкипанидзе

Editorial Board:
Mariam Lordkipanidze
Roin Metreveli
Valeri Silogava
Gocha Japaridze
Zurab Abashidze
George Lordkipanidze

ძირითადი სამუშაო ჯგუფი:
ირინე აბაშიძე
თამარ დოლიძე
მარინე თუშიშვილი

Основная рабочая группа:
Ирина Абашидзе
Тамар Долидзе
Марине Тушишвили

Main working group:
Irine Abashidze
Tamar Dolidze
Marine Tushishvili

დიზაინი:
გიორგი წერეთელი

Дизайн:
Георгий Церетели

Design:
George Tsereteli

© ქართული ენციკლოპედიის ირაკლი აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია, 2010
Главная научная редакция Грузинской Энциклопедии им. И. Абашидзе, 2010
I. Abashidze Chief Scientific Editorial Board of Georgian Encyclopedia, 2010

ISBN 978-99928-20-35-3

ინგლისური თარგმანი:
ვალერი ჭკადუა

Английский перевод:
Валери Чкадуа

English Translation:
Valeri Chkadua

რუსული თარგმანი:
მარინე თუშიშვილი

Русский перевод:
Марине Тушишвили

Russian translation
Marine Tushishvili

ფოტომასალის ავტორები:
თ. დვალი
ფ. ლობჯანიძე
დ. ლოლაძე
დ. ცხადაძე
ვ. წერეთელი

Авторы фотоиллюстраций:
Т. Двали
П. Лобджанидзе
Д. Лоладзе
Д. Цхададзе
В. Церетели

Authors of Photos:
T. Dvali
P. Lobjanidze
D. Loladze
D. Tskhadadze
V. Tsereteli

**კომპიუტერული
უზრუნველყოფა:**
ირაკლი ხუციშვილი
გვანცა მახათაძე
დავით ცვარიანი

**Компьютерное
обеспечение:**
Иракли Хуцишвили
Гванса Махатадзе
Давид Цвариани

Layout:
Irakli Khutsishvili
Gvantsa Makhadadze
David Tsvariani

მომზადებულია შპს დივაიზ სტუდიოს მიერ

Подготовлено к печати в **Diwise Studio Ltd**

Layout and Prepress by **Diwise Studio Ltd**

რედაქციისგან

პკითხველს ვთავაზობთ გამოცემას უცხოეთში მოღვაწე იმ ქართველებისა და ქართული წარმოშობის პირთა შესახებ, რომლებმაც უძველესი დროიდან დღემდე მნიშვნელოვანი კვალი დატოვეს უცხოეთის ამა თუ იმ ქვეყნის კულტურაში, მეცნიერებასა და პოლიტიკურ ცხოვრებაში. ზოგი მათგანი საქართველოში არ დაბადებულა, ზოგიერთს საქართველოში არც უცხოვრია, ან ბავშვობისას დაუტოვებია სამშობლო; ისინი იმ ქვეყნის კულტურისა და საზოგადოებრივი ცხოვრების ნაწილად იქცნენ, სადაც მოღვაწეობდნენ. შთამბეჭდავია ამ ქვეყნების ჩამონათვალი: ეგვიპტე, ბიზანტია, საბერძნეთი, პალესტინა, ირანი, ოსმალეთი, ევროპის ქვეყნები, რუსეთი, ამერიკა...

ჩვენ მიერ მოძიებული ზღვა მასალა სრულად ვერ აისახებოდა ამ წიგნში. ამიტომ ამჯერად შევარჩიეთ ასი, გარდაცვლილი, გამოჩენილი მოღვაწე. გამოცემაში მოხვდნენ არა მხოლოდ ისინი, რომლებმაც თავისი საქმიანობით მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანეს სხვა ქვეყნის ცხოვრების ამა თუ იმ სფეროში (უფრო მეტიც, ზოგი მათგანი წმინდანად და ეროვნულ გმირადაც კი შერაცხეს), არამედ ისინიც, რომლებიც უცხოეთში საქართველოსთვის დაშვრნენ და საქართველოს იქიდან გაუწიეს ფასდაუდებელი სამსახური. მაგ., ქეთევან დედოფალი და ექვთიმე თაყაიშვილი... ერთი ქრისტიანული სარწმუნობისათვის თავგანწირვის, უმაგალითო ზნეობისა და ღირსების სიმბოლო არა მარტო ქართველთათვის, არამედ მთელი საქრისტიანოსათვის; მეორე – წლების განმავლობაში ეროვნული საგანძურის უანგარო მცველი უცხო მიწაზე. ორივე წმინდანად შერაცხა ქართულმა მართლმადიდებელმა ეკლესიამ, რადგან მათმა თავდადებამ ზოგადსაკაცობრიო მნიშვნელობა შეიძინა.

უცხოეთში მოღვაწეობად არ ჩაითვალა საზღვარგარეთ სწავლისა და მცირე ხნით საქმიანობის პერიოდი. ვერ მოხვდა ამ გამოცემაში, მცირე გამონაკლისის გარდა, მეფის რუსეთის სამხედრო მოსამსახურეთა უმრავლესობა, ასევე 1921 წელს საბჭოთა რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიის შემდეგ ემიგრაციაში წასული საქართველოს მთავრობა. მათ შესახებ განზრახული გვაქვს ცალკე წიგნის გამოცემა.

წიგნის „100 ქართველი უცხოეთში“ გამოცემის იდეა მოგვაწოდა ქართველთა კავშირმა რუსეთში, რომელიც დაგვეხმარა შესაბამისი მასალების მოძიებაშიც. ასევე დახმარება გაგვინიეს საქართველოს საელჩოებმა გერმანიაში, ეგვიპტეში, თურქეთსა და საფრანგეთში.

მასალის მოძიებისას გამოვიყენეთ „ქართული საბჭოთა ენციკლოპედია“, ენციკლოპედიები „საქართველო“ და „ქართული ენა“, ქართველ (გ. ბერაძე, ნ. ვაჩინაძე, თ. ნატროშვილი, მ. სვანიძე, ბ. სილავაძე, ვ. სილოვავა, კ. ფერაძე, მ. ქავთარია, გ. შარაძე, დ. ჯანელიძე, გ. ჯაფარიძე) და უცხოელ მეცნიერთა ნაშრომები. უანგარო დახმარებისათვის მადლობას ვუხდით საქართველოს ეროვნულ მუზეუმს, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ქართული ემიგრაციის მუზეუმს, საქართველოს თეატრის, მუსიკის, კინოსა და ქორეოგრაფიის სახელმწიფო მუზეუმს, ვ. ჭაბუკიანის მემორიალურ სახლ-მუზეუმს, ხელნაწერთა ეროვნულ ცენტრსა და დოკუმენტური ფილმების სტუდიას „მემატიანე“.

ОТ РЕДАКЦИИ

Предлагаем читателю издание о жизни и деятельности тех грузин, или грузин по происхождению, которые издревле, вплоть до настоящего времени, оставили значительный след в культурной, научной и политической жизни за рубежом. Многие из них родились за границей, или в детстве покинули родину. Они стали частью культуры и общественной жизни той страны, в которой они жили и творили. Впечатляет перечень этих стран: Египет, Византия, Греция, Сирия, Палестина, Иран, Османская Империя, европейские страны, Россия, Америка...

Естественно, что освоить в пределах одного издания собранный нами обширный материал было невозможно. Поэтому мы отобрали сто наиболее выдающихся деятелей, которых уже нет в живых. В книгу вошли не только те, которые своей деятельностью привнесли что-то ценное в жизни другой страны (более того, некоторых из них признали национальными героями, или причислили к лику святых), но и те, которые своей самоотверженностью издалека оказали неоценимую услугу Грузии. К примеру, царица Кетеван и Еквтиме Такаишвили – одна символ преданности христианской вере, исключительной нравственности и достоинства не только для Грузии, но и для всего христианского мира; другой – бескорыстный страж грузинских национальных ценностей во Франции в течение многих лет. И поскольку их самоотверженность стала общечеловеческим достоянием, грузинская православная церковь причислила обоих к лику святых.

Годы обучения и сравнительно малый период работы или службы за пределами Грузии мы не сочли соответствующими специфике этой книги. Не попали в данное издание, за малым исключением, военнослужащие под царским российским флагом, а также правительство Грузии, эмигрировавшее после аннексии Грузии Советской Россией в 1921 г. Мы намерены посвятить им отдельное издание.

Идея издания книги „100 грузин за рубежом“ принадлежит Союзу грузин в России, который дал нам содействие в подборе материалов. Хотим отметить весьма ценную помощь посольств Грузии в Германии, Египте, Турции и во Франции.

В процессе подбора материалов были использованы „Грузинская Советская Энциклопедия“, энциклопедии „Сакартвело“ („Грузия“) и „Картули Эна“ („Грузинский Язык“), научные труды грузинских (Г. Берадзе, Н. Вачнадзе, Д. Джанелидзе, Г. Джапаридзе, М. Кавтария, Т. Натрошили, К. Перадзе, М. Сванидзе, Б. Силагадзе, Г. Шарадзе) и зарубежных ученых. За оказанную бескорыстную услугу приносим свою благодарность Национальному музею Грузии, Музею грузинской эмиграции Тбилисского государственного университета, Грузинскому государственному музею театра, музыки, кино и хореографии, Мемориальному дому-музею имени В. Чабукиани, Национальному центру рукописей и Студии документальных фильмов «Мематиане».

EDITORIAL STAFF OF GEORGIAN ENCYCLOPEDIA

Editorial staff of the Georgian Encyclopedia would like to call your attention to the current publication about Georgians and persons of Georgian origin, who left abroad and enriched the culture, science or politics of those countries where they used to reside, either permanently or temporarily from antiquity to our times. Some of them were not born in Georgia, while others had never lived in this country. Still others, who were born in Georgia, had left their homeland at an early age. Nonetheless, they successfully integrated into the public and social life of the countries where they used to live and work. Incomplete list of those countries is as follows: Egypt, Byzantium, Greece, Palestine, Iran, Ottoman Empire, the United States of America, European countries, etc.

Naturally, the bulk of information that was researched by our staff could not fit into this edition. Therefore, we chose one hundred deceased outstanding persons of Georgian origin, who contributed to the development of different walks of life in the country of their residence. Some of them were even sanctified; others were granted the title of National Heroes. At the same time we have also included herein well-known Georgians who, living abroad, toiled for the benefit of their historic homeland. To justify our choice, the examples of Queen Ketevan and Eqvtime Takaishvili would be enough. The former was the believer, who sacrificed her life for Christian faith. She is the symbol of high moral principles and integrity for all Georgians as well as for the entire Christian world. The latter is the embodiment of an honest and incorruptible person, who selflessly guarded Georgia's treasury abroad. Georgian Orthodox Church canonized both of them since their self-denial bears universal values.

We did not view the period of study at foreign educational institutions and short-term service in other countries as a residence and work abroad. With minor exceptions, given publication does not comprise most of the names of Georgian officers who used to serve in the Tsarist Russian army, neither does it mention the members of Georgian government, who immigrated in the wake of Georgia's annexation on the part of Soviet Russia. We intend to prepare special reference book about them.

Georgian community in Moscow advised us that we should prepare and publish 100 Georgians Abroad. Its members also assisted us to unearth the relevant data. Embassies of Georgia in Egypt, Germany, Turkey and France did their best to bring about this book.

In our research we drew on *Georgian Soviet Encyclopedia* and Encyclopedic publications *Georgia* and *Georgian Language* and works of Georgian scholars (G. Beradze, N. Vachnadze, T. Natroshvili, M. Svanidze, B. Silagadze, K. Peradze, M. Kavtarria, G. Sharadze, D. Janelidze, G. Japaridze), as well as foreign researchers. We would like to express thanks to the *National Museum of Georgia*, the *Museum of Georgian Immigration of Tbilisi State University*, the *State Museum of Theater, Music, Cinema and Choreography of Georgia*, the *Memorial Museum of V. Chabukiani*, the *National Center of Manuscripts* and the *Studio of Documentary Films - Mematiane*, for their selfless assistance.

კიარე ეოვლი ქვეეანა, სიგბე
და სივრცე, განი, და...

ზურაბ ავალიშვილი

1876–1944

ზეცნიერ-იურისტი, ისტორიკოსი, ლიტერატურათმცოდნე, დიპლომატი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1900 წელს დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი. ერუდირებული ახალგაზრდა სახელმწიფო სამართლის კათედრაზე დატოვეს საპროფესოროდ მოსამზადებლად და სამი წლით პარიზში მიავლინეს. 1909 წელს მიიწვიეს პეტერბურგის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში პროფესორად და ადმინისტრაციული სამართლის კათედრის გამგედ. 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ დაინიშნა სენატორად. 1918 წელს საქართველოში დაბრუნდა და დაინიშნა საქართველოს დემოკრატიული რესპუბლიკის მთავრობის მთავარ მრჩევლად საგარეო პოლიტიკის საკითხებში. ზ. ავალიშვილი იყო საქართველოს დამოუკიდებლობის აქტის პროექტის ერთ-ერთი ავტორი; იგი ასევე აქტიურად მონაწილეობდა დამოუკიდებელი საქართველოს პირველი კონსტიტუციის მომზადებაში.

1921 წელს, საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ, ზ. ავალიშვილი ემიგრაციაში წავიდა. ცხოვრობდა საფრანგეთსა და გერმანიაში. გერმანელთაგან საფრანგეთის ოკუპაციისას, მისი აქტიური მონაწილეობით მოხერხდა, რომ გერმანელებმა ვერ ივდეს ხელთ საფრანგეთში 1921 წელს გატანილი საქართველოს ის-

უченый-юрист, историк, литературовед, дипломат. Родился в Грузии, в г. Тбилиси. Окончил юридический факультет Петербургского университета (1900). Эрудированный молодой ученый был оставлен при кафедре государственного права для получения профессуры и командирован в Париж на три года. В 1909 г., по приглашению Петербургского политехнического института, занял должность профессора и заведующего кафедрой по административному праву. После Февральской революции 1917 г. был назначен сенатором. В 1918 г. вернулся в Грузию и занял пост Главного советника по вопросам внешней политики при правительстве демократической республики Грузии. З. Авалишвили был одним из авторов проекта Акта независимости Грузии, принимал активное участие в разработке первой Конституции Грузии.

В 1921 г., после установления Советской власти в Грузии, З. Авалишвили эмигрировал и жил во Франции и Германии. Неоценима заслуга З. Авалишвили в том, что грузинские музеинные ценности, вывезенные в 1921 г. в Париж и охраняемые Е. Такаишвили, не попали в руки немцев во время оккупации Франции. В 1940 г. З. Авалишвили сменил место жительства и переехал в Мюнхен. В эмиграции он работал плодотворно. Круг его научных интересов охватывал вопросы истории, государственного права и национальной государственности.

Scholar, jurist, historian, literary critic and diplomat, born in Tbilisi. In 1900 he graduated from the Law Faculty of St. Petersburg University. The talented and erudite graduate was invited by the Chair of Political Law to continue his work on Doctor's Degree and was sent to Paris for three years with the mission of advancing in the knowledge of jurisprudence. In 1919, Polytechnic Institute of St. Petersburg offered Z. Avalishvili to take the position of a Professor and hold the Chair of Administrative Law of the selfsame Institute. In 1917, after the February Russian Revolution, he was appointed a Senator. In 1918 he returned to Georgia to take up the duties of a Foreign Policy Councilor in the Government of Georgian Democratic Republic. Z. Avalishvili was one of those who drafted the Act of Independence of Georgia. At the same time, he actively participated in elaboration of First Georgian Constitution.

In 1921, after the Soviet rule was established in Georgia, Z. Avalishvili immigrated to Europe. He lived in France and Germany. He was one of the Georgian patriots, who hid from the Nazi invaders the items of Georgian treasury and archive, which had been taken to France in 1921 and safeguarded there by E. Takaishvili.

In 1940 Z. Avalishvili moved to Munich, Germany. In immigration he continued to work on the issues of history, political law and national statehood.

ტორიული სიძველენი, რომელთა მცველიც ე. თაყაშვილი იყო. 1940 წელს ზ. ავალიშვილი საცხოვრებლად მიუწენდი გადავიდა.

ემიგრაციაში ზ. ავალიშვილი ნაყოფიერად მუშაობდა საისტორიო, სახელმწიფო სამართლისა და ეროვნული სახელმწიფო ბრიობის საკითხებზე. მნიშვნელოვანია მისი ნაშრომები: „საქართველოს შეერთება რუსეთთან“ (1901), „საქართველოს დამოუკიდებლობა 1918-21 წლების საერთაშორისო პოლიტიკაში“ (1925, შ. ელიავას რედაქციითა და ნინასიტყვაობით). ზოგიერთი ცნობით, მიუნხენში გერმანულად დაიბეჭდა (1944) ზ. ავალიშვილის „საქართველოს ისტორია“. იკვლევდა ასევე ძველი ქართული მნერლობისა და ფილოსოფიის საკითხებს.

ზ. ავალიშვილი გარდაიცვალა ქ. შვარცენფელდში, დაასაფლავეს ქ. შვანდორფში. 1993 წელს მისი ნებტი თბილისში გადმოასვენეს და დიდუბის პანთეონში დაკრძალეს.

Значительные труды: „Присоединение Грузии к России“ (1901), „Независимость Грузии в международной политике 1918–21 годов“ (1925, редакция и предисловие Ш. Элиава). По некоторым сведениям, в 1944 г. в Мюнхене вышла в свет книга З. Авалишвили „История Грузии“ на немецком языке. Исследовал он также и вопросы древнегрузинской литературы и философии.

З. Авалишвили скончался в г. Шварценфельд; был похоронен в г. Швандорф. В 1993 г. прах его был перезахоронен в Тбилиси и предан земле Дидубийского пантеона.

He has written a number of noteworthy books, among them: *Incorporation of Georgia into Russia* (1901), *Independence of Georgia in the International Politics of 1918-1921* (1925). According to the information, *History of Georgia* by Z. Avalishvili was published in German in Munich (1944) but the book could not be traced as yet. He also delved in the problems of literature and philosophy.

Z. Avalishvili died in Germany and was buried in the town of Schwandorf. In 1993 his mortal remains were transferred to Tbilisi and buried in the Didube Pantheon.

აღავერდი ხანი Alaverdi Khan

გახ. 1613

ორანის პოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე. გამაჰმადიანებული ქართველი, გვარად უნდილაძე, რომელიც საქართველოდან ტყვედ წაიყვანეს ბავშვობაში. იგი ირანის ჯარის პირველი ყულარადასი გახდა; იყო ფარსის ოლქის ბეგლარბეგი, შაჳ აბას I-ის სამხედრო რეფორმების ერთ-ერთი აქტიური გამტარებელი. როგორც სარდალმა, განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი ოსმალეთთან ომში 1603-12 წლებში. სამხედრო მოღვაწეობის გარდა, ენეოდა სამშენებლო საქმიანობას – საკუთარი სახსრებით აშენებდა ბაზრებს, ქარვასლებს; ისპაანში, მდ. ზენდერუდზე ააგო ხიდი, რომელიც დღესაც მოქმედებს და მის სახელს ატარებს. მოულოდნელი იყო ალავერდი ხანის გარდაცვალება 1613 წელს შაჳ აბას I-ის საქართველოში ლაშქრობის წინ. თანამედროვენი გადაკრულად აღნიშნავდნენ, რომ მის სიკვდილში შაჳის ხელი ერია, თუმცა იმავე შაჳ აბას I-ის ბრძანებით ალავერდი ხანი დიდი პატივით დაკრძალეს მეშვეობით.

ირანში ალავერდი ხანის შვილებიც დანინაურდნენ. უფროსი – იმამ-ყული ხანი მამის სიკვდილის შემდეგ ფარსის ბეგლარბეგი გახდა, ხოლო უმცროსი – დაუდ ხანი – განჯა-ყარაბაღისა.

ум. 1613

Политический и военный деятель Ирана. Принявший ислам грузин, по фамилии Ундиладзе. Ребенком был похищен из Грузии. Попав при дворе сефевидов, быстро выдвинулся. Стал первым куллар-агасы иранского войска, бегларбеком провинции Фарс. Он принимал активное участие в проведении военных реформ шаха Аббаса I. Особенно отличился Аллаверды-хан как военачальник во время войны с Османской Турцией 1603–12 гг. Противостояние он не только на военном поприще – на свои средства строил базары, караван-сараи; в Исфахане над рекой Зендеруд по сей день высится каменный мост, который носит имя Аллаверды-хана. Неожиданной была его смерть, ибо скончался он в 1613 году, в преддверии похода шаха Аббаса на Грузию. Современники намекали, что в его смерти была замешана рука шаха Аббаса, хотя по приказу того же шаха останки первого иранского куллар-агасы с должностными почестями были преданы земле Мешхеда.

Продвинулись в Иране и сыновья Аллаверды-хана. Старший – Имам Кули-хан после смерти отца стал бегларбеком Фарса, а младший – Дауд-хан – Гянджи и Карабаха.

died in 1613

Prominent politician, high-ranking military officer and statesman of Iran, Georgian by origin, whose surname was Undiladze. He adopted Muslim faith after he was kidnapped from Georgia in his childhood, was taken to Iran and sold as a slave. He grew up to become the Commander of Shah's Guard in the Iranian army. He was appointed to the position of the Governor of Farsi Province. He showed extraordinary fervor in implementing the military reforms of Shah Abbas I.

In the 1603–1612 war against the Ottoman Empire Alaverdi Khan proved himself an intrepid warrior. Apart from military activities, he was engaged in civil engineering: by his own means he used to build markets and caravansaries. He financed the construction of the bridge over the Zayandeh River in Isfahan, which bears his name and is still functional.

Alaverdi Khan died unexpectedly prior to Shah Abbas's invasion of Georgia. Rumors had it that the Shah was privy to his death. However, by the order of Shah Abbas I, he was buried in Mashhad with great honor.

After Alaverdi Khan's death his sons stepped-up in the political life of Iran: Imam-Quli Khan, his elder son, was appointed the Governor of Farsi, while Daud Khan, Imam-Quli's younger brother, was assigned to the post of the Governor of Ganja-Karabakh.

Аллауерди хана мосты в Исфахане
Мост Аллауерди-хана в Исфахане
Alaverdi Khan Bridge in Isfahan

აღესანდრე ბათონიშვილი (ბაგრატიონი) Alexandre Batonishvili (Bagrationi)

1674-1711

Дарთული კულტურის მოლვანე, მწერალი, მოსკოვის ქართველთა ახალმენის მეთაური, მეფე არჩილ II-ის ძე. 1680-იანი წლების დამდეგს იმერეთის ტახტიდან გადაყენებულმა არჩილ II-მ რუსეთთან დაკავშირდა გადაწყვიტა. 1684 წელს ალექსანდრე ბატონიშვილი მამასთან, მამუკასთან და სახლთუბუცეს 6. ჯორჯაძესთან ერთად ჩავიდა მოსკოვს. აქ იგი ბოიარინ დ. ნიკოლაევის სასახლეში ცხოვრობდა. 1691 წელს ბატონიშვილებს – ალექსანდრესა და მამუკას მოსკოვში საკუთრებად უბოძეს ბოიარინ ვ. გოლიცინის უფილი სასახლე კარის საყდრიანად, ხოლო ქალაქებარეთ – სოფ. ვესვიატსკოე, მოგვიანებით კი – მამულები ნიუნი-ნოვგოროდში. ალექსანდრე ბატონიშვილმა შეისწავლა რუსული და სხვა უცხო ენები, რუსული ლიტერატურა, სამხედრო ხელოვნება, ნარმატებით უძღვებოდა ქართველთა ახალშენის კულტურულ და სამეცნიერო საქმიანობას; მიიპყრო პეტრ I-ის უურადღება, მისი ახლო მეგობარი და თანამებრძოლი გახდა. 1697-98 წლებში ალექსანდრე ბატონიშვილი ოფიციალური წევრის სტატუსით მონაწილეობდა ევროპაში პეტრ I-ის „დიდ ელჩობაში“. ამსტერდამში იგი დაუკავშირდა ცნობილ ჰოლანდიურ მეცნიერებელს ნიკოლაუს ვიტსენს, მიაწოდა მასალები საქართველოსა და ქართული დამწერლობის შესახებ. კენიგსბერგსა და ჰააგეში ალექსანდრე ბატონიშვილი საარტილე-

Деятель грузинской культуры, писатель, предводитель грузинской колонии в Москве. Сын царя Арчила II. В начале 1680-х гг., отстраненный от трона Имерети Арчил II обратился к России. В 1684 году Александре Батонишвили, вместе с братом и сахлтухцесом (министр царского двора) Джорджадзе, приехал в Москву. Сначала он жил во дворце боярина Д. Николаева, а в 1691 г. царевичам предложили в собственность бывший дворец боярина В. Голицына в Москве, в Подмосковье же – с. Всехсвятское, а позднее – поместья в Нижнем Новгороде. Александре изучил русский и другие иностранные языки, приобщился к русской литературе, освоил военное искусство, успешно управлял хозяйственной и культурной жизнью грузинской колонии. Петр I, приблизив к себе молодого царевича (он числился среди друзей и сподвижников Петра I), включил его в состав «Великого Посольства» 1697-98 гг. в качестве официального члена. Во время поездки по странам западной Европы, Александре в Амстердаме установил связь с известным голландским ученым Н. Витсеном, передав ему материалы о Грузии и грузинской письменности. В Кенигсберге и Гааге он изучил артиллерийское дело. В 1699 г. Петр I удостоил его званием генерал-фельдцейхмейстера и назначил начальником Российского Высшего артиллерийского управления. Александре Батонишвили был

Writer and leader of Georgian township in Moscow, son of Archil II, King of Imereti (West Georgia). In early 1680s dethroned King Archil II resolved to establish relations with Russia. In 1684 Alexandre Batonishvili, his brother Mamuka and Majordomo N. Jorjadze arrived in Moscow, where Boyar D. Nikolaev accommodated them at his palace. In 1691 Emperor Peter I presented Alexandre and Mamuka with the former palace of Boyar V. Golitsin in Moscow along with the palatial church and Vsesviatskoye village in the countryside. Later on the Emperor also granted estates in Nizhny Novgorod to them.

Alexandre Batonishvili gained knowledge of Russian and other foreign languages; mastered Russian literature and military art. He effectively coped with cultural and economic life of Georgian township. Alexandre attracted the attention of Peter I, becoming the Emperor's close friend and associate. In 1697-1698 Prince Alexandre was an official member of Peter the Great's 'Grand Legation' in Europe. During the years of 'Grand Legation' in Holland, Alexandre got acquainted with a well-known Dutch scientist N. Witsen and furnished him with the materials on Georgia and Georgian written language.

Alexandre studied gunnery in Königsberg and Hague. In 1699 Peter I granted him the title of General-Feldzeugmeister and appointed him to the position of the Head of Russian

რიო საქმეს სწავლობდა. 1699 წელს პეტრე I-მა მას გენერალ-ფელდ-ცონიხმაისტერის წოდება უბოძა და რუსეთის არტილერიის უფროსად დანიშნა. იგი იყო რუსეთის არტილერიის პირველი გენერალ-ფელდ-ცონიხმაისტერი. მისი ინიციატივით ხორციელდებოდა რუსეთის არმიის გარდაქმნა, კადრებით დაკომპლექტება, შეიარაღების გაუმჯობესება და არტილერიის რეორგანიზაცია.

1700 წელს შვედეთის მოს დროს ალექსანდრე ბატონიშვილი ნარვასთან ბრძოლაში ტყვედ ჩავარდა. ტყვეობაში თარგმნა მან რუსული სასულიერო ლიტერატურის ნიმუშები, იმპერატორ ბასილი მაკედონელისა და სხვათა თხზულებანი. ალექსანდრე ბატონიშვილის განათლებამ შვედეთის სამეცნიერო და კულტურული წრეების ურადლება მიიპყრო. სტოკჰოლმში განაახლა მან ზრუნვა ქართული შრიიფტის დამზადებასა და ჩამოსხმაზე. ჩამოსხმული შრიიფტი მოსკოვში გადააგზავნა და 1705 წელს მოსკოვის სამეცნიერო სტამბაში დაიბეჭდა „დავითნი“ – პირველი ქართული ნაბეჭდი წიგნი რუსეთში.

1711 წელს, მრავალგზისი მცდელობის შემდეგ, პეტრე I-მა ალექსანდრე ბატონიშვილი ტყვეობიდან გამოიხსნა. შვედეთიდან რუსეთს მიმავალი ბატონიშვილი გზაში – პიტეოში გარდაიცვალა. იგი დიდი პატივით ჩასვენეს მოსკოვს და დონის მონასტრის უფლის მირქმის ეკლესიაში დაკრძალეს.

первым генерал-фельдцейхмейстером русской артиллерии. Он был инициатором преобразований в русской армии, укомплектования ее кадрами, усовершенствования снаряжения и реорганизации артиллерии.

Во время войны со шведами, в 1700 г., Александр попал в плен к шведам под Нарвой. Годы плена оказались плодотворными: царевич перевел на грузинский язык образцы русской церковной литературы, завещание императора Василия Македонянина и др. Благодаря своей просвещенности и образованью, Батонишвили вскоре привлек внимание научных и культурных кругов Швеции. В Стокгольме он возобновил старания по изготовлению и отливу грузинского шрифта. Отлитый шрифт он переслал в Москву и в 1705 г. в царской типографии было напечатано первое грузинское печатное издание в России – „Давитни“ („Псалтырь“).

После многократных попыток, в 1711 г. Петр I добился освобождения Александра Батонишвили. Однако, он так и не смог достичь Москвы, скончался в Питео, по дороге из Швеции в Россию. Тело покойника было доставлено в Москву с должными почестями. Похоронен в Донском монастыре, в Сретенском храме.

Artillery. Alexandre Batonishvili was the first Feldzeugmeister of Russian Artillery.

In 1700, in the war between Sweden and Russia, Alexandre was taken prisoner at Narva. In captivity he translated Russian spiritual literature, works of Emperor Basil of Macedonia and other compositions. Alexandre's education attracted the attention of Swedish scientific and cultural circles. In Stockholm he resumed his efforts directed at molding of Georgian print. The type was forwarded to Russia and in 1705, *Davitni* (book of prayers), the first printed Georgian book was published in Moscow.

In 1711, the iterant endeavors of Peter I were crowned with success and Alexandre Batonishvili was released from captivity. Alexandre died in Piteo, on his way from Sweden to Russia. His body was delivered to Moscow with profound reverence and buried at the Donskoy Monastery of the Dormition of Jesus Christ.

ალი ბეი ალ-ჯაბირ Ali Bey al-Qabir

1728-1773

კ გვიპტის მამლუქი მმართველი. დაიბადა აფხაზეთში, ქართველი მღვდლის ოჯახში, სახელად იოსები ერქვა. 1741 წელს მოიტაცეს და ეგვიპტეში ვინძე ვაჭარს, კიურდ აჰმადს მიჰყიდეს, რომელმაც იგი ტომით ქართველს, მაღალი თანამდებობის სახელმწიფო მოღვაწეს იქრაპიმ ქათხუდას უფეშქაშა. ალი ბეი თავისი ნიჭის წყალობით მაღალ დაწინაურდა. 1763 იგი სრულიად ეგვიპტის მამლუქთა ხელისუფლების თავაცად „მაის ალ-ბალადად“ აირჩიეს. მისი მომხრე ბეიებისა და მსახურების უმრავლესობა ქართველი იყო. მას ურთიერთობა ჰქონდა საქართველოსთან. რუსეთ-ოსმალეთის ომის დროს (1768-74) რუსეთს დაუკავშირდა, ოსმალეთის სულთანს აუჯანცედა, ფაშა კარიღდან განდევნა და 1769 წელს ეგვიპტის დამოუკიდებლობა გამოაცხადა. მან არაბეთშიც ილაშქრა და ჰიჯაზი შემოიერთა, რისთვისაც მექა-მედინის შერიფმა აბდ ალ-ლაჰმა 1771 წელს ეგვიპტის სულთნისა და ამინ ალ-ბაჰრაიმის (წითელი და ხმელთამაზუ ზღვების მბრძანებელი) ტიტულები უბოძა, მეტსახელად კი „ქაბირი“ (დიდი) უწოდა. 1772 წელს ალი ბეიმ გაათავისუფლა პალესტინა, ლიბიანი და სირიის სამხრეთი ნაწილი დამასკის ჩათვლით. მამლუქ მხედართმთავართა ერთი ნაწილი განუდგა ალი ბეის. იგი დამარცხდა და აკაში გაიქცა. 1773 წელს სცადა ხელისუფლების აღდგენა, მაგრამ სალიპიას ბრძოლაში დამარცხდა და ტყვედ ჩავარდა.

მамлюкский правитель Египта. Родился в Абхазии, в семье грузинского священника. Звали его Иосебом. В 1741 г. был похищен и продан египетскому торговцу Киурду Ахмаду. Торговец, со своей стороны, преподнес его в дар Ибрахиму Катхуде, грузину по происхождению, который занимал высокий государственный пост в Египте. Одаренный юноша быстро продвинулся. В 1763 г. его избрали „Шаих ал-балладом“ – главой мамлюкского правительства Египта. Большинство среди его сторонников – беев и слуг – были грузины по происхождению. Он имел связь с Грузией. Во время русско-турецкой войны (1768–74) вступил в союз с Россией, поднял восстание против Турции, изгнал пашу из Каира и в 1769 г. объявил независимость Египта. После похода на Аравию присоединил Хиджаз, за что шериф Мекки и Медины Абдаллах в 1771 г. пожаловал Али-бею титулы султана Египта и повелителя Средиземно-Красного морей, дав ему прозвище „Кабир“ (великий). В 1772 г. Али-бей освободил Палестину, Ливан и юг Сирии, включая Дамаск. Однако, часть мамлюкских беев восстала против него и Али-бей был вынужден бежать в г. Акка. В 1773 г., с целью восстановления своей власти в Египте, предпринял поход против восставших беев, но попытка оказалась безуспешной и в битве под Салихиа войско Али-бея было разбито, а сам взят в плен.

The Mameluke Ruler of Egypt. He was born in Abkhazia (West Georgia) in the family of a poor priest and was given the name of Yoseb. In 1741 he was kidnapped and sold to Egyptian merchant Kiurd Ahmed, who presented him to Ibrahim Qahia, a high-ranking statesman of Georgian origin. Thanks to his talents, Ali Bey rose to the high position in Egyptian hierarchy. In 1763 he was elected *Shaikh Al-Ballad*, leader of Egyptian Mameluke government. He maintained contacts with Georgia.

During the 1768-1774 Russian-Ottoman War Ali Bey Al-Qabir came in close contact with Russia. In 1769 he ousted Turkish Sultan from Cairo and declared the independence of Egypt. Ali Bey undertook a military campaign against Arabia and took over the town of Hijaz. For that deed Abd Al-Lah, Sheriff of Mecca-Medina, granted him the title of the Sultan of Egypt and the Red and Mediterranean Seas and dubbed him *Qabir* (Great).

In 1772 Ali Bey liberated Palestine, Libya and Southern Syria, including Damascus. A group of Mameluke commanders, led by Abu Zahab, renounced him and waged war against him. Crushed Ali Bey Al-Qabir retreated and found shelter in Akka. In 1773 in an attempt to regain power, he struck back at the rebellious Beys but in the battle at Salihia Ali Bey Al-Qabir was defeated and taken prisoner.

He was killed in Cairo and buried at Qarafa cemetery.

100 ქათველი ეკბოეოში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

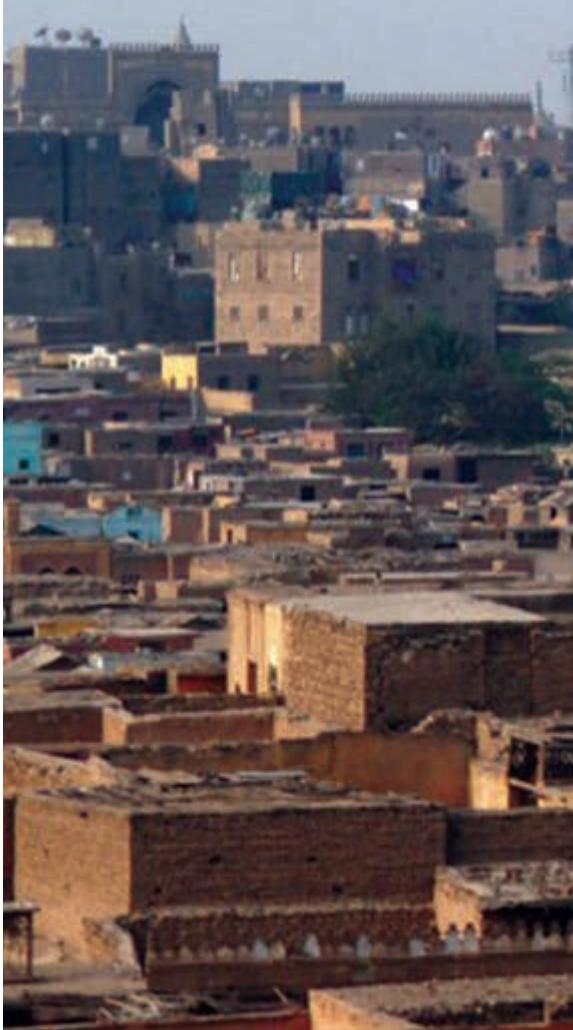
ალი ბეიმ ფაქტობრივად შექმნა თანამედროვე ეგვიპტის საფუძვლები და განსაზღვრა ქვეყნის დამოუკიდებლობის ის კურსი, რომლის რეალიზაცია XIX ს-ში მოახდინა მუჰამედ ალი ფაშამ.

ალი ბეი ალ-ქაბირი კაიროში გარდაიცვალა. დაკრძალულია მცირე კარაფას სასაფლაოზე.

Али-бей фактически заложил основу современного Египта и определил тот курс независимости страны, который в XIX в. реализовал Мухаммед Али-паша.

Али-бей ал-Кабир скончался в Каире. Похоронен на кладбище Малой карафи.

ძველი კაირი
Старый Каир
Old Cairo ►

ეიძოუნი ამილახვარი

Димитрий Амилахвари

Dimitry Amilakhvari

1906-1942

ს აფრანგეთის არმიის ოფიცერი, საფრანგეთის უცხოური ლეგიონის პოდორენკოვნიკი, ფრანგული ნინაალმდეგობის გმირი. დაბადა სოფ. ბაზორკინოში (ჩერმენი, ჩრდ. ოსეთი). დაბადების ადგილის მიხედვით „ბაზორკა“ შეარქვეს. რუსეთის მიერ საქართველოს ანექსიის შემდეგ (1921) ოჯახი თურქეთში გადასახლდა, ხოლო 1922 წელს საფრანგეთში გადავიდა და პარიზში დასახლდა. 1924-26 წლებში სწავლობდა სენ-სირის სამხედრო სასწავლებელში, შემდეგ მსახურობდა საფრანგეთის უცხოურ ლეგიონში. მეორე მსოფლიო ომის დროს, 1940 წელს, ფრანგულ საექსპედიციო კორპუსთან ერთად, რომელიც ნორვეგის კამპანიაში მონაბილობდა, სხვადასხვა ადგილას იბრძოდა – ეკვატორული აფრიკიდან დაწყებული ჩრდილო პოლარული წრით დამთავრებული. 1942 წელს მიიღო უმაღლესი სამხედრო ჯილდო – ნორვეგიის სამხედრო ჯვარი. ნავრიკთან ბრძოლის შემდეგ ევაკუირებული იყო დიდ ბრიტანეთში, სადაც შეუერთდა მოძრაობას „მებრძოლი საფრანგეთი“. ამილახვარი მონაბილობდა ერიტრეიის კამპანიაში, ქ. მასაუის აღებაში (1941); სირიის კამპანიაში, ქ. დამასკის აღებაში; ბირ-ჰაკეიმის ბრძოლაში (1942). დაღუპა ელ-ალამინის ბრძოლაში. „ჩვენ, უცხოელებს, მხოლოდ ასე შეგვიძლია დავუმტკიცოთ საფრანგეთს ერთგულება – სიცოცხლე შევწიროთ მას“ – ეს სიტყვები

Officer of French army, Vice Colonel of French Foreign Legion, hero of French Resistance. He was born in Bazorkino village (present Chermen in North Ossetia). Friends used to call him 'Bazorka' after the place of his birth. In 1921, after the Russian annexation of Georgia (his family lived in Georgia at that time), the Amilakhvari family moved to Turkey and a year later they left for France. They settled in Paris. In 1924-1926 D. Amilakhvari studied at the Military Academy of Saint-Cyr-l'Ecole. After graduating from the Academy he joined the Foreign Legion. In WW II, as a member of French expeditionary corps, he spent 1940 fighting in different corners of the world – starting from Equatorial Africa and ending with North Polar Circle. In the wake of Norwegian Campaign of 1942, D. Amilakhvari was awarded the highest military decoration – Military Cross of Norway. After the battle at Navrik, he was evacuated to Britain, where he joined the liberation movement *The Fighting France*. D. Amilakhvari participated in the Eritrean Campaign for the battle for Massawa (1941), in the Syrian Campaign (taking of Damascus), in the Bir-Hakeim battle in 1942.

D. Amilakhvari was killed in the battle at El-Alamein. 'We, aliens, have only one manner to express our gratitude o France – die for her!' – These were the words he pronounced a few months prior to his death.

D. Amilakhvari was buried in the

100 ქათველი ეკბოეოში
100 ქათველი ეკბოეოში
100 ქათველი ეკბოეოში

დ. ამილახვარმა სიკვდილამდე რამდენიმე თვით ადრე წარმოთქვა.

დ. ამილახვარი ლიბიის უდაბნოშია დაკრძალული. სიკვდილის შემდეგ საფრანგეთის პრეზიდენტმა

დე გოლმა მას საპატიო ლეგიონის კავალრის უმაღლესი წოდება მიანიჭა. 1956 წელს ს. ამილახვარის სახელი მიანიჭეს სენ-სირის სამხედრო სასწავლებლის 143-ე გამოშვებას.

был удостоен высшего звания Кавалера Ордена Почетного Легиона. В 1956 г. его имя было присвоено 143-му выпускну Военного Училища Сен-Сир.

Libyan Desert. President of France Charles De Gaulle posthumously awarded him the highest honorary decoration – *Order of Legion*.

ისაკი აბერტი აბერტი (აბერტიაშვილი) Ираклий Андроников (Андроникашвили) Irakli Andronikov (Andronikashvili)

1908-1990

რ უსი მწერალი და ლიტერატურათმცოდნე. ცნობილი იურისტისა და მეცნიერის ლუარსაბ ანდრონიკაშვილის ვაჟი. რუსეთისა (1959) და საქართველოს (1961) ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე, სსრკ სახალხო არტისტი (1982). ი. ანდრონიკაშვილი დაიბადა პეტერბურგში. დაამთავრა ლენინგრადის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოლოგიური ფაკულტეტი. ნანარმოებების გამოქვეყნება დაიწყო 1929 წლიდან (რუს. ენაზე). 1935 წლიდან გამოდიოდა ესტრადაზე თავისივე ზეპირი მოთხოვნებით. იუმორით შეფერილ მოთხოვნათა პერსონაჟები იყვნენ მწერლები, მეცნიერები, მსახიობები და სხვა მოღვაწეები. ზოგიერთი მოთხოვნა მხოლოდ ზეპირი ვარიანტით შემორჩა, უმეტესობა კი დაბეჭდილია.

ი. ანდრონიკოვი, საესტრადო მოღვაწეობის მიღმა, იყო ლიტერატურათმცოდნე. უმთავრესად იკვლევდა მ. ლერმონთოვის შემოქმედებას, აღმოაჩინა და გამოაქვეყნა ა. პუშკინისა და სხვა პოეტების ბიოგრაფიული მასალები. მის შემოქმედებაში საგანგებო ადგილი ეკავა საქართველოს. გამოკვლევაში „ლერმონთოვი საქართველოში“ ყურადღება გამახვილებულია ლერმონთოვის საქართველოსთან კავშირზე. წერილებსა და ესეებში ქართველ მოღვაწეთა შემოქმედებას მიმოხილავდა (ი. ჭავჭავაძის, გ. ლეონიძის, ს. ჩიქოვანის პოეზიისა თუ პროზის, ვ. ჭაბუკიანისეული

რ უსკий писатель и литературовед. Сын известного юриста и ученого Луарсаба Андроникашвили. Заслуженный деятель искусств РСФСР (1959) и Грузии (1961), народный артист СССР (1982). Родился в Петербурге. Окончил историко-филологический факультет Ленинградского университета. Произведения публиковал с 1929 г. (на русс. яз.). С 1935 г. выступал на эстраде с собственными устными, часто юмористически окрашенными рассказами, персонажами которых были писатели, учёные, артисты и др. Большая часть этих рассказов опубликована, некоторые же сохранились лишь в устных вариантах.

Помимо выступлений на эстраде, И. Андроников занимался литературоведением. Исследовал главным образом жизнь и творчество М. Ю. Лермонтова; обнаружил и опубликовал архивные материалы, содержащие биографические данные А. Пушкина и других писателей. Почетное место в творчестве И. Андроникова занимала Грузия. В исследовании „Лермонтов в Грузии“ акцентированы связи Лермонтова с Грузией. В очерках и эссе рассматривал отдельные вопросы творчества грузинских писателей и деятелей искусств (проза и поэзия И. Чавчавадзе, Г. Леонидзе, С. Чиковани, анализ и оценка балета „Демон“ в постановке В. Чабукиани и др.).

И. Андроников занимался и общественной деятельностью. В разное

Russian writer and literary critic, son of prominent lawyer and historian Luarsab Andronikashvili. He was born in St. Petersburg and graduated from Historical-Philological Faculty of Leningrad University. Starting from 1929 I. Andronikov had been publishing his literary compositions written in Russian. After 1935 he went to stage and began reciting his own stories. The protagonists of his stories, habitually tinted with humor, were famous writers, scientists, actors and artistes. Most of Andronikov's stories were published; some of them are preserved as audio and video recordings.

Apart being an enchanting stand-up reciter, I. Andronikov was an outstanding literary critic: he researched M. Lermontov's works, explored and published the biographies of A. Pushkin and other Russian poets. Georgia held special place in I. Andronikov's works. In his literary research *Lermontov in Georgia* he stressed Lermontov's links with Georgia.

In his essays he reviewed the creations of Georgian writers, poets and artistes (I. Chavchavadze, G. Leonidze, S. Chikovani, V. Chabukiani, etc.).

I. Andronikov was also engaged in public activities: he was the member of the Committee of the USSR Writers' Union for Awarding the State and Lenin Prizes. Irakli Andronikov had titles of Honorary Worker of Art of Russia (1959) and Georgia (1961),

100 ქათველი ექვთიმი
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

დადგმის – ბალეტ „დემონის“ შეფა-
სება-ანალიზი და ა. შ.).

ი. ანდრონიკოვი საზოგადო მოღ-
ვაწეობასაც ენეოდა. სხვადასხვა
დროს იყო სსრკ მწერალთა კავშირის
გამგეობის ლენინური და სახელმწი-
ფო პრემიების კომიტეტის წევრი,
სსრკ სახელმწიფო (1967) და ლენი-
ნური (1976) პრემიების ლაურეატი.

ი. ანდრონიკოვი მოსკოვში ცხოვ-
რობდა, იქვე გარდაიცვალა. დაკრძა-
ლულია ვედენსკოე სასაფლაოზე.

время был членом Комитета по при-
суждению Ленинской и Государст-
венной премий при управлении
Союза писателей СССР. Лауреат го-
сударственной (1967) и Ленинской
(1976) премий.

И. Андроников жил в Москве, где и
скончался. Похоронен на Введенском
кладбище.

People's Artiste of the USSR (1982),
Laureate of the USSR State (1967) and
Lenin (1976) Prizes.

I. Andronikov lived and died in Mos-
cow. He was buried at Vedenskoe cem-
etery.

ირაკლი ანდრონიკოვი (ანდრონიკაშვილი)
Ираклий Андроников (Андроникашвили)
Irakli Andronikov (Andronikashvili)

100 ქართველი ეკვთეობში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

ანთიმოზ ივერიელი Antimoz Iverieli (Anfim Iverский) Antimoz Iverieli (Anthim the Iberian)

1650-1716

ანთიმოზ ივერიელის საეკლესიო და პოლიტიკური მოღვაწე, განმანათლებელი, მესტამბე, მწერალი, ვლახეთის მიტროპოლიტი (1708). ანთიმოზ ივერიელი, ერისკაცობაში ანდრია, ოსმალებმა გაიტაცეს საქართველოდან და სტამბოლში ჩაიყვანეს. ტყვეობიდან იერუსალიმის პატრიარქმა გამოისყიდა. ანთიმოზ ივერიელი მის კარზე დარჩა და განათლებაც მიიღო, შეისწავლა რამდენიმე ევროპული და აღმოსავლური ენა. XVII ს-ის 80-იანი წლების ბოლოს იგი ვლახეთის მთავარმა კონსტანტინე ბრინჯოვანუმ მიიწვია და, აქედან მოყოლებული, ანთიმოზ ივერიელმა მთელი თავისი მოღვანეობა მიუძღვნა რუმინეთის ეროვნული კულტურის აღმოჩინებას, რუმინული სალიტერატურო ენის განვითარებისა და წიგნის ბეჭდვის საქმეს. ანთიმოზ ივერიელის დამსახურება, რომ რუმინეთი XVII-XVIII ს. მიჯნაზე მნიშვნელოვან კულტურულ ცენტრად გადაიქცა. მან დააარსა სტამბები ბუქარესტში, სნაგოვის მონასტერში, რიმნიკში, ტირგორვიშტეში. მისივე ხელმძღვანელობით იბეჭდებოდა წიგნები რუმინულ, ბერძნულ, ძველ სლავურ, არაბულ ენებზე. მის სახელთანაა დაკავშირებული რუმინეთის ღვთისმსახურებაში რუმინული ენის დამკვიდრება, რასაც დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა რუმინეთის სასულიერო და საერო მწერლობის განვითარებისათვის.

Церковный и политический деятель Румынии, просветитель, книгопечатник, писатель, митрополит Валахский (1708). Антимоз Ивериели – в мире Андриа – был похищен из Грузии турками и увезен в Стамбул. Выкупил его патриарх Иерусалима, при дворе которого получил образование, овладел несколькими европейскими и восточными языками. К концу 80-х гг. XVII в. господарь Валахии Константин Брынковяну пригласил его к себе, и с той поры Антимоз посвятил свою деятельность возрождению национальной культуры Румынии, развитию румынского литературного языка и делу книгопечатания. Заслуга Антимоза Ивериели перед Румынией состоит в том, что страна на рубеже XVII–XVIII вв. превратилась в значительный культурный центр. Антимоз основал типографии в Бухаресте, Снаговском монастыре, в Римнике, Тырговиште. Под его руководством печатались книги на румынском, греческом, древнеславянском, арабском языках. С его именем связано утверждение румынского языка в румынском богослужении, что сыграло большую роль в развитии церковной и светской литературы в стране. Занимался Антимоз и живописью, сам оформляя иллюстрациями и миниатюрами свои печатные издания, украсил орнаментами входную дверь построенного им же монастыря («Монастырь Антимоза») в Бухаресте.

Theologian and statesman of Romania, enlightener, writer and typographer, Metropolitan of Wallachia in 1708. Known as Andria in civilian life, he was born in Georgia. As a child, he was kidnapped and taken to Istanbul, where the Patriarch of Jerusalem saved him from slavery. The teenager stayed at the Patriarch's Court. In addition to acquiring good education there, Antimoz mastered several European and Oriental languages. In 1680s he was invited by Constantin Brankoveanu, Prince of Wallachia. Antimoz Iverieli settled in Romania and put his efforts, knowledge and experience into upgrading Romanian culture, its literary language and book printing. He greatly contributed to developing Romania into one of the cultural centers of Europe of that time. Antimoz Iverieli set up printing houses in Bucharest, Rimnik, Tigravish and at Snagov Monastery. He was in charge of publishing books in Greek, Old Slavic and Arabic languages. He introduced Romanian language in divine services, which greatly contributed to the development of Romanian spiritual and secular literature.

At the same time, Antimoz Iverieli was a skilled artist: he used to illustrate and decorate the books that were published under his supervision.

Antimoz Iverieli was instrumental in founding of the first typography in Tbilisi in 1709 and in publishing of

ანთიმოზ ივერიელი მხატვარიც იყო, თავის მიერ გამოცემულ წიგნებს იღუსატრაციებითა და მინიატურებით თავადვე ამკობდა, ასევე მოაჩუქრობა ბუქარესტში მის მიერ აგებული მონასტრის („ანთიმოზის მონასტერი“) მთავარი კარი და სარკმელები.

ანთიმოზ ივერიელის სახელთანაა დაკავშირებული თბილისში პირველი სტამბის დაარსება 1709 წელს და იმავე წელს ქართულად „სახარების“ დაბეჭდვა. ანთიმოზ ივერიელისა და მისი მონაფეხების წყალობით საფუძველი ჩაეყარა რუმინელი და ქართველი ხალხების კულტურულ ურთიერთობას.

ანთიმოზ ივერიელი იპროდა რუმინული ეკლესიის და სახელმწიფოს დამოუკიდებლობისათვის, სათავეში ედგა ანტიოსმალურ პატრიოტულ-განმათავისუფლებელ მოძრაობას. სწორედ ანტიოსმალური ორიენტაციის გამო მოუვიდა უთანხმოება რუმინეთის მთავართან. იგი შეიძყრეს, სასულიერო ღირსება აჰყარეს (დაუბრუნეს ერისკაციის სახელი – ანდრია) და სამუდამო ექსორია მიუსაჯეს სინის მთის წმ. ეკატერინეს მონასტერში. თანმხელებმა იანიჩარებმა ანთიმოზ ივერიელი მოკლეს და მისი გვამი მდინარეში გადააგდეს.

1992 წლის 21 ივნისს რუმინეთის მართლმადიდებელი ეკლესიის წმინდა სინოდმა ანთიმოზ ივერიელი წმინდანად შერაცხა და 27 სექტემბერი დაადგინა მისი მოხსენების დღედ, თფიციალურ დღესასწაულად.

С именем Антимоза Ивериели связано сооружение в Тбилиси первой грузинской типографии в 1709 г., а также выход в том же году в свет Евангелия на грузинском языке. Благодаря Антимозу и его ученикам был заложен фундамент румыно-грузинских культурных отношений.

Антимоз Ивериели боролся за независимость румынской церкви и государства, возглавлял антиосманское освободительное движение. Именно по причине антиосманской ориентации и произошел разрыв между ним и господарем Румынии, по приказу которого Антимоза арестовали, сняли с него сан (вернули светское имя – Андрия) и сослали пожизненно в монастырь Св. Екатерины на Синайской горе. Сопровождавшие его янычары убили Антимоза, а труп его бросили в реку.

21 июня 1992 г. Святой Синод Православной Церкви Румынии причислил Антимоза Ивериели к лику святых, а 27 сентября, день его поминования, был объявлен официальным праздником.

Georgian Gospel. He and his followers established close cultural relations between Romania and Georgia. A. Iverieli actively participated in the struggle for the independence of Romanian Church and State. He headed anti-Ottoman patriotic movement, which resulted in his confrontation with the Prince of Romania. A. Iverieli was captured, defrocked and sentenced to the eternal reclusion at St. Catherine's Monastery on Mt. Sinai. The legend has it that the janissaries who were accompanying him to the place of his anchoritism, killed him and threw his body in the river.

On June 21, 1992 the Holy Synod of Romanian Orthodox Church sanctified Antimoz Iverieli and fixed September 27 as his commemoration day.

ზურაბ ანჯაპარიძე

Zurab Anjaparidze

1928-1997

აომლერალი (დრამატული ტენორი). საქართველოს სახალხო არტისტი (1961), სსრკ სახალხო არტისტი (1966). დაიბადა საქართველოში, ქ. ქუთაისში. დაამთავრა თბილისის ვ. სარაჯიშვილის სახ. სახელმწიფო კონსერვატორია (პროფ. დ. ანდგულაძის კლასი). 1952-59 და 1970 წლიდან სიცოცხლის ბოლომდე იყო ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის სახელმწიფო თეატრის ნამუვანი სოლისტი (1979-82 – თეატრის დირექტორი). 1959-70 წლებში იყო მოსკოვის დიდი თეატრის სოლისტი. ზ. ანჯაფარიძეს პერიდა იშვიათი სილამაზის ხმის ტემპი, გამოირჩეოდა მაღალი არტისტიზმითა და ვოკალურ-სცენური ოსტატობით. დიდი თეატრის სცენაზე შეასრულა პარტიები: რადამესი (ჯ. ვერდის „აიდა“), კავარადოსი (ჯ. პუჩчинის „ტოსკა“), დონ კარლოსი (ჯ. ვერდის „დონ კარლოსი“), პერცოგი (ჯ. ვერდის „რიკოლეტო“), ევგენი ონეგინი (პ. ჩაიკოვსკის „ევგენი ონეგინი“) და სხვ. 1964 წელს ნარმატებით იმღერა გერმანის პარტია (პ. ჩაიკოვსკის „პიკის ქალი“) მილანის „ლა სკალას“ სცენაზე (დიდი თეატრის გასტროლების დროს). მანვე გაახმოვანა გერმანისა და ვოდემონის პარტიები კინოფილმებში „პიკის ქალი“ და „იოლანტა“ („მოსფილმი“). ზ. ანჯაფარიძემ 1984 წელს ერევნის საოპერო სცენაზე დადგა ზ. ფალიაშვილის ოპერა „დაისი“.

ზ. ანჯაფარიძე გარდაიცვალა თბილისში. დაკრძალულია თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის ბაღში.

Певец (лирико-драмматический тенор). Народный артист Грузии (1961) и СССР (1966). Родился в Грузии, в г. Кутаиси. После окончания Тбилисской государственной консерватории (1952, класс проф. Д. Я. Андгуладзе) в 1952–59 гг. и с 1970 г. вплоть до кончины был ведущим солистом Государственного театра оперы и балета им. З. Палиашвили (в 1979–82 гг. – директор театра). В 1959–70 гг. солист московского Большого театра. З. Анджапаридзе обладал исключительным по красоте тембром; сам певец был наделен высоким артистизмом и сценическими данными. На сцене Большого театра исполнял партии Радамеса („Аида“ Д. Верди), герцога („Риголетто“ Д. Верди), Каварадосси („Тоска“ Пуччини), Евгения Онегина („Евгений Онегин“ П. Чайковского) и др. В 1964 г., во время гастролей Большого театра в Милане успешно выступил с партией Германа („Пиковая дама“ П. Чайковского) на сцене оперного театра Ла Скала. Он же озвучил партии Германа в фильме „Пиковая дама“ и Водемона в фильме „Иоланта“ (оба „Мосфильм“). В 1984 г. в Ереване на сцене оперного театра состоялась премьера оперы „Даиси“ З. Палиашвили в постановке З. Анджапаридзе.

З. Анджапаридзе скончался в Тбилиси. Похоронен в саду Театра оперы и балета им. З. Палиашвили.

Opera singer (dramatic tenor), People's Artiste of Georgia (1961) and People's Artiste of the USSR (1966). He was born in Kutaisi, Georgia. Z. Anjaparidze graduated from Tbilisi State Conservatory (class of Professor Davit Andguladze) in 1959 and ever since he was a leading vocal soloist of Tbilisi Zakaria Paliashvili State Opera and Ballet Theater. He was famous for his beautiful voice and dramatic presence on stage. In 1979-82 he combined the carrier of a singer with the position of the Director of Tbilisi Opera and Ballet Theater.

For years Z. Anjaparidze was a leading tenor of the Bolshoi Theater in Moscow where he sang in many opera productions. Some of his well-known parts are: Radames in *Aida*, Don Carlos in *Don Carlos* (Verdi), Mario Cavaradossi in *Tosca* (Puccini), Duke in *Rigoletto* (Verdi), Eugene Onegin in *Eugene Onegin* (Tchaikovski), etc.

In 1964, during the tour of the Bolshoi Theater in Italy, Z. Anjaparidze sang the part of German in Tchaikovsky's *The Queen of Spades* at La Scala Theater in Milano. His vocal performance was used to dub the parts of German (*The Queen of Spades*) and Count Vaudemont (*Iolanta*) in film-operas produced by Mosfilm Studio. In 1964 he staged Z. Paliashvili's opera *Daisi* at the Yerevan Opera Theater.

Z. Anjaparidze died in Tbilisi and was buried in the public garden of Tbilisi Opera and Ballet Theater.

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

ზურაბ ანჯაფარიძე, შერცოგი,
„რიგოლეტი“. დიდი თეატრი. 1960
З. Анджапаридзе. Герцог, „Риголетто“.
Большой театр. 1960
Z. Anjaparidze. Duke, Rigoletto. Bolshoi
Theatre, 1960

ზურაბ ანჯაფარიძე და ა. მელიქ-ფაშაევი. დიდი თეატრი. 1960
З. Анджапаридзе и А. Мелик-Пашаев. Большой театр. 1960
Z. Anjaparidze and A. Melik-Pashaev. Bolshoi Theatre. 1960

დავით არსენიშვილი Davit Arsenishvili

1905–1963

თეატრალური რეჟისორი, თეატრის ისტორიკოსი, ხელოვნებათმცოდნე. საბჭოთა კავშირში სამუზეუმო და საგამოფენო საქმის ერთ-ერთი პირველი თეორეტიკოსი და პრაქტიკოსი. დაიბადა საქართველოში, ქ. ტყიბულში. 1923 წელს დაამთავრა მოსკოვის დრამატული სტუდია. 1927 წელს თბილისში დაარსა სათეატრო მუზეუმი, რომლის დირექტორი იყო დაარსებიდან 1935 წლის 1 მარტამდე. 1928–29 წლებში შეაგროვა მასალა ა. გრიბოედოვისადმი მიღვნილი გამოფენისათვის და სათავე დაუდო ლიტერატურულ მუზეუმს მთაბენდაზე. 1936–38 წლებში სწავლობდა მოსკოვში, სამხატვრო თეატრის სტუდიაში კ. სტანისლავსკის ხელმძღვანელობით. დ. არსენიშვილი ინვენდნენ სხვადასხვა ქალაქში სათეატრო ნაგებობათა პროექტების კონსულტანტად. იგი იყო მოსკოვში ანდრონიკეს მონასტერში ანდრია რუბლიოვის სახ. ძველი რუსული ხელოვნების მუზეუმს შემქმნელი და პირველი დირექტორი 1949–59 წლებში. მუზეუმში არის დ. არსენიშვილის მემორიალური კუთხე. 1927–58 წლებში დ. არსენიშვილმა მოაწყო სამხატვრო და თემატური გამოფენები (თბილისი, ბაქო, ერევანი, მოსკოვი, ლენინგრადი); შეარჩია და მოამზადა ქართული მასალა პარიზის, ლონდონის, ბერლინის, მიუნხენის, კელნის, რომის, ნიუ-იორკის გამოფენებზე გასაგზავნად.

დ. არსენიშვილი თბილისში გარდაიცვალა.

თеатральный режиссер, театральный историк, искусствовед, один из первых теоретиков и организаторов музейного и выставочного дела в СССР. Родился в Грузии, в Ткибули. В 1923 г. окончил Московскую драматическую студию. В 1927 г. в Тбилиси открыл театральный музей, директором которого он был до 1 марта 1935 г. В 1928–29 гг. собрал материалы для выставки, посвященной А. Грибоедову, а затем основал литературный музей в Тбилиси, на Мтацминдской горе. В 1936–38 гг. под руководством К. Станиславского учился в Москве, в студии Художественного театра. В качестве консультанта театральных проектов его приглашали в разные города. Д. Арсенишвили был основателем и первым директором (1949–59) Музея древнерусского искусства им. Андрея Рублева в Спасо-Андрониковом монастыре. В музее есть мемориальный угол Д. Арсенишвили. В 1957–58 гг. Д. Арсенишвили организовал художественные и тематические выставки (Тбилиси, Баку, Ереван, Москва, Ленинград); подобрал грузинский выставочный материал для отправки в Париж, Лондон, Берлин, Мюнхен, Кельн, Рим, Нью-Йорк.

Скончался Д. Арсенишвили в Тбилиси.

Stage director, theater historian and art critic. One of the first theoreticians and practitioners in the field of administration of museums and exhibitions in the USSR. He was born in Tkibuli, Georgia. In 1923 he graduated from the Dramatic Studio in Moscow. In 1927 he founded a Museum of Theater in Tbilisi and headed it till March 1, 1935. In 1928–1929 he collected materials for arranging an exhibition dedicated to A. Griboedov's life and work, thereby giving birth to the Literary Museum on Mt. Mtatsminda. In 1936–1938 he studied at the Studio of Moscow Arts Academic Theater under K. Stanislavsky's guidance. They used to invite D. Arsenishvili to different cities, where he gave consultations on the projects of theatrical structures. In 1949–1959 he was the creator and first manager of Old Russian Arts Museum named after Andrey Rublyov. Today the Museum boasts D. Arsenishvili's memorial corner. In 1927–1958 he organized a number of thematic exhibitions (Tbilisi, Baku, Yerevan, Moscow and Leningrad); selected and prepared Georgian materials for the exhibitions in Paris, London, Berlin, Munich, Cologne, Rome and New York.

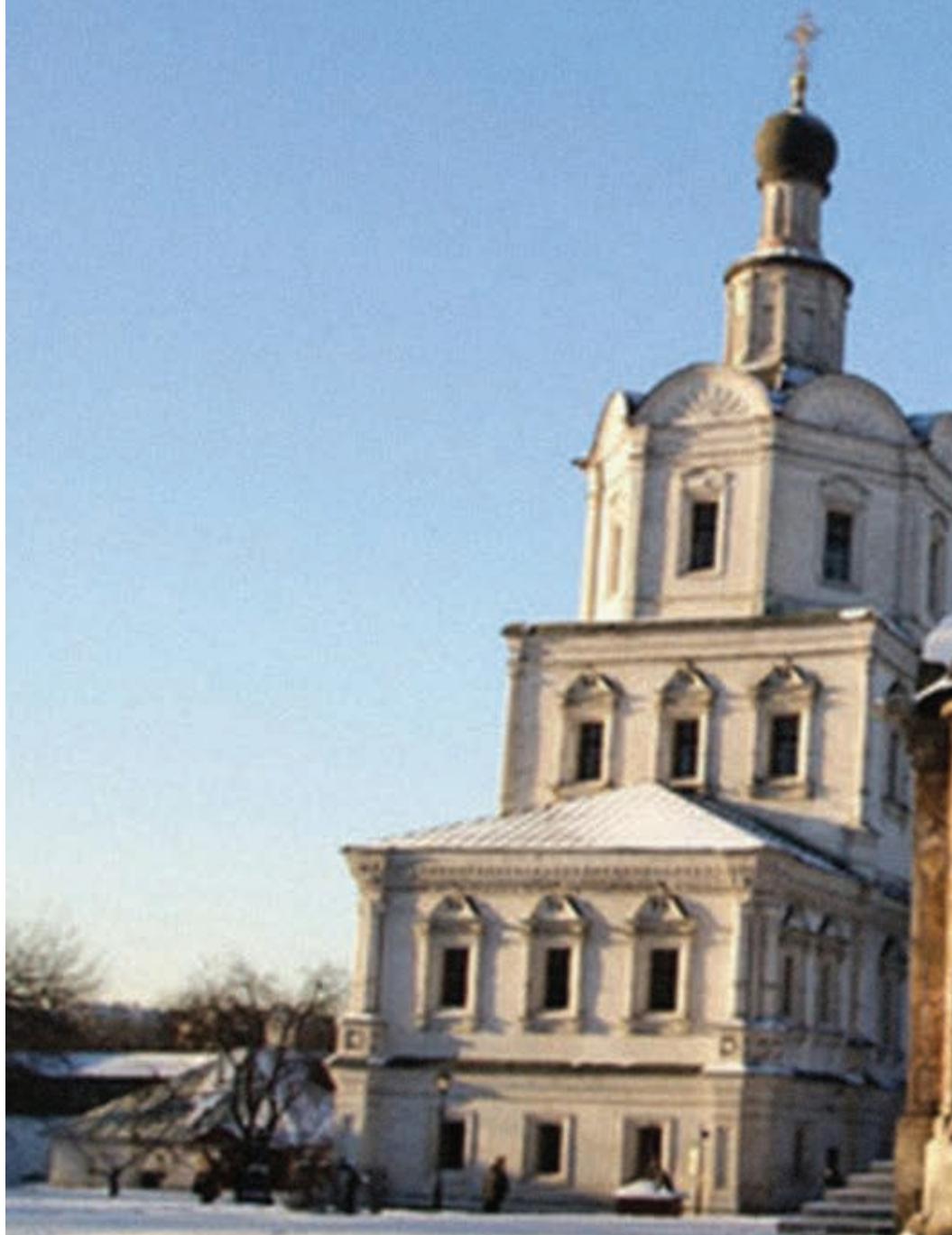
Davit Arsenishvili died in Tbilisi.

ანდრია რუბლიოვის სახელობის
ძველი რუსული ხელოვნების მუზეუმი.
ანდრონიკეს მონასტერი. მოსკოვი

Музей древнерусского искусства имени
Андрея Рублева. Спасо-Андроников

Монастырь. Москва

Andrey Rublyov Museum of Old Russian Arts.
Spaso-Andronikov Monastery. Moscow

შჩილ II
Арчил II
Archil II

1647-1713

საქართველოს მეფე, პოეტი, ვახტანგ V-ის ძე. მოსკოვის ქართული ახალშენის ფუნდებული, ქართული შრიფტისა და ბეჭდური წიგნის შემქმნელი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. სხვადასხვა დროს მეფობდა იმერეთსა და კახეთში. აღზრდა-განათლება თბილისში სამეფო კარზე მიიღო. მამასთან ერთად ატარებდა საქართველოს გამაერთიანებელ პოლიტიკას, მაგრამ ოსმალეთი, ირანი და დასავლეთი საქართველოს რეაქციული ძალები ხელს უშლიდნენ და არჩილ II-მ რუსეთთან დაკავშირება გადაწყვიტა. 1682 წელს რუსეთის მეფის თედორე ალექსის ძის მიწვევით მოსკოვს გაემგზავრა. თავდაპირველად ასტრახანში ჩავიდა, ხოლო 1685 წელს – მოსკოვში. დაუახლოვდა სამეფო კარის წევრებს, უცხოელ მოღვაწეებს და გააჩაღა ფართო პოლიტიკური და კულტურული მოღვაწეობა. 1700 წელს პეტრე I-მა მოსკოვს დამკვიდრებულ არჩილ II-სა და მის შვილს ალექსანდრე ბატონიშვილს ნიუნი-ნოვგოროდის გუბერნიაში ვრცელი მამულები უბოძა. ამ აქტით ეკონომიკურად განმტკიცდა მოსკოვის ქართული ახალშენი, რომლის შექმნისთვის იღვნოდა არჩილ II. მოსკოვში, სოფ. ვესევიატსკოეში გაიშალა სააღმშენებლო და მთარგმნელობით-კულტურული საქმიანობა. მან რუსეთში, მასთან შემოკრებილ მოღვაწეებთან ერთად, ქართული ნაბეჭდი წიგნის შექმნა გადაწყვიტა. პეტრე I-მა მას ნება დართო, ქარ-

ცარი ერთგული, მეფი, ქართული შრიფტის და ბეჭდური წიგნის შემქმნელი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. სხვადასხვა დროს მეფობდა იმერეთსა და კახეთში. აღზრდა-განათლება თბილისში სამეფო კარზე მიიღო. მამასთან ერთად ატარებდა საქართველოს გამაერთიანებელ პოლიტიკას, მაგრამ ოსმალეთი, ირანი და დასავლეთი საქართველოს რეაქციული ძალები ხელს უშლიდნენ და არჩილ II-მ რუსეთთან დაკავშირება გადაწყვიტა. 1682 წელს რუსეთის მეფის თედორე ალექსის ძის მიწვევით მოსკოვს გაემგზავრა. თავდაპირველად ასტრახანში ჩავიდა, ხოლო 1685 წელს – მოსკოვში. დაუახლოვდა სამეფო კარის წევრებს, უცხოელ მოღვაწეებს და გააჩაღა ფართო პოლიტიკური და კულტურული მოღვაწეობა. 1700 წელს პეტრე I-მა მოსკოვს დამკვიდრებულ არჩილ II-სა და მის შვილს ალექსანდრე ბატონიშვილს ნიუნი-ნოვგოროდის გუბერნიაში ვრცელი მამულები უბოძა. ამ აქტით ეკონომიკურად განმტკიცდა მოსკოვის ქართული ახალშენი, რომლის შექმნისთვის იღვნოდა არჩილ II. მოსკოვში, სოფ. ვესევიატსკოეში გაიშალა სააღმშენებლო და მთარგმნელობით-კულტურული საქმიანობა. მან რუსეთში, მასთან შემოკრებილ მოღვაწეებთან ერთად, ქართული ნაბეჭდი წიგნის შექმნა გადაწყვიტა. პეტრე I-მა მას ნება დართო, ქარ-

King of Georgia, founder of Georgian township in Moscow, poet. He created Georgian print and published first Georgian printed book. Archil II was born in Tbilisi. At different times he used to hold the throne of the King of Imereti and Kakheti. Archil II was schooled at the Royal Court in Tbilisi. He and his father Vakhtang V were ardent fighters for freedom and integrity of Georgia, but external foes and internal reactionaries obstructed their aspirations. As a result, Archil II arrived at the decision to establish relations with Russia. In 1682 in answer to the invitation by Russian Tsar Fyodor Alekseevich, Archil II left for Russia. In 1685 he arrived in Moscow, where he made close contacts with the members of Russian Royal Court, Russian and foreign politicians and public figures. Archil II was engaged in political and cultural life of Russia.

In 1700, Emperor Peter I presented Archil II and his son Aleksandre Batonishvili (Prince) with the estates in the Nizhny-Novgorod Province. Soon Archil II unfolded wide cultural and economic activities. In 1705 Peter I gave permission to Archil II to print the first Georgian book of Psalms (600 copies) in Moscow. In order to support the Christian faith among the residents of Georgian Township in Russia, Archil II built the Church of Dormition of Our Lord at Don Monastery and founded the Pantheon.

Archil II was actively engaged in literary activity; he prepared the com-

თული წიგნები მოსკოვში დაეტექდა. მართლაც, 1705 წლის მარტში მოსკოვში გამოვიდა პირველი ქართული ნაბეჭდი წიგნი – „დავითი“ (600 ცალი). არჩილ II-მ ქართული ახალშენის განმტკიცებისათვის დონის მონასტერში „უფლის მირქმის“ სახელზე ეკლესია მოაწყო და ამით საფუძველი ჩაუყარა ქართველ მოღვაწეთა პანთეონს რუსეთში.

რუსეთში დაფუძნებული არჩილ II ინტენსიურ ლიტერატურულ საქმიანობას ეწეოდა. დიდი მუშაობა ჩაატარა მთელი ბიბლიის ტექსტის სასტამბოდ მოსამზადებლად; რუსელისუფალთა დავალებით შეადგინა მოკლე ნარკვევი – „საქართველოს აღნერა“ და რუკა. ვსესვაატსკოეში დაასრულა დიდი კრებული, ე. წ. „არჩილიანი“, რომელშიც შევიდა არჩილ II-ის მრავალფეროვანი პოეტური მემკვიდრეობა.

არჩილ II მოსკოვში გარდაიცვალა. დაკრძალულია დონის მონასტერში.

теону грузинских деятелей в России.

Арчил II в России вел интенсивную литературную деятельность. Работал над текстом Библии, готовя ее к изданию, по заказу российских властей составил карту Грузии и краткий очерк „Описание Грузии“; завершил составление сборника „Арчилиани“, в котором собрал все свое поэтическое наследие.

Скончался Арчил II в Москве. Похоронен в Донском монастыре.

plete text of Georgian Holy Bible for publication. By the request of Russian rulers, Archil II charted the map of Georgia and wrote a short essay *Anagraph of Georgia*. In Vsesvatskoe he incorporated his diverse poetic pieces in *Archiliani*, collection of his literary works.

Archil II died in Moscow and was buried at the Donskoy Monastery.

ХРИСТОС ВОСКРЕСЕ

ნიკო ბაგრატიონი (ნიკო ბურ) Niko Bagrationi (Niko the Boer)

1868-1933

ნებისელებისა და ბურების ომის (1899-1902) აქტიური მონაწილე. წარმოშობით ეკუთვნიდა ქართლის ბაგრატიონთა მუხრანბატონების შტოს. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1899 წელს პეტერბურგს გაემგზავრა, იქიდან – პარიზში, შემდეგ მარსელის გავლით ალექსანდრიაში (ეგვიპტე) ჩავიდა. ამ ხანებში დაწყო ინგლის-ბურების ომი. ნიკო ბაგრატიონი, როგორც მოხალისე, ტრანსვაალში გაემგზავრა და ინგლისელების ნინაალმდეგ იბრძოდა. ბურებისადმი კეთილგანწყობის გამომას ნიკო ბური შეარქვეს. იგი ახლოს გაეცნო ტრანსვაალის პრეზიდენტს პაულუს კრისტიანერს, გამოწენილ სარდლებს პეტრუს უუბერსა და ლუის ბოტას. ბურების დამაცხების შემდეგ ნიკო ბური მონაწილეობდა პარტიზანულ მოძრაობაში. ერთ-ერთი ბრძოლისას იგი ინგლისელებმა დაატყვევეს და დახვრეტა მიუსაჯეს, მაგრამ, როგორც საქართველოს სამეფო გვარის შთამომავალს, დახვრეტა შეუცვალეს წმ. ელენეს კუნძულზე გადასახლებით. აქედან იგი ჯერ საფრანგეთში, ხოლო შემდეგ სამშობლოში დაბრუნდა. მოგონებების წიგნში „ბურებთან“ ნიკო ბაგრატიონმა ვრცლად აღწერა ტრანსვაალის ომი, თავისი მონაწილეობა ამ ომში, ასევე თავისი ოჯახის თავგადასავალი და XIX ს. II ნახ. საქართველოს ყოფის ცალკეული ეპიზოდები.

ნიკო ბაგრატიონი, იგივე ნიკო ბური, თბილისში გარდაიცვალა.

ნიკო ბური შვილებთან ერთად
ნიკო ბური და ქალები
Niko the Boer with daughters

Активный участник англо-бурской войны 1899–1902 гг. Представитель картлийских Багратионов-Мухранбатони (в России Багратион-Мухранские). Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1899 г. отбыл в Петербург, оттуда – в Париж, а затем через Марсель прибыл в Александрию (Египет). В это время началась англо-бурская война, в которой Н. Багратиони добровольцем принимал участие в защите Трансваала против англичан. Из-за симпатии к бурам его прозвали Нико Буром. В Трансваале он познакомился с президентом Паулусом Крюгером, со знаменитыми военачальниками Петрусом Жубером и Луисом Бота. После поражения буров, Нико Бур ушел в партизаны. Во время сражения был схвачен англичанами и приговорен к расстрелу. Однако, учитывая его царское происхождение, смертный приговор был заменен ссылкой на остров Св. Елены. После ссылки он возвратился во Францию, а затем на родину. Нико Бур автор книги воспоминаний „У буров“, в которой подробно описал войну Трансваала и свое в ней участие, а также историю своей семьи и отдельные эпизоды из жизни Грузии II пол. XIX в.

Нико Багратиони, тот же Нико Бур, скончался в Тбилиси.

Niko Bagrationi actively fought in the Anglo-Boer War (1899-1902) on the side of Boers. He belonged to the branch of Royal Bagrationis, Princes of Mukhrani (Kartli, East Georgia). He was born in Tbilisi. In 1899 he left for St. Petersburg; then he traveled to Paris. From there N. Bagrationi moved to Marseille where he boarded the ship and sailed to Alexandria (Egypt). When the Anglo-Boer War broke out, Niko Bagrationi left for Transvaal and fought as a volunteer against the English. Due to his sympathy for the Boers, N. Bagrationi was given the nickname – Niko the Boer. He befriended President of Transvaal Paul Kruger and outstanding Boer Commanders Petrus Joubert and Louis Botha. After the Boers lost the war, Niko Bagrationi participated in the guerilla fight. The English captured him and sentenced him to be shot. However, since he was the descendant of Georgian Royal family, the sentence of execution by a firing squad was changed to the exile to St. Helen's Island. After he was released, Niko the Boer arrived in France and then left for Georgia. In his book of memoirs *Life with the Boers*, N. Bagrationi narrated the details of the Transvaal War and recollect ed his participation in the war. He also described the adventures of his family and the life of Georgia in the 19th century.

Niko Bagrationi-Boer died in Tbilisi.

ვეუჩი ივანეს ძე ბაგრატიონი Петр Иванович Багратион Peter I. Bagration

1765-1812

უსეთის არმიის ინფანტერიის გენერალი (1809), რუსეთის 1812 წლის სამამულო ომის გმირი. მეფე ვახტანგ VI-ის ძის, იესეს, შვილიშვილის შვილი. დაიბადა ყოზლარში, სადაც 1759 წელს მისი პაპა – ალექსანდრე დასახლდა. 1782 წელს პეტრე ბაგრატიონმა სამხედრო სამსახური დაიწყო. მსახურობდა კავკასიაში, მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის ომში (1787-91), პოლონეთის კამპანიაში (1793-94). 1798 წელს პოლონერიკი გახდა და უსატოუგის ეგერთა პოლკის მეთაურად დაინიშნა (შემდეგ ამ პოლკს მისი სახელი ეწოდა). 1799 წელს, უკვე გენერალ-მაიორი, მონაწილეობას იღებდა ა. სუვოროვის ლაშქრობაში იტალიასა და შვეიცარიაში, მეთაურობდა ავანგარდს და ყველა დიდ ბრძოლაში გამოიჩინა თავი. საფრანგეთთან ომის დროს (1805-07) სოფ. შენგრაბენთან ბრძოლისას რუსული ჯარები ალყაში მოქცევისაგან გადაარჩინა და გენერალ-ლეიტენანტის წოდება მიიღო. წარმატებით ჩატარა ასევე აუსტრიულიცის, პროისიშ-აილაუსა და ფრიდლანდის ბრძოლები. 1808-09 წლებში მონაწილეობდა შვეიცარიასთან ომში, სარდლობდა 21-ე დივიზიას; რუსეთ-ოსმალეთის ომში (1806-12) გარკვეული დროით იყო მოლდავეთის არმიის სარდალი, ასევე გარკვეული დროით სარდლობდა პოდოლსკის არმიასა და მე-2 დასავლეთის არმიას. განსაკუთრებით გამოიჩინა თავი 1812 წლის სამამულო ომის დროს. ბორიდინის

Генерал от инfanterии русской армии, герой Отечественной войны 1812 года. Потомок сына царя Вахтанга VI Иессе. Родился в Кизляре, где в 1759 г. поселился его дед Александре. На военной службе с 1782 г. Служил на Кавказе, участвовал в русско-турецкой войне (1787-91), Польской кампании (1793-94). В 1798 г. дослужился до полковника и был назначен начальником Устюжского егерского полка (в дальнейшем полку было присвоено его имя). В Итальянском и Швейцарском походах А. В. Суворова в 1799 г., в чине генерал-майора командовал авангардом и отличился во всех крупных сражениях. Во время войны с Францией (1805-07) в битве при Шенграбене вывел русское войско из окружения противника, за что получил звание генерал-лейтенанта. Блестяще провел также сражения при Аустерлице, Прёйсиш-Эйлау и Фридланде. Участвовал в русско-шведской войне 1808-09 гг., командовал 21-й дивизией; в русско-турецкой войне 1806-12 гг., в течение определенного времени командовал Молдавской армией, Подольской армией и 2-й Западной армией. П. Багратион особенно отличился во время Отечественной войны 1812 г. В Бородинском сражении командовал левым крылом русской армии, который оказался под основным ударом французов. П. Багратион, проявив исключительную стойкость и храбрость, отразил семь атак французов, но был тяжело ранен

Infantry General of Russian army, hero of Russian Patriotic War of 1812, descendant of Georgian King Vakhtang VI, born in Kizlyar (modern Dagestan), where in 1759 his grandfather Alexandre settled down. In 1782 Peter Bagration enrolled in the army. He served in the troops deployed in the Caucasus; participated in the Russian-Turkish War (1787-1791) and Russian Campaign against Poland (1793-1794). In 1798 he was promoted to the rank of Colonel and was appointed the Commander of the Ustyug Regiment of Chasseurs (later on the regiment was posthumously named after him). In 1799, in the rank of Major General, P. Bagration took part in A. Suvorov's March to Italy and Switzerland; he headed the *avant-garde* and showed valor in all fights. In the battle at Schongrabern village during the war against France (1805-1807), he saved the Russian troops from encirclement and was awarded the rank of Lieutenant General. He demonstrated the features of an outstanding commander and warrior in the battles of Austerlitz, Preussisch-Aylau and Friedland. In 1808-1809 he fought in the war with Sweden; commanded army division. During the Russian-Turkish War (1806-1812), P. Bagration served as a Commander of Moldavian Army, Podolsk Army and 2nd Western Army. He proved himself as a courageous and clever commander in the 1812 Patriotic War. In the Borodino battle he commanded the left wing of the Russian

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

ბრძოლაში იყო სარდალი რუსეთის არმიის მარცხენა ფრთისა, რომლის წინააღმდეგაც იყო მიმართული ფრანგების მთავარი დარტყმა. პ. ბაგრატიონმა

მოიგერია მტრის 7 იერიში, მაგრამ მძიმედ დაიჭრა და გარდაიცვალა ვლადიმირის გუბერნიის სოფ. სიმში. იქვე დაკრძალეს. 1839 წელს მისი ნეშტი გადაასვენეს ბორიდინოს ველზე.

и скончался в с. Симы Владимирской губернии, где и был похоронен.

В 1839 г. прах П. Багратиона был перенесен на Бородинское поле.

Army, which faced the main attack of the French troops. He repelled seven enemy attacks but was badly wounded and died in Sim village of Vladimir Province. He was buried in the same village. In 1839 Peter Bagration's body was reburied on the Borodino field.

ა. სუვოროვი და პ. ბაგრატიონი ალპებში. მხატვარი კოკი მახარაძე
A. Суворов и П. Багратион в Альпах. Художник Коки Махарадзе
A. Suvorov and P. Bagration at Alps. Painter Koki Makharadze

პეტრ ბაგრატიონი. მოქანდაკე მერაბ მერაბიშვილი. თბილისი
Петр Багратион. Скульптор Мераб Мерабишвили. Тбилиси
Peter Bagration. Sculptor Merab Merabishvili. Tbilisi

SCULPTURE BY JAMES WOODS

პეტრი ბაგრატიონი Peter Romanovich Bagration

1818-1876

პეტრი ბაგრატიონი და ინჟინერი. გენერალ-ლეიტენანტი. გამოჩეული მხედართმთავრის პეტრე ბაგრატიონის ძმის სული. დაიბადა ყიზლარში. სწავლობდა პეტერბურგში, გვარდიის პოდპროკორშიკთა სკოლაში. 1835 წელს გაამნესეს პეტერბურგის პოლკის ლაიტ-გვარდიაში იუნკრად. 1845 წელს დაინიშნა პეტერცოგ მაქსიმილიან ლოიტენბერგის ადიუტანტად და 7 წელი ახლდა მას ევროპაში. ლოიტენბერგის სიკვდილის შემდეგ (1852) პეტერბურგში დაბრუნდა. 1857 წელს ჩაირიცხა კავკასიის ესკადრონის ლაიტ-გვარდიაში და მიენიჭა გენერალ-ლეიტენანტის წოდება, ხოლო 1870 წელს დაინიშნეს ბალტიისპირა გუბერნიების გენერალ-გუბერნატორად. სამხედრო სამსახურის პარალელურად (1842 წლიდან) პ. ბაგრატიონი ეწეოდა სამეცნიერო-კვლევით მუშაობას ფიზიკისა და ქიმიის დარგში. ექსპერიმენტულ გამოკვლევებს იგი პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიაში ატარებდა. გამოიგონა პირველი მშრალი გალვანური ელემენტი, რომელსაც მიუძღვნა თავისი პირველი სამეცნიერო ნაშრომი. მან პირველმა აღმოაჩინა ლითონური ოქროს, ვერცხლისა და სპილენის ხსნადობა ტუტე ლითონთა ციანიდების წყალხსნარებში და ამ ხსნადობაზე ელექტრული დენის ზეგავლენა, რაც საფუძვლად დაე-

Ученый и инженер, генерал-лейтенант. Племянник выдающегося полководца Петра Ивановича Багратиона. Родился в Кизляре. Учился в Петербурге, в школе подпрапорщиков гвардии. В 1835 г. был зачислен юнкером в лейб-гвардию Петербургского полка; в 1845 г. назначен адъютантом герцога Максимилиана Лейхтенбергского и в течение семи лет сопровождал его в Европе. После смерти герцога (1852) П. Багратион вернулся в Санкт-Петербург и продолжил военную службу: в 1857 г. был зачислен в лейб-гвардию Кавказского эскадрона и ему было присвоено звание генерал-лейтенанта; в 1870 г. назначен генерал-губернатором Балтийских губерний. Были и другие, не менее важные назначения. Параллельно со службой (с 1842 г.) П. Багратион занимался научной деятельностью в области физики и химии. Опыты проводил в Петербургской Академии наук. П. Багратион изобрел первый сухой гальванический элемент, чему и посвятил свой первый научный труд. Он впервые изучил влияние электрического тока на растворимость золота, серебра и меди в растворах цианистых соединений, что впоследствии легло в основу метода цианирования. В 1847 г. им был открыт новый вид

Scientist and engineer, Lieutenant General, nephew of famous military commander General Peter Bagration, born in Kizlyar (modern Dagestan). In 1835 he enrolled in the ranks of the St. Petersburg Life Guards as a cadet. In 1845 he was appointed an adjutant of Duke Maximilian of Leuchtenberg and spent 7 years in his service in Europe. In 1852, after the death of the Duke, P. Bagration returned to St. Petersburg; in 1857 he enlisted in the Life Guard of the North Caucasus cavalry squadron, holding the rank of Lieutenant General. In 1870 Peter Bagration was appointed Governor-General of Baltic Governorates. At the same time, starting from 1842, P. Bagration did scientific and research work in physics and chemistry. He carried out his experimental research at the St. Petersburg Academy of Sciences. He invented the first galvanic battery and published his scientific works dedicated to his invention. He discovered the solubility of gold, silver and copper in the solutions of cyanide acids. In 1847 he unearthed a variety of mineral orthite, which was named *Bagration* after him.

P. Bagration died in St. Petersburg and was buried at Alexander Nevsky Lavra.

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

დო დაციანების მეთოდს. 1847 წელს
აღმოაჩინა მინერალ ორტიტის სა-
ხეობა, რომელსაც „ბაგრატიონიტი“
უწოდეს.

პეტრე ბაგრატიონი გარდაიცვა-
ლა პეტერბურგში, დაკრძალულია
ალექსანდრე ნეველის ლავრაში.

минерала ортита, получивший на-
звание „Багратионит“.

Скончался П. Багратион в Пе-
тербурге. Погребен там же, в
Александро-Невской лавре.

ალექსანდრე ნეველის ლავრა. სანქტ-პეტერბურგი
Александро-Невская лавра. Санкт-Петербург
Alexander Nevsky Lavra. St. Petersburg.

მელიტონ ბალანჩივაძე

Meliton Balanchivadze

1862–1937

Зомбოზიშვილი, ქართული საოპერო მუსიკის ფუძემდებელი. საქართველოს სახალხო არტისტი (1933). გამოჩენილი ამერიკელი ბალეტმასისტერის, ჯორჯ ბალანჩინისა და ქართველი კომპოზიტორის ანდრია ბალანჩივაძის მამა. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ბანოჯაში. 1889–95 წლებში სწავლობდა პეტერბურგის კონსერვატორიაში ჯერ ვოკალის განხრით (პროფ. ვ. სამუსაბ), შემდეგ კი – კომპოზიციის კლასში (ბ. რიმსკი-კორსაკოვთან). მ. ბალანჩივაძე რუსეთში 28 წელი მოღვაწეობდა, პროპაგანდას უწევდა ქართულ მუსიკალურ ხელოვნებას. 1895–1917 წლებში უკრაინის, პოლონეთის, ბალტიისპირეთის ქალაქებში მართავდა ქართული მუსიკის საღამოებს. ჰეტერბურგში დაწერა პირველი ქართული ოპერა „თამარ ცბიერი“ (ა. წერეთლის „თამარ ცბიერის“ მიხედვით, ლიბრეტო ვ. ველიჩკოსი), რომლის ნაწყვეტებიც პირველად 1897 წელს რუსი მსახიობების მონაწილეობით შესრულდა ჰეტერბურგის კეთილშობილთა საკრებულოს დარბაზში. თბილისის ოპერის თეატრში დაიდგა 1926 წელს; 1937 წელს ოპერა სახელმოდებით „დარეჯან ცბიერი“ შესრულდა მოსკოვში ქართული ხელოვნების დეკადაზე. 1906 წელს მ. ბალანჩივაძემ ჰეტერბურგში მონაწილეობა მიიღო ა. რუბინშტეინის ოპერა „დემონის“ ქართულ ენაზე დადგმაში. 1907 წელს დააფინანსა მ. გლინკას წერილების გამოცემა (სანქტ-პეტერბურგი, 1908).

მ. ბალანჩივაძე ქ. ქუთაისში გარდაიცვალა. დაკრძალულია ბაგრატის ტაძრის ეზოში.

Композитор, основоположник грузинской оперной музыки. Народный артист Грузии (1933). Отец известного американского балетмейстера Джорджа Баланчини и грузинского композитора Андрия Баланчивадзе. Родился в Грузии, в с. Баноджа. В 1889–95 гг. учился в Петербургской консерватории по классу вокала (у проф. В. Самуса), а затем – по теории композиции (у Н. Римского-Корсакова). М. Баланчивадзе провел в России 28 лет, занимался пропагандой грузинского музыкального искусства. В 1895–1917 гг. в городах Украины, Польши, Прибалтики проводил вече-ра грузинской музыки. В Петербурге написал первую грузинскую оперу „Тамар Коварная“ (по одноименной поэме А. Церетели), отрывки которой впервые были исполнены в 1897 г. при участии русских актеров в Петербурге, в зале общества благородных. В 1926 г. спектакль был поставлен в Тбилисском театре оперы и балета, в 1937 г. опера под названием „Дареджан коварная“ была представле-на на Декаде грузинского искусства в Москве. В 1906 г. М. Баланчивадзе принимал активное участие в поста-новке оперы А. Рубинштейна „Демон“ на грузинском языке. В 1907 г. финан-сировал издание (Санкт-Петербург, 1908) переписки М. Глинки. В 1917 г. М. Баланчивадзе вернулся в Грузию.

Скончался М. Баланчивадзе в г. Кутаиси. Похоронен во дворе храма Баграти.

Composer, founder of Georgian opera music. He was the father of outstanding American choreographer George Balanchine and Georgian composer Andria Balanchivadze. He was born in Banoja village, Georgia. In 1889-1895 he studied at the Petersburg Conservatoire, where initially he attended the classes of vocal (Prof. V. Samus), and later – the classes of composition (N. Rimsky-Korsakov). For 28 years M. Balanchivadze lived and worked in Russia, where he promoted Georgian musical art. In 1895-1917, in the cities of Ukraine, Poland and Baltic countries he hosted the evenings of Georgian music, where he performed as a choir conductor and singer. In Petersburg he wrote the first Georgian opera *Tamar The Wicked* (based on A. Tsereteli's poem *Tamar The Wicked*; libretto by V. Velichko). In 1897 the fragments of the opera were acted out by Russian singers in the hall of Petersburg's Assembly of the Nobles. The opera was staged at the Theater of Opera and Ballet of Tbilisi in 1926. In 1937, M. Balanchivadze's opera under the changed title of *Darejan The Wicked*, was performed within the framework of the Decade of Georgian Art in Moscow. In 1906 M. Balanchivadze participated in the Georgian-language production of *Demon*, an opera by A. Rubinshtein. In 1907 he financed the publication of M. Glinka's letters (St. Petersburg, 1908). In 1917 he returned to Georgia.

Meliton Balanchivadze died in Kutaisi and was buried in the churchyard of Bagrati Temple.

ჯორჯ ბალანჩინ (გიორგი ბალანჩივაძე) George Balanchine (Giorgi Balanchivadze)

1904-1983

შემოგვლივი ბალეტმასტერი, ამერიკული კლასიკური ბალეტის ფუძემდებელი. ქართველი კომპოზიტორის მელიტონ ბალანჩივაძის შვილი. დაიბადა პეტერბურგში. 1921 წელს დაამთავრა პეტროგრადის მარიას ოეატროთან არსებული თეატრალური სასწავლებელი, 1923 წელს – პეტროგრადის კონსერვატორია. 1921-24 წლებში იყო პეტროგრადის ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრის მსახიობი. ამავე წლებში დადგა ცეკვები სპექტაკლებში „ოქროს მამალი“ (ნ. რიმსკი-კორსაკოვი), „უილბლო ეუგენი“ (ე. ტოლერის ამავე სახელწოდების პიესა). 1923 წელს ხელმძღვანელობდა პეტროგრადის „ახალგაზრდა ბალეტს“, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ რუსული ბალეტის გამოჩენილი მოღვაწეები (ლ. ლავროვსკი, პ. გუსევი, ი. სლომინსკი და სხვ.). 1924 წლიდან ჯ. ბალანჩინმა რუსეთი დატოვა. 1925-29 წლებში იყო პარიზის „ს. დიაგილევის რუსული საბალეტო დასის“ მთავარი ბალეტმასტერი; 1932 წელს – ფრანგული საბალეტო დასების „ბალე რიუს დე მონტე კარლოსა“ და „ბალე – 1933-ის“ ბალეტმასტერი. 1933 წელს იგი მიიღვიეს აშშ-ში, სადაც შექმნა „ამერიკული საბალეტო სკოლა“. ამ სკოლის საფუძველზე ჩამოყალიბდა დასი (1948 წლიდან „ნიუ-იორკ სიტი ბალე“). 1934 წელს ჯ. ბალანჩინმა ამერიკიდან ევროპას ახალი ტიპის ხელოვნება შესთავაზა — დადგა პ. ჩაიkovskის „სერენადა“, რომლის

ამერიკული კლასიკური ბალეტის ფუძემდებელი. ქართველი კომპოზიტორის მელიტონ ბალანჩივაძის შვილი. დაიბადა პეტერბურგში. 1921 წელს დაამთავრა პეტროგრადის მარიას ოეატროთან არსებული თეატრალური სასწავლებელი, 1923 წელს – პეტროგრადის კონსერვატორია. 1921-24 წლებში იყო პეტროგრადის ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრის მსახიობი. ამავე წლებში დადგა ცეკვები სპექტაკლებში „ოქროს მამალი“ (ნ. რიმსკი-კორსაკოვი), „უილბლო ეუგენი“ (ე. ტოლერის ამავე სახელწოდების პიესა). 1923 წელს ხელმძღვანელობდა პეტროგრადის „ახალგაზრდა ბალეტს“, რომლის შემადგენლობაში შედიოდნენ რუსული ბალეტის გამოჩენილი მოღვაწეები (ლ. ლავროვსკი, პ. გუსევი, ი. სლომინსკი და სხვ.). 1924 წლიდან ჯ. ბალანჩინმა რუსეთი დატოვა. 1925-29 წლებში იყო პარიზის „ს. დიაგილევის რუსული საბალეტო დასის“ მთავარი ბალეტმასტერი; 1932 წელს – ფრანგული საბალეტო დასების „ბალე რიუს დე მონტე კარლოსა“ და „ბალე – 1933-ის“ ბალეტმასტერი. 1933 წელს იგი მიიღვიეს აშშ-ში, სადაც შექმნა „ამერიკული საბალეტო სკოლა“. ამ სკოლის საფუძველზე ჩამოყალიბდა დასი (1948 წლიდან „ნიუ-იორკ სიტი ბალე“). 1934 წელს ჯ. ბალანჩინმა ამერიკიდან ევროპას ახალი ტიპის ხელოვნება შესთავაზა — დადგა პ. ჩაიkovskის „სერენადა“, რომლის

American Ballet Master, founder of Classical American Ballet, son of Georgian composer Meliton Balanchivadze. He was born in St. Petersburg. In 1921 he graduated from the Theatrical College of the Petrograd Mariinsky Theater and in 1923 – the Petrograd Conservatory. In 1921-1924 he served as a ballet dancer at the Petrograd Opera and Ballet Academic Theater; at the same time he staged dances for the ballets: *Golden Cockerel* (N. Rimsky-Korsakov) and *Unlucky Eugene* (Toller). In 1923 Balanchine headed the Petrograd Young Ballet. The company of Young Ballet comprised outstanding Russian ballet dancers: L. Lavrovski, P. Gusev, I. Slominski and others. In 1924 G. Balanchine left Russia. In 1925-1929 he worked as a chief choreographer of S. Diaghilev's Russian Ballet Company in Paris. In 1932 he became a Ballet Master of French ballet companies *Ballet Russ de Monte Carlo* and *Ballet-1933*. In 1933 Balanchine was invited to the USA, where he set up *American Ballet School*. In 1948, on the basis of *American Ballet School*, Balanchine created *New York City Ballet*. In 1934 Balanchine offered Europe a entirely new type of art from United State. It was a production of Tchaikovsky's Serenade, breaking all stereotypes. G. Balanchine staged over 160 ballet productions in various cities world over: Buenos Aires, Copenhagen, London, Milan and others. His most memorable productions were: *Prodigal Son* (1928, S. Prokofiev), *Apollon Musa-*

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

თაც ბალეტის ყველა სტერეოტიპი დაამსხვრია. ჯ. ბალანჩინს დადგმული აქვს 160-ზე მეტი საბალეტო სპექტაკლი ბუენოს-აირესის, კოპენჰაგენის, ლონდონის, მილანისა და სხვ. ქალაქების თეატრებში. მისი საუკეთესო დადგმებია ს. პროფესიულების „უძლები შვილი“ (1928), ი. სტრავინსკის „აპოლონ მუსაგეტი“ (1928), „ორფეუსი“ (1948), „აგონი“ (1957), „ბროლის სასახლე“ (უ. ბიზეს მუსიკის მიხედვით, 1941), „ბალეიტის მიმპერიალი“ (პ. ჩაიკოვსკის მუსიკის მიხედვით, 1941) და სხვ. 1950-60-იან წლებში ჯ. ბალანჩინმა დადგა არაერთი წარმატებული საბალეტო სპექტაკლი; მათ შორის პ. ჩაიკოვსკის ბალეტი „მაკატუნა“, რომლის შესრულებაც ამერიკაში საშობაო ტრადიციად იქცა. ჯ. ბალანჩინი ცნობილია როგორც უსიუჟეტო, ე. წ. აბსტრაქტული ბალეტების დამდგელი. იგი ავტორია წიგნისა „ცნობილი ბალეტების დაწვრილებითი აღწერა“.

ჯ. ბალანჩინი გარდაიცვალა ნიუ-იორქში. დაკრძალულია ოკლენდის სასაფლაოზე.

театров Буенос-Айреса, Копенгагена, Лондона, Милана и др. городов. Среди лучших постановок: „Блудный сын“ С. Прокофьева (1928), „Аполлон Мусагет“ И. Стравинского (1928), „Орфей“ (1948), „Агон“ (1957), „Хрустальный замок“ (на муз. Ж. Бизе, 1941), „Балле империаль“ (на муз. П. Чайковского, 1941) и др. 1950–60-е гг. Дж. Баланчин осуществил ряд успешных постановок, в числе которых – „Щелкунчик“ П. Чайковского, исполнение которого стало рождественской традицией в США. Дж. Баланчин известен как постановщик бессюжетных, т. н. „абстрактных“ балетов. Он является автором книги „Подробное описание известных балетов“.

Скончался Дж. Баланчин в Нью-Йорке. Похоронен на Окландском кладбище.

gete (1928, Stravinski), *Orpheus* (1948), *Agon* (1957), *Crystal Palace* (1941, Bizet), *Palace Imperiale* (1941, P. Tchaikovsky), etc. In 1950-1960s he produced a number of successful ballets, including P. Tchaikovsky's *The Nutcracker*, which became a traditional Christmas show in the United States. G. Balanchine is famous for his plotless, so called abstract ballets. He wrote the book *Detailed Description of Famous Ballet Productions*.

George Balanchine died in New York. He was buried at Oakland cemetery.

ჯორჯ ბალანჩინი და იგორ სტრავინსკი
Дж. Баланчин и И. Стравинский
George Balanchine and Igor Stravinsky

რეპეტიციაზე
На репетиции
Rehearsal Session

რეპეტიციაზე
На репетиции
Rehearsal Session

ბალანჩინის საფლავი
Могила Баланчина
Balanchine's Grave

ბაქარ ბატონიშვილი (ბაგრატიონი) Bakar Batonishvili (Bagrationi)

1700-1750

Бакарის მეფე (1717–19), ვახტანგ VI-ის ძე. მოსკოვის ქართული ახალშენის მეთაური. ქართული სტამბის მოამაგე, მთარგმნელი. რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტი. გრუზინსკების გვარის ფუძემდებელი. სამეფო კარზე კარგი აღზრდა მიიღო. ქართველებთა ერთად მისი მასნავლებლები იყვნენ კათოლიკე მისიონერებიც. 1724 წელს ბაქარი მამასთან – ვახტანგ VI-თან ერთად ემიგრაციაში რუსეთს გაეგზავნა. 1725 წელს ჯერ მოსკოვში ჩავიდა, შემდეგ – პეტერბურგში. 1727 წელს ბაქარს რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტის წოდება მიენიჭა და მოსკოვის ოლქში საარტილერიო კანტორის უფროსად დაინიშნა. მიანიჭეს რუსეთის იმპერიის უმაღლესი ჯილდო – წმ. ანდრია პირველნოდებულის ორდენი. 1730 წელს პრესნიაზე სასახლე ააშენა და იქვე, გრუზინში დასახლდა. 1735 წელს მოსკოვში ბაქარის ხელმძღვანელობით დიდი მუშაობა გაჩაღდა ქართული სტამბის შესაქმნელად, სასწავლო წიგნების გამოსაცემად, ქართული დაბადების (ბიბლიის) ტექსტის გამოსაცემად მოსამზადებლად, საქართველოს რუკის შესადგენად. ბაქარის ხელმძღვანელობით ნოვგოროდის არქიეპისკოპოსმა იოსებმა (ქომელაშვილი) მოსკოვში გახსნა ქართული სტამბა, სადაც დაიბეჭდა მრავალი სასწავლო და სამღდელმსახურო წიგნი, ხოლო

Царь Картли (1717–19), сын царя Вахтанга VI. Предводитель грузинской колонии в Москве, попечитель грузинской типографии, переводчик, генерал-лейтенант Русской армии. Основоположник фамилии Грузинских. Образование получил при царском дворе. Наряду с грузинами, в его воспитании принимали участие и католические миссионеры. В 1724 г. Бакар, вместе с Вахтангом VI, эмигрировал в Россию. В 1725 г. сперва прибыл в Москву, а затем в Петербург. В 1727 г. ему было присвоено звание генерал-лейтенанта Российской армии и был назначен командиром артиллерийской конторы в Московской области; награжден высшей наградой Российской империи – Орденом Святого апостола Андрея Первозванного. В 1730 г. Бакар построил на Пресне дворец и поселился там же, в Грузино. В 1735 г. Бакар развернул интенсивную деятельность с целью основания грузинской типографии, издания учебников, подготовки к изданию грузинского текста Библии и составления карты Грузии. Архиепископ Новгородский Иосеб (Комелашвили) под руководством Бакара открыл в Москве типографию, где были напечатаны учебники, богослужебная литература, а в 1743 г. вышла в свет Библия на грузинском языке. Расходы на издание взял на себя Бакар. Это издание по сей день известно как

Principal of Georgian Township in Moscow, sponsor of Georgian printing house, translator, Lieutenant General of Russian army, son of Vakhtang VI, King of Kartli (East Georgia). He was educated at the Royal Court of his father; his tutors were Georgian scholars and Catholic missionaries. In 1724, together with his father King Vakhtang VI, Baqar left for Moscow. In 1725 he moved to St. Petersburg. In 1727, Bakar was granted the rank of Lieutenant General and appointed to the post of the Head of Artillery Office of Moscow district. He was awarded the Order of St. Andrew the First-Called, the highest award of Russian Empire. In 1730, he built a Palace for himself in Presnya area and settled down there, in Gruzino. Starting from 1735, Bakar was engaged in an intensive activity directed at founding of Georgian typography, publishing Georgian text books, preparing of the text of Georgian-language Bible and drawing of the map of Georgia. Under Bakar's direction, Archbishop of Novgorod Joseph (Komelashvili) set up a Georgian typography in Moscow, where a number of text books and religious literature was published. In 1743, at the expense of Bakar, the same printing house published the Georgian Bible. This edition of the Bible is known as 'Bakar's Bible'. In 1748, Bakar officially applied to the Imperial Court, requesting the Emperor's permission for his return to Georgia. The

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

1743 წელს გამოიცა დაბადების (ბიბლიის) ტექსტი. მისი გამოცემის ხარჯები ბაქარმა გაიღო. ეს გამოცემა ცნობილია ბაქარის ბიბლიის სახელწოდებით. 1748 წელს ბაქარმა საიმპერატორო კარს ოფიციალურად სთხოვა საქართველოში დაბრუნება, რისი ნებართვაც მიიღო. სამშობლოში დაბრუნების საქმე გაჭიანურდა. ბაქარი ავად გახდა და გარდაიცვალა.

ბაქარი დაკრძალულია მოსკოვში, დონის მონასტერში.

Библия Бакара. В 1748 г. Бакар предстал перед императорским двором за разрешением вернуться на Родину. Несмотря на то, что было дано согласие, выезд в Грузию затянулся, Бакар тяжело заболел и скончался.

Похоронен Бакар в Москве, в Донском монастыре.

permission was granted but his return to the homeland was delayed. Bakar fell ill and died.

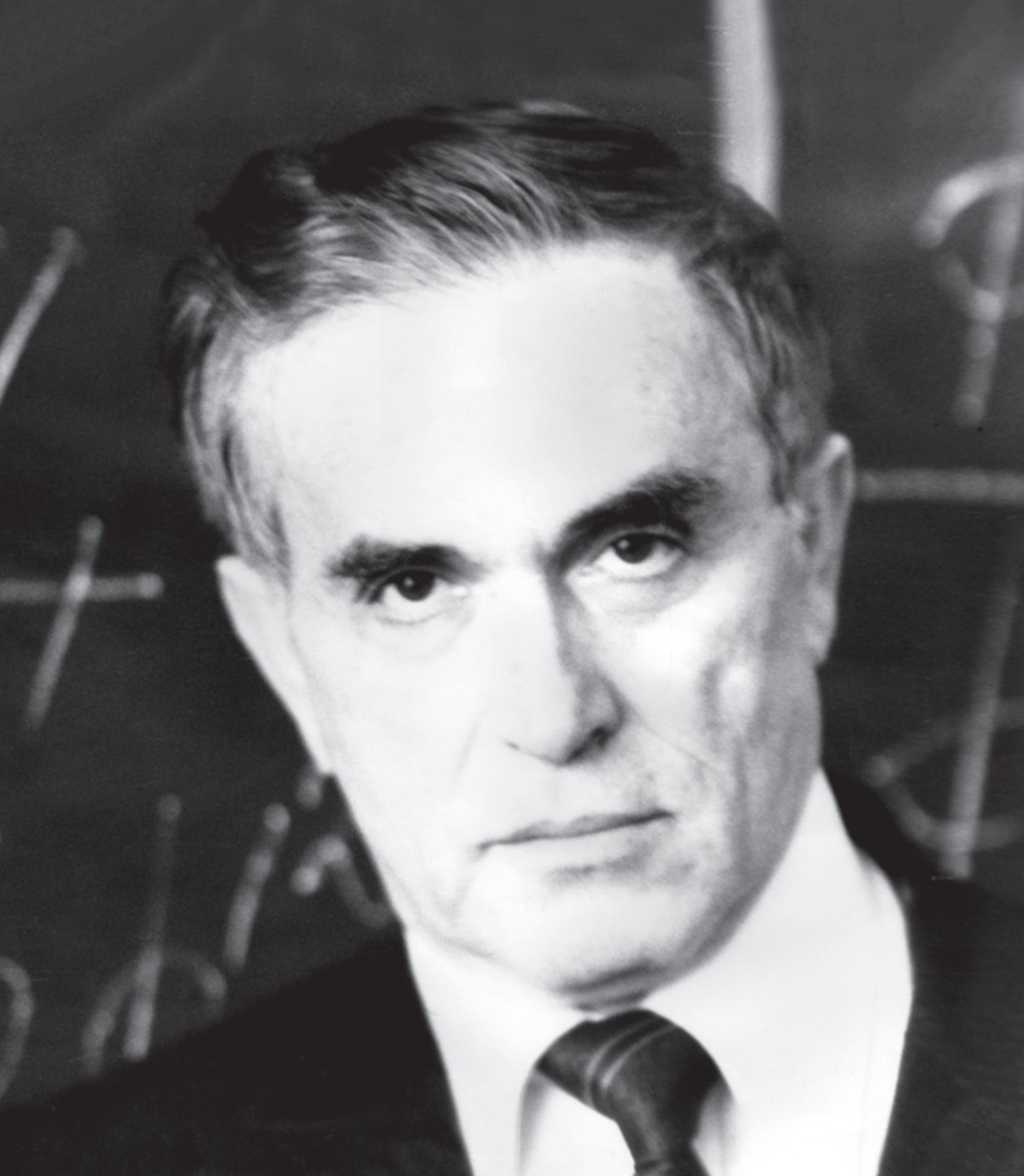
Bakar was buried at the Don Monastery in Moscow.

ბაქარის ბეჭედი
Печать Бакара
Bakar's Seal

ბაქარის ბიბლია
Библия Бакара ►
Bakar's Bible

აბეზა ბიცაძე

Andrey Bitsadze

1916-1994

Аთემატიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიონი (1969), სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1958), საქართველოს მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე (1962). დაიბადა საქართველოში, სოფ. ცხრუკვეთში. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი (1940). 1948 წელს რუსეთს გაემგზავრა და მოსკოვში, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ვ. სტეკლოვის სახ. მათემატიკის ინსტიტუტში დაიწყო მუშაობა, სადაც დაჰყო 1959 წლამდე. 1959-1971 წლებში ა. ბიცაძე ამავე აკადემიის ციმბირის განყოფილების მათემატიკის ინსტიტუტშა და ნოვოსიბირსკის უნივერსიტეტში მუშაობდა. 1971-1978 წლებში იყო ვ. სტეკლოვის სახ. მათემატიკის ინსტიტუტის კერძონარმოებულიან დიფერენციალურ განტოლებათა განყოფილების გამგე და მოსკოვის საინჟინრო-ფიზიკური ინსტიტუტის კათედრის გამგე, 1978-83 წლებში – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ი. ვეკუას სახ. გამოყენებით მათემატიკის ინსტიტუტის მეცნიერი ხელმძღვანელი და დირექტორი, ხოლო 1984 წლიდან – მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი. ა. ბიცაძის ძირითადი შრომები ეხება დრეკადობის მათემატიკურ თეორიას, ელიფსური განტოლებებისა და სისტემების თეორიას, შერეული ტიპის განტოლებათა თეორიას, ჰიბრიდულური სისტემების თეორიას, არალოკალურ სასაზღვრო ამოცანათა თეორიასა და სხვ. ცნობილია „ბიცაძის განტოლება“, „ბიცაძე-სამარსკის ამოცანა“ და სხვ. ა. ბიცაძე მოსკოვში გარდაიცვალა. დაკრძალულია მოსკოვში, დონის მონასტერში.

Математик. Академик Академии наук Грузии (1969), член-корреспондент АН СССР (1958), заслуженный деятель науки Грузии (1962). Родился в Грузии, в с. Цхрукувети. Окончил Тбилисский государственный университет (1940). В 1940-48 гг. работал в Тбилисском математическом институте АН ГССР, с 1948 по 1959 гг. в Математическом институте им. В. Стеклова АН СССР. С 1959 по 1971 гг. А. Бицадзе вел научную деятельность в Институте математики Сибирского отделения АН СССР и Новосибирском университете. В 1971-78 гг. заведовал отделом частнопроизводственных дифференциальных уравнений и кафедрой в Московском инженерно-физическом институте. В 1978-83 гг. был научным руководителем и директором Института прикладной математики им. И. Векуа при Тбилисском Государственном Университете, а с 1984 г. – профессором Московского государственного университета. Основные труды А. Бицадзе касаются математической теории упругости, теории эллиптических уравнений и систем, теории уравнений смешанного типа, теории гиперболических систем, теории нелокальных краевых задач и т. д. Известны „Уравнение Бицадзе“, „Задача Бицадзе-Самарского“ и др.

Скончался А. Бицадзе в Москве. Похоронен в Донском монастыре.

Mathematician, member of the Academy of Sciences of Georgia (1969), corresponding member of the Academy of Sciences of the USSR (1958), Honored Scientist of Georgia (1962), born in Tskhrukveti village in Georgia. He graduated from Tbilisi State University in 1940. In 1948 he left for Moscow where he worked at the V. Steklov Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the USSR till 1959. In 1959-1971 A. Bitsadze was employed at the Institute of Mathematics of the Siberian branch of the USSR Academy of Sciences and the University of Novosibirsk. In 1971-1978 he headed the Department of differential equations at the V. Steklov Institute of Mathematics as well as the Chair of Moscow Institute of Engineering and Physics. In 1978-1983 A. Bitsadze served as the Research Supervisor and Director of the Institute of Applied Mathematics named after I. Vekua; from 1984 he was the professor of Moscow State University.

A. Bitsadze's key works have to do with the mathematical theory of elasticity, theory of elliptic equations and systems, theory of the equations of mixed types, theory of hyperbolic systems, theory of non-local marginal problems, etc. The mathematical scientific circles are well-aware of 'Bitsadze equation', 'Bitsadze-Samarski problem', etc.

Andria Bitsadze died in Moscow. He was buried at the Donskoy Monastery.

ალექსანდრე ბოროდინ Alexander Borodin

1833-1887

რ უსი კომპოზიტორი და მეცნიერი (ქიმიკოსი). ქართველი თავადის ო-გედევანიშვილის(გედეონბოვის)უკანონო შვილი (ჩანერილი იყო როგორც თავადის მსახურის პორფირი ბოროდინის შვილი). აკადემიკოსი (1877). დაიბადა პეტერბურგში. 1856 წელს დაამთავრა სამედიცინო-ქირურგიული აკადემია. 1874 წლიდან ხელმძღვანელობდა სამედიცინო აკადემიის ქიმიურ ლაბორატორიას; 1872-87 წლებში იყო ქალთა უმაღლესი სასწავლებლის, ქალთა საექიმო კურსების ერთ-ერთი ორგანიზატორი და პედაგოგი, ქიმიაში 40-ზე მეტი სამეცნიერო ნაშრომისა და არაერთი სახლის ავტორი. მუსიკალური მოღვაწეობა დაიწყო XIX ს. 50-იან წლებში. წერდა რომანებს, საფორტეპიანო პიესებს, სიმფონიებს და ა. შ. იყო რუსი კომპოზიტორის მ. ბალაკირევის კომპოზიტორთა შემოქმედებითი გაერთიანების – „მძლავრი ჯგუფის“ წევრი. ა. ბოროდინის ოპერა „თავადი იგორი“ კლასიკური მუსიკის მნიშვნელოვანი შენაძენია. ოპერა 18 წლის განმავლობაში იწერებოდა და ბოლოს მაინც დაუმთავრებელი დარჩა (მისი სიკვდილის შემდეგ ოპერა ნ. რიმსკი-კორსაკოვმა და ა. გლუზუნოვმა დაამთავრეს). „თავადი იგორი“ დაიდგა 1890 წელს პეტერბურგში, მარიას თეატრში. ა. ბოროდინი ავტორია სიმფონიებისა, დიდოსტატია კამერულ-ვოკალური მუსიკისა, ეკუთვნის რომანები, სატირულ-იუმორისტული ხასიათის სიმღერები. „თავადი იგორი“ თბილისის ოპერის თეატრში პირველად დაიდგა 1898-99 წლის სეზონში.

ა. ბოროდინი გარდაიცვალა პეტერბურგში.

Pусский композитор и ученый-химик. Внебрачный сын грузинского князя Л. Гедеванишвили (при рождении был записан как сын Порфирия Бородина – крепостного слуги князя). Доктор медицинских наук (1858), академик (1877). Родился в Петербурге. В 1856 г. окончил Медико-хирургическую академию. С 1874 г. в академии руководил химической лабораторией. Был одним из организаторов и педагогов (1872-87) высшего учебного заведения для женщин – Женских врачебных курсов. А. Бородин – автор более 40 научных работ по химии. Музыка в его жизнь вошла в 50-е гг. XIX в. – он начал писать романсы, фортепианные пьесы, симфонии и т.д.; вступил в Балакиревский кружок (творческое объединение композиторов „Могучая кучка“). Наиболее значительное произведение А. Бородина – опера „Князь Игорь“, образец национального героического эпоса в музыке. Опера создавалась в течение 18 лет и все же осталась неоконченной (после смерти А. Бородина ее дописали Н. Римский-Корсаков и А. Глазунов). Постановка оперы состоялась в Петербурге, в Мариинском театре (1890). „Князь Игорь“ был поставлен на сцене Тбилисского театра оперы и балета – первая постановка 1898-99 гг.

Скончался А. Бородин в Петербурге.

Russian composer and scientist (chemist). He was the son of Prince L. Gedevanishvili (Gedevanov) but was registered as the child of Gedevanishvili's servant Porfiriy Borodin. Doctor of Medical Sciences (1858), Academician (1877) A. Borodin was born in St. Petersburg. In 1856 he graduated from the Academy of Medical Surgery. As of 1874 he headed the Chemical Laboratory of the Medical Academy of Russia. In 1872-1887, A. Bordin was one of the promoters and teacher of women's college and women's medical courses. He was the author of over 40 scientific researches and innovations in the field of chemistry. Starting from 1850s A. Borodin became seriously interested in music. He wrote love songs, piano pieces, symphonies, etc. He was the member of Russian composer M. Balakirev's creative circle of composers – „Powerful Group“. A. Borodins' opera *Prince Igor* is viewed as an important achievement in the field of classical music. He had been working on it for 18 years and still, he left it unfinished. N. Rimski-Korsakov and A. Glazunov completed the opera after his death. In 1890 *Prince Igor* was staged at the Mariinsky Theater in St. Petersburg. A. Borodin was the author of a number of symphonies and masterly chamber-vocal musical pieces. He was the creator of love songs and satirical-humorous songs. For the first time *Prince Igor* was staged at the Tbilisi Opera House in the 1898-1899 season.

A. Borodin died in St. Petersburg.

გავით გამრეკელი Давид Гамрекели David Gamrekeli

1911-1977

გომლერალი (ბარიტონი). საქართველოს სახალხო არტისტი (1943), რსფსრ ხელოვნების დამსახურებული მოღვაწე (1951). დაიბადა საქართველოში, ქ. ჭიათურაში. 1935 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო კონსერვატორია (პროფ. ე. ვრონსკის კლასი). 1937 წელს ქართული ლიტერატურისა და ხელოვნების პირველ დეკადაზე მოსკოვში წარმატებით შეასრულა კიაზოს არია (ზ. ფალიაშვილის „დაისი“). 1938 გაიმარჯვა ვოკალისტთა პირველ საკავშირო კონკურსზე მოსკოვში. 1944-52 წლებში იყო დიდი თეატრის სოლისტი. გამოიჩინა იშვიათი სილამაზის ტემბრის ხავერდოვანი ხმით, სცენური მიმზიდველობით. დიდი თეატრის სცენაზე დ. გამრეკელმა შეასრულა არაერთი საოპერო პარტია: ევგენი ონეგინი, ელეცკი (პ. ჩაიკოვსკის „ევგენი ონეგინი“, „პიკის ქალი“), უერმონი (ჯ. ვერდის „ტრავიატა“), ესკამილიო (ჟ. ბიზეს „კარმენი“), სილვიო (რ. ლეონიძეს „ჯამბაზები“). 1952-იდან გამოდიოდა როგორც საკონცერტო მომლერალი, იყო მოსკოვის პ. ჩაიკოვსკის სახ. კონსერვატორიის პედაგოგი. სსრკ სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1950).

დ. გამრეკელი გარდაიცვალა მოსკოვში. დაკრძალულია თბილისში, დიდუბის პანთეონში.

Певец (баритон). Народный артист Грузии (1943), заслуженный деятель искусств РСФСР (1951). Родился в Грузии, в г. Чиатура. В 1953 г. окончил Тбилисскую государственную консерваторию (класс проф. Е. Вронского). Был участником I декады грузинской литературы и искусства в Москве (1937), где успешно выступил с арией Киазо из оперы „Даиси“ З. Палиашвили. В 1938 г. победил на I Всесоюзном конкурсе вокалистов в Москве. В 1944-52 гг. был солистом Большого театра в Москве. Обладал голосом бархатистого тембра, льющимся легко и свободно. Исполнял партии баритона: Евгений Онегин, Елецкий („Евгений Онегин“, „Пиковая дама“ П. Чайковского), Жермон („Травиата“ Дж. Верди), Эскамильио („Кармен“ Ж. Бизе), Сильвио („Паяцы“ Р. Леонкавалло). С 1952 г. выступал в Москве с концертами, был педагогом Московской консерватории им. П. Чайковского. Лауреат Государственной премии СССР (1950).

Скончался Д. Гамрекели в Москве. Похоронен в Тбилиси, в Дидубийском пантеоне.

Opera baritone, born in Chiatura, West Georgia. In 1935 D. Gamrekeli graduated from the Tbilisi State Conservatoire (class of Professor E. Vronski). In 1937, during the 1st Decade of Georgian Literature and Arts in Moscow he successfully performed the aria of Kiazo in Z. Paliashvili's opera *Daisi* (Sunset). In 1928 he won he first place at the All-Union Competition of Vocalists in Moscow. In 1944-1952 he was the leading soloist of the Bolshoi Theater. During that period D. Gamrekeli performed numerous opera parts on the stage of the Bolshoi: Eugene Onegin in P. Tchaikovsky's *Eugene Onegin*, Yeletsky in *The Queen of Spades* (P. Tchaikovsky), Germont in *La Traviata* (G. Verdi), Escamillo in *Carmen* (G. Bizet), Silvio in *Pagliacci* (R. Leoncavallo). As of 1952 he went on the boards as a concert singer. In 1943 he was awarded the title of People's Artiste of Georgia; in 1951 he was granted the title of the Honorary Worker of Arts of the Russian Soviet Federation of Socialist Republics and in 1950 he became the Laureate of the USSR State Prize.

Davit Gamrekeli died in Moscow. He was buried at the Didube Pantheon in Tbilisi.

100 ქათველი ეკვოები
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

აშჩილ გელოვანი Archil Gelovani

1915-1978

ს აბჭოთა სამხედრო მშენებლობის ისტორიაში საინჟინრო ჯარების პირველი მარშალი (1977). უკრაინის (1962) და რსფსრ (1971) დამსახურებული ინჟინერი. დაიბადა საქართველოში, სოფ. სპათაგორში. დაამთავრა საქართველოს ინდუსტრიული ინსტიტუტი (1936), ლენინგრადის ფ. ძერჯინსკის სახ. სამხედრო-საზღვაო სასწავლებელი (1939). 1939 წლიდან მსახურობდა არმიაში. II მსოფლიო ომის დროს ხელმძღვანელობდა სამხედრო-საზღვაო და საფორტიფიკაციო მშენებლობებს. 1945 წლიდან იყო შავი ზღვის ფლოტის საინჟინრო სამმართველოში სხვადასხვა საპასუხისმგებლო თანამდებობაზე, 1949 წლიდან – სამხედრო-საზღვაო ძალების მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილე, 1953 წლიდან კი – იმავე სამმართველოს უფროსი და შავი ზღვის ფლოტის სარდლის თანამდებნე მშენებლობის დარგში. 1964-69 წლებში იყო სარაკეტო ჯარების მთავარ-სარდლის მოადგილე მშენებლობის დარგში და სამხედრო საბჭოს წევრი, 1969-71 წლებში – სსრკ თავდაცვის სამინისტროს სამშენებლო სამმართველოს უფროსის პირველი მოადგილე, 1971-74 – სსრკ თავდაცვის სამინისტროს სახელმწიფო ექსპერტიზის უფროსი, 1974-78 წლებში – სსრკ თავდაცვის მინისტრის მოადგილე სამხედრო მშენებლობისა და ჯარების განლაგების დარგში. ლენინური (1968) და სსრკ სახელმწიფო (1977) პრემიების ლაურეატი.

ა. გელოვანი დაკრძალულია მოსკოვში, ნოვოდევიჩეის სასაფლაოზე.

П ервый в истории Советского военного строительства Маршал инженерных войск (1977). Заслуженный инженер Украины (1962) и РСФСР (1971). Родился в Грузии, в с. Спатагори. Окончил Индустриальный институт Грузии (1936), Ленинградское Военно-морское училище им. Ф. Дзержинского (1939). С 1939 г. служил в армии. Во время II Мировой войны руководил военно-морскими и фортификационными строительствами. С 1945 г. занимал ответственные посты в инженерном управлении Черноморского флота; с 1949 г. был заместителем начальника Главного управления военно-морских сил, а с 1953 г. – начальником того же управления и заместителем командующего Черноморским флотом по части строительства и членом Военного совета. В 1969-71 гг. занимал должность первого заместителя начальника Строительного управления при Министерстве обороны СССР, в 1971-74 гг. – начальника государственной экспертизы того же министерства. В 1974-78 гг. был заместителем министра обороны СССР по части военного строительства и размещению войск. Лауреат Ленинской (1968) и Государственной (1977) премий.

Скончался А. Геловани в Москве, похоронен на Новодевичьем кладбище.

The first Marshal in the history of Soviet Defense Engineering, born in Spatagori village of Georgia. In 1936 he graduated from the Industrial Institute of Georgia; in 1939 he finished the Leningrad Navy School. As of 1939 A. Gelovani served in the army. During WW II he was in charge of building of military, naval and fortification structures. Starting from 1945 he held different top positions in the Black Sea Engineering Department. In 1949 he was appointed to the post of the Deputy Chief of the Main Department of Navy; in 1953 he was promoted to the post of the Chief of the Main Department of Navy and Assistant in the field of engineering to the Commander of the Black Sea Navy. In 1964-1969, A. Gelovani served as the Deputy (Engineering) Commander of Rocket Forces and member of Military Council; in 1969-1971, he was the First Deputy Chief of Engineering Department of the Ministry of Defense of the USSR. In 1971-1974, he served as the Chief of the State Commission of Experts of the Defense Ministry of the USSR; in 1974-78, he was the Deputy Minister of Defense of the USSR in the field of Military Engineering and Quartering. A. Gelovani was Laureate of Lenin Prize (1968) and State Prize (1977); Honorary Engineer of Ukraine (1962) and RSFSR (1971),

Archil Gelovani is buried at the Novodevichy Cemetery in Moscow.

გიორგი ბათონიშვილი (ბაგრატიონი) Georgий Батонишвили (Багратиони) Giorgi Batonishvili (Bagrationi)

1712–1786

გოსკოვის ქართული კოლონიის მეთაური XVIII ს. II ნახევარში, რუსეთის არმიის გენერალ-ანშეფი, ვახტანგ VI-ის ძე. 1724 წელს მამასთან და ოჯახის სხვა წევრებთან ერთად რუსეთს გაემგზავრა და დამკვიდრდა მოსკოვში. იქ, სამხედრო კარზე, შეისწავლა ფილოსოფია, ისტორია, სამხედრო ხელოვნება; წერდა ლექსებსაც. რუსეთ-შვეციის ომის (1741–43) დროს გიორგი ბატონიშვილი ფლოტს მეთაურობდა. თავი გამოიჩინა რაინის კამპანიაში (1747–49), ასევე შვიდწლიან მოში. დაჯილდოებული იყო ალექსანდრე ნეველისა და წმ. ნინოს ორდენებით. ძმის, ბაქარის, გარდაცვალების შემდეგ (1750) გიორგი ბატონიშვილი მოსკოვის ქართული კოლონიის ფაქტობრივი მეთაური გახდა. მას ახლო და საქმიანი ურთიერთობა ჰქონდა მოსკოვის უნივერსიტეტის მესვეურებთან, მატერიალურადაც ებმარებოდა უნივერსიტეტს (1785 წელს უნივერსიტეტისათვის გადაუცია 10 ათასი მანეთი). მოსკოვში, მის სახლში, თავს იყრიდნენ რუსეთისა და საქართველოს ინტელიგენციის სახელმანი წარმომადგენლები. თანამედროვეთა ცნობით, გიორგი ბატონიშვილი საქართველოში მეცნიერების გავრცელების დიდად მოსურნე და ნივთიერი ხელშემწყობი ყოფილა.

გიორგი ბატონიშვილი გარდაიცვალა მოსკოვში. დაკრძალულია დონის მონასტერში.

Предводитель грузинской колонии в Москве во II половине XVIII в., генерал-аншеф российской армии, сын царя Вахтанга VI. В 1724 г. вместе с отцом и остальными членами семьи уехал в Россию и поселился в Москве. Здесь, при императорском дворе, изучил философию, историю, военное дело; также писал стихи. Во время Русско-шведской войны (1741–43) командовал российским флотом. Отличился в кампании Райна (1747–48), а также в Семилетней войне. Был награжден орденами Александра Невского и Св. Нины. После смерти брата, царевича Бакара (1750), он стал фактическим предводителем грузинской колонии в Москве. У него были близкие и деловые связи с руководителями Московского университета (в 1785 г. он передал университету 10 000 рублей). В доме у него часто собирались видные представители русской и грузинской интеллигенции. По сведениям современников, Георгий Батонишвили всячески содействовал, в том числе и материально, развитию в Грузии научной мысли.

Скончался Георгий Батонишвили в Москве. Похоронен в Донском монастыре.

Leader of Georgian colony in the 18th century, General-In-Chief of Russian army, son of King Vakhtang VI. In 1724, along with his father and other members of his family he traveled to Russia and settled in Moscow. There, at the Court of Russian Emperor, he studied philosophy, history and Military Art. At the same time he was skilled in writing poems. During the Russian-Swedish War (1741–1743) he headed the Russian fleet. He showed valor in the Rein Campaign (1747–1749) and during the Seven-Year War. He was awarded the Orders of Alexander Nevsky and St. Nino. After the death of his brother Baqar in 1750, Giorgi Batonishvili became a factual Head of Georgian Colony in Moscow. He had close and businesslike relations with the management of Moscow University and rendered financial aid to that institution (in 1785 he donated 10 000 roubles to the selfsame University). Prominent Russian and Georgian intellectuals used to gather at his place in Moscow. In the words of his contemporaries, he did his best to promote sciences in Georgia.

Giorgi Batonishvili died in Moscow and was buried at the Don Monastery.

გიორგი მთაცმიდელი (ათონელი) Georgий Мтацмидели (Афонский) Giorgi Mtatsmideli (Atoneli)

1009-1065

საულიერო და საზოგადო მოღვაწე, მწერალი, მთარგმნელი. ძველი ქართული მწერლობის თვალსაჩინო ნარმომადგენელი. ათონის ივერთა მონასტრის წინამდღვარი, საზღვარგარეთ მოღვაწე ქართველთა სამეცნიერო-ლიტერატურული საქმიანობის სულისხამდგმელი. მისი ბიოგრაფის, გიორგი მცირის ცნობით, დაბადებულა საქართველოში, თრიალეთში, გავლენის სახელმწიფო მოღვაწის იაკობის ოჯახში. სწავლობდა ტაძრისის, შემდეგ კი ხახულის მონასტერში. 1022 წელს ბიძამ კონსტანტინოპოლის ნაიუკანა, სადაც მან 12 წელი გაატარა. საფუძვლიანად შეისწავლა ბერძნული ენა და ეზიარა ბიზანტიურ კულტურას. 1036 წელს სირიაში, შავ მთაზე, რომანნებიდის მონასტერში დაემკვიდრა. 1040 წელს თავისი მოძღვრის, გიორგი შეყენებულის რჩევით ათონს გაემგზავრა. 1044 წელს ათონის ივერთა მონასტრის წინამდღვრად დაადგინეს. გიორგი მთაწმიდელმა მონასტერი ქართული სულიერი კულტურის მძღვანელ კერად აქცია. მისმა მოღვაწეობამ თანდათან ფართო სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა შეიძინა. იგი იცავდა ქართულ ეკლესიასა და კულტურას უცხოელთა შემოტევისაგან, ქართული ეკლესიის ავტოკეფალობას, რაც ერთს ღირსებისა და კულტურის თვითმყოფობის დამადასტურებლად ესახებოდა. დიდია გიორგი

ცерковный и общественный деятель, писатель, переводчик. Видный представитель древнегрузинской литературы. настоятель Иверского монастыря на Афоне, вдохновитель научно-литературной деятельности грузин за границей. По сведениям его биографа Георгия Мцире, родился в Грузии, в Триалети, в семье влиятельного государственного деятеля Якова. Образование получил в монастырях Тадзриси и Хахули. В 1022 г. уехал в Константинополь, где в течение двенадцати лет основательно изучил греческий язык и причастился к византийской культуре. В 1036 г. поселился в монастыре на Черной горе, в Сирии. В 1040 г., следуя совету своего духовника Георгия Пустынника, отбыл на Афон. В 1044 г. был избран настоятелем Иверского монастыря на Афоне. По усердию Георгия Мтацмидели монастырь превратился в мощный центр грузинской духовной культуры. Постепенно его деятельность приобрела важное государственное значение. Мтацмидели защищал грузинскую церковь и культуру от иностранного влияния, отстаивал автокефалию грузинской церкви, отстаивая тем самым достоинство нации и самобытность культуры. Грузинская литература многим обязана Георгию Мтацмидели. Как писатель, переводчик, редактор он внес свой вклад почти во все жанры церковной литерату-

Clergyman and public figure, writer, translator and notable representative of old Georgian literature. He was Father Superior of Iverian Monastery on Mount Athos (Modern Greece) and an inspiration to the scientific and literary activity of Georgians who lived and worked in foreign countries. According to Giorgi Mtsire, his biographer, he was born in Trialeti, Georgia into the family of Yakob, influential statesman. He studied at Tadzrisi and Khakhuli Monasteries. In 1022, his uncle took him to Constantinople, where he spent 12 years. There he mastered the Greek language and got access to the Byzantine culture. In 1036, he settled on Black mountain in Syria. In 1040, on the advice of his spiritual leader Giorgi the Hermit, he departed for Mt. Athos. In 1044 he became Father Superior of Iverian Monastery on Mt. Athos. Giorgi Mtatsmideli turned the Monastery into a potent breeding ground of Georgian spiritual culture. Gradually, his activities acquired wide public significance. He defended Georgian Church and Georgian culture from the assault of foreign powers and protected the autocephaly of Georgian Church, since he believed them to be the proof of national dignity and identity. Giorgi Mtatsmindeli's input into the Georgian literature is invaluable. He contributed to all spheres of ecclesiastic writing as a translator, a writer and an editor. The new, so called

ცმინდანები გიორგი და ექვთიმე ათონელები. იერუსალიმი, ჯვრის მონასტერი. XVII ს.
Святые Георгий и Евфимий Атонели. Иерусалим, Крестовый монастырь. XVII в.
Saints Giorgi and Eqvtme Atoneli. Jerusalem, Holy Cross Monastery. 17th c.

მთაწმიდელის დამსახურება ქართული მწერლობის წინაშე. საეკლესიო მწერლობის ყველა დარგში შეიტანა წვლილი როგორც მთარგმნელმა, მწერალმა, რედაქტორმა. ცნობილია ბიბლიის ახალი, ე. წ. „გიორგისეული რედაქცია“; ხელახლა თარგმნა სახარება-ოთხთავი, სამოციქულო, დავითი. მან გაამდიდრა ქართული მწერლობა როგორც თარგმნილი, ისე ორიგინალური თხზულებებით. მნიშვნელოვანია მისი ჰაგიოგრაფიული ნაწარმოები „ცხორებად იოვანესი და ეფთვიმესი“, რომელიც ათონის ივერთა მონასტრის მხატვრული მატიანეა. გიორგი მთაწმიდელის მრავალფეროვანმა მოღვაწეობამ ხელი შეუწყო ქართული კულტურის აღმავლობას მომდევნო საუკუნეებში.

ры. Известна новая редакция Библии, т. н. „редакция от Георгия“. Георгий Мтацмидели обогатил грузинскую литературу как оригинальными, так и переведенными с греческого языка сочинениями. Его оригинальное сочинение – „Житие Иованна и Евфимия“ представляет собой художественную летопись Афоно-Иверской лавры. Многогранная деятельность Георгия Мтацмидели во многом способствовала возрождению грузинской культуры в последующие века.

‘Giorgian version of the Bible’ is well known in Georgia; he himself translated several books of the Bible: The New Testament, the Book of Epistles and the Book of Psalms. He enriched Georgian literature with translated works as well as original compositions. He wrote a significant hagiographic work *The Vitae of our Blessed Fathers John and Euthymius*, which is the belles-lettres version of the history of the Iberian Monastery on Mt. Athos. Giorgi Mtatsmideli’s diverse activities contributed to the development of Georgian culture in the successive centuries.

ათონის ივერთა მონასტერი
Иверский монастырь на Афоне
Iberian Monastery on Mt. Athos

გიგო ეს აბაზ ბაკურიანისძენი Григол и Абаз Бакурианисдзе Grigol and Abaz Bakurianisdze

გიგო ბაკურიანისძე
გახ. 1086

XIს. ბიზანტიის სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწე. ბიზანტიის იმპერიის ჯერ აღმოსავლეთის, მერე დასავლეთის ჯარების დომესტიკოსი; ჰერინგა სევასტოპოლის ტიტული. იყო ძე ერისთავთერისთავის ბაკურიანისა. მისი სამშობლო, ამიერ ტაო, დავით III დიდი კურაპალატის გარდაცვალების შემდეგ ბიზანტიის პოლიტიკურ საზღვრებში მოექცა. სხვადასხვა დროს მსახურობდა სომხეთში, იბერიასა (ტაოში) და სირიაში; იყო კარისა (ყარსის) და თეოდოსიობოლის (კარნუქალაქის) გამგებელი. 1081 წელს მისი მონაწილეობით ბიზანტიის საიმპერატორო კარზე მოხდა გადატრიალება, რის შედეგადაც ნიკიფორე III ბოტანიატე დაემხო და ტახტი ალექსი I-მა კომნენტებით დაიჭირა. 1083 წელს გრიგოლ ბაკურიანისძემ ჰეტრინონბის (ბაჩკოვი, ბულგარეთი) დაარსა ქართველთა მონასტერი, ცნობილი ჰეტრინონის (ბაჩკოვის) მონასტრის სახელით, რომელსაც გრიგოლმა თავისი ძმის, ბიზანტიის იმპერიის მაგისტროსის აბაზ ბაკურიანისძის ანდერძის თანახმად, აბაზის კუთვნილი დიდალი უძრავ-მოძრავი ქონება დაუმკვიდრა. აქ იყო მუსა საუკუნეების ცნობილი კულტურულ-საგანმანათლებლო კერა – ჰეტრინონის აკადემია. იქაურ მნიგნობრულ საქმიანობას თითქმის 20 წლის მანძილზე ხელმძღვანელობდა იოანე ჰეტრინი. გრიგოლ ბაკურიანისძემ მონასტერს შეუდგინა „ტიპიკონი“, ანუ წესდება.

გრიგოლ ბაკურიანისძე დაილუბა პატანიკებთან ბრძოლაში. დაკრძალულია ჰეტრინონის მონასტრის საძვალეში.

Григол Бакурианисдзе
ум. 1086

Grigol Bakurianisdze
died 1086

Военный и политический деятель Византии. Доместик сначала восточных, а затем западных войск Византийской империи, носил титул севаста. Сын эриставтэристава Бакуриани. После смерти Давида III Курапалата, родина его – Амиер Тао оказалась в политических границах Византии. В разное время служил в Армении, Иберии (Тао) и Сирии; был правителем Кари (Карп) и Феодосиополя (Карнукалаки). В 1081 г. участвовал в перевороте против Никифора III Вотаниата, вследствие чего трон занял Алексей I Комнин. В 1083 г. Григол основал в Петриони (Бачково, Болгария) известный центр просвещения – Петрионский (Бачковский) монастырь, которому Григол, по завещанию своего брата, магистра Византийской империи Абаза Бакурианидзе, передал его движимое и недвижимое имущество. Здесь же располагался знаменитый культурно-просветительский центр средневековья – Петрионская академия, где литературную и научную деятельность на протяжении 20 лет возглавлял грузинский философ Иоанэ Петрици. Григол Бакурианидзе составил монастырю типикон, т. е. устав.

Погиб Григол Бакурианидзе в бою с печенегами. Похоронен в Костнице Петрионского монастыря.

Military and political figure of Georgian origin in the 11th century Byzantine Empire. Grigol was Domestikos and Sebastos of the East Byzantine Empire, later - of the West Byzantine Empire. After the death of David III Kuropalates, his homeland, Southern Tao, happened to be integrated into the Byzantine Empire. In different periods he served in Armenia, Iberia (Tao) and Syria; he held the position of the Governor of Kars and Theodosiopolis. In 1081 he headed the palace coup at the Royal Court of Byzantine Empire; as the aftermath of the coup, Nikephoros III Botaneiates was ousted and Alexios I Komnenos ascended the throne. In 1083 Grigol Bakurianisde founded Georgian Petritsoni Monastery in Bachkovo, Bulgaria; he made up the typikon (regulations) for the Monastery and donated abundant wealth and lands to it. The Monastery was one of the outstanding medieval cultural and enlightenment centers. For 20 years Georgian scholar Ioane Petritsi supervised the activity of scribes at the Monastery.

Grigol Bakurianisde died in the battle against the Pechenegs. He was buried at the Petritsoni Monastery.

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

აბაზ ბაკურიანისძე XI ს.

გიზანტიის იმპერიის მაგისტროსი, ძმა გრიგოლ ბაკურიანისძისა. მსახურობდა ბიზანტიის სხვადასხვა პროვინციაში. ჰქონდა მამულები, რომლებიც, მისი ანდერძის თანახმად, გრიგოლმა პეტრიწონის ქართველთა მონასტერს გადასცა. აბაზ ბაკურიანისძე ამ მონასტრის ქტიორიად ითვლება. დიდ მზრუნველობას იჩენდა იგი ათონის ივერთა მონასტრის ქონებრივ კეთილდღეობაზეც.

გრიგოლ ბაკურიანისძე XI ს.

Магистр Византийской империи, брат Григола Бакурианидзе. Служил в разных провинциях Византии. Владел имениями, которые согласно завещанию Абаза, Григол передал Петрицонскому грузинскому монастырю. Именно поэтому Абаз считается ктитором этого монастыря. Он заботился также о материальном благополучии Иверского монастыря на Афоне.

Abaz Bakurianisdze XI c.

Magister in the 11th century Byzantine Empire, brother of Grigol Bakurianisdze. He served in different Provinces of Byzantine Empire, owned estates, which he bequeathed to the Petritsoni Georgian Monastery. Abaz Bakurianisdze was regarded as the warden of said Monastery. At the same time he took care of the welfare of the Iberian Monastery on Mt. Athos.

პეტრიწონის მონასტრის ფრესკა
Фреска Петрицонского монастыря ►
Fresco at Petritsoni Monastery

ГІВОНХНОМОКІ СУСІДІВОМІСТІ
КОЛЕВІТІ ЗБІРНИСТІННІРІМІХ

ГРГОРІОС СЕ ВАЂОС
КЕДЧЛОСХУПАКЧРАНQ
ОМЕГАСДОМЕ
СТІКОСКЕКТІ'
ТУР

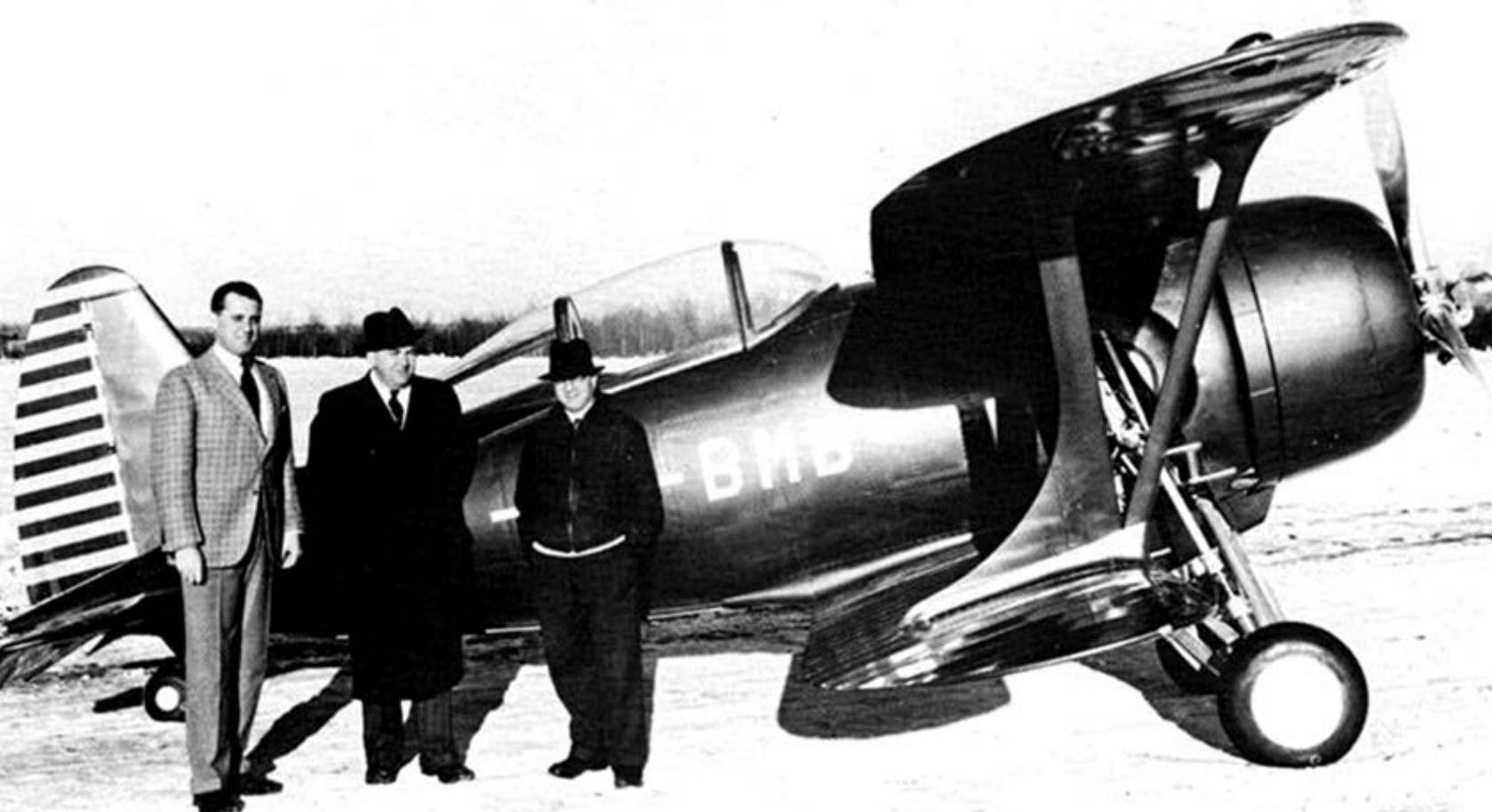
АПАСІС
ОДДЕЛФД
%;">КТН'ТО
РОС

დიდი დომესტიკოსის გრიგოლ ბაკურიანისძის და მისი ძმის აპაზ ბაკურიანისძის ქციომრული წარწერა.
XII ს. პეტრიცონის მონასტრის საძვალე

Ктиторская надпись великого доместика Григола Бакурианиძэ и его брата Абаза Бакурианиძэ.

XII в. Костница Петрицонского монастыря

Inscriptions of Grand Regent Grogol Bakurianisdze and his brother Abaz Bakurianisdze in the capacity of church wardens.
12th c. Sepulcher at Petritsoni Monastery.

მაიკლ გრეგორი (მიხაილ გრიგორაშვილი) Michael Gregor (Mikheil Grigorashvili)

1888-1953

კვიაკონსტრუქტორი, რუსეთის ავიაციის პიонერი, აშშ-ისა და კანადის საავიაციო მრეწველობის ერთ-ერთი ფუძემდებელი. მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა მსოფლიო ავიაციის განვითარებაში. დაიბადა ქ. დერბენდში. განათლება პეტერბურგში მიიღო და 1911 წელს მფრინავის პრაქტიკა საფრანგეთში გაიარა. მოგვიანებით რუსეთში მუშაობდა ინსტრუქტორად. მონაწილეობდა I მსოფლიო ომში. 1921 წელს იგი აშშ-ში გადავიდა და 1926 წელს მოქალაქეობაც მიიღო. ამერიკაში მუშაობდა როდ-აილენდის საავიაციო ქარხანაში, ასევე Dayton-Wright Company-ში, 1928 წელს – Curtiss-Wright-ში. 1934 წელს დააარსა საკუთარი ფირმა Gregor Aircraft, სადაც გამოუშვეს მომცრო ზომის თვითმფრინავი GR-1. 1936 წელს იგი კანადაში Canadian Car and Foundry-ში მიიწვიეს, სადაც მაღლევი ააწყო FDB-1 ბიპლანი. ეს იყო ტექნიკურად და ფორმით დახვენილი უახლესი დიზაინის მოდელი. 1940-იან წლებში იყო Chase Aircraft Company-ს წამყვანი სპეციალისტი.

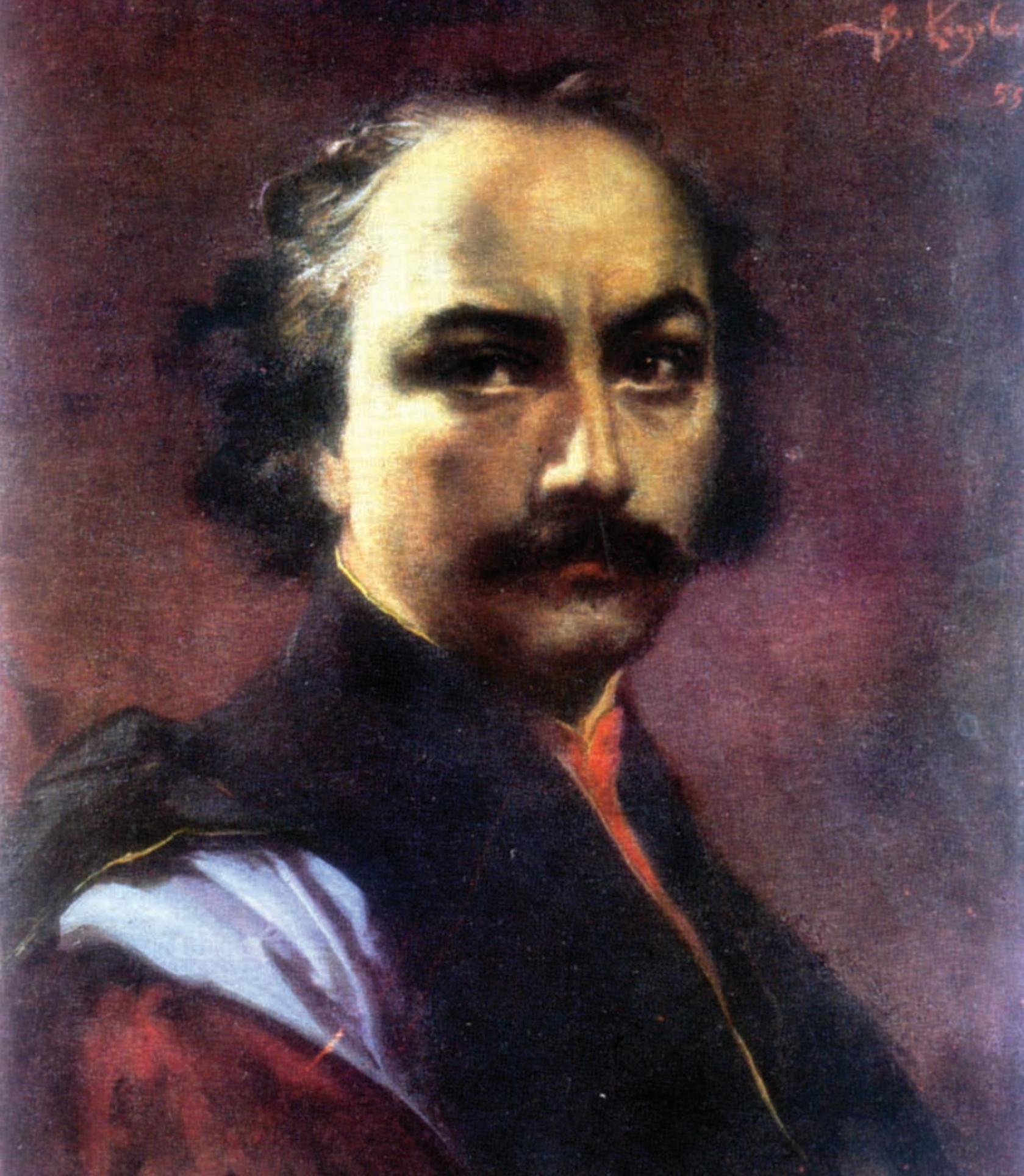
მიხეილ გრიგორაშვილი ნიუ-ჯერსიში, ტრენტონში გარდაიცვალა.

Aviation designer, pioneer of Russian Aviation and one of the founders of aviation industry in the USA and Canada. He was born in Derbent (South Russia), was educated in St. Petersburg and in 1911 he underwent the practical training of a pilot in France. Later he worked in Russia in the capacity of a flight trainer and participated in WW I. In 1921 he left for the USA and in 1926 he acquired the American citizenship. There Michael Gregor worked at the Rode Island aviation works as well as at the Dayton-Wright Company. In 1928 he was employed at the Curtiss-Wright plant. In 1934 he founded his own firm 'Gregor Aircraft' and produced a small-size plane GR-1. In 1936 Michael Gregor was invited to the 'Canadian Car and Foundry' works in Canada, where he built an FDB-1 biplane, a technically sophisticated model of the new design. In 1940s he was a leading specialist of 'Chase Aircraft Company'.

მ. გრიგორაშვილი (მაიკლ გრეგორი) და მიხაილ გრიგორაშვილი გამანადგურებელ FDB-1-ის ფონზე

Aircraft designer, pioneer of Russian Aviation and one of the founders of aviation industry in the USA and Canada. He was born in Derbent (South Russia), was educated in St. Petersburg and in 1911 he underwent the practical training of a pilot in France. Later he worked in Russia in the capacity of a flight trainer and participated in WW I. In 1921 he left for the USA and in 1926 he acquired the American citizenship. There Michael Gregor worked at the Rode Island aviation works as well as at the Dayton-Wright Company. In 1928 he was employed at the Curtiss-Wright plant. In 1934 he founded his own firm 'Gregor Aircraft' and produced a small-size plane GR-1. In 1936 Michael Gregor was invited to the 'Canadian Car and Foundry' works in Canada, where he built an FDB-1 biplane, a technically sophisticated model of the new design. In 1940s he was a leading specialist of 'Chase Aircraft Company'.

M. Gregor died in Trenton, New Jersey.

ეავით გურამიშვილი Давид Гурамишвили Davit Guramishvili

1705-1792

Дართული პოეზიის კლასიკოსი. დაიბადა საქართველოში. სიჭა-
ბუკე თავის მამულში, საგურამოში
გაატარა. ლეჯთა თარეშის გამო მისი
ოჯახი იძულებული გახდა ქსნის
ხეობაში, სოფ. ლამისუანაში გახიზ-
ნულიყო. 1727-28 წლებში დ. გურა-
მიშვილი ლეჯებმა შეიძყრეს და და-
ღესტანში ჩაიყვანეს. ტყვეობიდან
გაპარულმა თავი შეაფარა თერგის
პირას მცხოვრებ რუს ახალმო-
სახლეებს. აქედან 1729 წელს მოს-
კოვს ჩააღწია და ვახტანგ VI-სა და
მის გარშემო შემოკრებილ ქართვე-
ლობას შეუერთდა. ვახტანგ VI-ის
გარდაცვალების შემდეგ ემიგრან-
ტებმა სამშობლოში დაბრუნების
იმედი დაკარგეს და რუსეთის ქვე-
შევრდომობა მიიღეს. დ. გურამიშ-
ვილი ჩაეწერა ქართველების მიერ
შექმნილ ჰუსართა ასეულში (შემდეგ
პოლკად გადაკეთდა) და მამულები
მიიღო სამხრეთ უკრაინაში – მირ-
გოროდსა და ზუბოვკაში. 1738-60
წლებში მონაწილეობდა ოსმალე-
თის, შვეციისა და პრუსიის ნინაალ-
მდეგ რუსეთის ლაშქრობაში. 1760
წელს დ. გურამიშვილმა პორუჩიკის
ჩინით თავი დაანება სამხედრო სამ-
სახურს და ახალგაზრდა მეუღლეს-
თან, ტატიანა ავალიშვილთან ერ-
თად თავის მამულში, მირგოროდში
დასახლდა. სიცოცხლის დარჩენილი

Классик грузинской поэзии. Из-
древнего княжеского рода. Родился в Грузии, жил в своем имении,
с. Сагурено. Из-за набегов лезгин се-
мья вынуждена была переселиться
в с. Ламискано, в Ксанское ущелье.
Приблизительно в 1727–28 гг. юно-
шой попал в плен к лезгинам, был
увезен в Дагестан; бежал оттуда и
укрылся у русских переселенцев на
берегу Терека. В 1729 г. добрался до
Москвы и присоединился к свите
царя Вахтанга VI. После смерти Вах-
танга VI эмигранты, потеряв надежду
вернуться на родину, приняли рус-
ское подданство. Д. Гурамишвили
был зачислен рядовым в грузинском
гусарском полку, получил имения в
Миргороде и Зубовке (Южная Укра-
ина). В 1738-60 гг. принимал участие
в походах против Османской Турции,
Швеции и Пруссии. В 1760 г. вышел в
отставку и вместе с молодой женой
Татьяной Авалишвили поселился в
своем имении в Миргороде. На роди-
ну так и не вернулся. Скончался
в Миргороде, похоронен там же, во
дворе Церкви Успения Св. Богороди-
цы.

Д. Гурамишвили, собрав свое ли-
тературное наследие в сборнике „Да-
витиани“, в 1787 г., через Мириана
Батонишвили (сын Ираклия II), слу-

Classic of Georgian poetry. He spent
his youth in Saguramo, his fami-
lial estate. Increased brigandish raids of
North Caucasian Lezghins prompted
the Guramishvili family to move to Ksa-
ni Gorge and settle down there. Circa
1727-1728 the Lezghins kidnapped D.
Guramishvili and took him to Osokolo
village in Dagestan. He escaped from
the captivity and found shelter with Rus-
sian new settlers residing at the banks of
the Terek River. In 1729 he managed to
get to Moscow and join King Vakhtang
VI and his Georgian coterie. After the
death of King Vakhtang VI, Georgian
immigrants lost hope of returning to
homeland and became Russian citizens.
D. Guramishvili enlisted in the Georgian
regiment of hussars; he was donated es-
tates in South Ukraine – in Mirgorod and
Zubovka. In 1738-1760 he took part in
the Russian military campaign against
Turkey, Sweden and Prussia. In 1760 he
retired from the military service in the
rank of poruchik (lieutenant), settled
down in Mirgorod with his young wife
Tatiana Avalishvili and spent the rest of
his life there. He died in Mirgorod and
was buried in the yard of the Church of
Dormition of Virgin Mary.

In 1787 Davit Guramishvili collected
all his literary works in a single volume,
entitled it *Davitiani*, and forwarded it to

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

წლები მან უკრაინაში გაატარა. გარდაიცვალა მირგოროდში, დაკრძალულია ღვთისმშობლის მიძინების ტაძრის ეზოში.

დ. გურამიშვილმა თავის ლიტერატურულ მემკვიდრეობას თავი მოუყარა ერთ კრებულში – „დავითიანი“ და 1787 წელს პოტიომპეინის კარზე მყოფ მირიან ბატონიშვილს (ერეკლეს ძეს) გამოატანა საქართველოში.

жившего при Потемкине, переслав его в Грузию, чем и увековечил свое имя.

Georgia with Prince Mirian (son of King Erekle II) who lived in Moscow at the court of Count Potyomkin.

დავით გურამიშვილი. მოქანდაკე მერაბ ბერძენიშვილი. თბილისი
Давид Гурамишвили. Скульптор Мераб Бердзенишвили. Тбилиси ►
David Guramishvili. Sculptor Merab Berdzenishvili. Tbilisi

ეაუე ფაშა გურჯი Дауд-паша Гурджи Daud Pasha Gurji

1767 ან ეთავე. 1774-1851

ტრაყის უკანასკნელი მამლუქი გამგებელი 1817-31 წლებში. დაიბადა საქართველოში, ქვემო ქართლში. გვარად იყო მანველაშვილი. ბავშვობაში ტყვეებით მოვაჭრებმა გაიტაცეს და ოსმალეთში გაყიდეს. მოხვდა ბალდადის ფაშა სულეიმან ბუიუქთან, რომელმაც ის მამლუქთა სასწავლებელში მიაბარა. სასწავლებლის დამთავრების შემდეგ ეკავა სხვადასხვა მნიშვნელოვანი თანამდებობები. ერაყის მმართველად გახდომის შემდეგ განუდგა ოსმალეთის სულთანს და ატარებდა დამოუკიდებელ საშინაო და საგარეო პოლიტიკას. არმია გარდაქმნა ევროპულ ყაიდაზე. ერაყის გახსნა პირველი სტამბა. რუსეთ-ოსმალეთის 1828-29 წლების ომში ცდილობდა ერაყის დამოუკიდებლობა განემტკიცებინა. 1830 წელს სულთანმა მის წინააღმდეგ ჯარი გაგზავნა. დაუდ ფაშა დამარცხდა და 1831 წელს თურქებს დანებდა. ამის შემდეგ იგი ბოსნიის გამგებელი იყო (1834-36), 1836 წელს სტამბოლში გადაიყვანეს, ხოლო 1839-41 წლებში განაგებდა ანკარის ვილაიეთს. 1841 წელს სახელმწიფო სამსახურიდან გადადგა. 1846 წელს მეფინაში დასახლდა და თავისივე თხოვნით მუჰამედის საფლავის ზედამხედველად დაინიშნა.

დაუდ ფაშა გურჯი მედინაში გარდაიცვალა. დაკრძალულია ხალიფა ისმანის საფლავის ახლოს.

1767 или ок. 1774-1851

Последний из мамлюкских правителей Ирака в 1817-31 гг. По фамилии Манвелашвили. Родился в Грузии, в Квемо Картли. Ребенком был похищен работогорвцами и продан туркам. Попал к Сулейману Буюку, Багдадскому паше, который отдал его на обучение в мамлюкское училище. После окончания училища занимал разные ответственные посты. Став иракским правителем, начал проводить независимую от Османской Турции внутреннюю и внешнюю политику. Реорганизовал армию по европейским стандартам, открыл первую в Ираке типографию и т. д. В Русско-Турецкой войне 1828-29 гг.嘗試edly упрочить независимость Ирака. В 1830 г. султан Турции послал войско против Дауд-паши. Турки одолели его и в 1831 г. Дауд-паша сдался туркам. Затем он стал правителем Боснии (1834-36); в 1836 г. его перевели в Стамбул, а в 1839-41 гг. правил вилайетом Анкары. В 1841 г. отошел от государственных дел. В 1846 г. поселился в Медине, и по своей просьбе был назначен смотрителем гробницы Мухаммеда.

Скончался Дауд-паша Гурджи в Медине. Погребен около гробницы халифа Османа.

1767 or approx. 1774-1851

The last Mameluke ruler of Iraq in 1817-1831. His actual surname was Manvelashvili, born in Kvemo Kartli, Georgia. As a child, he was kidnapped by the slave traders and sold in Turkey. His owner, Suleiman Buuyaq, Pasha of Bagdad, sent him to a school for Mamelukes. After graduating from the school, he served at a number of important positions. Upon becoming the ruler of Iraq, Daud Pasha renounced the Sultan of Ottoman Empire and resorted to independent home and foreign policy. He reformed his troops into the army of European style. Besides other innovations, he set up the 1st printing house in Iraq. During the Russian-Turkish War of 1828-1829, Daud Pasha endeavored to build up Iraq's independence. In 1830, Sultan of Turkey sent his army to subdue the obstinate ruler of Iraq. In 1831 he surrendered to the Ottoman army. In 1834-1836 Daud Pasha was the Governor of Bosnia; in 1836 he was transferred to Istanbul. In 1839-1841 he governed the Ankara Vilayet. In 1841 Daud Pasha retired; in 1846 he settled down in Medina and according to his personal request, he was appointed to the position of the keeper of the grave of Mohammad.

Daud Pasha Gurji died in Medina and was buried near the grave of Caliph Osman.

ეაუე ხანი Дауд-хан Daud Khan

XVI ს. II ნახ. - XVII ს. I ნახ.

II пол. XVI ს. – I пол. XVII ს.

2nd half of 16th – 1st half of 17th cc.

განჯა-ყარბაღის ბეგლარბეგი (1625-33), გვარად უნდილაძე, სახელგანთქმული ალავერდი ხანის შვილი. მამისა და უფროსი ძმის – იმამყული ხანის დიდებამ ვერ დაჩრდილა დაუდ ხანი. მისი პოლიტიკური კარიერა წარმატებული იყო. ჯერ კიდევ 1614 წელს დაუდ ხანის სარდლობით სეფიანთა ლაშქარმა დაამარცხა პორტუგალიელები და ირანს ახალი ტერიტორია – გომბრუნი შესძინა თავისი სანაპირო ზოლით. შაჰ აბასმა გომბრუნი ირანის მთავარ წაგასადგურად აქცია და მას ბეგლერ-აბასი უწოდა. 1618 წელს იმამყული ხანის ჯარებს არდებილთან სათავეში დაუდ ხანი ედგა და მამაცურადაც იბრძოდა. დაუდ ხანი იყო შუამავალი შაჰ აბასსა და თეიმურაზ I-ს შორის მოლაპარაკებისას 1625 წელს, რომელიც თბილისის ახლოს მიმდინარეობდა. დაუდ ხანი ცდილობდა, შაჰ აბასი საქართველოს მიმართ კომპრომისული პოლიტიკის გატარებაზე დაეყოლებინა და წარმატებითაც გაართვა თავი ამ როტლ საქმეს. დაუდ ხანს ახლო ურთიერთობა ჰქონდა გიორგი სააკაძესთან და გარეული იყო მარტყოფის აჯანყების მომზადებაში. ბეგლარბეგს ირანის შაჰის სეფი I-ის რისხვა არ ასცდა – 1630-31 წლებში შაჰმა იგი მეჯლისიდან გააძევა. დაუდ ხანმა წყენა გულში ჩაიკავა, მაგრამ შეურაცხვოფა არ დაივინყა. 1633 წელს იგი აქტიურად მონაწილეობდა თეიმურაზ I-ის მეთაურობით სეფიანთა წინააღმდეგ მოწყობილ აჯანყებაში. სეფი I-მა თეიმურაზს მოსთხოვა დაუდ ხანის გაცემა, მაგრამ თეიმურაზმა უარი შეუთვალა. დაუდ ხანმა ოსმალეთს შეაფარა თავი.

Беглербეგ (правитель) Гянджи и Карабаха (1625–33), из рода Ундиладзе, сын известного Аллаверды-хана. Слава отца и старшего брата – Имам Кули-хана не затмила Дауд-хана. Его политическая карьера была успешной. Еще в 1614 г. сефевидское войско под предводительством Дауд-хана нанесло поражение португальцам и завоевало Ирану новую территорию Гомброн со всей прибрежной полосой. Шах Аббас превратил Гомброн в главный порт Ирана и переименовал в Бендер-Аббас. В 1618 г. во главе войска Имам Кули-хана в битве при Ардебиле стоял Дауд-хан и он сражался отважно. Дауд-хан был посредником в переговорах между шахом Аббасом и царем Картли Теймуразом I в 1625 г. Переговоры шли вблизи Тбилиси. Дауд-хан пытался склонить шаха Аббаса на компромиссную политику по отношению к Грузии и успешно справился с этой сложной задачей. У Дауд-хана были близкие отношения с Георгием Саакадзе, был причастен к подготовке Марткопского восстания. Дауд-хан оказался в опале при шахе Ирана Сефи I. В 1630–31 гг. шах выставил его из меджлиса. Дауд-хан затаил на шаха обиду. Он принял активное участие в восстании 1633 г. против сефевидов во главе с Теймуразом I. Шах Сефи потребовал от Теймураза выдать ему Дауд-хана, но Теймураз отказался. Дауд-хан бежал в Османскую Турцию.

ექტომე მთაბმილე ევფимиი მთაცმიდელი Eqvtme Mtatsmideli

955-1028

ათარგმნელი და სასულიერო მოღვაწე, ათონის ივერთა მთანასტრის წინამძღვარი. მისი მამა, სამცხის დიდებული იოანე ვარაზვაჩე ჩორდვანელი (იგივე იოანე მთაწმიდელი), თორნიკე ერისთავის ახლო ნათესავი, ქართველთა სამონასტრო კოლონიის ფუძემდებელი იყო ათონზე. როდესაც მამამისი ბერად აღიკვეცა, მნირენლოვანი ექვთიმეს აღზრდა იოანე მთაწმიდელის სიმამრმა და ცოლისძმებმა ითავეს. ექვთიმე ბიზანტიის იმპერატორთა მძევლად გაგზავნილ აზნაურთა შვილებს შორის აღმოჩნდა. იოანემ იმპერატორის ნებართვით შვილი დაიბრუნა და ულუმბოს მთაზე მიყვანა. 965 წელს ექვთიმე მამასთან ერთად ათანასეს ლავრაში დაემკვიდრა. იოანეს გარდაცვალების შემდეგ ექვთიმე მთაწმიდელი 1005-19 წლებში ათონის ივერთა მონასტრის წინამძღვარი იყო. ლიტერატურული მოღვაწეობა მან 975-977 წლებში დაიწყო. ბერძნული ენის შესანიშნავი მცოდნე, იგი თარგმნიდა როგორც ბერძნულიდან ქართულად, ასევე ქართულიდან ბერძნულად. უაღრესად თავისებურია ექვთიმე მთაწმიდელის მთარგმნელობითი მეთოდი. მისთვის უცხო იყო ტექსტის სიტყვასიტყვით გადმოღება. ექვთიმე ავრცობდა ან ამოკლებდა (საჭიროებისამებრ) სათარგმნელ თხზულებას. შეჰქონდა სხვადასხვა ცნობები და ხშირად

ცерковный деятель, переводчик, настоятель Иверского монастыря на Афоне. Отец его – вельможа из Самцхе – Иоане Варазваче Чорданели (тот же Иоане Мтацмидели). Был основоположником грузинской монашеской колонии на Афоне. Когда Иоане постригся в монахи, воспитанием малолетнего Евфимия занялись тёст и шурины Иоане. Евфимий оказался среди тех дворянских детей, которых отправили заложниками к византийскому императору. Иоане с разрешения императора вернулся сына и отвез его на гору Улумбо (Олимп). В 965 г. Евфимий вместе с отцом поселились в Лавре Св. Афанасия. После смерти отца Евфимий стал настоятелем Иверского монастыря на Афоне. К литературной деятельности приступил в 975–977 гг. Владея в совершенстве греческим языком, свободно переводил как с греческого на грузинский язык, равно и с грузинского на греческий. Его переводческий метод весьма своеобразен. Он то сокращал текст переведимого сочинения, то дополнял его разными сведениями и часто собственными комментариями. Переводы Евфимия Мтацмидели во многом способствовали делу популяризации и освоению среди грузин византийской культуры. Среди его переводов книги Ветхого и Нового Заветов, произведения Андрея Кретского, Василия Кесарийского, Григория

Theologian and translator, Dean of the Iberian Monastery on Mount Athos. His father Ioane Varzvache Chordvaneli (alias Ioane Mtatsmideli) was the founder of Georgian monastic colony on Mt. Athos. When Ioane Mtatsmideli took the monastic vows, Ioane's father-in-law and brothers-in-law undertook to bring up infant Eqvtme. As the fate would have it, Eqvtme found himself among the children of Georgian noblemen, who were sent to the Emperor of Byzantine Empire as hostages. Ioane solicited the Emperor for his son's freedom and took him to the Mount Olymp. In 965, Eqvtme and his father settled down in the Monastery of Great Lavra. After the death of his father, in 1005-1019, Eqvtme Mtatsmideli served as the Dean of the Iberian Monastery on Mount Athos. In 975-977 he took up literary activity. Being well-versed in Greek language, he made perfect translations from Greek into Georgian and vice versa. His literary works could be termed as samples of adequate translation: he treated the texts freely, rendering the gist of the original into the language of translation. He provided his translations with essential remarks and comments. Thanks to his literary works Eqvtme Mtatsmideli contributed to the promotion of Byzantine culture. He translated the books of Old and New Testament, essays and hagiographic compositions by Andrew of Crete, Basil of Caesarea, Gregory of

ცმინდანები გიორგი და ექვთიმე ათონებულები. იერუსალიმი, ჯვრის მონასტერი. XVII ს.
Святые Георгий и Евфимиий Атонели. Иерусалим, Крестовый монастырь. XVII в.
Saints Giorgi and Eqvtme Atoneli. Jerusalem, Holy Cross Monastery. 17th c.

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

საკუთარი კომენტარები. თავისი თარგმანებით ექვთიმე მთაწმი-დელმა დიდი წვლილი შეიტანა ქარ-თველების მიერ ბიზანტიური კულ-ტურის გაცნობისა და ათვისების საქმეში. მას უთარგმნია ძველი და ახალი აღთქმის ნიგნები, ანდრია კრეტელის, ბასილი კესარიელის, გრიგოლ ნოსელის, იოანე ოქროპი-რის, იოანე დამასკელის და სხვათა ნაწარმოებები, პაგიოგრაფიული თხზულებანი. მან ათონის ივერთა მონასტერს შეუქმნა სამონასტრო წესი.

ექვთიმე მთაწმიდელს მიენერება „ვარლაამისა და იოასაფის“ რო-მანის („ბალავარიანი“) ქართული-დან ბერძნულად თარგმნა, რომლის შემდგომი ლათინური თარგმანი საფუძველი გახდა შუა საუკუნეების მთელი ევროპის საერო ლიტერატუ-რისათვის.

Нисского, Иоанна Златоуста, Иоанна Дамаскина и других авторов, ариопо-гические сочинения. Для Иверского монастыря разработал типик (устав).

Евфимию Мтацмидели приписы-вается перевод с грузинского на греческий язык романа о „Варлааме и Иоасафе“ („Балавариани“), последую-щий латинский перевод которого лег в основу всей светской литературы в средневековой Европе.

Nyssa, John Chrysostom, John of Da-mascus and others. He wrote the monastic rule for the Iberian Monastery on Mount Athos.

Eqvtime Mtatsmindeli is believed to have translated the novel of *Barlaam And Josaphat (Balavariani)* from Geor-gian into Greek; the subsequent Latin translation of the novel became the basis of European medieval secular lit-erature.

ეფრემ მცირე Ephrem Mtsire

XI ს-ს. II ნახ.

II пол. XI в.

Second part of 11th c.

ვილოლოგი, ფილოსოფოსი და მთარგმნებლი. ბავშვობა კონსტანტინოპოლიში გაატარა. იქვე მიიღო საფუძვლიანი განათლება და ზედმინევნით შეისწავლა ბერძნული ენა. 1091 წელს კასტანის მონასტრის წინამდლვრად აირჩიეს შავი მთის ქართულ კოლონიაში. იქაურმა ქართველმა მოღვაწეებმა სათანადოდ გამოყენეს ეფრემის განსწავლულობა და ბერძნული წიგნების თარგმა დაავალეს. ეფრემ მცირემ შექმნა საკუთარი მთარგმნელობითი თეორია. მისმა თარგმანებმა გამდიდრა ქართული სასულიერო მნერლობა. მას უთარგმნია გრიგოლ ნეოკესარიელის, გრიგოლ ნაზიანზელის, ბასილი დიდი კესარიელის, კასიანე ჰრომაელისა და სხვათა ნამრობები; მას ეკუთვნის რამდენიმე ორიგინალური იამბიკო, დაგითნის დამოუკიდებელი რედაქცია კატენებით, გრამატიკული თხზულება და სხვ. ეფრემ მცირის სახელთან მჯიდროდ არის დაკავშირებული ქართული ფილოსოფიური აზროვნების განვითარება. XI-XII სს. საქართველოში მან ჩაუყარა საფუძველი ფილოსოფიური აზროვნების ორ მნიშვნელოვან ნაკადს – არისტოტელიზმსა და ნეოპლატონიზმს. განსაკუთრებული როლი ითამაშა ქართული ნეოპლატონიზმის განვითარებაში ეფრემის მიერ თარგმნილმა არეოპაგიტულმა კორპუსმა და კომენტარებმა. დიდია ეფრემ მცირის დამსახურება ქართული ფილოსოფიური ტერმინოლოგიის შემუშავებაშიც.

ცерковный писатель, философ и переводчик. Детство провел в Константинополе, там же получил основательное образование и изучил греческий язык. В 1091 г. избрали настоятелем Кастанского монастыря в грузинской колонии на Черной горе. Грузинские деятели Черной горы, оценив по достоинству эрудицию и способности Ефрема Мцире, поручили ему перевести на грузинский язык сочинения греческих авторов. Ефрем Мцире разработал собственную теорию перевода. Он перевел на грузинский язык сочинения Григория Неокесариица, Григория Назианзина, Василия Великого Кесарийского, Кассияна Римлянина и др. авторов; ему принадлежат несколько оригинальных ямбов (ямбических стихов), независимая редакция „Псалтыря“ с катенами, грамматический трактат и др. С именем Ефрема Мцире связано развитие грузинской философской мысли, проникновение в Грузию аристотелизма и неоплатонизма. В развитии грузинского неоплатонизма основополагающую роль сыграли переведенные им на грузинский язык Ареопагитский корпус и комментарии к нему. Велика заслуга Ефрема Мцире в разработке грузинской философской терминологии.

Philosopher, philologist and translator. He spent his childhood in Constantinople, where he was meticulously educated. Besides other disciplines, he knew the Greek language perfectly well. In 1091, the members of Georgian colony elected him the Dean of Kastan Monastery on Black Mountain, near Antioch. The Georgians who lived in that locality, put Ephrem's universal education and to good use and commissioned him to translate Greek books. Ephrem Mtsire worked out an original theory of translation. His translations enriched Georgian ecclesiastic literature. He translated the works by Gregory of Neocaesarea, Gregory of Nazianzus, Basil the Great of Caesarea, Cassian of Hroma and others. He wrote several original iambs, edited Psalters, etc. Ephrem Mtsire's name is closely linked with the development of Georgian philosophy in the 11th and 12th centuries. He promoted two important philosophical trends in Georgia: Aristotelism and Neoplatonism. His translation of the works by Dionysius the Areopagite and comments to them played great role in the development of Georgian Neoplatonism. Works of Ephrem Mtsire contributed to the formation of philosophic terms in the Georgian language.

„ყველა ჩემს სურათს საქართველოს
სიუვარულით ვხატავდი“

ვაჟა

«С любовью к Грузии рисовал я свои
картины»

Varla

“All my pictures are inspired with love
for Georgia”

Vazla

ფერის ვახემიშვილი Феликс Варламишвили Felix Varlamishvili

1903-1986

ს აფრანგეთში მოღვაწე მხატვარი („ვარლა“). დაიბადა საქართველოში, ქ. ქუთაისში. 1920 წელს შევიდა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის საბუნებისმეტყველო ფაკულტეტზე, ხოლო ორი წლის შემდეგ სწავლა განაგრძო სამხატვრო აკადემიაში, რომლის დამთავრების შემდეგ ფ. ვარლამიშვილმა თბილისში დაარსა საკუთარი სამხატვრო სკოლა. 1928 წელს იგი საზღვარგარეთ გაემგზავრა. ერთხანს ცხოვრობდა სტამბოლში, ხოლო 1929 წლიდან დასახლდა პარიზში, მონპარნასზე. 1948 წელს მხატვარი არგენტინაში გადასახლდა, სადაც 1952 წლამდე დარჩა. 1950 წელს ბუენოს-აირესში მოენცყო მისი ნამუშევრების გამოფენა. 1952 წელს ფ. ვარლამიშვილი პარიზში დაბრუნდა და კვლავ მონპარნასზე ცხოვრობდა. მისი ნამუშევრების თემატიკა, უცხოეთში გატარებული მრავალი წლის მიუხედავად, მაინც საქართველო, მისი კოლორიტი და ხიბლი იყო. თვითობით თვლიდა, რომ ამ თემატიკამ განსაზღვრა მისი მხატვრული სტილი. ფ. ვარლამიშვილის ნამუშევრებმა წარმატებით მოაარეს მსოფლიოს მრავალი ქადაგის საგამოფენო დარბაზები. მხატვრის ნამუშევრები მსოფლიოს ბევრი მუზეუმისა და კერძო კოლექციების საკუთრებაა.

ფ. ვარლამიშვილი გარდაიცვალა პარიზში. ანდერძის თანახმად, მისი ნეშტი დანვეს და ფერფლი მიაბარეს დაბა ლევილში ქართველთა სასაფლაოს. მხატვრის ქვრივმა ზირქ ბინდერმა შეასრულა ქმრის ანდერძი და ნაწილი ნამუშევრებისა გადასცა საქართველოს ეროვნულ მუზეუმს.

Художник („Варла“). Жил и творил во Франции. Родился в Грузии, в г. Кутаиси. В 1920 г. поступил на факультет естествознания Тбилисского Государственного университета, а спустя два года продолжил учебу в Академии художеств, по окончании которой открыл в Тбилиси собственную школу художеств. В 1928 г. Ф. Варламишвили уехал за границу. Сперва жил в Стамбуле, а с 1929 г. в Париже, где поселился на Монпарнасе. С 1948 по 1952 гг. жил в Аргентине. В 1950 г. в Буенос-Айресе состоялась выставка его работ. В 1952 г. Ф. Варламишвили вернулся в Париж, по-прежнему на Монпарнас. Тематикой его работ, несмотря на длительное проживание за границей, все же оставалась Грузия с ее колоритом и красотой. Именно эта тематика, как считал он сам, определила его художественный стиль. Ф. Варламишвили с большим успехом выставлялся в разных странах, его полотна стали достоянием многих музеев и частных коллекций.

Скончался Ф. Варламишвили в Париже. Его останки, согласно завещанию, были кремированы и покоятся на грузинском кладбище в Левиле. Вдова художника, Зире Биндер, следуя завещанию мужа, передала Национальному музею Грузии часть полотен художника.

Painter (Varla). Born in Kutaisi, Georgia. In 1920 he entered the Faculty of Natural Sciences of Tbilisi State University and after 2 years he transferred to the Academy of Arts of Tbilisi. After he graduated from the Academy, F. Varlamishvili founded his own art school in Tbilisi. In 1928 he left Georgia for foreign countries. He spent a year in Istanbul; in 1929 he moved to France and settled in Montparnasse area in Paris. In 1948 he traveled to Argentina, where he stayed till 1952. In 1950 the exhibition of F. Varlamishvili's works was organized in Buenos-Aires. In 1952 he returned to Paris and settled again in Montparnasse. Despite the years he had spent abroad, F. Varlamishvili's art was permeated with the subject matter of Georgian tint and exoticism. He himself believed that Georgian themes influenced his creative style. His works were successfully exhibited at various galleries world over. Works of the Georgian painter are displayed in different museums and private collections.

Felix Varlamishvili died in Paris. According to his last will, his body was cremated and ashes were buried at the Leuville Georgian cemetery. As per the will of her husband, Zire Binder, F. Varlamishvili's widow, donated part of his works of the late painter to the National Museum of Georgia.

გოსავლის აღება
Страдная пора
Harvest

კომპოზიცია
Композиция
Composition

რეთელები
Рыбаки
Fishermen

მონპარნასი
Монпарнас
Montparnasse

იმერეთი
Имерети
Imereti

ვახტანგ VI Vakhtang VI

1675-1737

ဂართლის გამგებელი (ჯანიშინი), შემდეგ ქართლის მეფე 1705-24 წლებში. მეფე-პოეტის არჩილ II-ის ძმისნული, მეცნიერი, პოეტი, მთარგმნელი. 1712-19 წლები ირანში გაატარა, რადგან ირანის შაჰმა შვიდი წლით სამეფო ხელისუფლებას ჩამოაშორა, 1719 წელს კი საქართველოში დააბრუნა. ვახტანგ VI საგარეო პოლიტიკური ქრისტიანულ რუსეთთან კავშირის კურსს მისდევდა. პეტრე I-თან სამხედრო-პოლიტიკური კავშირის წარუმატებლობისა და 1723 წელს ოსმალების მიერ აღმოსავლეთ საქართველოს დაკავების გამო ვახტანგ VI იძულებული გახდა 1724 წელს საქართველო დაეტოვებინა და დიდი ამაღლით რუსეთს გამგზავრებულიყო. რუსეთში ემიგრირებული ვახტანგ VI ცდილობდა რუსეთის დახმარებით თავისი ქვეყანა უცხოელ დამპყრობთაგან გაეთავისუფლებინა, მაგრამ ამაოდ ვახტანგ VI-ის ემიგრაციამ მოსკოვში ქართული კოლონია შექმნა, რომელიც შემდეგ დიდ კულტურულ-საგანმანათლებლო მუშაობას ატარებდა. თვითონ ვახტანგი ქ. ასტრახანში დასახლდა.

ვახტანგ VI იყო არა მხოლოდ პოლიტიკური მოღვაწე, არამედ სჯულმდებელი, მეცნიერი, მთარგმნელი. ცნობილია სახელმწიფო პრივი ორგანიზაციის მოხელეთა უფლებებისა და ფუნქციების განმსაზღვრელი, მის დროს შედგენილი

Джанишин (наместник) Картли, затем царь Картли в 1705–24 гг. Племянник царя-поэта Арчилы II, политический деятель, ученый, поэт, переводчик. Был отстранен от власти шахом Ирана и 1712–19 гг. провел в Иране. В 1719 г. шах вернул его обратно в Грузию. В области внешней политики следовал курсу ориентации на единоверную Россию. Из-за несогласия с Петром I военно-политического союза и захвата в 1723 г. турками-османами Восточной Грузии, Вахтанг VI был вынужден в 1724 г. эмигрировать с семьей и большой свитой в Россию. В эмиграции Вахтанг VI вынашивал идею освобождения Грузии от иноземных захватчиков при содействии России, однако безрезультатно. Эмиграция Вахтанга VI создала в Москве грузинскую колонию, которая в дальнейшем вела плодотворную культурно-просветительскую работу. Сам Вахтанг VI поселился в Астрахане.

Вахтанг VI, политический деятель, был и законодателем, ученым, переводчиком. В его время был разработан сборник распоряжений и инструкций по государственному управлению („Дастурламали“); известны свод законов Вахтанга VI, перевод сборника басен „Калилы и Димны“. В 1709 г. по его инициативе в Тбилиси была основана типография, в которой в 1712 г. была напечатана поэма Ш. Руставели „Витязь в тигровой шкуре“ с научно-

Governor-General (Janishin) of Kartli (East Georgia) and later (1705–1724), the King of Kartli. He was the nephew of King-poet Archil II. Vakhtang VI was well-known as a scholar, poet and translator. He spent years 1712–1719 in Iran because the Shah of Iran suspended his royal faculties. In 1719 he was sent back to Georgia. In foreign policy Vakhtang VI pursued the course of establishing close ties with the Christian Russia. After the failure of political-military links with Russian Emperor Peter I and the Osman occupation of Georgia in 1723, he was impelled to leave his homeland for Russia and take along his retinue. In the immigration he endeavored to liberate his homeland with the Russian help but his efforts proved to be futile. Vakhtang VI and his coterie set up a Georgian colony in Moscow. Later on the members of Georgian settlement actively participated in cultural and educational activities. Vakhtang himself settled down in the city of Astrakhan. Apart from a political figure, Vakhtang VI was a man of law, scientist and translator. He created *Dasturlamali*, a book of rights and duties for state officials, wrote a collection of works on legislation and translated from Arabic into Georgian *Kalila Wa Dimna*. On his initiative a printing house was set up in Tbilisi, where in 1712, Sh. Rustaveli's *The Man In Panther's Skin* was printed along with the scientific-literary research by Vakhtang VI, which gave

ვახტანგ VI. პორტრეტი. ზეთი. XVIII ს.
Vakhtang VI. Portrait. Oil. 18th c.

წესების ნიგნი „დასტურლამალი“, ვახტანგ VI-ის სამართლის ნიგნთა კრებული, „ქილილა და დამანას“ ვახტანგისეული თარგმანი. მისი თაოსნობით 1709 წელს თბილიში გაიხსნა სტამბა, სადაც 1712 წელს დაიბეჭდა შ. რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“ ვახტანგ VI-ის კრიტიკულ-მეცნიერული გამოკვლევით, რამაც საფუძველი ჩაუყარა მეცნიერულ რუსთაველოლოგიას; მის სახელთანაა დაკავშირებული მეცნიერთა დასის – სწავლულ კაცთა კომისიის საქმიანობა „ქართლის ცხოვრების“ შევსებისა და რედაქციისათვის. ლიტერატურულ საქმიანობას ვახტანგ VI ემიგრაციაშიც აგრძელებდა.

ვახტანგ VI გარდაიცვალა ასტრახანში. დასაფლავებულია იქვე, მიძინების ტაძარში.

критическими комментариями самого Вахтанга VI. В дальнейшем эти комментарии легли в основу научной руствелологии. С именем Вахтанга VI связано создание комиссии ученых и ее деятельность в области дополнения и редактирования „Картлис Цховреба“ – сборника средневековых грузинских летописей. В эмиграции Вахтанг VI продолжал литературную деятельность.

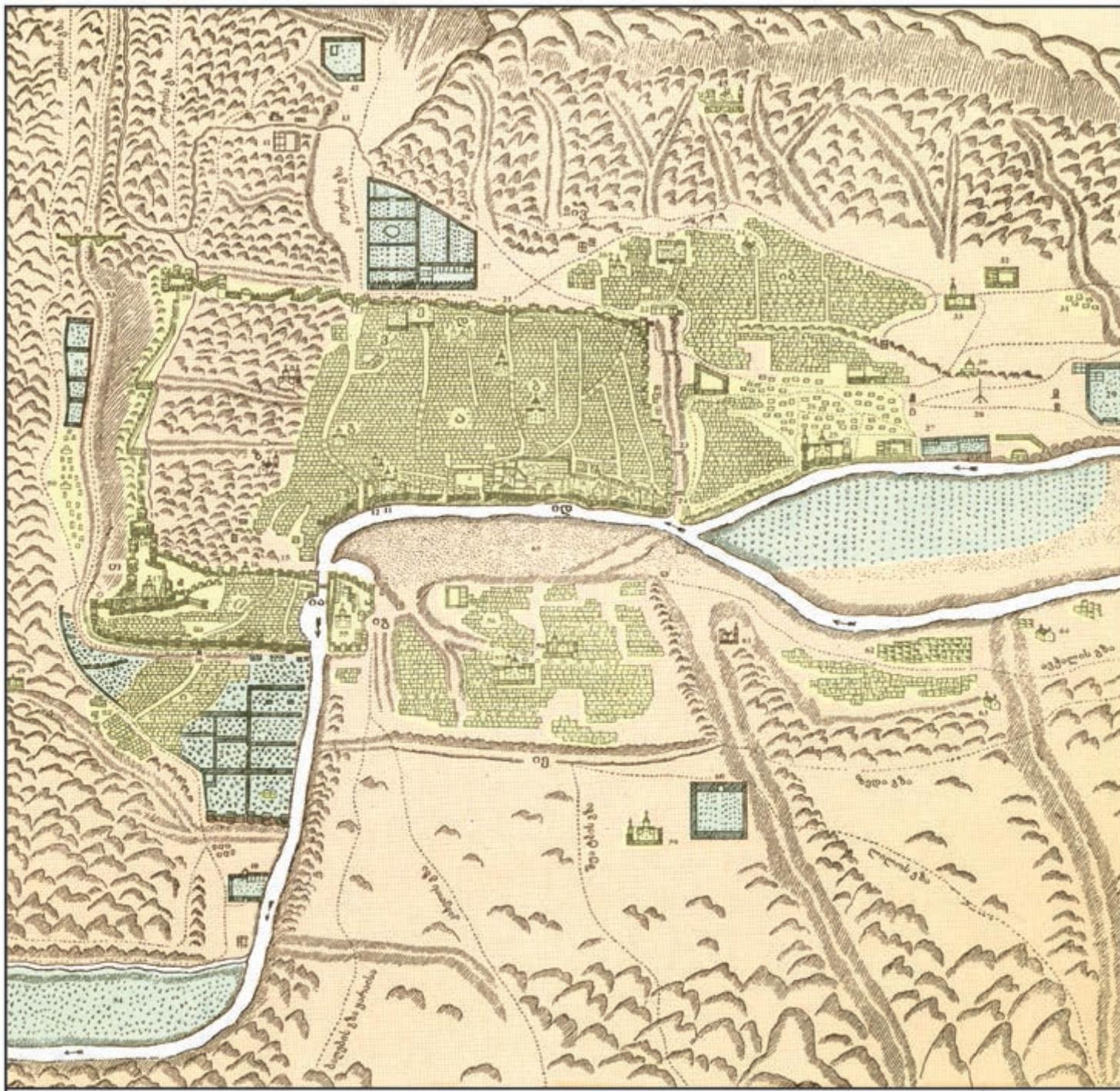
Скончался Вахтанг VI в Астрахане, похоронен там же, в церкви Успения Св. Богородицы.

birth to the scientific Rustvelology. He was instrumental in coordinating the cultural activity of the group of scientists, which was named the 'Commission of Learned Men'. He never stopped his literary work in the immigration.

Vakhtang VI died in Astrakhan and was buried there at the Monastery of the Assumption of Virgin Mary.

„საშინელი სამსჯავრო“. მინიატურა „სამართლის წიგნთა კრებულიდან“
В “Страшный суд”. Миниатюра из рукописи “Свода законов”
Last Judgement. Miniature from Dasturlamali

1. მეცნის სასახლე	15. ციხის შეიგარი	28. მეცნინი ანუ ასპარეზი	42. თბილების ბაღი	56. ავლაბარი, ინი	9. შეტანის ბაღი
2. დედოფლის სასახლე	16. ნიკოლოზის საუბარი	29. გამტელის ბაღი	43. სალაბაგისწყალი	57. სოჭის საყდარი	3. მოღისის
3. კორის საყდარი	17. ციხის საყდარი	30. საბაზიქის შეფასი	44. იმეტერუეტი	58. ძეგლის საყდარი	7. კლიმიცეპის საუბარი
4. შეკის მოედანი	18. მარალის ცამა	31. სასახლითო თაოზისა	45. მოაწმინდა	59. შეკის საყდარი	1. კრაი დაბალი
5. ბატონის შელის სასახლე	19. სტამბოლის გადარა	32. ციკეველის სახლი	46. ტბილისის ჩიდა ცამილაშ	60. ბერეზის ბაღი	2. ბატაღი ცამა
6. ანის სახლი	20. ზამარატი	33. ქაშიფი	47. ტბილისის ბაღი სუფაბადისა	61. სოჭის საყდარი	6. სეიდაბადი ან ტბილის
7. ამილახვის სახლი	21. კარგის კარი	34. კალაბარი	48. ხალათერი	62. ჩელერეთი	4. ხატი ავლაბარის
8. ბატონის შელის სახლი	22. დოლხის კარი	35. არაველის გრისოსის სახლი	49. მოაბორი	63. დორიაცხოველი	8. გარეფორმანი
9. ლუარასაბაზა	23. მეფინის კარი ხიდით	36. სოჭის საყდარი	50. თაოზით საფლავი	64. იხილი სოფლი	7. ავლაბარის კარი
10. მეცნინის ბატონისა	24. ქვეშო კარი ხიდით	37. ბედინის ქარებისაღი	51. კაბის ბაღი	65. ახალი ბაღი შეიგონისა	10. მოინარე მრავალი
11. სოჭი	25. გარეტი	38. შემასხილის ბაღი	52. გადა ანუ ტბილისი	66. გაბა	5. ლიაშ
12. თბილების ჭარევისაღი	26. სასახლითო სომეგია	39. დელოელის ბაღი	53. წილასისწყალი	67. ლიაშ	6. თბილი
13. შეკის ჭრევისაღი	27. შეკის სასახლე	40. შეკის ლიდი ბაღი	54. კაწინისის ბაღი	68. გარძალი	7. გარძალი
14. შეკის ტუნდუკი	28. გარეტი	41. ამარითი	55. შეტეხი ცამილი	69. ლათინის საყდარი	9. ტრანგო საყდარი

ვახუშტი ბატონიშვილი (ბაგრატიონი) Vakhushti Batonishvili (Bagrationi)

1696-1757

ისტორიკოსი, გეოგრაფი, კარტოგრაფი. ქართლის მეფის ვახუშტი VI-ის უკანონო შვილი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. სწავლა-განათლება მეფის კარზე მიიღო. იცოდა რამდენიმე უცხოენა. 1724 წელს ვახტანგ VI-ს გაჰყვარუსეთში, მოსკოვში დაბინავდა და სახელმწიფო ჯამაგირი დაენიშნა. სწორედ მოსკოვში 1745 წელს დაამთავრა თავისი თხზულება „აღნერა სამეფოსა საქართველოსა“. ვახუშტი ბატონიშვილი იმპერატორ ელიოსაბედ პეტრეს ასულთან, გრაფ პეტრე შუვალოვთან და მიხეილ ლომონოსოვთან ერთად იყო მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის წევრი-დამფუძნებელი. მათი სახელები აღნიშნული იყო უნივერსიტეტის კედელზე მიმაგრებულ მარმარილოს დაფაზე. დაფა ჯერ კიდევ XX ს-ის დასაწყისში არსებობდა. სააქტო დარბაზის ვესტიბიულში მდგარა ვახუშტი ბატონიშვილის ბიუსტიც.

ვახუშტი ბატონიშვილი გარდაიცვალა მოსკოვში. დაკრძალულია დონის მონასტრის მირქმის ტაძარში.

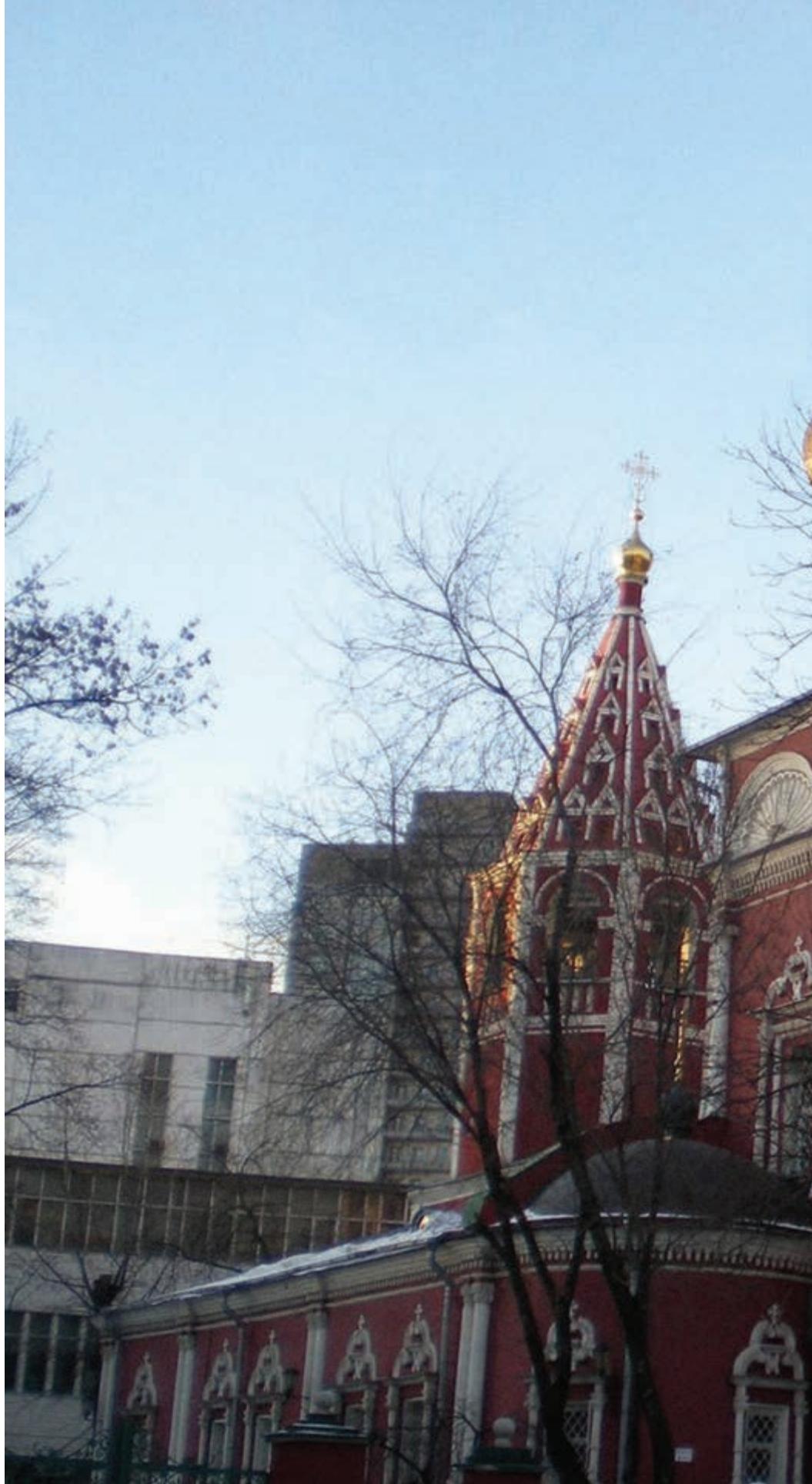
ისტორიკ, გეოგრაფ, კარტოგრაფ. ვენებრივი ძე ვახტანგ VI. რодился в Грузии, в г. Тбилиси. Образование получил при царском дворе. Владел иностранными языками. В 1724 г. вместе с Вахтангом VI уехал в Россию, поселился в Москве и ему было назначено государственное жалованье. В Москве он продолжал научную деятельность. В 1745 г. закончил работу над своим главным трудом „Описание Царства Грузинского“. Совместно с императрицей Елизаветой Петровной, графом Шуваловым, и Михаилом Ломоносовым Вахушти Батонишвили был членом-учредителем Московского государственного университета. Мраморная доска на фасадной стене здания с именами основателей университета была на месте еще в начале XX столетия, а в вестибюле актового зала стоял бюст Вахушти Батонишвили.

Скончался Вахушти Батонишвили в Москве, похоронен в Сретенском храме Донского монастыря.

Historian, geographer and cartographer. He was the son of Vakhtang VI, King of Kartli (East Georgia). Vakhushti was born in Tbilisi. He was educated at his father's the Royal Court. He spoke several languages. In 1724 he accompanied King Vakhtang VI to Russia; there he settled in Moscow, where he was paid a stipend. In 1745, in Moscow he completed his treatise *Survey of the Kingdom of Georgia*. Along with Empress Elisabeth, Count Peter Shuvalov, and Mikhail Lomonosov, Vakhushti Batonishvili acted as founding member of Moscow State University. Their names were engraved on a marble board fixed to the wall of the University. The board was preserved till the beginning of the 20th century. The bust of Prince Vakhushti adorned the assembly hall of the University.

Vakhushti Batonishvili died in Moscow; he was buried at the Don Monastery.

ღონის მონასტერი. მოსკვა
Донской монастырь. Москва
Donskoy Monastery. Moscow

ილია ვეკუა Ilia Vekua

1907-1977

გათემატიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიისა (1946) და სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის (1958) აკადემიკოსი. დაიბადა სოფ. შეშელეთში. 1930 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. იყო სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკის ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე და ამავე აკადემიის ციმბირის განყოფილების პრეზიდენტის წევრი; 1959-64 წლებში ნოვოსიბირსკის უნივერსიტეტის რექტორი, 1965-72 წლებში – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი, ხოლო 1972-77 წლებში – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი. ი. ვეკუას ძირითადი მეცნიერული ნაშრომები ეხება მათემატიკური ფიზიკის აქტუალურ საკითხებს. მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ერთგანზომილებიან სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა თეორიაში, მექანიკის დარგში მას ეკუთვნის დრეკად გარსთა მათემატიკური თეორიის ახალი ვარიანტი. ი. ვეკუა იყო გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის (1968), გერმანიის საბუნებისმეტყველო აკადემიის (1969, ლეოპოლდინა), პალეორმოს მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების აკადემიის (1976, იტალია) უცხოელი წევრი, ასევე მრავალი საერთაშორისო მათემატიკური ორგანიზაციის წევრი. სსრკ სახელმწიფო (1950, 1984) და ლენინური (1963) პრემიების ლაურეატი.

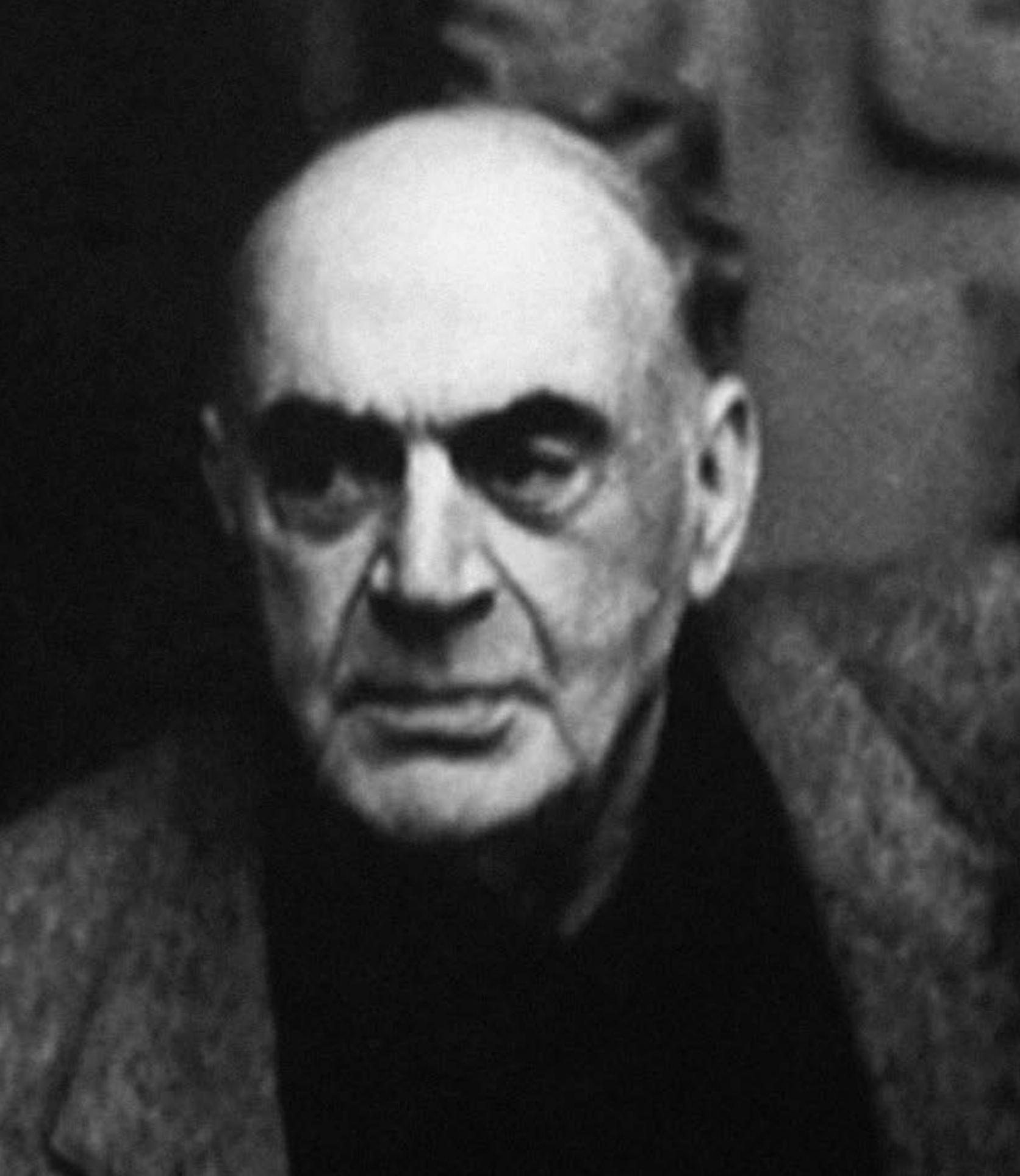
ი. ვეკუა გარდაიცვალა თბილისში. დაკრძალულია მთაწმინდის პანთეონში.

მათემატიკის მეცნიერებათა აკადემიის (1946) და სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის (1958) აკადემიკოსი. დაიბადა სოფ. შეშელეთში. 1930 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი. იყო სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის მათემატიკის ინსტიტუტის დირექტორის მოადგილე და ამავე აკადემიის ციმბირის განყოფილების პრეზიდენტის წევრი; 1959-64 წლებში ნოვოსიბირსკის უნივერსიტეტის რექტორი, 1965-72 წლებში – თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის რექტორი, ხოლო 1972-77 წლებში – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი. ი. ვეკუას ძირითადი მეცნიერული ნაშრომები ეხება მათემატიკური ფიზიკის აქტუალურ საკითხებს. მან მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ერთგანზომილებიან სინგულარულ ინტეგრალურ განტოლებათა თეორიაში, მექანიკის დარგში მას ეკუთვნის დრეკად გარსთა მათემატიკური თეორიის ახალი ვარიანტი. ი. ვეკუა იყო გერმანიის დემოკრატიული რესპუბლიკის მეცნიერებათა აკადემიის (1968), გერმანიის საბუნებისმეტყველო აკადემიის (1969, ლეოპოლდინა), პალეორმოს მეცნიერების, ლიტერატურისა და ხელოვნების აკადემიის (1976, იტალია) უცხოელი წევრი, ასევე მრავალი საერთაშორისო მათემატიკური ორგანიზაციის წევრი. სსრკ სახელმწიფო (1950, 1984) და ლენინური (1963) პრემიების ლაურეატი.

სкончался И. Векуа в Тбилиси. Похоронен в Мтацминдском пантеоне.

Mathematician. Member of the Academy of Sciences of Georgia (1946) and the Academy of Sciences of the USSR (1958). He was born in Shesheleti village, Georgia. In 1930 he graduated from Tbilisi State University. I. Vekua held a position of the Deputy Director of the Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the USSR and the Member of the Presidium of Siberian branch of the same Academy of Sciences. In 1959-1964 he filled a position of the Rector of Novosibirsk State University. In 1965-1972 he served as the Rector of Tbilisi State University; in 1972-1977 he filled the seat of the President of the Academy of Sciences of Georgia. I. Vekua's basic scientific works cover the problems of *partial differential equations*, *singular integral equations*, *generalized analytic functions* and the mathematical theory of *elastic shells*, issues of theoretical mechanics, etc. He was the Member of the Academy of Sciences of German Democratic Republic (1968), German Academy of Natural Sciences (1969, Leopoldina), Palermo Academy of Sciences, Literature and Arts (1976, Italy) as well as of many international mathematical organizations. He was the laureate of the USSR State Prize (1950, 1984) and Lenin Prize (1963).

Ilia Vekua died in Tbilisi. He was buried at Mtatsminda Pantheon.

სიმონ ვირსალაძე

Симон Вирсаладзе

Simon Virsaladze

1909-1989

0ეატრალური მხატვარი. სსრკ სახალხო მხატვარი (1976), სსრკ სამხატვრო აკადემიის ნამდვილი წევრი (1975). დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1931 წელს დაამთავრა ლენინგრადის სამხატვრო აკადემია და დაბრუნდა თბილისში. 1932-36 წლებში იყო თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრის მთავარი მხატვარი. ამ წლებში მის მიერ გაფორმებული სპექტაკლებიდან აღინიშნავია „დაისი“ (1936). თბილისში შემდეგ წლებშიც გააფორმა სპექტაკლები: ა. მაჭავარიანის ბალეტი „ოტელო“ (1957), მოცარტის „დონ ჟუანი“ (1964) და სხვ. 1937 წელს ს. კიროსალაძე მიიწვიეს ლენინგრადში, სადაც გააფორმა ვ. ჭაბუკიანის მიერ დადგმული ბალეტები: ა. ბალანჩივაძის „მთების გული“ (1938) და ა. კრეინის „ლაურენსია“ (1939). 1940-41 და 1945-62 წლებში იყო ლენინგრადის ს. კიროვის სახ. ოპერისა და ბალეტის თეატრის (ახლა მარიას თეატრი) მთავარი მხატვარი. ამ თეატრში მხატვრულად გააფორმა ა. გლაზუნოვის „რაიმონდა“ (1948, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1949), დ. კაბალევსკის „ტარასის ოჯახი“ (1950, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1951), ვ. ჩაიკოვსკის ბალეტები: „გედის ტბა“ (1930), „მაკნატუნა“ (1954), „მძინარე მზეთუნახავი“ (1959) და სხვ. მჭიდრო შემოქმედებითი ურთიერთობა ჰქონდა ქორეოგრაფ ი. გრიгорივისთან. მოსკოვის დიდ თეატრში მათ ერთად დადგეს სპექტაკლები: ა. ხაჩატურიანის „სპარტაკი“ (1968, ლენინგრადული სამხატვრო მუზეუმის მიერ გაფორმებული სპექტაკლი).

Teatrical artist. Honored artist of the USSR (1976), member of the Academy of Arts of the USSR (1975). Born in Georgia, in Tbilisi. In 1931 he graduated from the Academy of Arts in Leningrad and returned to Georgia, where he worked as a scene-painter at Tbilisi State Theater of Opera and Ballet. In Tbilisi he created sets and costumes for Z. Paliashvili's opera *Daisi* (1936). In 1937 he was invited to Leningrad, where he designed *The Heart of Mountains* (A. Balanchivadze, 1938), *Laurencia* (A. Crain, 1939) and other ballets produced by V. Chabukiani. In 1940-1941 and 1954-1962 S. Virsaladze filled the seat of a Chief Designer of Leningrad State Theater of Opera and Ballet (Modern Marrinsky Theatre). There he designed A. Glazunov's *Raimonda* (1948, State Prize of the USSR in 1949), D. Kabalevsky's *Taras Family* (1950, State Prize of the USSR in 1951), P. Tchaikovsky's *Swan Lake* (1930), *Nutcracker* (1954), *Sleeping Beauty* (1959). He closely collaborated with choreographer I. Grigorovich. In the Bolshoy Theater in Moscow they co-produced A. Khachaturian's *Spartacus* (1968, Lenin Prize in 1970), A. Eshpai's *Angara* (State Prize of the USSR in 1977), etc. The costumes designed by S. Virsaladze, contributed to the world-wide success of Georgian National Ballet of I. Sukhishvili and N. Ramishvili. His creative work was instrumental in shaping up of a new stage in the development of theatrical-decorative art. He was a Member of the Academy of Arts of the USSR (1975).

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

რო პრემია, 1970), ა. ებპაის „ანგარა“ (სსრკ სახელმწ. პრემია, 1977) და სხვ. ს. ვირსალაძეს მნიშვნელოვანი ნელილი მიუძღვის ი. სუხიშვილის და ნ. რამიშვილის სახ. ქართული ნაციონალური ბალეტის მსოფლიო მასტერაბით ტრიუმფალურ ნარმატებაში (კოსტიუმების მხატვრობა). ს. ვირსალაძის შემოქმედებამ მთელი ეტაპი შექმნა თეატრალურ-დეკორატიულ ხელოვნებაში.

ს. ვირსალაძე თბილისში გარდაიცვალა. დაკრძალულია დიდუბის პანთეონში.

С. Вирсаладзе внес весомый вклад в триумфальное шествие грузинского Национального балета им. И. Сухишвили и Н. Рамишвили по всему миру. Творчество С. Вирасаладзе является ярким этапом театрально-декоративного искусства.

Скончался С. Вирсаладзе в Тбилиси. Похоронен в Дидубийском пантеоне.

Simon Virsaladze died in Tbilisi. He was buried at Didube Pantheon.

სპექტაკლის ესკიზი
Эскиз спектакля
Design of a play

სიმონ ვირსალაძე, ნინო რამიშვილი და ილიკო სუხიშვილი
Симон Вирсаладзе, Нино Рамишвили и Илико Сухишвили
Simon Virsaladze, Nino Ramishvili and Iliko Sukhishvili

იური გრიგოროვიჩი, სიმონ ვირსალაძე და ლევან აბაშიძე
Юрий Григорович, Симон Вирсаладзе и Леван Абашидзе
Iuri Grigorovich, Simon Virsaladze and Levan Abashidze

სპექტაკლის ესკიზი
Эскиз спектакля
Design of a play

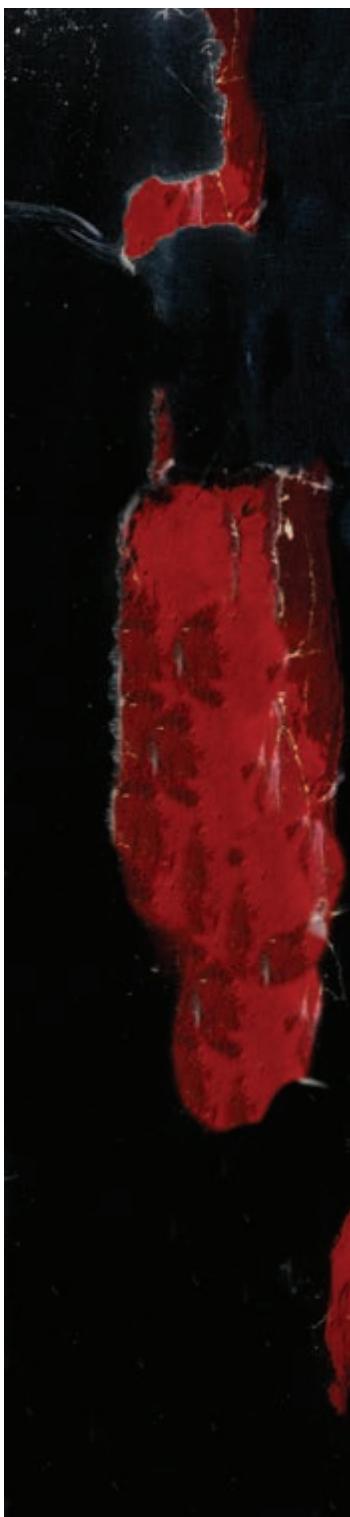
სპექტაკლის ესკიზი
Эскиз спектакля
Design of a play

სპექტაკლ „სპარტაკის“ კოსტუმების ესკიზი
Эскиз костюмов для спектакля "Спартак"
Design of costumes for a play "Spartacus"

სპექტაკლ „ოტელოს“ კოსტუმების ესკიზი
Эскиз костюмов для спектакля "Отелло"
Design of costumes for a play "Otello"

სპექტაკლ „ოტელოს“ ესკიზი
Эскиз спектакля “Отелло”
Design of a play “Otello”

აღმერთ თავხელიძე

Альберт Тавхелидзе

Albert Tavkhelidze

1930–2010

3 იზიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1974), რუსეთის ფედერაციის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1990). დაიპადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1953 წელს დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფიზიკის ფაკულტეტი. 1956–70 წლებში მუშაობდა ქ. დუბნაში ბირთვულ გამოკვლევათა გაერთიანებული ინსტიტუტის განყოფილების გამგედ, თეორიული ფიზიკის ლაბორატორიის დირექტორის მოადგილედ. 1963–70 წლებში პარალელურად იყო ქ. სერპუხოვის (მოსკოვის ოლქი) მაღალი ენერგიების ფიზიკის ინსტიტუტში თეორიული ფიზიკის სექტორის ხელმძღვანელი; 1970 წლიდან – სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ბირთვულ გამოკვლევათა ინსტიტუტის დირექტორი; მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი; 1986–2005 – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი. ა. თავხელიძე აქტიურად მოხაწილეობდა ბაქსანის ნეიტ्रინული ობსერვატორიის აშენებასა და მოწყობაში, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მაღალი ენერგიების ფიზიკის ინსტიტუტის დაფუძნებაში. ა. თავხელიძის შრომები ეხება ველის კვანტური თეორიისა და ელექტროტარული ნაწილაკების ფიზიკის ძირითად საკითხებს. სსრკ სახელმწიფო პრემიის (1973), ლენინური პრემიის (1986), უკრაინის ნაციონალური აკადემიის ნ. ბოგოლიუბოვის სახ. პრემიის (1996), რუსეთის ფედერაციის სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1998); წარდგენილი იყო ნობელის პრემიაზე.

2005 წლიდან ცხოვრობდა მოსკოვში. იქვე გარდაიცვალა.

Физик. Академик академии наук Грузии (1974), академик Академии наук Российской Федерации (1990). Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1953 г. окончил физический факультет Тбилисского государственного университета. В 1956–70 гг. работал заведующим отделом, заместителем директора Лаборатории теоретической физики в Объединенном институте ядерных исследований в Дубне. Параллельно в 1963–70 гг. руководил сектором теоретической физики в Институте физики высоких энергий в Серпухове. С 1970 г. – директор Института ядерных исследований Академии наук СССР; профессор Московского государственного университета; в 1986–2005 гг. – президент Академии наук Грузии. А. Тавхелидзе принимал активное участие в строительстве и оборудовании Баксанской нейтринной обсерватории, в основании Института физики высоких энергий при Тбилисском государственном университете. Основные труды А. Тавхелидзе по квантовой теории поля и физике элементарных частиц. Лауреат Государственной премии СССР (1973), Ленинской премии (1986), премии им. Н. Боголюбова Национальной Академии Украины, Государственной премии Российской Федерации (1998); был представлен на Нобелевскую премию.

С 2005 г. жил в Москве, где и скончался.

Physicist, Academician of the Academy of Sciences of Georgia (1974), Academician of the Academy of Sciences of the Russian Federation (1990). He was born in Tbilisi, Georgia. In 1953 he graduated from the Faculty of Physics of Tbilisi State University. In 1956–1970 he worked in the city of Dubna: initially he filled the position of the Head of the Department of the Joint Institute of Nuclear Researches; later – Deputy Director of the Laboratory of Theoretical Physics. At the same time, in 1963–1970, A. Tavkhelidze headed the Sector of Theoretical Physics at the Institute of High-Energy Physics in the city of Serpukhovo (Moscow District). From 1970 he discharged the functions of the Director of the Institute of Nuclear Researches of the Academy of Sciences of the USSR and Professor of Moscow State University. In 1986–2005 he held the post of the President of the Academy of Sciences of Georgia. A. Tavkhelidze actively participated in building and outfitting of Baksan neutrino observatory and founding of the High-Energy Physics Institute of Tbilisi State University. A. Tavkhelidze works covered the key issues of quantum field theory and elementary-particle physics. He was the laureate of the State Prize of the USSR (1973), the Lenin Prize (1986), the Prize of the Academy of Sciences of Ukraine named after N. Bogolyubov (1996), the State Prize of the Russian Federation (1998). He was nominated for the laureate of Nobel Prize.

From 2005 Albert Tavkhelidze lived in Moscow and died there.

მიხეილ თამარაშვილი (მიხეილ თამარათი) Mikheil Tamarashvili (Michel Tamarati)

1858-1911

¶ სტორიკოსი და საზოგადო მოღვაწე. ერისკაცობაში ალექსანდრე. დაიბადა საქართველოში, ქ. ახალციხეში. 1878 წლიდან სწავლობდა კონსტანტინოპოლიში კათოლიკურ მოძღვრის პ. ხარისჭირაშვილის მიერ დაარსებულ ქართულ სასწავლებელში, 1881-83 – ესპანეთში, სასულიერო სემინარიაში. 1888 წელს დაამთავრა პარიზის წმ. ლაზარეს დიდი სასულიერო სასწავლებელი, გაეცნო პარიზის სამეცნიერო ცხოვრებას, მუშაობდა წიგნსაცავებში, არქივებსა და მუზეუმებში. ამავე წელს დაბრუნდა საქართველოში. 1891 წელს საქართველოდან ნაციონალისტური პროპაგანდისათვის გაძევებული მ. თამარაშვილი რომში ჩავიდა და სწავლა განაგრძო სასულიერო აკადემიაში, რომელიც 1894 წელს დაამთავრა ღვთისმეტყველების დოქტორის ხარისხით. ამ დროიდან დაიწყო მისი სამეცნიერო-საზოგადოებრივი მოღვაწეობა – ევროპის არქივებში გამოავლინა საქართველოს ისტორიის ამსახველი დიდალი დოკუმენტური მასალა, გამოსცა საქართველოში კათოლიკური სარწმუნოების გავრცელების ისტორიის მასალები („ისტორია კათოლიკობისა ქართველთა შორის“, თბ., 1902) და სხვ. ფრანგულ ენაზე გამოცემულმა მ. თამარაშვილის წიგნმა „საქართველოს ეკლესიის ისტორია“ (რომი, 1910) ვატიკანის სპეციალური პრემია დაიმსახურა (ითარგმნა ქართულად და გამოიცა თბილისში 1995 წ.). მ.

Историк и общественный деятель. В мире Александр. Родился в Грузии, в г. Ахалцихе. В 1878 г. учился в Константинополе, в грузинском училище, основанном католическим духовником П. Харисчирашвили, в 1881–83 гг. – в Испании, в духовной семинарии. В 1888 г. в Париже окончил Большое духовное училище Св. Лазаря, приобщился к научной жизни Парижа, работал в книгохранилищах, архивах и музеях. В том же году вернулся в Грузию, однако высланный из страны за националистическую пропаганду, М. Тамарашвили в 1891 г. прибыл в Рим и поступил в Духовную академию, окончив ее в 1894 г. в звании доктора теологии. С этой поры он приступил к научно-общественной деятельности: выявил в архивах Европы обширный документальный материал, содержащий сведения о Грузии, издал материалы по истории распространения в Грузии католичества („История католичества среди грузин“, Тб., 1902) и др. Книга М. Тамарашвили „История грузинской церкви“ (Рим, 1910) была отмечена специальной премией Ватикана (переведена на грузинский язык и издана в Тбилиси в 1995 г.). В Сицилии он обнаружил уникальный альбом зарисовок Христофоро де Кастелли о Грузии. М. Тамарашвили один из первых приобщил европейского читателя к истории и культуре Грузии.

Historian and public figure, born in Akhaltsikhe, East Georgia. Starting from 1878 he studied in Constantinople, at the Georgian school founded by the Catholic Priest P. Kharischirashvili; in 1881-1883 he continued his studies at a theological seminary in Spain. In 1888 he graduated from the St. Lazarus Grand Theological School in Paris. M. Tamarashvili engaged in the scientific life of Paris; he worked in book depositories, archives and museums. The same year he returned to Georgia. In 1891, after he was banished from his homeland for alleged nationalistic propaganda, M. Tamarashvili arrived in Rome and continued to study at the Theological Academy. In 1894 he received the title of the Doctor of Theology. Since that time he became seriously involved in scientific and social activities. In the European archives Tamarashvili discovered documents highlighting the history of Georgia and published works on the propagation of Christianity in Georgia (*The History of Adoption of Catholicism By Georgians*, 1902), etc. Vatican awarded a special prize to M. Tamarashvili's book *The History of Georgian Church* (Rome, 1910). In Sicily he discovered an unique album of drawings by Cristoforo De Castelli, depicting the scenes from the life of feudal Georgia. He was the first to acquaint European readers with Georgian history and culture.

Mikheil Tamarashvili died in Italy, in Santa Marinella village, when he at-

100 ქათველი ექვთიმი
100 ქართველი გრუზინ ვა რუსეთში
100 ქართველი გრუზინ ვა რუსეთში

თამარაშვილმა სიცილიაში აღმოა-
ჩინა კრისტოფორო დე კასტელის
სურათების ალბომი საქართველოს
შესახებ. მან ერთ-ერთმა პირველმა
აზიარა ევროპელი მკითხველი სა-
ქართველოს ისტორიასა და კულტუ-
რას.

მ. თამარაშვილი დაიღუპა იტა-
ლიაში, სოფ. სანტა-მარინელაში,
ზღვაში სხვისი გადარჩენის მცდე-
ლობისას. დაკრძალეს ქ. ჩივიტავე-
კიაში. 1978 წელს მისი ნეშტი, რევაზ
თაბუკაშვილის თაოსნობით, საქარ-
თველოში გადმოასვენეს. დაკრძა-
ლულია დიდუბის პანთეონში.

М. Тамарашвили погиб в Италии,
в с. Санта-Маринела, пытаясь спасти
утопленника. Похоронили в г. Чиви-
тавекии. В 1978 г. по инициативе Р.
Табукашвили был перезахоронен в
Грузию, в Дидубийский пантеон.

tempted to save a drowning stranger.
He was buried in Civitavecchia, Italy.
In 1978 his remains were transferred
to Georgia and buried at Didube Pan-
theon.

100 ქათოლიკ ეკვეთში
100 გრუზინ ვა რუსეთში
100 Georgians abroad

თამარი, გურჯი-ხათუნ Tamar, Gurji-Khatun Tamar, Gurji-Khatun

XIII საუკუნე

ს აქართველოს მეფის რუსუდანის ასული. 1236 წელს მიათხოვეს რუმის სულთანი ყიას ედ-დინ ქეი ხუსრევ II-ს. ულამაზესმა თამარმა დიდი გავლენა მოიპოვა სულთნის კარზე. ლეგენდის მიხედვით, სულ-თანმა აღმოსავლეთში გავრცელებულ მზისა და ლომის სიმბოლოში მზეს ქალის სახე მისცა. სავარაუდოდ, ეს იყო თამარის სახე. ეს გამოსახულება შემდეგ სელჩუკთა სხვა სულთნებმაც გამოიყენეს და მოგვიანებით სპარსეთშიც დამკვიდრდა. სულთნის გარდაცვალების შემდეგ, იმდროინდელი ტრადიციის მიხედვით, ქვრივი გურჯი-ხათუნი ქვეყნის ახალმა გამგებელმა შეირთო ცოლად. გურჯი-ხათუნი მეგობრობდა აღმოსავლეთის უდიდეს პოეტან ჯალალ ალ-დინ რუმისთან. გურჯი-ხათუნის მცდელობით შეიქმნა პოეტის პირველი პორტრეტი. მისივე ხელმძღვანელობით აშენდა პოეტის მწვანე აკლდამა.

XIII век

Д очь царицы Грузии Русудан. В 1236 г. выдали замуж за сultана Руми – Кias ад-дина Кей-Хусрава II. Тамар пользовалась большим влиянием при дворе сultана. Легенда гласит, что по приказу сultана, солнцу в широком известном на Востоке символе солнца и льва, придали лицо женщины. Предположительно это было лицо Тамары. Так появилась известная на Востоке эмблема – Шир-о-Хоршид (Лев и Солнце). Затем эмблемой воспользовались и другие сельджукские сultаны, а позднее она нашла распространение и в Иране. После смерти сultана, согласно традициям того времени, овдовевшую Гурджи-Хатун выдали замуж за нового правителя. Дружба связывала Гурджи-Хатун с великим поэтом Востока Джалил-ал-дином Руми. По стараниям Гурджи-Хатун был создан первый портрет поэта; по ее же инициативе была возведена зеленая усыпальница поэта.

XIII century

Daughter of Rusudan, Queen of Georgia. In 1236 they married Tamar off to Khusrav II, Sultan of Rum. Beautiful Tamar wielded strong influence on Sultan's royal court. The legend has it that the Sultan ordered to engrave her face in the symbol, widely spread in the oriental countries - the Sun, which bore Tamar's image, in the Zodiac of Lion and the Sun - on the money that was coined in 1236. Other Seljuk Sultans followed the suit and later that image took root in Persia. After the death of her husband, the new governor married widowed Gurji-Khatun Tamar, according to the tradition of those times. Gurji-Khatun patronized Jalal-al-Din Rumi, the great poet of the Orient. She was instrumental in creating his first portrait. Tamar Gurji-Khatun also supervised construction of Rumi's famous Green Sepulcher.

ხუსრევ II-ის მონეტა
Moneta Xusrava II
Coin of Khusrav II

ივანე თარხნიშვილი (თარხანოვ) Ivane Tarkhnishvili (Tarkhanov)

1846-1908

ვიზიოლოგი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1863-64 წლებში სწავლობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის საბუნებისმეტყველო განყოფილებაზე. 1869 წელს დაამთავრა პეტერბურგის სამედიცინო-ქირურგიული აკადემია. მუშაობა ფიზიოლოგიაში სტუდენტობიდან დაიწყო ი. სეჩენოვის ხელმძღვანელობით. 1873 წელს სამშობლოში დაბრუნებული ი. თარხნიშვილი 2 წლით საზღვარგარეთ გაგზავნეს ცნობილ მეცნიერთა ლაბორატორიებში სამუშაოდ. დაბრუნების შემდეგ მიიწვიეს პეტერბურგის სამედიცინო-ქირურგიულ აკადემიაში ჯერ პრივატ-დოცენტად, ხოლო შემდეგ (1877-95) – პროფესორად. 1895-1901 წლებში ლექციებს კითხულობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტში. 1901 წელს ბრიუსელში მიიწვიეს ფიზიოლოგიაში ლექციების წასაკითხად. მუშაობდა ფიზიოლოგიის სხვადასხვა დარგში, შეისწავლა ცენტრალური ნერვული სისტემის ფუნქციები, სეკრეციის საკითხები, ორგანიზმზე გარემოს ზემოქმედების ძალა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია მის მიერ ადამიანის კანში ელექტრომამოძრავებელი ძალების აღმოჩენა სხვადასხვა გაღიზიანების საპასუხოდ. კანში აღმოცენებულ ნელ ელექტრომამოძრავებებს მსოფლიო ლიტერატურაში „თარხანოვის ფენომენად“ იხსენიებენ. მუშაობდა ასევე ასაკობრივი ფიზიოლოგიის საკითხებზე და სხვ.

Φизиолог. Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1863-64 учился на отделении естествознания при физико-математическом факультете Петербургского университета. В 1869 г. окончил Медико-хирургическую академию в Петербурге. В области физиологии работал со студенческих лет, был учеником И. Сеченова. В 1873 г. вернулся на родину и в том же году был командирован за границу на два года для работы в лабораториях известных ученых. После возвращения пригласили работать в Петербург, в Медико-хирургическую академию (1877-95, приват-доцент, профессор). В 1895-1901 гг. читал лекции в Петербургском университете. В 1901 г. был приглашен в Брюссель, где читал лекции по физиологии. Работал в различных областях физиологии: изучал функции центральной нервной системы, вопросы секреции, влияние на организм внешних воздействий. Особое значение имело обнаружение им в коже человека электродвижущих сил в ответ на различные воздействия. Открыл кожно-гальваническую реакцию, обозначенную в научной литературе как „феномен Тарханова“. Работал также над проблемами возрастной физиологии. Под его руководством работали молодые ученые, в дальнейшем известные физиологи (Б. Вериго, Н. Цибульский, В. Чаговец и др.). И. Тархнишвили был членом-корреспондентом Парижского биологического общества, членом Академии

Physiologist, born in Tbilisi, Georgia. In 1863-1864 he studied at the Department of Natural Science of Physical-Mathematical Faculty of Petersburg University. In 1869 he graduated from the Petersburg Medical-Surgical Academy. He engaged in the research work in the field of physiology under the tutorship of outstanding Russian scientist I. Sechenov. In 1873 I. Tarkhnishvili returned to Georgia, from where he was sent abroad on a two-year mission to work at the laboratories of eminent scientists. After his tenure abroad, he was invited to fill the position of a Privat-Docent initially, and later, in 1877-1895, to hold the post of a Professor at the University of Medical-Surgical Academy of Petersburg. In 1895-1901 I. Tarkhnishvili delivered lectures at the Petersburg University. In 1901 he was invited to Brussels to give lectures on physiology. I. Tarkhnishvili worked in different spheres of physiology; he studied the functions of central nervous system, issues of secretion, effect of environment on the organism, etc. He made the important discovery of electromotor forces in the human skin, which appear in response to different irritants. The slow electric effects that emerge in the human skin, is named 'Tarkhanov's phenomenon' in the worldwide scientific literature. He also researched the problems of age-related physiology and other scientific-medical challenges. I. Tarkhnishvili fostered a number of young scientists; among them – outstanding physiologists B.

100 ქათველი უქომეოში
100 ქათველი უქომეოში
100 ქათველი უქომეოში

100 ქათველი უქომეოში
100 ქათველი უქომეოში
100 ქათველი უქომეოში

ი. თარხნიშვილის ხელმძღვანელობით ბევრი ახალგაზრდა მეცნიერი აღიზარდა (მ. შ. ცნობილი ფიზიოლოგები: ბ. ვერიგო, ნ. ციბულსკი, ვ. ჩაგოვეცი და სხვ.). იგი იყო პარიზის ბიოლოგიური საზოგადოების წევრ-კორესპონდენტი, ჰალეს აკადემიის წევრი. 1900 წელს პარიზის საერთაშორისო გამოფენაზე დააჯილდოვეს საპატიო ლეგიონის ორდენით.

ი. თარხნიშვილი გარდაიცვალა პეტერბურგში.

в Галле. На международной выставке в Париже был награжден Орденом Почетного легиона.

Скончался И. Тархнишвили в Петербурге.

Verigo, N. Tsibulski, V. Chagovets and others. He was a Corresponding Member of Biological Society of Paris, Member of Halle Academy, etc. In 1900, at the Paris International Exhibition he was awarded the Order of Honorary Legion.

Ivane Tarkhnishvili died in Petersburg.

АЛЬФА
БАНК

ექტიმე თაკაიშვილი Ekvtime Takaishvili

1863–1953

სტორიკოსი, ფილოლოგი, არქეოლოგი, საზოგადო მოღვაწე, საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1946), თბილისის უნივერსიტეტის დაარსების (1918) მონაბილე და ერთ-ერთი პირველი პროფესორი (1918–21, 1945). დაიბადა და საქართველოში, სოფ. ლიხაურში. 1887 წელს დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოლოგიური ფაკულტეტი. XIX ს. 90-იანი წლებიდან მუშაობა დაიწყო საქართველოს სიძეველეთა შეკრებისა და მათი მეცნიერული დამუშავებისათვის. მნიშვნელოვანი ნაშრომებია „არქეოლოგიური ექსკურსიები“, „ხელნაწერთა აღწერილობანი“. მისი რედაქტორობითაა გამოცემული კრებულები: „ძველი საქართველო“, „საქართველოს სიძეველენი“ და სხვ. ე. თაყაიშვილი ენედინ ფართო არქეოლოგიურ საქმიანობას. ნაშრომი „მასალები კავკასიის არქეოლოგისათვის“ დაჯილდოვდა რუსეთის საიმპერატორო არქეოლოგიური საზოგადოების დიდი ოქროს მედლით (1911). 1921 წელს, საქართველოს ანექსიის შემდეგ, საქართველოს მთავრობამ დატოვა თბილისი და თან ნაიღო თბილისის სიძეველეთსაცავების ისტორიულად ღირებული ნაწილი. ამ უკანასკნელის გამზადება-გაგზავნა დაევალა ე. თაყაიშვილს, რომელიც თან გაჰყევა ერის საუნჯეს, რათა დაეცვა იგი ყოველგვარი საშიშროებისაგან. ასე აღმოჩნდა ის მარსელში, სადაც ეროვნული განცის საფრანგეთის სახელმწიფო ბანკის

ისტორიკ, ფილოგო, არქეოლოგი, общественный деятель, академик Академии наук Грузии (1946). Один из основателей (1918) и первых профессоров Тбилисского государственного университета (1918–21, 1945). Родился в Грузии, в с. Лихаури. В 1887 г. окончил историко-филологический факультет Петербургского университета. С 90-ых гг. XIX в. Е. Такаишвили занимался собиранием и научной обработкой древностей Грузии. Основные труды: „Археологические экскурсии“, „Описания рукописей“. Он был редактором сборников „Древняя Грузия“, „Древности Грузии“ и др. Е. Такаишвили вел обширную археологическую деятельность. Труд „Материалы для Кавказской археологии“ был отмечен Большой золотой медалью Российского императорского археологического общества.

В 1921 г., после аннексии Грузии большевитской Россией, грузинское правительство, покинув Тбилиси, вывез из страны исторические ценности из хранилищ. Упаковка и подготовка к транспортировке клада была возложена на Е. Такаишвили, который сопровождал и охранял столь ценный груз. Так оказался он в Марселе, где национальные ценности были сданы на хранение в местное отделение государственного банка Франции, а сам Е. Такаишвили поселился в пригороде Парижа, в Шато Левилем. После упразднения французскими властями легации грузинского правительства,

Historian, philologist, archeologist and public figure. Academician of the Academy of Sciences of Georgia (1946), one of the participants in founding the Tbilisi University (1918) and one of its first professors (1918–1921, 1945). He was born in Likhauri village, Georgia. In 1887 he graduated from the Faculty of History and Philology of Petersburg University. In 1890s he engaged in collecting and scientific processing of Georgian antiquities. He published important scientific works: *Archeological Excursions*, *Description of Manuscripts*. At the same time he edited collected works: *Ancient Georgia*, *Georgian Antiquities* and others, which also included his research works. E. Takaishvili was involved in active archeological activities. His work *Materials for the Archeology of the Caucasus* was awarded the Grand Gold Medal of the Imperial Archeological Society of Russia (1911).

In 1921, in the wake of Georgia's annexation by Bolshevik Russia, Georgian Government left Tbilisi taking along the country's historically valuable part of Tbilisi depositories of antiquities. E. Takaishvili was assigned to take care of packing and shipping the latter. In order to protect the valuable cargo from unforeseen hazards, he personally accompanied the treasure. Thereby he found himself in Marseille, where the Georgian national treasure was deposited at the local branch of the State Bank of France. E. Takaishvili himself

იქაურ განცოფილებას ჩაბარდა, თავად ე. თაყაიშვილი კი პარიზის მახლობლად შატო ლევილში დასახლდა. საფრანგეთის ხელისუფლების მიერ საქართველოს მთავრობის ლეგაციის გაუქმების შემდეგ ქართულმა ემიგრაციამ ე. თაყაიშვილს სამუზეუმო განძის მეთვალყურეობა დააკისრა. II მსოფლიო ომის დაწყების შემდეგ ეროვნული განძი (39 უჯო) ვერსალის სასახლეში გადაიტანეს.

ემიგრაციაში ე. თაყაიშვილი უკიდურეს შეჭირვებაში ცხოვრობდა. განსაკუთრებით მძიმე აღმოჩნდა ფაშისტების მიერ საფრანგეთის ოკუპაციის წლები. ექვთიმეს განძის ერთი ექსპონატიც რომ გაეყიდა, მრავალი წლის მანძილზე უზრუნველად იცხოვრებდა, მაგრამ საუბჯის ერთგულმა მცველმა გადაჭრით უარყო უცხო სახელმწიფოთა ამგვარი წინადადებები.

ე. თაყაიშვილი ემიგრაციის წლებშიც ეწეოდა სამეცნიერო მუშაობას, აქვეყნებდა გამოკვლევებს საქართველოს ისტორიისა და წყაროთმცოდნეობის შესახებ; გახდა პარიზის ნუმიზმატთა საზოგადოებისა (1922) და პარიზის სააზიონ საზოგადოების (1925) წევრი.

1945 წელს ე. თაყაიშვილი საქართველოში განძთან ერთად დაბრუნდა. თბილისში ჩამოსვლის შემდეგ, ძალიან მალე, ემიგრაციაში გატარებული წლების გამო იგი შერისხული აღმოჩნდა საბჭოთა ხელისუფლების მიერ. 1953 წელს, უკანასკნელ გზაზე ვაკის სასაფლაომდე, იგი მხოლოდ ორმოციოდე კაცმა გააცილა. 1963 წელს, დაბადებიდან 100 წლისთავთან დაკავშირებით, ე. თაყაიშვილის ნემტი დიდუბის პანთეონში გადასვენეს, ხოლო 2000 წელს მთანმინდის პანთეონის მიწას მიაბარეს.

ქართულმა მართლმადიდებელმა ეკლესიამ ე. თაყაიშვილი ნმინდანად შერაცხა.

охрану музеиных ценностей грузинская эмиграция поручила Е. Такаишвили. Когда началась II Мировая война, национальный клад (39 ящиков) перенесли в Версальский дворец.

В эмиграции Е. Такаишвили жил в крайней нужде. Особенно тяжелыми оказались годы оккупации Франции фашистами. Продав хоть один экспонат из доверенных ему ценностей, он мог бы вполне обеспечить себя на много лет, но верный охранник национального клада своей Родины отверг все предложения иностранных государств.

Е. Такаишвили в эмиграции продолжал плодотворную научную деятельность, публиковал исследования по источниковедению и истории Грузии; был избран членом Общества парижских нумизматов (1922) и Азиатского общества Парижа (1925).

В 1945 г. Е. Такаишвили вернулся на родину и привез с собой клад в целости и сохранности. Вскоре после возвращения в Тбилиси, он фактически оказался под домашним арестом. Причиной тому стали годы, проведенные в эмиграции. В 1953 г. в последний путь до Вакийского кладбища его проводила небольшая группа людей. В 1963 г., в связи со 100-летием со дня рождения, останки Е. Такаишвили были перезахоронены в Дидубийский пантеон, а в 2000 г. были преданы земле Мтацминдского пантеона.

Грузинская православная церковь причислила Е. Такаишвили к лику святых.

settled in Chateau Leuville near Paris. After the French authorities annulled the legation of Georgian Government, Georgian immigrant community commissioned E. Takaishvili to guard the Georgian museum treasure. When WW II broke out, the Georgian national treasure (39 boxes) was transferred to Chateau de Versailles.

In immigration E. Takaishvili lived in extreme poverty. The hardest were the years of Nazi occupation of France. It would have been suffice for Eqvtime to sell one exponent of the treasure, to live years and years in clover. However, the staunch guard of national treasure flatly rejected similar proposals that were made to him by certain foreign countries.

In immigration E. Takaishvili continued his scientific activity, publishing researches on Georgian history and source studies. While living in France, he joined the Parisian Numismatic Society (1922) and Asian Society of Paris (1925).

In 1945 E. Takaishvili returned to Georgia, bringing back the national treasure. However, the Soviet authorities did not forgive him the years he had spent in immigration. In 1953, on his last way to Vake cemetery in Tbilisi, only a small group of people paid their last tribute to the watchful keeper of Georgian national treasure. In 1963, in connection with his 100th anniversary, his remains were transferred to Didube Pantheon; in 2000 he was reburied at Mtatsminda Pantheon.

Georgian Orthodox Church canonized Eqvtime Takaishvili for his unselfish life and deeds.

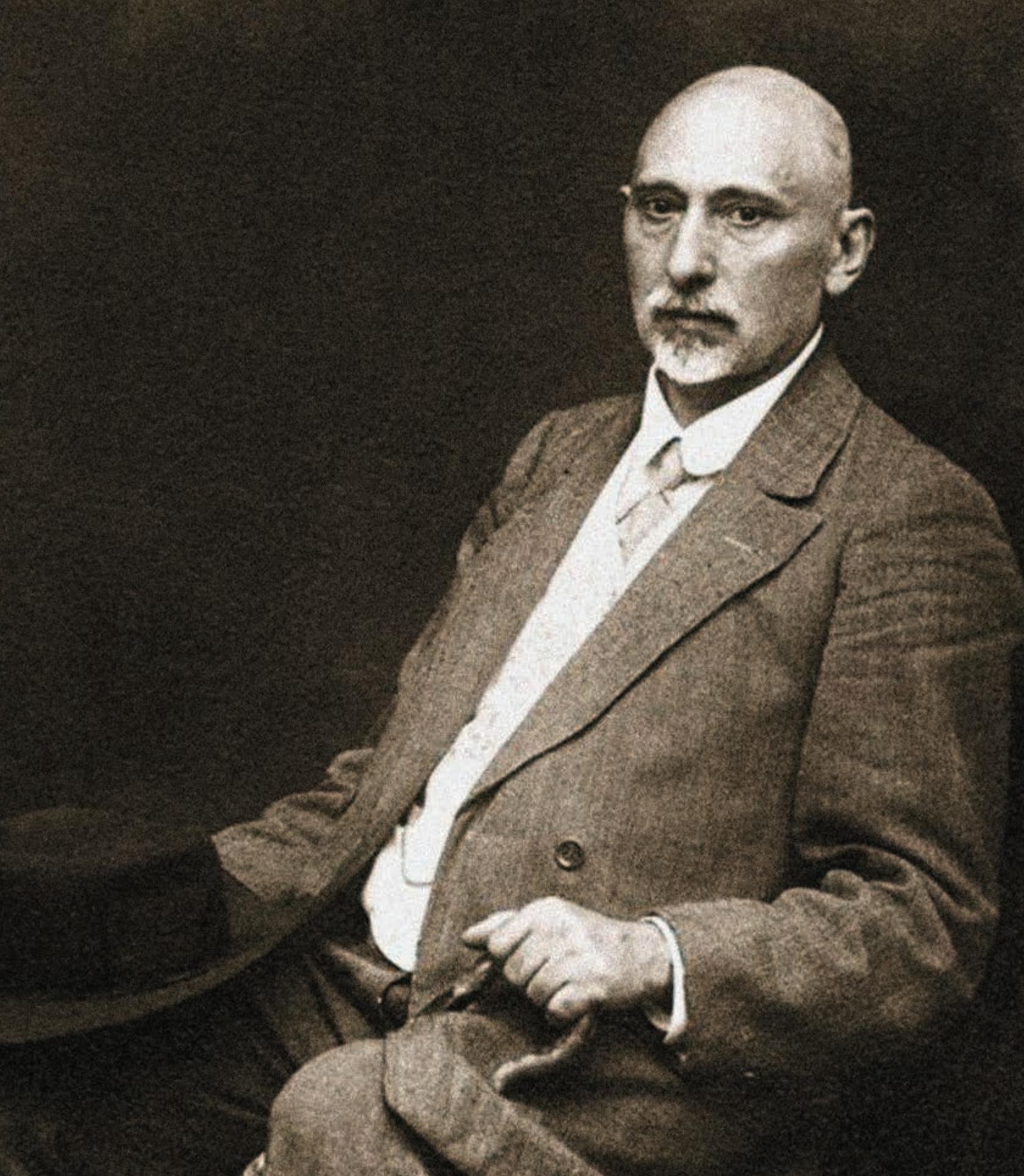
ექვთიმე თაკაშვილი სვანეთში ექსპედიციის დროს
Еквтиме Такаишвили во время экспедиции в Сванети, Грузия
Ekvtimé Takaishvili during the expedition in Svaneti, Georgia

თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი. XII ს.
Крест царицы Тамар. XII в.
The cross of the King Tamar. XII c.

ნმინდა მამაი. გელათი. XI ს.
Св. Мамаи. Гелати. XI в.
St. Mamas. Gelati. XI c.

თეიმურაზ ბათონიშვილი (ბაგრატიონი) Teimuraz Batonishvili (Bagrationi)

1782-1846

ბნერალი და მეცნიერი. მეფე გიორგი XII-ის ძე. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. სწავლობდა თელავის სასულიერო სემინარიაში. 1803 წელს სპარსეთში გაიცა და იქ თავის ბიძასთან, ალექსანდრე ბატონიშვილთან ცხოვრობდა. 1810 წელს, სამშობლოში დაბრუნდული, მაღალ პეტერბურგს გაგზავნეს. აქ მას ნლიური ჯამაგირი და ბენსია დაენიშნა. 1813 წელს ვასილის კუნძულზე საკუთარი სახლი შეიძინა, სადაც გარდაცვალებამდე ცხოვრობდა. თეიმურაზ ბატონიშვილი ენეოდა ფართო მეცნიერულ-ლიტერატურულ საქმიანობას; დაკავშირებული იყო რუს მოლვანეებთან, პოეტებთან, მეცნიერებთან. მან შემოიკიდა პეტერბურგში მოლვანე ქართველი მნიგნობრები. 1830 წლიდან საფუძველი ჩაეყარა მის მეცნიერულ თანამშრომლობას აკად. მ. ბროსესთან. ბატონიშვილმა მ. ბროსესთან ერთად შექმნა ჰეტეროდურგის ქართველოლოგიური სკოლა. თავად ენეოდა ნაყოფიერ მეცნიერულ მოლვანეობას. ისტორიული ნაშრომებიდან აღსანიშნავია „ისტორია დაწყებითგან ივერიისა...“. განსაკუთრებული ღვანტლი დასდო „ვეფხისტყაოსნის“ შესნავლასა და ტექსტის დადგენას, რომელიც გამოიცა 1841 წელს. სწავლობდა ქართული ლექსთნუობის საკითხებს, თავადაც წერდა ლექსებსა და პოემებს, მემუარული უახრის ნანარმოებებს. თეიმურაზ ბატონიშვილი იყო ჰეტეროდურგის სამპერატორო მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი (1837), რომელსაც ანდერძით დაუტოვა თავისი წიგნები და ხელნაწერები; პარიზის სააზიო საზოგადოებისა და კოპენგაჟენის სამეფო ანტიკვართა საზოგადოების წევრი.

თეიმურაზ ბატონიშვილი პეტერბურგში გარდაიცვალა.

Писатель, ученый. Сын царя Георгия XII. Родился в Грузии, в г. Тбилиси. Учился в Телавской духовной семинарии. С 1803 по 1810 г. жил в Иране, у дяди, Александра Батонишвили. В 1810 г. вернулся в Грузию; вскоре уехал в Петербург, где ему было назначено ежегодное жалование и пенсия. В 1813 г. купил дом на Васильевском острове, где жил до конца жизни. Теймураз Батонишвили вел обширную научно-литературную деятельность; имел связи с русскими деятелями, поэтами, учеными, с проживавшими в Петербурге грузинскими литераторами. С академиком М. Броссе его связывали научные интересы и дружба. Совместно с М. Броссе он основал Петербургскую грузиноведческую школу. Теймураз Батонишвили был собирателем и талантливым исследователем грузинских летописей и памятников древнегрузинской литературы. Из исторических работ нужно отметить сочинение „Изучальная история Иверии...“. С особым усердием работал над установлением текста поэмы Ш. Руставели „Витязь в тигровой шкуре“, которая была издана в 1841 г. Он изучал вопросы грузинского стихосложения, сам сочинял стихи и поэмы, произведения мемуарного жанра. Теймураз Батонишвили в 1837 г. был избран почетным членом Петербургской Императорской Академии наук, которой по завещанию передал свою библиотеку. Был членом Парижского азиатского общества и Копенгагенского царского общества антикваров.

Скончался Теймураз Батонишвили в Петербурге.

Writer and scolar, son of Georgian King Giorgi XII, born in Tbilisi. He studied at the Theological Seminary of Telavi in Kakheti Region, Georgia. In 1803 he fled to Persia, where he lived with his uncle Aleksandre Batonishvili. In 1810, soon after he returned to the homeland, he was sent to Petersburg, where they fixed to him a yearly salary and allowance. In 1813 he bought a house on Vasilevsky Island, where he lived until his death. Teimuraz Batonishvili was engaged in an active scientific and literary activity; he had close contacts with Russian public figures, poets and scientists. At the same time he surrounded himself with Georgian men of letters. In 1830 he began scientific collaboration with Academician M. Brosse. Together with academician Mari Brosse he founded a Petersburg school of Kartvelology (Georgian Studies). Teimuraz Batonishvili conducted fruitful scientific work. His historic composition *The History of the Origins of Iveria* is worth of special attention. He did a great job of researching and verifying the text of *The Man In Panther's Skin*. In 1841 he published the updated version of Sh. Rustaveli's epic poem. Apart from mastering the principles of Georgian versification, he wrote poems and memoirs. He was an Honorary Member of Imperial Academy of Sciences of Petersburg (1837) and member of Asian Society of Paris and Royal Antiquarian Society of Copenhagen.

Teimuraz Batonishvili died in St. Petersburg.

თორიკე ერისტავი Tornike Eristavi

გახ. 985

Ум. 985

Died in 985

სახელმწიფო და სასულიერო მოღვაწე. დავით III დიდი კურაპალატის სარდალი, ათონის ქართველთა მონასტრის ერთ-ერთი დამაარსებელი. იყო ტაოელი ქართველი დიდებულის ჩორდვანელის ძე. ბერად ალექსანდრის შემდეგ ითანხმდა. ერთხანს ათონის მთაზე, ნმ. ათანასე დიდის ლავრაში მოღვაწეობდა. 979 წელს ოთონიკე ერისთავს ბიზანტიის სამეფო კარმა შუამდგომლობა სთხოვა დავით კურაპალატთან, რათა იგი დახმარებოდა ბარდა სკლიროსის აჯანყების ჩაქრობაში. დავითი კურაპალატმა დაითანხმა ბერი ითანხმების დიდებული სარდალი ოთონიკე ერისთავი და ბიზანტიაში ლამედარი მისი მეთაურობით გაგზავნა. სკლიროსის დამარცხების შემდეგ ნადავლი, ბიზანტიის ხელისუფლების დაპირებისამებრ, ოთონიკეს ეკუთვნობდა. ნანილი ამ სიმდიდრისა მანათანასეს ლავრას და ბერდენთა სხვა მონასტრებს შესწირა, ხოლო უდიდესი ნანილი ათონის ივერთა მონასტრის აგებას მოახმარა. 980 წლის ახლო ხანებში ბიზანტიის კეიისარმა სვინგელოზის უმაღლესი სასულიერო წოდება უბოძა. ოთონიკეს შეკვეთით გადაწერილია ოქუის ბიბლია (978) და კირილე ალექსანდრიელის თხზულების „განძის“ ნუსხა.

Государственный и церковный деятель. Военачальник Давида III Курапалата, один из основателей Иверского монастыря на Афоне. Сын грузинского вельможи Чорданели из Тао. Постригся в монахи с именем Иоане. Одно время служил на горе Афон, в Лавре Св. Афанасия Великого. В 979 г., через посредство Торнике, царский двор Византии обратился к Давиду Курапалату оказать помощь в подавлении восстания Варды Склира. Давид Курапалат убедил монаха Иоане, в миру великого военачальника, возглавить грузинское войско против Склира. После поражения последнего, захваченные богатые трофеи, по обещанию византийской власти, достались Торнике, часть которых он пожертвовал Лавре Св. Афанасия и другим греческим монастырям, большую же часть использовал на строительство Иверского монастыря на Афоне. Около 980 г. византийский император пожаловал Торнике высшее духовное звание свингелоза (синкела). По заказу Торнике были переписаны Ошкская библия (978) и „Клад“ Кирилла Александрийского.

Political and ecclesiastic figure. He was the commander of Georgian army during the times of Davit III Kuropalates and one of the builders of Georgian Monastery on Mt. Athos. Tornike was the son of Chordvaneli, a Tao nobleman. After taking the monastic vow, he was given the name of Ioane. He spent some time serving at the Lavra of Athansius the Great on Mt. Athos. In 979 the Byzantine Royal Court requested him to act as an intermediary between the Byzantine Empire and Davit Kuropalate. The rulers of Byzantine Empire intended to appeal to Davit Kuropalate to assist them in crushing the rebellion stirred up by Bardas Skleros. Davit Kuropalate persuaded monk Ioane (i.e. celebrated commander Tornike in secular life), to head the Georgian army, dispatched to Byzantine Empire. After defeating Bardas Skleros, Tornike received the booty according to the concord with the Byzantine rulers. He donated the portion of gained wealth to the Lavra of Athanasius and other Greek monasteries, while he spent the greater part of the loot on building the Iberian Monastery on Mt. Athos. Circa 980, the Caesar of Byzantine Empire granted him the highest ecclesiastical title of Svingelos. On Tornike's order copies of Oshki Bible (978) and list of Treasures by Cyril of Alexandria, were made.

ითანხმების ტყვიის ბეჭედი. X ს. დაცულია ათონის ივერთა მონასტერში
Свинцовая печать Иоане-Торнике. X в. Хранится в Иверском монастыре на Афоне
leadene Seal of Ioane-Tornike, X c. Iberian Monastery, Mt. Athos

თამაშ თუმაბოვა (თუმაბიშვილი) Тамар Туманова (Туманишвили) Tamar Tumanova (Tumanishvili)

1919-1996

ვანგი ბალერინა. დაიბადა ჩინეთში, ქ. შანხაიში, სადაც 1926 წლამდე ცხოვრობდა დედას-თან, ევგენია თუმაბიშვილთან ერთად. ბალეტის სიყვარული ლეგენდარული რუსი მოცეკვავის ანა პავლოვას ხელოვნებამ გაუღვივა – ხუთი წლისამ პირველად იხილა იგი საკონცერტო ნომერში „მომაკვდავი გედი“, კ. სენ-სანსის მუსიკის თანხლებით. ცეკვას თავდაპირველად შანხაიში სწავლობდა, 1926 წლიდან კი პარიზში ო. პრეობრაჟენსკიას რუსულ საბალეტო სკოლაში. 1929 წელს პარიზის „გრანდ ოპერის“ სცენაზე სცენტრალში „უანის მარაო“ შედგა მისი დებიუტი. 1932 წელს ო. თუმაბიშვილი თავის დასში მიიწვია იმხანად პარიზში მოღვაწე ჯ. ბალანჩინამ და, უკვე როგორც წამყვანი სოლისტი, მონაბილეობდა ევროპისა და ამერიკის ცნობილ საბალეტო დასებში: „ბალე რიუს დე მონტე კარლო“ (1932-38), „ბალე 1933“ (1933), „ორიუინალ ბალე რიუს“ (1940), „ბალე ტიეტრ“ (1944-45), „გრანდ ბალე დიუ მარკ დე კუევას“ (1949), „ფესტივალ ბალე“ (1952-54), „გრანდ ოპერა“ (1947-59), „ლა სკალა“ (1951-52, 1958). ო. თუმაბიშვილის წარმატებას განაპირობებდა მაღალი საშემსრულებლო ხელოვნება და თავად მისი უბადლო გარეგნობა. შესრულებული აქვს ასამდე პარტია, რომელთაგან აღსანიშნავია უიზელი („უიზელი“, ლ. ადანი), ოდეტა-ოდილია, ავრორა („გედების ტბა“, „მძინარე მზეთუნახავი“,

Французская балерина. Грузинка по происхождению. Родилась в Китае, в г. Шанхае, где жила вместе с матерью – Евгенией Туманишвили до 1926 г. Любовь к балету в ней пробудило искусство легендарной русской балерины А. Павловой в концертном номере „Умирающий лебедь“ на музыку К. Сен-Санса. Тогда Т. Туманишвили было пять лет. Сперва училась в Шанхае, а с 1926 г. – в Париже, в школе русского балета О. Преображенской. В 1929 г. она дебютировала на сцене парижского театра „Гранд опера“ в спектакле „Веер Жана“. В 1932 г. она была приглашена в труппу Дж. Баланчини, который в то время работал в Париже, и с тех пор, в качестве ведущей солистки танцевала в известных балетных труппах Европы и Америки: „Балле рюс де Монте-Карло“ (1932-38), „Балле 1933“ (1933), „Оригинал балле рюс“ (1940), „Балле тиэтр“ (1944-45), „Гранд Балле дю Марк де Куевас“ (1949), „Фестиваль балле“ (1952-54), „Гранд опера“ (1947-59), „Ла Скала“ (1951-52, 1958). Искусству Т. Туманишвили были присущи высокое исполнительское мастерство, музыкальность; ее успехам во многом способствовала незаурядная внешность. В репертуаре Т. Туманишвили свыше ста партий, из которых наиболее значимые партии: Жизель („Жизель“, Адана), Одетта-Одиллия, Аврора („Лебединое озеро“, „Спящая красавица“, П. Чайковского), Копелия („Копелия“, К. Делиби), Гайане („Гайане“, А.

French ballet dancer. She was born in Shanghai, China, where she lived along with her mother Evgenia Tumanishvili, till 1926. She was carried away by ballet at the age of five under the influence of legendary Russian ballerina Anna Pavlova – little Tamar saw her performing the 'Dying Swan' number to the music of Saint-Saens. Initially N. Tumanishvili attended the ballet classes in Shanghai; from 1929 she studied at the Russian Ballet School of O. Preobrazhenskaya in Paris. In 1929 she debuted on the stage of Paris *Grand Opera* in the ballet titled *Jean's Fan*. In 1932 she was invited to the ballet company of George Balanchin, who was working in Paris at that time. Since then she has been a leading dancer in famous European and American ballet companies: *Ballet Russe de Monte Carlo* (1932-1932), *Ballet 1933* (1933), *Original Ballet Russe* (1940), *Ballet Theatre* (1944-1945), *Grand Ballet du Mark de Cuevas* (1949), *Festival Ballet* (1952-1954), *Grand Opera* (1947-1959), *La Scala* (1951-1952, 1958). Her refined performance and good looks brought her great success. She has danced over 100 ballet parts; among them *Giselle* (*Giselle*, Adan), Odetta-Odillia, Aurora (*The Swan Lake*, *the Sleeping Beauty*, P. Tchaikovsky), Coppelia (*Coppelia*, Delibes), Gaiane (*Gaiane*, A. Khachaturian), etc. T. Tumanishvili played leading parts in G. Balanchin's productions (G. Bizet's *The Crystal Tower*, E. Orick's *Mozartiana*, I. Stravinsky's *The Angel's Kiss*, etc.). She also played in A. Hitchcock's film *Torn*

პ. ჩაიკოვსკი), კოპელია („კოპელია“, კ. დელიბი), გაიანე („გაიანე“, ა. ხაჩატურიანი) და სხვ. წარმყვან პარტიებს ასრულებდა ჯ. ბალანჩინის დადგმებში (ჟ. ბიზე „ბროლის კომკი“, უ. ორიკის „მოცარტიანა“, ი. სტრავინსკის „ანგელოზის კოცნა“ და სხვ.). გადაღებულია ა. ჭიქოვის ფილმში „დაშვებული ფარდები“; ანა პავლოვას შესახებ გადაღებულ ფილმში „XX საუკუნის ტალიონი“ იგი ანა პავლოვას როლს ასრულებდა. მოღვაწეობდა როგორც ბალეტმაისტერი – დადგმული აქვს ა. ხაჩატურიანის „გაიანე“. ენეოდა პედაგოგიურ მოღვაწეობასაც.

თ. თუმანიშვილი გარდაიცვალა აშშ-ში, ლოს ანჯელესში.

Хачатуряна) и др. Исполняла ведущие партии в постановках Дж. Баланчини („Хрустальная башня“ Ж. Бизе, „Моцартиана“ Ж. Орика, „Поцелуй ангела“ И. Стравинского и др.). Снималась в фильме А. Хичкока „Опущенные шторы“; в фильме „Талион XX века“ исполняла роль Анны Павловой. Как балетмейстер поставила балет А. Хачатуряна „Гайане“. Занималась педагогической деятельностью.

Скончалась Т. Туманишвили в Америке, в Лос-Анжелесе.

Curtain and impersonated Anna Pavlova in the film *Tonight We Sing*. T. Tumanishvili did her bit of a choreographer – she staged A. Khachaturian's *Gaiane*. She was engaged in a pedagogical work as well.

Tamar Tumanishvili died in Los Angeles, USA.

თამარ თუმანიშვილი
Тамар Туманишвили
Tamar Tumanishvili

იბრაგიმ-ბეი ალ-კაბირ ალ-მუхамმად Ibrahim Bey Al-Qabir Al-Muhammad

1735-1815

იგვიპტის მამლუქი გამგებელი (1775-1804 შუალედებით). ყველაზე დიდი ფიგურა ეგვიპტის XVIII ს. ბოლო მეოთხედის ისტორიაში, შეინ ალ-ბალადი – უმაღლესი პირი მამლუქთა ოლიგარქიაში. ეგვიპტეში ტყვედ გაყიდული ქართველი აბრამ სინჯიკაშვილი. დაიბადა სოფ. მარტყოფში. ეგვიპტეს მართავდა თითქმის 29 წლის განმავლობაში. იბრძოდა ოსმალთა ბატონობის წინააღმდეგ. 1785-87 წწ. აჯანყება მოაწყო და დახმარებისთვის რუსეთის მიმართა, მაგრამ ამაռდ. სათავეში ჩაუდგა ეგვიპტელი ხალხის ბრძოლას ნაპოლეონის წინააღმდეგ. 1798 წელს კაიროსთან, ე. წ. პირამიდებთან ბრძოლის დროს დამარცხდა ფრანგების არმიასთან შეტაკებისას და სირიაში გადავიდა, მაგრამ წინააღმდეგობა არ შეუწყვეტია და მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა ეგვიპტიდან ფრანგების განდევნაში. 1803 წელს კი ისევ თბმალებს აღუდგა წინ. იბრაჰიმი ბეის მჭიდრო კავშირი ჰქონდა საქართველოსთან. ტყვეობიდან დახსნილ თანამემამულებს, ვისაც სურვილი ჰქონდა, სამშობლოში დაბრუნებაში ეხმარებოდა. 1778 წელს ფული გამოგზავნა მარტყოფში ეკლესიის ასაგებად. იბრაჰიმი ბეის ხელქეთი მამლუქი დიდებულების უმრავლესობა ქართული ნარმოშობისა იყო, მათ შორის სოფ. მარტყოფიდან. მიმოწერა ჰქონდა ერეკლე II-თან, რათა რუსეთს, საქართველოსა და ეგვიპტეს ერთობლივად ემოქმედა საქართველოდან და ეგვიპტიდან ოსმალების განსადევნად. 1804 წელს უთანასწორო ბრძოლაში დასუსტებულმა მამლუქებმა ხელისუფლება დაკარგეს. იბრაჰიმი ბეი, ახალი ხელისუფლების მიერ დევნილი, თანამებრძოლებთან ერთად სუდანში გადაიხვენა და იქვე, დონგოლაში გარდაიცვალა. მისი საფლავი არ შემოინახა, სასახლე კი დაიწვა ფრანგების ოკუპაციის დროს.

მамлюкский правитель Египта (1775-1805). Выдающаяся фигура в истории Египта последней четверти XVIII в., Шейх ал-Баллад – высочайшее должностное лицо мамлюкской олигархии. В детстве проданный в рабство Абрам Синджикашивили. Родился в Грузии, в с. Марткопи. В детстве был похищен и продан в плен. Правил Египтом в течение 29 лет. Боролся против османского господства. В 1785-87 гг. поднял восстание против турок и обратился к России за помощью, но безрезультатно. Возглавил борьбу египетского народа против Наполеона. В 1798 г., около Каира потерпел поражение в битве с французами (т. н. битва у пирамид) и бежал в Сирию, хотя не прекращал сопротивления и внес значительный вклад в изгнание французов из Египта. 1803 г. опять восстал против турок. У Ибрагим-бая были тесные связи с Грузией. Выкупал пленников, своих соотечественников, помогал им (по их желанию) вернуться на родину. В 1778 г. прислал деньги на возведение церкви в с. Марткопи. Большинство из подчиненных ему мамлюков были грузины по происхождению, в том числе из Марткопи. Ибрагим-бей вел переписку с царем Кахети Ираклием II-ым, чтобы Россия, Грузия и Египет действовали совместно с целью изгнания турок из Грузии и Египта. В 1804 г., истощенные в неравных боях мамлюки потеряли власть. Ибрагим-бей, гонимый новой властью, вместе со своими соратниками бежал в Судан, где и скончался в Донголе. Его могила не сохранилась, а дворец был сожжен во время французской оккупации.

Mameluke ruler of Egypt in 1775-1804. His name of origin was Abram Sinjikashvili, born in Martkopi village in East Georgia. He was captured and sold into bondage in Egypt. For almost 29 years he fought against the Ottoman domination in Egypt. In 1785-1787 he headed the rebellion against the Turks and turned to Russia for help but the latter took no notice of his appeal. In 1798-1801 Ibrahim Bey Al-Qabir headed Egyptian people's battle against the Napoleon's domination. He greatly contributed to the ousting of French troops from Egypt. In 1798 he was defeated in the battle near Cairo (so called Battle at the Pyramids) and left for Syria. Again, in 1803, he revolted against the Ottoman presence in Egypt. Ibrahim Bey Al-Qabir maintained close links with Georgia; he used to bail out his captured compatriots and send them back to their homeland at their will. In 1778 he sent money to Martkopi village for building a church there. Most of his mamelukes were of Georgia origin, some of them from Martkopi. He exchanged letters with King Erekle II in order to persuade Georgia and Russia in joining forces with Egypt and driving out the Ottomans from Egypt and Georgia. In 1804 the Mamelukes lost the reins of government in Egypt. Ibrahim Bey and his associates, pursued by the new rulers, fled to Sudan. Ibrahim Bey Al-Qabir Al-Muhammad died in Dongola, Sudan. His grave was lost during the French occupation.

იბრაჰიმ ქათხუდა ალ-კაზდაგლი Ibrahim Qatkhuda al-Kazdagli

გახო. 1754

Ум. 1754

Died in 1754

თსმალთა ეგვიპტის ფაქტობრივი მამლუქი გამგებელი 1748-54 წლებში. წარმომადით ქართველი, კაზდალლის სახლიდან, რომელსაც მართავდნენ კაიროში დისლოცირებულ იანიჩართა კორპუსის სამხედრო მეთაურები. დიდალმა სიმდიდრემ მათ საშუალება მისცა, გაპატონებულიყვნენ ეგვიპტის პოლიტიკურ ასპარეზზე. 1735 წელს იბრაჰიმი გახდა იანიჩართა კორპუსის ჩავუში, 1738-39 წლებში – მექაში პილიგრიმთა ქარავნის გამყოლი და ბადრაგი, კაზდალლის სახლის მეთაური. 1748 წელს აზებანის კორპუსის ქათხუდასთან – რიდვანთან ერთად ეგვიპტიდან გააძევა ოსმალო გამგებელი რაჯაბ ფაშა და მცირე ხნით გახდა იანიჩართა კორპუსის ქათხუდა (ქაპი), ფორმალურად რანგით მეორე ადას შემდეგ, მისი მოადგილე, ფაქტობრივად კი პირველი პირი და შემდეგ უკვე ამ სახელით იხსენიებოდა. ქათხუდა რიდვანთან ერთად მან შექმნა დუუმვირატი, რომელიც 1754 წლამდე განაგებდა ეგვიპტეს. დუუმვირატში ნამყვანი იყო იბრაჰიმი, რომელსაც ჰერნდა ისეთი „სიძლიერე და სიდიადე, გამჭრიახობა მართვისას და უდავო ძალაუფლება, როგორის-თვისაც მანამდე არავის მიუღწევია ეგვიპტეში“ (ეგვიპტელი ისტორიკოსი ალ-ჯაბარათი). იბრაჰიმი ქვეყანას მართავდა ოსმალური ინსტიტუტების მეშვეობით. ყიდულობდა მამლუქებს და ხელს უწყობდა მაღალ თანამდებობებზე მათ დანინაურებას. XVIII ს. II ნახ. ეგვიპტეს განაგებდნენ მისი სახლიდან გამოსული მამლუქები, რომელთა შორის იყო ბევრი ქართველი.

ზოგიერთი ცნობით, იბრაჰიმ ქათხუდა ალ-კაზდალლი მოკლეს მეტოქებმა. დაკრძალულია კაიროში, მცირე კარაფას სასაფლაოზე.

Фактический мамлюкский правитель османского Египта в 1748–54 гг. Грузин по происхождению, из дома Каздагли, которым правили военные предводители дислоцированного в Каире янычарского корпуса. Обладая большим имуществом, они приобрели господствующее положение на политическом поприще Египта. В 1735 г. Ибрагим стал чавушем янычарского корпуса, в 1738–39 гг. – проводником и конвоем каравана пилигримов в Мекку, главой дома Каздагли. В 1748 г. в союзе с Ридваном – Катхудой азебанского корпуса, изгнан из Египта османского правителя Раджаб-пашу и на короткий срок стал Катхудой (командиром) янычарского корпуса – формально вторым по рангу после Ага, его заместителем, фактически же первым лицом, после чего он назывался Ибрагимом Катхудой. В союзе с Катхудой Ридваном он создал думвират, который управлял Египтом до 1754 г. Главным в думвирате был Ибрагим, во времена правления которого в Каире и в провинциях царил мир. Согласно египетским источникам, Ибрагим „обладал такой мощью и величием, проницательностью в правлении и неоспоримой властью, какой никто до него в Египте не достигал“. Ибрагим правил страной, опираясь на османские институты. Во второй половине XVIII в. Египтом правили мамлюки – представители его дома, среди которых были грузины по происхождению.

По некоторым данным, Ибрагим Катхуда ал-Каздагли был убит его соперниками. Похоронен в Каире, на кладбище Малой карафи.

Mameluke of Georgian origin, factual ruler of Ottoman Egypt in 1748–1754. He belonged to the House of Kazdagli that was controlled by the military commanders of Janissary Corps deployed in Cairo. Overwhelming wealth helped them dominate the political arena of Egypt. In 1735 Ibrahim became a chavoush (officer) of Janissary Corps. In 1738–1739 he served as a guide and guard of the caravans of pilgrims, traveling to Mecca. Later he filled the position of the Head of the Kazdagli House. In 1748, together with Rudvan, Qatkhuda (commander) of Azebani Corps, he banished Rajab Pasha, the Ottoman ruler, from Egypt and temporarily assumed the duties of Janissary Corps Commander. Formally he ranked second after the Agha and was regarded as his deputy, although, actually he became No. 1 leader in the country. Thereafter he was referred to as Ibrahim Qatkhuda al-Kazdagli. Together with Qatkhuda Ridvan he set up a duumvirate, which ruled Egypt till 1754. Ibrahim had the leading part in the duumvirate. According to Egyptian sources „he possessed immense power, grandeur, insight and authority that had never been witnessed in Egypt before“. Ibrahim ruled the country by means of Ottoman institutions: he purchased Mamelukes and promoted them to high positions. As of the second half of the 18th century Egypt was ruled by the Mamelukes (mostly of Georgian origin), who belonged to his House.

By unconfirmed information, Ibrahim Qatkhuda al-Kazdagli was killed by his rivals. He was buried at Karafa Cemetery in Cairo.

ილარიონ ქართველი Ilariion Kartveli

822–875

საულიერო მოღვაწე. დაიბადა საქართველოში, კახეთში, დიდ-გვაროვან ოჯახში. დიდი ღვაწლი მიუძღვის საქართველოში სამონასტრო ცხოვრებისა და მშენებლობის განვითარებაში. ილარიონ ქართველის ქტიორული მოღვაწეობა და-კავშირებულია კახეთის 3 ძეგლთან, ესენია ფერისცვალების ეკლესია დავითგარეჯის ლავრაში, ე. წ. ილარიონ ქართველის ფილიალი იმავე ლავრაში და აკურის მამადავითის დედათა მონასტერი. ილარიონ ქართველმა ცხოვრების უდიდესი ნაწილი საზღვარგარეთ გაატარა. მოიარა პალესტინა (იერუსალი-მი, თაბორი, გოლგოთა, ბეთლემი, იორდანიის უდაბნო, საბანმინდის ლავრა), ბითინია (ოლიმპი), რომი, ბიზანტია (კონსტანტინოპოლი, თე-სალონიკე), სადაც ეცნობოდა ქრის-ტიანული სამყაროს კულტურის უდიდეს კერებს, ლიტერატურულ ძეგლებს, სამონასტრო ცხოვრების წესსა და რიგს. ილარიონ ქართვე-ლის სახელზე თხზულებების მთელი ციკლია შექმნილი – ცხოვრებები და საგალობლები, რომლებმიც ილა-რიონ ქართველი წარმოგვიდგება როგორც მონასტერთა მამენებელი, წინამდღვარი, კახეთში დედათა და მამათა მონასტრების წესისა და კა-ნონის დამდები.

ილარიონ ქართველი დაკრძალუ-ლია კონსტანტინოპოლის მახლო-ბლად ჰრომანის (რომანის) ქარ-თველთა მონასტერში.

Церковный деятель. Родился в Грузии. Происходил из знатной семьи. Сыграл большую роль в развитии монастырской жизни и строительства в Грузии. Ктиторная деятельность Илариона Карвели связана с тремя архитектурными памятниками в Кахетии: с Преображенской церковью в лавре Давидгареджа, с т. н. филиалом Илариона Карвели в той же лавре и женским монастырем Акурского Мамадавити. Большую часть жизни Иларион провел за границей. Побывал в Палестине (Иерусалим, Табор, Голгофа, Вифлеим, Иорданская пустыня, Сабацминдская Лавра), Битинии (Олимп), Риме, Византии (Константинополь, Фесаллоники), где ознакомился с известными культурными центрами христианского мира, литературными достижениями, законами и порядком монастырской жизни. Илариону Карвели посвящен целый цикл произведений – жития и церковные песни, в которых Иларион представлен как строитель монастырей, настоятель, законодатель церковных правил в женских и мужских монастырях Восточной Грузии.

Иларион Карвели похоронен вблизи Константинополя, в грузинском монастыре Романа.

Religious figure, born in the family of a nobleman in Kakheti (East Georgia). He greatly contributed to the promotion of cloistral life and building of monasteries in Georgia. Ilarion Kartveli's activities in the capacity of a churchwarden were connected with three religious institutions in Kakheti: Church of Transfiguration of Jesus Christ at David Gareja Laura, so called Chapter of Ilarion Kartveli at the same Laura and Convent of Mamadaviti in Akuri. He spent most of his life in foreign countries. He toured Palestine (Jerusalem, Tabor, Golgotha, Bethlehem, Jordanian desert, Laura of St. Sabbas), Bithynia (Olympus), Rome, Byzantium (Constantinople, Thessalonica), where he got acquainted with renowned centers of Christian culture, literary monuments, monastic way of life and routine. Christian annalists have created a cycle of compositions that contain the stories and psalms dedicated to Ilarion Kartveli who is depicted as the builder of monasteries, Father Superior and the person who laid down rules for convents and monasteries in Kakheti.

Ilarion Kartveli was buried at Hroman Georgian Monastery near Constantinople.

ոմամուշը եաբո Имам Кули-хан Imam-Quli Khan

ցահը. 1633

Որանու ջարու պալարածասո (Սար-դալո), զարնու ծեցլարձեցո. գամօրինու սաեղլմնոյու մոլցանու ալազերքու եան շնդոլածու մզոլո. դուզու ազգորութեքուսա დա ძալայց-լեծու նյալոնծու ոցո մաշ ածասու սամեցոմնու ფայտուրագ մեռք კաչո ոցո. մուսու մետաշրոծու որանցլեց-ձմա პորթուգալուլեծու ցանցեցես յ. Ֆորմութուան (1622). որանշու ագա-րեծու սանրոցացու დա սամշեն-ձլու սամշանու նշանա ցնեծու, արեծու, ացու եուցեծու, კամելեծու), დաարսա սասնացլեծլեծու და ձ. Ձ. ոմամպուլու եանու մեսանեծ սանքուրե-սու ցնոծեծու սձարսայլ, յարտուլ დա ցվրուլու նյարուեծու, րոմլեցմու ոցո դացեծու ու პորունեծանա նար-մուգենու. ոցո մնունոնծարու կաչո պալու, անցուրյուեծու ձլագու-նու սա արուտութելու տեխուլե-ծեծու. ութալու մոցնաշրու նուգուրու ցելա զալու եանցամու անունաչա, րոմ ոմամպուլու եանու մոցարցելոնծու յետու գուգուալս, լուարսած լ-ս, տեօմշուրած լ-ս մզուլեծու. մուս ցեռ-ցրեծասա დա մոլցենցոնծան սանրսայ-լագ մեագորուլու տեխուլեծեծու զո դանցու. ոմամպուլու եանս დաձրալու տացու սու սմուրու մմուս, դասու եան շնդոլածու մուր մաշ սեցու ննօնալ-մուց մոնցոնծու աջանցեծու մո-նանուլեոնծա დա ոչաետան ցրտագ մաշ սեցու լ-ս ծրճանեծու սուցուլու դասաչես.

Կմ. 1633

Կուլլար-ագасы (полководец) иран- ского войска, бегларбек провинции Фарс. Из рода Ундиладзе. Сын видного государственного деятеля Аллаверды-хана. Обладая огромной властью и авторитетом, он фактически был вторым лицом в период правления шаха Аббаса I. Под его предводительством иранцы изгнали португальцев с острова Ормуз (1622). Проводил в Иране ирригационные и строительные работы (проложил дороги, каналы, строил мосты, плотины), основал учебное заведение и т. д. Грузинские и зарубежные источники (персидские, европейские) „воздают хвалу“ Имам Кули-хану, оценивая его достоинства. Был он образованным человеком, интересовался сочинениями Платона и Аристотеля. Итальянский путешественник Пьетро делла Вале отмечает, что Имам Кули-хан покровительствовал царице Кетеван, царю Луарсабу II, детям Теймураза I. Жизнь и деятельность ширазского хана нашли отражение в художественных произведениях персидских авторов. Имам Кули-хана обвинили в участии в заговоре Дауд-хана Ундиладзе, его младшего брата, против шаха Сефи I. По приказу Сефи I ширазского хана и его семью предали смерти.

Died in 1633

Commander of the Iranian army, Governor of Fars province, son of Alaverdi Khan (Undiladze). Thanks to his authority and power, Imam-Quli Khan was viewed as No. 2 political figure in the kingdom of Shah Abbas I. In 1622, Iranian army units under the command of Imam-Quli Khan drove out the Portuguese troops from the Island of Hormuz. Besides his military talents, he was well-known for his irrigation and construction projects implemented in Iran: he built roads, channels, bridges, dams, etc. Persian, Georgian and European literary sources describe him as a fine person. They confirm that Imam-Quli Khan was a learned man; he knew the works of Plato and Aristotle. Italian traveller Pietro della Valle points out that Imam-Quli Khan supported Georgian Queen Ketevan, Luarsab II and children of Teimuraz I. Persian authors have written several books about his life and work. Imam-Quli Khan was accused of participating in the rebellion organized by his brother Daud Khan Undiladze and by the order of Shah Safi I, he and his family members were put to death.

ალექსანდრე იმერეთინელი (ბაგრატიონი) Александр Имеретинский (Багратиони) Alexander Imeretinski (Bagrationi)

1837-1900

უსეთის არმიის ინფანტერიის გენერალი, იმერეთის მეფეთა შთამომავალი. დაიბადა პეტერბურგში. 1855 წელს დაამთავრა პეტერბურგის პაუთა კორპუსი. 1857 წელს მსახურობდა მე-14 ქართველ გრენადერთა პოლკში. მონაწილეობდა ჩაჩნეთისა და დაცვასტნის დამორჩილებაში. 1859 წელს თადარიგში გავიდა. 1861 წლიდან კვლავ სამხედრო სამსახურში იყო. 1863 წელს დაამთავრა გენერალის აკადემია. მონაწილეობდა პოლონეთის აჯანყების (1863-64) ჩაქრობაში. შემდეგ დაინიშნა ვარშავის სამხედრო ოლქის ჯარების შტაბის უფროსად. 1869 წელს მიიღო გენერალ-მაიორის ჩინი. მონაწილეობდა რუსეთ-ოსმალეთის 1877-78 წლების ოში. იმავე 1877 წელს დაინიშნა მე-2 ქვეითი დივიზიის მეთაურად. 1877 წლის 22 აგვისტოს აიღო ლოვჩის ციხე-სიმაგრე. 1877 მიიღო გენერალ-ლეიტენანტის ჩინი. 1879 წელს დაინიშნა ვარდიული ნანილებისა და პეტერბურგის სამხედრო ოლქის ჯარების უფროსად. 1878 წლიდან 12 წლის განმავლობაში იყო რუსეთის არმიის მთავარი სამხედრო პროკურორი და მთავარი სამხედრო სასამართლოს უფროსი, 1892 წლიდან – სახელმწიფო საბჭოს წევრი, 1897 წლიდან ვარშავის სამხედრო ოლქის ჯარების სარდალი და ვარშავის გენერალ-გუბერნატორი.

Генерал-от-инfanterии Российской армии, потомок имеретинских царей. Родился в Петербурге. В 1855 г. окончил Санкт-Петербургский Пажеский корпус. В 1857 г. служил в 14-м грузинском гренадерском полку. Принимал участие в покорении Чечни и Дагестана. В 1859 г. подал в отставку, однако с 1861 г. вернулся к военной службе. В 1863 г. окончил Академию Генштаба. Участвовал в подавлении польского восстания (1863-64). В 1869 г. ему было присвоено звание генерал-майора. Участник русско-турецкой войны 1877-78 гг. В том же 1877 году вступил в должность начальника 2-й пехотной дивизии. 22 августа 1877 г. войска под предводительством Александра Имеретинского заняли замок Ловчи. 1877 г. получил звание генерал-лейтенанта. В 1879 г. был назначен начальником штаба гвардейских войск Петербургского военного округа. Начиная с 1878 г., в течение 12 лет, был главным военным прокурором и начальником Военно-судебного управления, с 1892 г. – членом Государственного Совета. В 1897 г. был назначен генерал-губернатором Варшавы и командующим Варшавским военным округом.

Infantry General of Russian army, descendant of the Kings of Imereti (West Georgia). In 1855 he graduated from the military School of Pages. In 1857 he served in the 14th Regiment of Georgian Grenadiers and participated in the Russian campaign aimed at conquering of Chechnya and Dagestan. In 1859 A. Imeretinski was transferred to the army reserve. In 1861 he returned to the active military service; in 1863 he graduated from the Academy of General Staff. In 1863-1864 A. Imeretinski took part in the suppression of Polish uprising. He was appointed the Army Chief of Staff of Warsaw Military District. In 1869 he was granted the rank of Major General. He participated in Russian-Turkish war of 1877-1878. In 1877 he was appointed to the position of the Commander of the 2nd Infantry Division. On August 22, 1877 he took over the Lovchi Fortress. The same year A. Imeretinski was promoted to the rank of Lieutenant General. In 1879 he held the post of the Army and Guard Chief of Staff of Petersburg Military District. During 12 years, starting from 1878, he was the Military Prosecutor General and Head of Main Military Court of Russian Army. As of 1892 he was a member of Russian State Council. From January 1, 1897 A. Imeretinski had the position of the Commander of Russian troops stationed in Warsaw Military District and Governor-General of Warsaw.

ითანა მთანმიღელი (ათონელი) Ioane Mtatsmideli (Athonele)

დაახლ. 920-1005

სასულიერო მოღვაწე, მწიგნობარი. ერისკაცობაში სამცხის ერთ-ერთი დიდებული – ვარაზვაჩე ჩორდვანელი. ექვთიმე მთანმიღელის მამა. ბერად შედგა ოთხთა ეკლესიის ლავრაში. შემდეგ მოღვაწენობდა ბიზანტიიში, ულუმბოს მთაზე. 965 წელს თავის შვილთან, ექვთიმესა და რამდენიმე მონაფესთან ერთად გადასახლდა ათონის მთაზე, ნმ. ათანასე დიდის ლავრაში. ქართველმა ბერებმა ჯერ იოანე მახარებლის ეკლესია ააშენეს, შემდეგ კი დამკვიდრდნენ ათონის ივერთა მონასტერში, რომლის აღმშენებელი (თორნიკე ერისთავთან ერთად) და პირველი წინამდღვარი იყო იოანე მთანმიღელი.

Ok. 920-1005

Церковный деятель, писатель. В мире Вараз-Ваче Чордванели, вельможа из Самцхе. Отец Евфимия Мтацмидели. Постригся в монахи в Лавре Отхта эклесия (во имя четырех евангелистов). Затем служил в Византии, на горе Улумбо (Олимп). В 965 г. вместе с сыном Евфимием и несколькими учениками переселился на Афонскую гору, в Лавре Св. Афанасия Великого. Грузинские монахи сперва построили церковь Иоанна Евангелиста, а затем поселились в Иверском монастыре на Афоне, строителем (вместе с Торнике Эристави) и первым настоятелем которого был сам Иоане Мтацмидели.

Approx. 920-1005

Religious figure and scholar, one of the noblemen of Samtskhe(South Georgia). In secular life he was called Varazvache Chordvaneli. Ioane was the father of Eqvtime Mtatsmideli. After taking the Monastic Vow, he served at the Monastery on Mt. Olympus in Byzantine Empire. Together with his son Eqvtime and several his pupils he moved to Mt. Athos and settled down in the Lavra of Athanasius the Great. Georgian monks built the Church of John the Evangelist there; later they settled on Mt. Athos, in the Iberian Monastery, which was built by Ioane Mtatsmindeli who was its first Dean as well.

◀ ათონის ივერთა მონასტერი. იოანე, ექვთიმე და გიორგი მთანმიღელები, XV ს.
Iverian Monastery on Mt. Athos. Ioane, Eqvtime and Giorgi Mtatsmideli. 15 c.

ათონის ივერთა მონასტერი. საბერძნეთი
Иверский монастырь на Афоне. Греция
Iberian Monastery on Mt. Athos. Greece

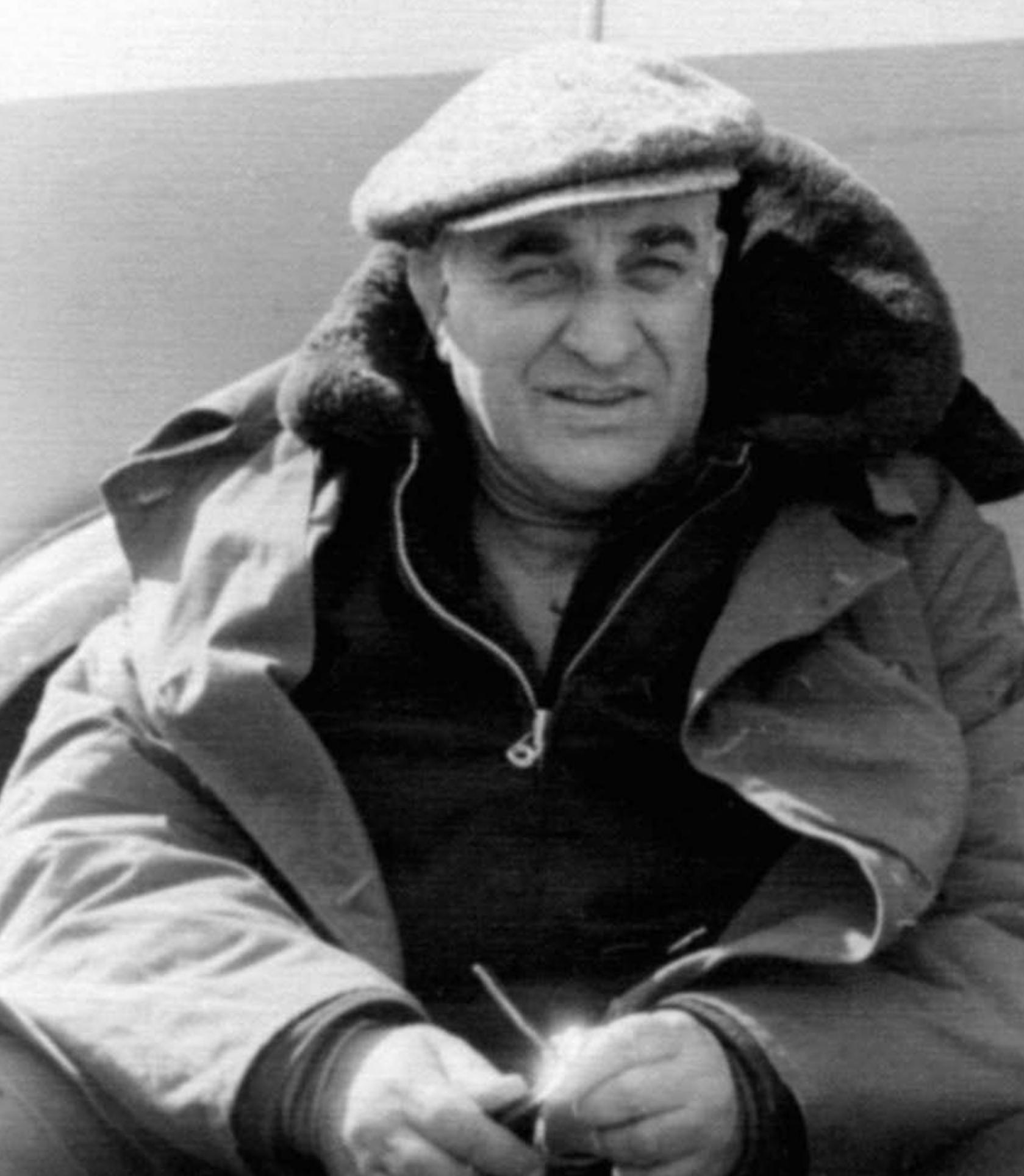
იოანე პეტრიცი Ioane Petritsi

XI-XII

ვილოსოფოსი, ნეოპლატონიკომ სი. XVIII ს. მნიგნობრები იუწყებიან, რომ იოანე პეტრინი სამცხეიდან ყოფილა, დიდგვაროვანი ჩამომავლობისა. ახალგაზრდობაში სწავლობდა კონსტანტინოპოლიში, მანგანის აკადემიაში, სადაც მას ასწავლიდნენ ბიზანტიური რენესანსის წარმომადგენლები მიქაელ ფელოსი და იოანე იგალოსი. სწორედ იგალოსის იდეურ მოძრაობაში მონაწილეობის გამო (იგალოსი გაასამართლეს 1083 და მის მიმდევრებს დევნიდნენ) იოანე პეტრინი გადასახლდა პეტრინობის მონასტერში. ერთ ხანს შავ მთაზე იყო ეფრემ მცირესთან, შემდეგ საქართველოში დაბრუნდა და სათავეში ჩაუდგა გელათის აკადემიას. იოანე პეტრინის ფილოსოფიური მემკვიდრეობა მოიცავს თარგმანებსა და ორიგინალურ თხზულებებს. თარგმნილი აქვს არისტოტელეს, ნემესისის ემესელის, პროკლეს და სხვათა თხზულებები. ასევე დაგვიტოვა მნიშვნელოვანი თარგმნილი და ორიგინალური ლიტერატურული მემკვიდრეობა. მან შექმნა ლიტერატურული სკოლა, აღზარდა მრავალი მონაცე, გამოუჩნდნენ მემკვიდრეებიც. იოანე პეტრინმა დიდი გავლენა მოახდინა ძველ ქართულ ფილოსოფიურ აზროვნებაზე, საერთ პოეზიასა და საისტორიო მწერლობაზე.

Φилософ, представитель неоплатонизма. По сведениям XVIII в. известно, что он принадлежал к знатному роду из Самцхе. В молодости образование получил в Константинополе, в Манганской академии, где его обучали Михаил Пселл и Иоанн Итал. Именно по причине приверженности к учению Иоанна Итала (Итал был осужден в 1083 г., а его сторонников преследовали) Петрици был вынужден переехать в Петрионский монастырь; пребывал и на Черной горе, у Ефрема Мцире. Вернувшись на родину, возглавил Гелатскую академию. Философское наследие Иоанэ Петрици – это переводы и оригинальные произведения. Переводил на грузинский язык произведения Аристотеля, Немесия Эмесского, Прокла и др. Не менее значительны его литературные произведения, как переводные, так и оригинальные. Петрици создал литературную школу, воспитал учеников, появились у него и последователи. Петрици оказал значительное влияние на дальнейшее развитие грузинской философской мысли, светской поэзии и историографии.

Philosopher of Neo-Platonic orientation. History offers scanty data of his life. The 18th century chroniclers tell us that Ioane Petritsi was born in Samtskhe (South Georgia), in the family of Georgian noblemen. As a young man he studied at the Mangan Academy in Constantinople. His tutors were Michael Phsellos and John Italus, prominent figures of Byzantine renaissance. Since Jhohn Italus was tried at court in 1083, and his followers were persecuted, Ioane Petritsi was pressed to leave Byzantine Empire, move to the Petritsoni Monastery and dwell there. He spent some time at Black Mountain along with Ephrem Mtsire. Later he went back to Georgia to become the Principal of Gelati Academy. His legacy of philosophic works includes translated pieces as well as original compositions. He has translated the works by Aristotle, Nemesius of Emesa, Proclus and others. The literary school that was founded by him had many followers. Ioane Petritsi greatly influenced ancient Georgian philosophic thought, secular poetry and historiography.

მიხეილ კალათოვი (კალათოზიშვილი) Mikheil Kalatozov (Kalatozishvili)

1903-1973

3ინორეჟისორი. სსრკ სახალხო არტისტი (1969). დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. ქართულ კინოში მუშაობა 1923 წლიდან დაიწყო, რეჟისორობა – 1928 წლიდან. 1933 წელს შეეიდა ლენინგრადის ხელოვნებათმცოდნეობის აკადემიის ასპირანტურაში. 1937 წლიდან, ასპირანტურის დამთავრების შემდეგ, ცოტა ხანს იყო თბილისის კინოსტუდიის დირექტორი. სარეჟისორო სამუშაოს დაუბრუნდა „ლენფილმში“. იქ გადაიღო ფილმები „მამაცობა“ (1939) და „ვალერი ჩერლოვი“ (1941). 1943 წლიდან მუშაობდა „მოსფილმში“, 1944-46 წლებში უძღვებოდა ფილმების მთავარი კომიტეტის მუშაობას; 1946-48 წლებში იყო სსრკ კინემატოგრაფიის მინისტრის მოადგილე. ფილმისათვის „განწირულთა შეთქმულება“ (1950) 1951 წელს მიენიჭა სსრკ სახელმწ. პრემია. 1954 წელს გადაიღო ფილმი „ერთგული მეგობრები“. მსოფლიო აღიარება მოიპოვა მ. კალატოზოვის ფილმმა „მიფრინავენ ნეროები“ (1957, ოქროს პალმის შტო კანის XI საერთაშორისო კინოფესტივალზე, 1958). მისი უკანასკნელი ფილმი იყო იტალია-სსრკ-ის ერთობლივი ფილმი „ნითელი კარავი“ (1970, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1971), რომელსაც საფუძვლად დაედო უ. ნობილეს ჩრდილოეთ პოლუსის ექსპედიციის მასალები.

მ. კალატოზოვი გარდაიცვალა მოსკოვში.

Кинорежиссер. Народный артист СССР (1969). Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1923 г. начал работать в грузинском кино, с 1928 г. режиссер. В 1933 г. поступил в аспирантуру ленинградской Академии искусствоведения. После окончания аспирантуры был директором Тбилисского киностудии. К режиссерской работе возвратился на „Ленфильме“, снял фильмы „Мужество“ (1939) и „Валерий Чкалов“ (1941). С 1943 г. работал на „Мосфильме“. В 1944–46 гг. руководил работой Главного комитета фильмов; в 1946–48 гг. был заместителем министра кинематографии СССР. За постановку фильма „Заговор обреченных“ (1950) был удостоен Государственной премии СССР (1951). В 1954 г. снял фильм „Верные друзья“. Фильм „Летят журавли“ (1957, „Золотая пальмовая ветвь“ на 11-м Международном кинофестивале в Канне, 1958) принес ему мировое признание. Последней работой М. Калатозова был фильм „Красная палатка“ (1970, Гос. премия СССР, 1971), в основу которого легли материалы об экспедиции У. Нобиле на Северный полюс.

Скончался М. Калатозов в Москве.

Film director, People's Artiste of the USSR (1969), born in Tbilisi. He was engaged in film making in Georgia as of 1923. From 1928 he began directing movies. In 1933, M. Kalatozov enrolled in the post-graduate courses of the Academy of Arts in Leningrad. After he graduated from the post-graduate courses, he headed the Tbilisi Films' Studio for a short while, until he transferred to the 'Lenfilm' Studio in Leningrad. There he directed *The Courage* (1939) and *Valeri Chkalov* (1941). From 1943, M. Kalatozov was working at the 'Mosfilm' Studio in Moscow. In 1944-1946, he was in charge of the Main Committee of Cinematography; in 1946-1948, he held the position of Deputy Minister of Cinematography of the USSR. In 1951, he was awarded the State Prize of the USSR for the film *The Conspiracy of the Doomed* (1950). In 1954, he directed the film *The Faithful Friends*. M. Kalatozov's film *The Cranes Are Flying* won the worldwide recognition (Golden Palm at the 11th Cannes Film Festival, 1958). M. Kalatozov's last film was the joint project of the USSR and Italy - *The Red Tent* - directed in 1970 (The State Prize of the USSR, 1971). The movie was based on the materials of the North Pole expedition of U. Nobile.

Mikheil Kalatozov died in Moscow.

კადრი ფილმიდან „მიფრინავენ ნეროები“
Кадр из фильма “Летят журавли”
The cranes are flying

ფილმის გადაღების დროს
Во время съёмок
Shooting a film

კოჯა იუსუფ ფაშა Koja Yusuf Pasha

გახო. 1800

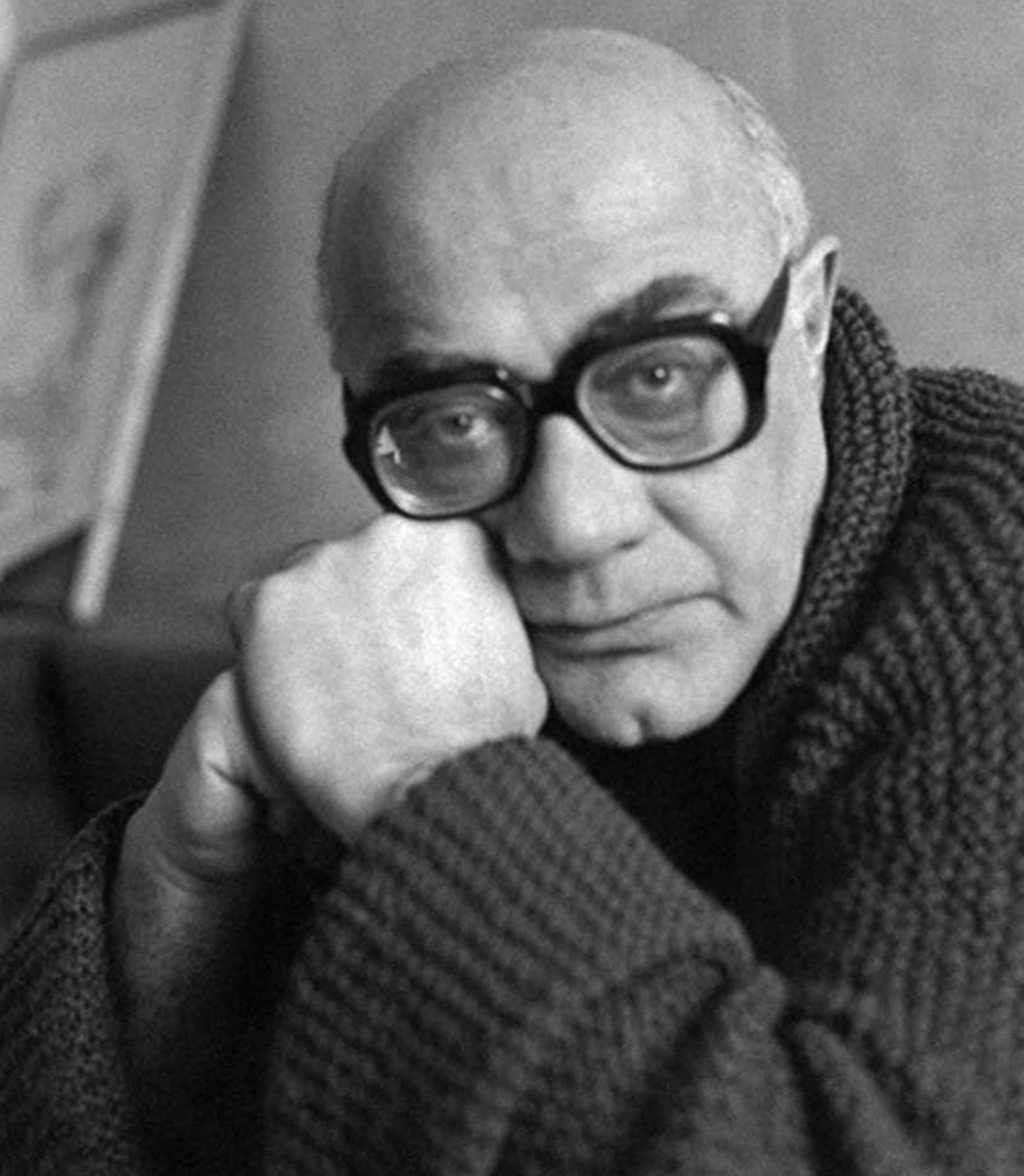
Ум. 1800

Died in 1800

თ სმალეთის იმპერიის დიდი ვეზირი. ბავშვობისას საქართველოდან გაიტაცეს და ოსმალეთში მონად გაყიდეს. მონობიდან განთავისუფლების შემდეგ, თავისი ნიჭისა და მოხერხების წყალობით, იმდროინდელი ოსმალეთის ერთ-ერთი ყველაზე გავლენიანი მოხელის, ოსმალეთის ფლოტის ადმირალისა და საზღვაო მინისტრის, ჯეზაირლი ჰასან კაპუდან ფაშის უურადღება მიიღო და მოგვიანებით, მისი ხელშეწყობით 1786 წელს კოჯა იუსუფი ოსმალეთის დიდვეზირი გახდა. ამ თანამდებობაზე იგი ორჯერ იყო – 1786–89 და 1791–92 წლებში. 1791 წელს კოჯა იუსუფი მონაბილეობას იღებდა ოსმალეთ-რუსეთის იასის საზავო ხელშეკრულების დადებაში თურქეთის მხრიდან (რუსეთის მხრიდან – ნარმობობით ქართველი რუსი დიპლომატი ს. ლაშკაროვი – ს. ბიბილური). შემდეგ კოჯა იუსუფი მედინისა და ჯიდის ფაშა გახდა (დღევანდელი საუდის არაბეთი), სადაც გარდაიცვალა 1800 წელს.

Великий Визирь (первый министр) Османской империи. В детстве был похищен из Грузии и продан в рабство. Так он попал в Османскую империю. Благодаря своему уму и умелости, Коджа Юсуф привлек внимание одного из наиболее влиятельных лиц Османской империи, адмирала и военно-морского министра Османского флота Джезайриль Хасан Капудан-паши и благодаря его содействию в 1786 г. стал Великим Визирем Османской империи. Этот пост он занимал дважды – в 1786–89 и 1791–92 гг. В 1791 г. при заключении русско-турецкого Яссского мирного договора со стороны Турции принимал участие Коджа Юсуф-паша (со стороны же России – русский дипломат грузинского происхождения С. Лашкаров – С. Бибулири). Затем Коджа Юсуф стал пашой Медины и Джиды (нынешняя Саудовская Аравия), где и скончался в 1800 г.

Grand Vizier (the First Minister) of Ottoman Empire. As a child, he was kidnapped in Georgia and sold into slavery in Turkey. After getting free from of bondage, thanks to his talent and wits, he attracted the attention of one of the most influential Turkish statesmen Jezairli Hassan Kapudan Pasha, the Naval Minister and Admiral of Ottoman Empire. Later on the latter assisted Koja Yusuf to fill the position of Grand Vizier of Ottoman Empire in 1786. Twice in his political carrier, in 1786–1789 and in 1791–1792, he held the high post of Grand Vizier. In 1791 Koja Yusuf participated in signing the Turkish-Russian Treaty of Jassy (on the Russian side the Agreement was signed by S. Lashkarov, Russian diplomat of Georgian origin). Later Koja Yusuf was assigned to the post of the Pasha of Medina and Jidda (modern Saudi Arabia) where he died in 1800.

მერაბ მამარდაშვილი

Merab Mamardashvili

1930-1990

ვილოსოფოსი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესიონალი (1972). დაიბადა საქართველოში, ქ. გორიში. 1949-54 წლებში სწავლობდა მოსკოვის სახელმწიფო უნივერსიტეტში ფილოსოფიის ფაკულტეტზე. იყო უურნ. „ვოპროსი ფილოსოფიის“ (1957-61) და „პრობლემი მირა ი სოციალიზმას“ (პრაღა, 1961-66) რედაქტორ-კონსულტანტი, სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საერთაშორისო მუშათა მოძრაობის ინსტიტუტის განყოფილების გამგე (1966-68), უურნ. „ვოპროსი ფილოსოფიის“ მთავარი რედაქტორის მოადგილე (1969-74); სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ბუნებისმეტყველებისა და ტექნიკის ისტორიის ინსტიტუტის უფროსის მეცნიერი თანამშრომელი (1974-80); 1980 წლიდან – საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ფილოსოფიის ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერი თანამშრომელი.

მკაცრი იდეოლოგიური შეზღუდვების პირობებში მ. მამარდაშვილმა სცადა ნათელეულ ფილოსოფიური აზროვნების თავისებურება, და საერთოდ, მეცნიერული აზროვნების ბუნება. ეს მან განახორციელა როგორც ფილოსოფიური აზროვნების კლასიკური ნიმუშების, კერძოდ, დეკარტისა და კანტის ფილოსოფიის გააზრებით, ისე XX ს. მხატვრული აზროვნების მნიშვნელოვანი ნაწარმოებების, სახელდობრ, მ. პრუსტის ცნობილი რომანის „დაკარგული დროის ძიებაში“ ანალიზით. მ. მამარდაშვილის მიერ ნაკითხული

Философ, доктор философических наук, профессор (1972). Родился в Грузии, в г. Гори. В 1949-54 гг. учился на факультете философии Московского государственного университета. Был редактором-консультантом журналов „Вопросы философии“ (1957-61) и „Проблемы мира и социализма“ (Прага, 1961-66), заведующим отделом в Институте всемирного рабочего движения АН СССР (1969-74); старшим научным сотрудником Института природоведения и истории техники АН СССР (1974-80); с 1980 г. – главный научный сотрудник Института философии АН Грузии.

В условиях строгих идеологических ограничений М. Мамардашвили попытался показать особенности философского мышления, и природу научного мышления вообще. Сделал он это, с одной стороны, на основе осмыслиения классических образцов философской мысли, в частности трудов Декарта и Канта, и с другой стороны, анализируя значительные произведения художественного мышления XX в. на примере известного романа М. Пруста „В поисках потерянного времени“. Лекции М. Мамардашвили пользовались большой популярностью среди мыслящих кругов России. Они легли в основу его работ.

М. Мамардашвили был активным участником национального движения грузинского народа 80-х гг. ХХ в. Он приложил все силы к тому, чтобы борьба за национальную независи-

Philosopher, Doctor of Philosophy, professor (1972), born in Gori, Georgia. In 1954 he graduated from the Faculty of Philosophy of Moscow State University. He was the Consulting Editor of magazines *Voprosi Filosofii* (Issues of Philosophy, 1957-1961) and *Problemi Mira I Sotsializma* (Problems of Peace And Socialism, 1961-1966). In 1968-1987 he held the position of Associate Editor-in-Chief of scientific magazine *Voprosi Filosofii*. In 1974-1980 M. Mamardashvili became Professor of Moscow State University and Senior Research Fellow of Moscow Institute of Philosophy of the Academy of Sciences of Russia. In 1987-1990 he was the Senior research fellow of the Institute of Philosophy, Academy of Sciences of Georgia; at the same time M. Mamardashvili was the Professor of Tbilisi State University.

Despite the ideological limitations, M. Mamardashvili endeavored to contribute to the development of philosophic and scientific thought. He based his researches on the analysis of classic philosophic works of Descartes and Kant as well as of a well-known novel by M. Proust *In Search of Lost Time*. The ideas highlighted in the series of his lectures which were very popular among liberal russians, were incorporated in his scientific works.

From 1980s M. Mamardashvili actively participated in the National Liberation Movement of Georgia. He did his best to reconcile the ideals of na-

100 ქათველი ეკబეოში
100 ქურინ ვა რუბენი
100 Georgians abroad

ლექციები, რომლებიც რუსეთის მოაზროვნე წრეებში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, შემდეგ საფუძვლად დაედო მის ნამრომებს.

XX ს. 80-იან წლებში მ. მამარდაშვილი აქტიურად ჩაება ქართულ ეროვნულ მოძრაობაში, ცდილობდა ეროვნული თავისუფლებისათვის ბრძოლა არ დაპირისპირებოდა ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებებს.

თბილისში რუსთაველის პროსპექტზე დგას მ. მამარდაშვილის ძეგლი, რომლის ავტორია ცნობილი რუსი მოქანდაკე ე. ნეიზვესტნი.

მ. მამარდაშვილი დაკრძალულია თბილისში.

мость гармонировала с общечеловеческими ценностями.

В Тбилиси, на проспекте Руставели, стоит памятник М. Мамардашвили известного русского скульптора Э. Неизвестного.

Похоронен М. Мамардашвили в Тбилиси.

tional liberation with universal values.

In 2001 Merab Mamardashvili's memorial was unveiled in Tbilisi, on Rustaveli Avenue. It's author is the famous Russian sculptor E. Neizvestny.

M. Mamardashvili died in Tbilisi.

მერაბ მამარდაშვილის ძეგლი. მოქანდაკე ერნსტ ნეიზვესტნი. თბილისი
Памятник Мерабу Мамардашвили. Скульптор Эрнст Неизвестный. Тбилиси
Statue of Merab Mamardashvili. Sculptor Ernst Neizvestny. Tbilisi

మానుష వ్యక్తిగతికాలం

Бიუт (Биютომბ) მარი Нико (Николай) Марр Niko (Nikoloz) Marr

1864-1934

Гნათმეცნიერი, ფილოლოგი, ორიენტალისტი, არქეოლოგი, ისტორიკოსი. რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1912). დაიბადა საქართველოში, სოფ. დაბლაციხეში. მამა შოტლანდიელი ჰყავდა, დედა – ქართველი. 1884 წელს დაამთავრა ქუთაისის კლასიკური გიმნაზია. 1890 წელს დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტი. 1891 წლიდან იყო ამავე უნივერსიტეტის პრივატ-დოკორენტი. 1894-96 წლებში მუშაობდა სტრასბურგის უნივერსიტეტის, ვატიკანისა და რომის ბიბლიოთეკებში. 1898 წელს ნ. კონდაკოვის ექსპედიციასთან ერთად გაემგზავრა ათონის მთაზე ქართულ ხელნაწერთა შესასწავლად, ხოლო 1902 წელს – სინის მთაზე ი. ჯავახიშვილთან ერთად. 1913 წლიდან იყო პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტის დეკანი, 1920-30 წლებში – ლენინგრადის საჯარო ბიბლიოთეკის დირექტორი, 1930 წლიდან – სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი.

ნ. მარი იკვლევდა ქართული ენის ნათესაობის საკითხებს სხვა ენებთან. ნამთავრება ჰიპოთეზა (1888-1916) ქართულის ნათესაობისა სემიტურ ენებთან და ქართველურ ენებს იაფეტური ენები უწოდა. ნაშრომში „იაფეტური კავკასია და მესამე ეთნიკური ელემენტი ხმელთაშუა ზღვის კულტურის შექმნაში“ (1920) მან იაფეტური ეთნოგრაფიული

Лингвист, филолог, ориенталист, археолог, историк. Академик Российской Академии наук (1912). Родился в Грузии, в с. Даблацихе. Отец – шотландец, мать – грузинка. В 1884 г. окончил Кутаисскую классическую гимназию. В 1890 г. окончил факультет восточных языков Петербургского университета, с 1891 г. приват-доцент того же университета. В 1894–96 гг. работал в библиотеках Страсбургского университета, Ватикана и Рима. С целью изучения грузинских рукописей в 1898 г. вместе с экспедицией Н. Кондакова был на Афонской горе, а в 1902 г., вместе с И. Джавахишвили – на Синайской горе. С 1913 г. декан факультета восточных языков Петербургского университета, а в 1920–30 гг. директор Ленинградской публичной библиотеки, с 1930 г. – вице-президент Академии наук СССР.

Н. Марр исследовал вопросы родства грузинского языка с другими языками. Выдвинул гипотезу (1888–1916) родства грузинского языка с семитскими языками, назвав картвельские языки „яфетическими“. В труде „Яфетический Кавказ и третий этнический элемент в образовании культуры Средиземного моря“ (1920) Н. Марр считал яфетический этнографический элемент более древним, чем семитский и индоевропейский. С 1921 г. Н. Марр руководил основанным им же в Петрограде „Яфетиологическим (с 1922 – Яфетическим) институтом“ (в дальнейшем – Институт языка и мышле-

linguist, philologist, archeologist and historian, Member of the Academy of Sciences of Russia (1912). He was born in Dablati village of Georgia, to Scottish father and Georgian mother. In 1890, he graduated from the Faculty of Oriental Languages of the University of Petersburg. After the graduation he held the position of privat-docent at the same University. In 1894-1896 he worked in the libraries of Vatican, Rome and the University of Strasbourg. In 1898, as a member of the expedition of N. Kondakov, N. Mari traveled to Mt. Athos to examine the Georgian manuscripts; in 1902 – he accompanied I. Javakhishvili to Mt. Sinai. Starting from 1913 he was employed as a Dean of the Faculty of Oriental Languages of the University of Petersburg. In 1920-1930 N. Marr was the Director of the Public Library of Leningrad; in 1930 he was appointed the Vice President of the Academy of Sciences of the USSR.

N. Marr studied the links of Georgian language with other languages of the world. In 1888-1916 he brought forward the problem of affinity of Georgian language to Semitic languages and dubbed Kartvelian languages as 'Japhetic languages'. In his work *Japhetic Caucasus and the third Ethnic Element in the Creation of Mediterranean Culture* (1920), he argued that Japhetic ethnic element was much older than Semitic and Indo-European ones. Starting from 1921 he headed the Japhetic Institute (later – the Institute of Language and

ელემენტი უფრო ძველად (ცნო, ვიდრე სემიტური და ინდოევროპული). 1921 წლიდან იგი ხელმძღვანელობდა პეტროგრადში მის მიერ დაარსებულ „იაფეტიდოლოგიურ“ (1922-იდან „იაფეტურ“) ინსტიტუტს“ (შემდეგ – „ენისა და აზროვნების ინსტიტუტი“). მის სახელთან არის დაკავშირებული „ახალი საენათმეცნიერო მოძღვრება“, რომლის მიხედვითაც ენა მიწინეული იყო ზედნაშენად და კლასობრივ მოვლენად. 1950 წლის საენათმეცნიერო დისკუსიამ, რომელშიც თვითი ი. სტალინიც ჩაერთო, ამ მოძღვრების დებულებები უარყო.

6. მარის სახელს უკავშირდება იერუსალიმის საპატრიარქოს ბიბლიოთეკაში გიორგი მერჩულის ავიოგრაფიული თხზულების „გრიგოლ ხანდთელის ცხოვრების“ ტექსტის მიგნება.

6. მარს დიდი ღვანტლი მიუძღვის ქართული და სომხური ფილოლოგიის განვითარებაში. ქართველურ ენათა შესწავლას მიუძღვნა შრომები (რუსულ და ფრანგულ ენებზე). ასევე მნიშვნელოვანი წვლილი აქვს შეტანილი რუსთველოლოგიაში, საქართველოს ისტორიის კვლევაში, არქეოლოგიაში (ანისის, ვარნაკის სამართვანი გათხრები). მან გაშიფრა ი. ორბელის მიერ აღმოჩენილი ურარტუს მეფის სარდურ II-ის (760-730) ვრცელი ლურსმული წარწერა, რომელშიც მოხსენიებულია კულხას (კოლხას) ქვეყანა.

6. მარი დაკრძალულია სანქტ-პეტერბურგში.

ния). Н. Марр принадлежит построение теории „новое учение о языке“, согласно которой язык признан надстройкой и классовым явлением. В 1950 г. научная дискуссия лингвистов, к которой подключился сам И. Сталин, отвергла положения нового учения Н. Марра.

С именем Н. Марра связано обнаружение текста агиографического сочинения Георгия Мерчуле „Житие Григола Хандзтели“ в библиотеке Патриархии Иерусалима.

Неоценима заслуга Н. Марра в развитии грузинской и армянской филологии; изучению картвельских языков он посвятил труды (на рус. и фран. яз.); Н. Марр внес свою лепту в руствелологию, в археологию (анийские, варнакские раскопки), в исследование истории Грузии; расшифровал клинопись урартского царя Сардури II (760–730 до н. э.), обнаруженную акад. И. Орбели, в которой упоминается страна Кулха (Колха).

Н. Марр похоронен в Петербурге.

Reasoning), which was founded by him. N. Marr fostered the 'New Linguistic School', which viewed language as a superstructure and a class phenomenon. The 1950 linguistic debates, in which J. Stalin participated as well, rejected the assumptions of his doctrine.

N. Marr's name is linked with the discovery of the text of Giorgi Merchule's hagiographic composition *The Life of Grigol Khandzтели* in the library of the Patriarchate of Jerusalem.

N. Marr's contribution to the development of Georgian and Armenian philology is undisputable. He is the author of researches on Kartvelian languages (written in the Russian language). He also carried out research in the field of Rustvelology, Georgian history and archaeology (Anis and Varnik sepulchral excavations). N. Marr deciphered the cuneiform inscription of Sarduri II, King of Urartu (760-730 B.C.), discovered by I. Orbeli, where the country of Kulkha (Kolkha i.e. Colchis) was mentioned.

Niko Marr is buried in St. Petersburg.

ХСТЕ́ФУ
МІХАЇА
СУМАРІАМ
ХЕРСІМУ

მარიამ – მარტა Mariam – Marfa Mariam – Martha

ეპოქ. 1050 – 1103

გიზანტიის დედოფალი 1071-81 წლებში. საქართველოს მეფის ბაგრატ IV-ისა და ბორენა დედოფლის ასული. საქართველოში სახელად ერქვა მართა. 1056 წელს ბიზანტიის დედოფალმა თეოდორამ მართა მიინვია კონსტანტიონილში შვილად აღსაზრდელად. 1065 წელს მართა ცოლად გაჰყუა იმპერატორ კონსტანტინე Ⅹ დუკას ვაჟს მიხეილს (შემდეგ იმპერატორი მიხეილ VII). 1078 წელს, ბიზანტიის სამეფო კარზე გადატრიალების შემდეგ, ტახტზე ავიდა ნიკეფორ III ბოტანიატე. მარიამი ცოლად გაჰყუა ახალ იმპერატორს იმ პირობით, რომ მარიამის ვაჟი კონსტანტინე პორფიროგენეტი ტახტის მემკვიდრედ გამოცხადდებოდა. იმპერატორმა მალე აზრი შეიცვალა და მარიამმა მხარი დაუჭირა ბოტანიატეს წინააღმდეგ შეთქმულებას, რომელსაც ძმები ალექსი და ისააკ კომნენოსები ხელმძღვანელობდნენ. 1081 წელს იმპერატორმა ალექსი კომნენოსმა კონსტანტინე ტახტის მემკვიდრედ გამოაცხადა, მაგრამ 1092 წელს პირობა დაარღვია და მარიამი იძულებული გახდა მონაზენად აღკვეცილიყო. იგი მაინც განაგრძობდა ბრძოლას შვილისათვის ბიზანტიის ტახტის მოსაპოვებლად. 1094 წელს მონაზილეობა მიიღო ალექსი კომნენოსის წინააღმდეგ შეთქმულებაში.

прибл. 1050 – 1103

Императрица Византии в 1071–81 гг. Дочь царя Грузии Баграта IV и царицы Борены – Марфа (так звали ее в Грузии). В 1056 году императрица Византии Феодора, имея желание воспитать ее как родную dochь, пригласила Марфу в Константинополь. В 1065 году ее выдали замуж за сына императора Константина X Дуки Михаила (впоследствии император Михаил VII). После переворота на царском дворе, императором был провозглашен Никифор III Вотаниат. Мариам, поставив условие, что сына ее, Константина Порфирородного объявит наследником престола, вступила в брак с новоизведенным на престол императором. Однако, император не сдержал слово и Мариам примкнула к восстанию против Вотаниата, во главе которого стояли братья Алексей и Исаак Комнины. Алексей Комнин в 1081 году объявил Константина наследником престола, но в 1092 году нарушил соглашение и Мариам была вынуждена постричься в монахини, хотя не прекращала борьбу за воцарение своего сына. В 1094 г. она участвовала в заговоре против Алексея Комнина.

Бог наделил Мариам редкой красотой. Вместе с тем, она была образована по кругу знаний своего времени. Именно Мариам вдохновила известного богослова и философа Феофилакта Болгарского, который вел с ней

approx. 1050 – 1103

Queen of Byzantine Empire in 1071–1081, the daughter of Georgian King Bagrat IV and Queen Borena. In Georgia she used to bear the name of Martha. In 1056, Theodora, Queen of Byzantine Empire adopted Martha and took her to Constantinople. In 1065, Martha married Michael (who later became Emperor Michael VII), son of Emperor Constantine X Ducas. In 1078, as a result of Palace reshuffle, Nikephoros III Botaneiates ascended the throne of Byzantine Empire. Mariam married the new Emperor on condition that her son Constantine Porphyrogenitos would succeed the throne of Byzantine Empire. However, soon Nikephoros III changed his mind and Mariam joined the conspiracy against the ruling Emperor. The plot against Nikephoros III Botaneiates was hatched by brothers Alexios and Isaac Komnenos. In 1081, Emperor Alexios Komnenos declared Constantine an heir to the Byzantine throne but in 1092 he broke the promise. Mariam was compelled to retire to a monastery. However, she continued her attempts to secure the throne for her son. In 1094 she took part in the conspiracy against Alexios Komnenos.

They say that she was endowed with rare beauty. Mariam was a highly educated person; she carried on correspondence with an outstanding theologian and philosopher Theophylactus

100 ქათველი ეკვეთში
100 ქართველი გრუზინ ვა რებეკომ
100 Georgians abroad

მარიამი დაჯილდოებული ყოფილა იმპირიათი სილამაზით, იგი ამასთანავე განსწავლული ქალი იყო. მასთან მიმონერა ჰქონდა ცნობილ ღვთისმეტყველსა და ფილოსოფოსს თეოფილაქტე ბულგარელს, რომელმაც მარიამის შთაგონებით დაწერა ვრცელი ნაშრომი – „იოანეს სახარების თარგმანება“. მარიამის შეკვეთით იწერებოდა ხელნაწერები სხვადასხვა ქართული მონასტრისათვის. იგი მფარველობდა ქართველ ბერებსა და ქართულ მონასტრებს ბიზანტიაში, გაათავისუფლა ათონის ივერთა მონასტერი საგადასახადო ვალებისაგან და შესწირა მას ადგილ-მამული. მარიამმა დედასთან – ბორენა დედოფალთან ერთად ააშენა კაპათას მონასტერი იერუსალიმში.

переписку, создать обширный труд „Толкование Евангелия от Иоанна“. По ее заказу переписывали рукописи для грузинских монастырей в Византии, которым она также покровительствовала; она добилась освобождения от налогов Иверского монастыря на Афоне, а со своей стороны пожертвовала ему земли. Мариам вместе с матерью, царицей Бореной, возвела в Иерусалиме Капатский монастырь.

of Bulgaria, whom Mariam inspired to write a fundamental work, entitled *The Gospel According To John*. By her order a number of manuscripts had been scribed for various monasteries. She patronized Georgian monasteries, monks and nuns in Byzantine Empire. Mariam exempted the Iberian Monastery on Mt. Athos from taxes and donated lands to it. Together with her mother Borena, she built Capatha Monastery in Jerusalem.

იმპერატორი ნიკიფორ III ბოტანიატე და მარიამ
Император Никифор III Вотаниат и Мариам
The Byzantine emperor Nicephorus III and Mariam

თამარ მარჯანიშვილი (მარჯანოვა) Tamar Marjanishvili (Marjanova)

1868–1936

ს ქიოდუმენია ფამარი (ერობაში თამარი). რეჟისორ კოტე მარჯანიშვილის და. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ყვარელში. კავკასიის ქალთა ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ პეტერბურგის კონსერვატორიაში შესასვლელად ემზადებოდა, მაგრამ მშობლების გარდაცვალებამ მის ცხოვრებაში ბევრი რამ შეცვალა. თამარი პეტერბურგიდან ყვარელში დაბრუნდა და ოჯახის გაძლოლა თავის თავზე აიღო. 1889 წელს კი, ყველასათვის მოულოდნელად, ნმ. ნინოს სახ. ბოდბის დედათა მონასტერში მონაზვნად აღიკვეცა იუვენალიას სახელით. 1902 წელს იგი იღუმენიას ხარისხში აიყვანეს და მონასტრის ნინამდლორობა ჩააბარეს. ბოდბის მონასტერი რუსეთის იმპერიის პირველი კლასის საგანეთა რიცხვს მიეკუთვნებოდა. რუსეთის წმინდა სინოდმა იცოდა, რომ დედა თამარი ეროვნული მსოფლმხედველობით გამოიწეოდა. ამიტომ 1906 წელს სინოდმა მას ნოვგოროდის ეპარქიაში გადაუვანა დაუპირა, მაგრამ ვერ შეძლო. ბოლოს, 1907 წელს, საკუთარი ნების საწინააღმდეგოდ, იღუმენია იუვენალია (დედა თამარი) წმინდა სინოდის დადგენილებით, მოსკოვში გადაიყვანეს და მოსკოვის პოკროვის რელიგიური თემის წინამდლვრად გაამწესეს. დედა თამარის ინიციატივით დაარსდა დედათა ახალი სავანე – სერაფიმების მიერთებული სკოლა. 1912 წელს აკურთხა მოსკოვის მიტროპოლიტმა ვლადიმერმა (სკიტი).

Схиигуменья Фамарь (в миру Тамар). Сестра режиссера Коте Марджанишвили. Родилась в Грузии, в с. Кварели. После окончания Кавказского женского института собиралась поступить в Петербургскую консерваторию, но смерть родителей многое изменила в ее жизни. Тамар вернулась в Кварели и принялась вести хозяйство. Неожиданно для всех, в 1889 г., она ушла в Бодбийский женский монастырь им. Святой Нино и под именем Ювеналии постриглась в монахини. В 1902 г. Тамар возвели в сан игумении и она стала настоятельницей монастыря. Бодбийский монастырь числился среди обителей первого класса российской империи. Святой Синод России, зная о национальных убеждениях Тамар, в 1906 г. попытался перевести ее в Новгородскую епархию, однако тщетно. Наконец, в 1907 г., согласно постановлению Святого Синода, игуменя Тамар, вопреки своей воли, была переведена в Москву и назначена настоятельницей Московской Покровской религиозной обители. Здесь по инициативе Тамар была основана женская обитель – Серафимо-Знаменский скит, который в 1912 г. богословил Митрополит Московский Владимир (скит был закрыт большевиками в 1924 г.). В 1916 г. игуменья Тамар приняла великую схиму и отныне схиигуменья Тамар носила русифицированное имя Фамарь.

В 1931 г. Тамар арестовали. Ее обвинили в связях с руководителями

Tamar Marjanishvili (Schema-hegumene Famar), was born in Kvareli village, Georgia. She was sister of Kote Marjanishvili, Georgian theater director. After she graduated from the Women's Institute of Caucasus, she intended to enter the Petersburg Conservatoire but death of her parents upset her plans. Tamar returned from Petersburg to Kvareli to take care of her family. However, in 1889, unexpectedly for the people around her, she took the veil under the name of Iuvenalia at Bodbe Convent. In 1902 she was promoted to the position of Mother Superior of the Nunnery. Bodbe Convent belonged to the first-class cloisters of Russian Empire. In 1906 the members of the Sacred Synod of Russia, who were well aware of Mother Tamar's patriotic viewpoint, had in mind to transfer her to the Novgorod Eparchy, but their attempt failed. Eventually, in 1907, by the decision of the Sacred Synod, hegumene Iuvenalia (Mother Tamar) was transferred to Moscow against her will and appointed Mother Superior of Pokrov religious community. Mother Tamar initiated to found a new nunnery - Serafim-Znamenski Skete, which was consecrated by Metropolitan of Moscow Vladimir in 1912. The Skete existed for 12 years until the Bolsheviks closed it in 1924. In 1916 Mother Tamar took the vows of great schema and thereafter she was referred to as schema-hegumene Famar (Russified 'Tamar').

In 1931 Mother Tamar was arrested, charged with the ties with the leaders

მა თორმეტი წელი იარსება – 1924 წელს იგი ბოლშევიკებმა დახურუს. 1916 წელს დედა თამარი დიდი სქიმით შეიმოსა და ამიერიდან სქიოლუმენიად იწოდებოდა. ამ დროიდანვე ეწოდა მას რუსიფიცირებული სახელი ფამარი.

1931 წელს დედა თამარი დააპატიმრეს, ბრალდებად წაუყენეს საქართველოში 1924 წლის აგვისტოს აჯანყების მოთავეებთან კავშირი და ბუტირკის ციხეში ჩასვეს. გასამართლების შემდეგ 60 წლის სქიოლუმენიას ხუთი წლით ციმბირში გადასახლება მიუსაჯეს.

კოტე მარჯანიშვილი ყველა ღონეს ხმარობდა დის გასათავისუფლებლად. მან კრემლის ხელისუფლების უმაღლესი ეჭელონების წარმმადგენლებს მიმართა, მაგრამ უძედეგოდ. ერთ-ერთი „თავაზიანი“ უარის მიღების შემდეგ, 1933 წლის 4 აპრილის ღამეს, კოტე მარჯანიშვილი მანქანაში გულის შეტევით გარდაიცვალა. კოტეს მეგობრებმა მაქსიმ გორკიმ და მხატვარმა პავლე კორინმა შეუძლებელი შეძლეს და 1934 წელს დედა თამარი გადასახლებიდან დააბრუნეს, მაგრამ საქართველოში ცხოვრების უფლება ხელისუფლებამ მას არ მისცა. ტუბერკულიოზით დავადებული თამარი ბელორუსის რკინიგზის სადგურ პიონერსკაიასთან დასახლდა.

დედა თამარი გარდაიცვალა 1936 წელს. წესი აუგო სერპუხოვის მთავარეპისკოპოსმა მეუფე არსენიმ (ჟადანოვსკი). დაკრძალეს მოსკოვში, ვედენოს მთაზე, ტაძრად მიყვანების სამყოფელში. მის საფლავზე არის წარწერა: „რომელი მრნმენა, ცხონდესვე უკუნისამდე“.

августовского восстания 1924 г. в Грузии и посадили в Бутырскую тюрьму. Решением суда 60-летняя схиигуменья была приговорена на поселение в Сибирь сроком на 5 лет.

Коте Марджанишвили прилагал все усилия к освобождению сестры; обратился с просьбой к представителям высших эшелонов в Кремле, однако безрезультатно. После получения очередного „учтивого“ отказа, в ночь на 4 апреля 1933 г., Коте Марджанишвили скончался в машине от сердечного приступа. Друзья Коте, писатель Максим Горький и художник Павел Корин сделали невозможное по тем временам – в 1934 г. схиигуменью Фамарь вернули из ссылки, однако без права проживания в Грузии. Больная туберкулезом Фамарь поселилась около станции Пионерской Белорусской железной дороги.

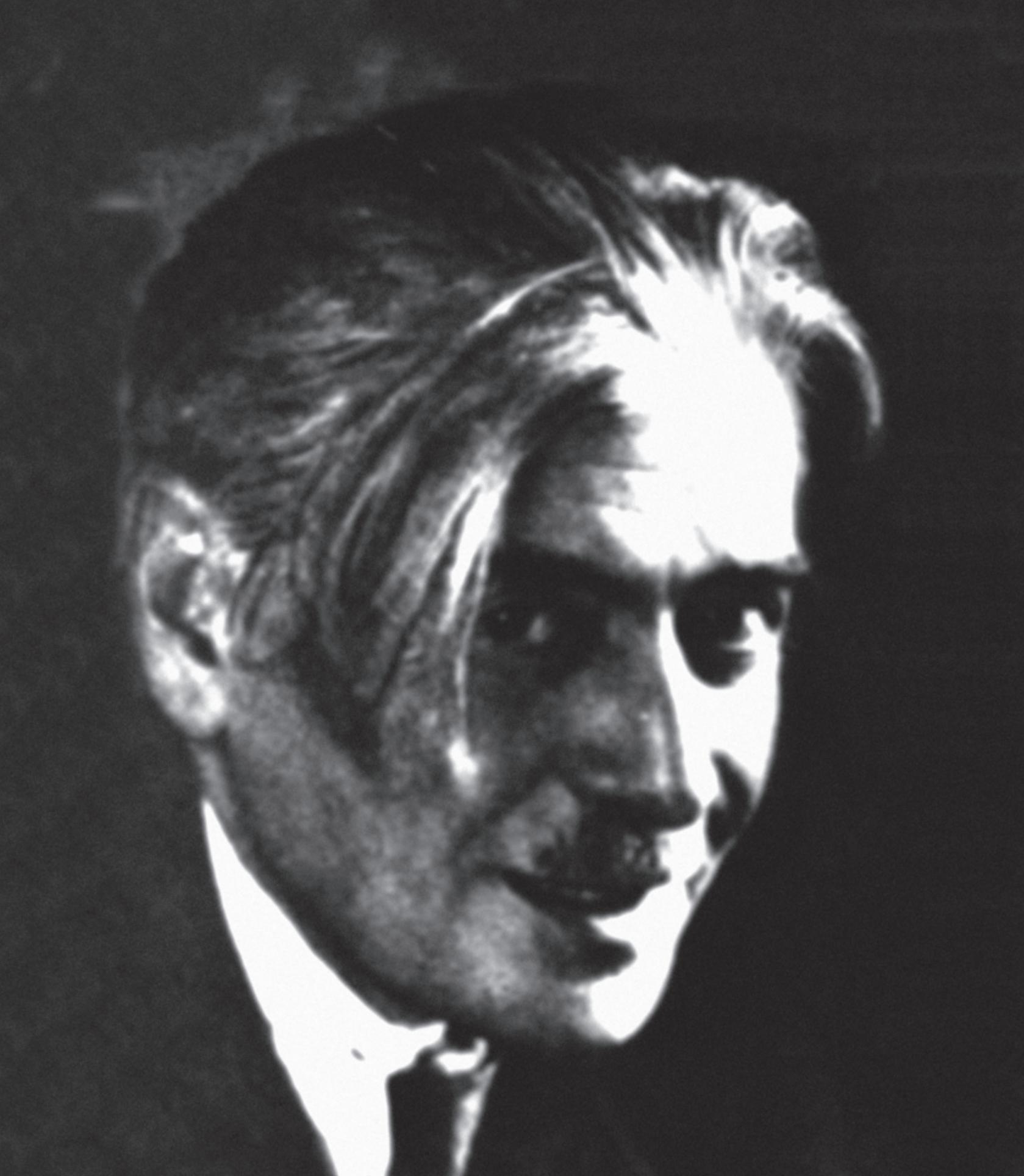
Игуменья Тамар скончалась в 1936 г. Отпевал покойницу архиепископ, владыка Арсений (Жадановский). Похоронена на Введенских горах, в обители Введения во Храм. На ее могиле надпись: „Веруй в мя имать живот вечный“.

of Georgian August uprising of 1924 and taken to Butirka prison. 60 years old Mother Superior Tamar was tried and sentenced to the exile to Siberia for five years.

Kote Marjanishvili did his best to rescue his sister. He appealed to the high-ranking officials of the Kremlin but to no avail. On April 4, 1933, after getting the next ‘polite’ refusal, K. Marjanishvili died of a heart attack. His friends - writer Maxim Gorky and painter Pavel Korin succeeded in squaring the circle: in 1934, Mother Tamar was returned from exile but she was denied the permission to live in Georgia. Mother Tamar, who was ailing from tuberculosis, settled near Pionerskaya, a railway station in Byelorussia.

Mother Tamar died in 1936. Archbishop of Serpukhov Arseniy (Zhadanovski) performed the last offices for her. She was buried at Vedeno Monastery in Moscow. Her grave bears the inscription: ‘Be blessed evermore the one who accepted Christ’.

ქონსანიშვილი (კოტე) მარჯანიშვილი Konstantine (Kote) Marjanishvili

1872-1933

კ ეჟისორი. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ყვარელში. განათლება მიიღო თბილისის I გიმნაზიაში. 1897 წელს გაემგზავრა რუსეთში. მსახიობობდა ქ. ელიზავეტგრადში, ქერჩში, ტაშკენტში, ტულაში, ვიატკასა და სხვ. ქალაქებში. 1900-01 წლების სათეატრო სეზონში ქ. ვიატკაში დადგა ა. ჩეხოვის „პიესა „ძია ვანია“. 1904 წლიდან მოღვაწეობდა როგორც რეჟისორი. 1904-05 და 1905-06 წლების სეზონში მიინვიეს „რეჟისორად“ ქ. რიგაში კ. ნეზლობინის დრამატულ დასხვით, სადაც დადგა მ. გორკის „პიესა „მოაგარაკენი“. კ. მარჯანიშვილი რეჟისორად მუშაობდა ხარკოვის (1906-07), კიევის (1907-08), ოდესის (1908-09) დრამატულ დასხვებში. 1909 წლიდან იყო მოსკოვის კ. ნეზლობინის თეატრის რეჟისორი. მოსკოვში მონაწილეობდა ქართული დრამატული სტუდიის „შექმნაში“. 1910-13 წლებში მოღვაწეობდა მოსკოვის სამხატვრო თეატრში, სადაც დადგა კ. პამსუნის „ცხოვრების ბრჭყალებში“ (1911), ჰ. იბსენის „პერ გიუნტი“ (1912), მონაწილეობა მიიღო თ. დოსტოევსკის „ძმები კარამაზოვების“ დადგმაში (1910) და ჰ. კრეიგის დადგმის „პამლეტის“ განხორციელებაში. 1913 წელს კ. მარჯანიშვილმა მოსკოვში დაარსა „თავისუფალი თეატრი“. რეჟისორი ამ თეატრში ცდილობდა განეხორციელებინა სინთეზური ხელოვნების იდეა. 1915-18 წლებში ხელმძღვანელობდა თეატრებს დონის როსტოკში, „ბუფისა“

რეჟისერ. რодился в Грузии, в с. Кварели. Образование получил в Тбилисской I гимназии. В 1897 г. уехал в Россию. Работал в театрах Елизаветграда, Керчи, Ташкента, Тулы, Вятки и др. городов. В г. Вятке осуществил постановку спектакля „Дядя Ваня“ по одноименной пьесе А. Чехова (театральный сезон 1900-01 гг.). С 1904 г. начал режиссерскую деятельность. Драматическая труппа К. Незлобина пригласила К. Марджанишвили как режиссера в Ригу, где им был поставлен спектакль по пьесе М. Горького „Дачники“ (театральные сезоны 1904-05 и 1905-06 гг.). Работал режиссером в Харьковской (1906-07), Киевской (1907-08), Одесской (1908-09) драматических труппах. С 1909 г. был режиссером Московского театра им. К. Незлобина; участвовал в Москве в создании Грузинской драматической студии. В 1910-13 гг. работал в Московском художественном театре, где осуществил постановки спектаклей „В когтях у жизни“ К. Гамсона (1911), „Пер Гюнт“ Г. Ибсена (1912), принимал участие в постановке спектаклей „Братья Карамазовы“ Ф. Достоевского (1910) и „Гамлета“ в постановке Г. Крэга. Был организатором в Москве Свободного театра, в котором стремился воплотить идею синтетического искусства. В 1915-18 гг. руководил театрами в Ростове-на-Дону, в Петрограде Театром „Буффа“ и миниатюр. В 1919 г. поставил в Киеве, на сцене Театра Соловцова „Фуэнте овехуна“ Лопе де Вега.

Theater director, born in Kvareli village in Georgia. In 1897 he moved to Russia and took up an acting career at the theaters of Elisavetgrad, Kerch, Tashkent, Tula, Vyatka and other cities and towns. In the season of 1900-1901 in Vyatka K. Marjanishvili staged Uncle Vanya by A. Chekhov. Starting from 1904, he worked as a theater director. In the seasons of 1904-1905 and 1905-1906 he directed plays at K. Nezlobin's Dramatic Company in Riga, where he staged Summerfolk by M. Gorki. He worked as a director at the dramatic theaters in Kharkov (1906-1907), Kiev (1907-1908) and Odessa (1908-1909). From 1909 he was appointed director at K. Nezlobin's Theater. He took active part in founding a Georgian dramatic studio in Moscow. In 1910-1913 K. Marjanishvili served at the Moscow Dramatic Theater, where he directed In the Grip of Life by K. Hamsun (1911), Peer Gynt by H. Ibsen (1912); he participated in the staging of F. Dostoevski's Brothers Karamazov (1910) and H. Kreg's adaptation of Hamlet by W. Shakespeare. In 1913, he founded the 'Free Theater' in Moscow. K. Marjanishvili attempted to realize the 'idea of synthetic art' at the 'Free Theater'. In 1915-1918 he headed the 'Buff Theater' in Rostov on Don and the Theater of Miniatures in Petrograd. In 1919 he directed Fuenteovejuna by Lope de Vega in the Theater of Solovtsev in Kiev. In 1920 he founded the Theater of Comic Opera in Petrograd. In 1922 K. Marjanishvili returned to Georgia. His adapta-

და მინიატურების თეატრს პეტრო-გრადში. 1919 წელს კიევში, სოლო-ვცოვის თეატრში, დადგა ლოპე დე ვეგას დრამა „ცხვრის წყარო“. 1920 წელს პეტროგრადში დააარსა კო-მიკური ოპერის თეატრი. 1922 წელს კ. მარჯანიშვილი საქართველოში დაბრუნდა. მის მიერ შოთა რუსთა-ველის სახ. თეატრში დადგმული „ცხვრის წყარო“ საფუძვლად დაე-დო ქართული თეატრის განახლებას. 1926 წლამდე კ. მარჯანიშვილი სათავეში ედგა რუსთაველის თეა-ტრს. აյ მან დადგა ზ. ანტონოვის „მზის დაბნელება საქართველოში“ (1923), გ. ერისთავის „გაყრა“ (1923), უ. შექსპირის „ჰამლეტი“ (1925) და სხვ. 1930 წელს კ. მარჯანიშვილის ხელმძღვანელობით მე-2 სახელმწ. თეატრმა (ახლანდ. კ. მარჯანიშ-ვილის სახ. თეატრი) წარმატებით ჩაატარა გასტროლები მოსკოვსა და ხარკოვში. 1930-იანი წლების დასაწყისში რეჟისორმა მოსკოვში დადგა ფ. შილერის „დონ კარლოს“ (1933, მოსკოვის მცირე თეატრი), ი. შტრაუსის ოპერეტა „ლამურა“ (1933, მოსკოვის ოპერეტის თეატრი) და სხვ. კ. მარჯანიშვილი იყო საქარ-თველოს სახალხო არტისტი (1931). კ. მარჯანიშვილი გარდაიცვალა მოსკოვში. დაკრძალულია თბილის-ში, მთაწმინდის პანთეონში.

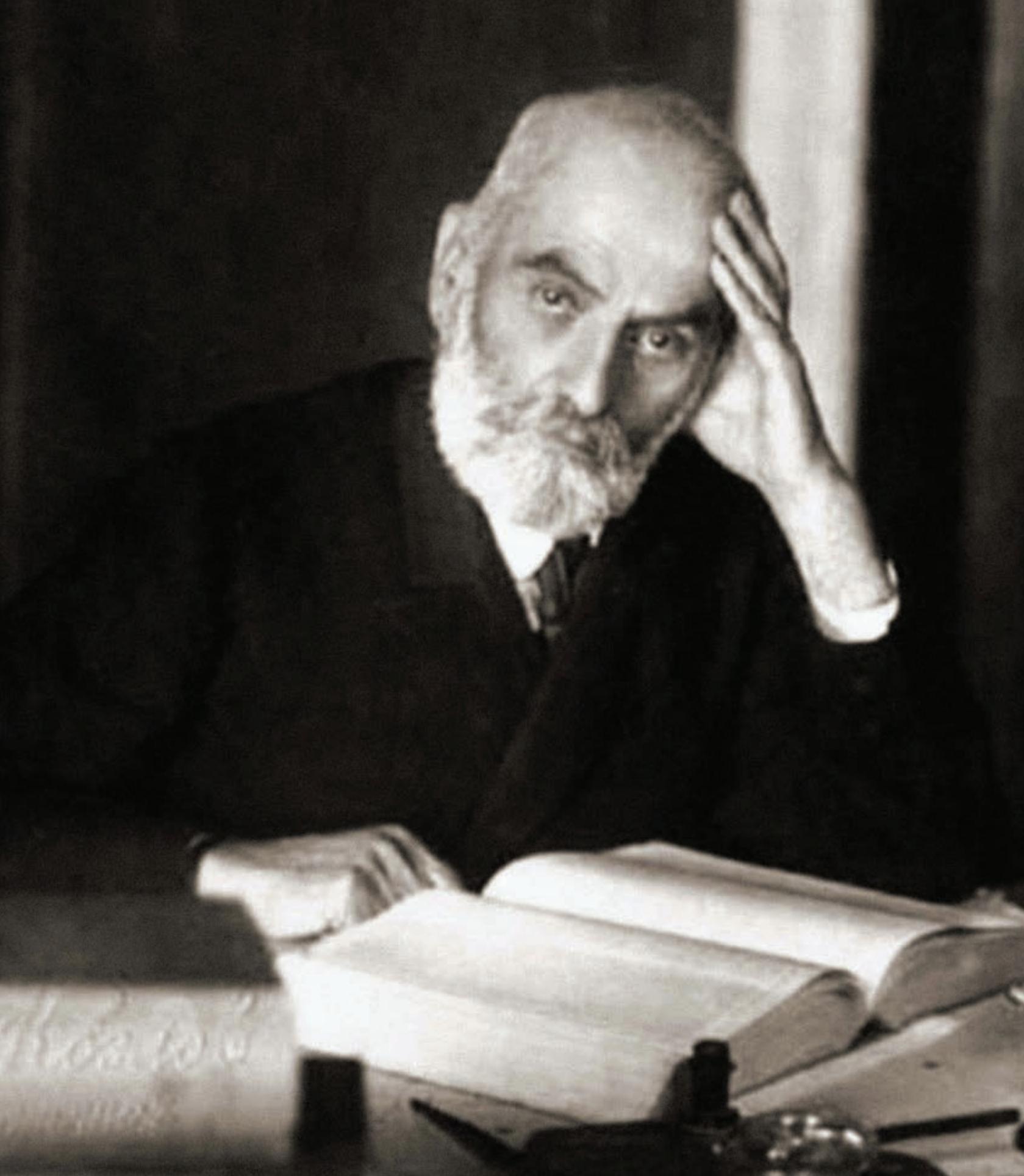
В 1920 г. организовал в Петрограде Театр комической оперы. В 1922 г. К. Марджанишвили вернулся в Грузию. Поставленный им в театре им. Ш. Руставели спектакль „Овечий источник“ („Фуэнте овехуна“. 1922) лег в основу обновления грузинского театрального искусства. До 1926 г. К. Марджанишвили стоял во главе театра им. Ш. Руставели, где осуществил постановки спектаклей „Затмение солнца в Грузии“ З. Антонова (1923), „Раздел“ Г. Эристави (1923), „Гамлет“ Шекспира (1925) и др. В 1930 г. 2-й Государственный драматический театр (ныне театр им. К. Марджанишвили) под руководством К. Марджанишвили успешно гастролировал в Москве и в Харькове. В начале 1930-х гг. режиссерставил спектакли в Москве: „Дон Карлос“ Ф. Шиллера (1933, Московский малый театр), оперетту И. Штрауса „Летучая мышь“ (1933, Московский театр оперетты) и др. К. Марджанишвили был народным артистом Грузии (1931).

Скончался К. Марджанишвили в Москве. Похоронен в Тбилиси, в Мтацминдском пантеоне.

tion of Lope de Vega's *Fuenteovejuna* at the Rustaveli State Theater, contributed to the revival of Georgian dramatic art. Till 1926 K. Marjanishvili managed the Rustaveli Theater. There he directed *Eclipse in Georgia* by Z. Antonov (1923), *Divorce* by G. Eristavi (1923), *Hamlet* by W. Shakespeare (1925), etc. In 1930, the 2nd State Theater under the leadership of K. Marjanishvili (at present K. Marjanishvili state theatre), successfully toured Moscow and Kharkov. In the early 1930s he staged F. Schiller's *Don Carlos* at the Moscow Maliy Theater (1933), *The Bat* by J. Strauss at The Moscow Operetta Theater (1933), etc. In 1931 he was granted the title of the People's Artiste of Georgia.

Kote Marjanishvili died in Moscow and was buried at the Mtatsminda Pantheon in Tbilisi.

პეტერ მელიკიშვილი Peter Melikishvili

1850–1927

Домიკოსი, ქართული უნივერსიტეტის ერთ-ერთი დამარსებელი და მისი პირველი რექტორი (1918). სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1927). დაიპადა თბილისში. 1872 წელს დაამთავრა ნოვოროსიის (ოდესა) უნივერსიტეტის ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტის საბუნებისმეტყველო განყოფილება. 1876 წელს მუშაობა დაიწყო ამავე უნივერსიტეტის ქიმიურ ლაბორატორიაში, დაიცვა სამაგისტრო და სადოქტორო დისერტაციები. 1884 წელს პ. მელიქიშვილი აირჩიეს აგრონომიულ-ქიმიური კათედრის დოცენტად, 1885-1917 წლებში იყო ნოვოროსიის უნივერსიტეტის პროფესორი. იგი იკვლევდა ზოგიერთი ელემენტის ორგანულ მჟავათა და მათი ნარმობულების სინთეზის საკითხებს, ფიზიკურ-ქიმიურ თვისებებს. ამ საკითხებზე დაწერილმა შრომებმა ხელი შეუწყონითიერებათა აღნაგობის თეორიის განვითარებას. 1899 წელს ცალკე მონოგრაფიად გამოიცა მისი გამოკვლევები, მიძღვნილი ზემუშავებისა და ზეჟანგებისადმი. 1900 წელს პ. მელიქიშვილს (აკად. ლ. პისარჟევსკისთან ერთად) დიდი სამეცნიერო დამსახურებისათვის პეტერბურგის მეცნიერებათა აკადემიამ ლომონოსვის სახ. პრემია და დიდი ოქროს მედალი მიაკუთვნა. დ. მენდელეევი მაღალ შეფასებას აძლევდა ამ შრომას და თვლიდა, რომ იგი განამტკიცებდა ელემენტთა პერიოდულ სისტემას.

Химик, один из основателей и первый ректор Грузинского университета (1918). Член-корреспондент Академии наук СССР (1927). Родился в Тбилиси. В 1872 г. окончил отделение естествоведения физико-математического факультета Новороссийского университета. В 1876 г. приступил к работе в химической лаборатории университета, защитил магистерскую и докторскую диссертации. С 1884 г. П. Меликишвили доцент химико-агрономического факультета. В 1885-1917 гг. был профессором Новороссийского университета. Он исследовал вопросы синтеза и физико-химические свойства органических кислот некоторых элементов и их производных. Труды П. Меликишвили, посвященные этим вопросам, во многом способствовали развитию теории построения элементов. Его труды, касающиеся проблемам надкислот и перекисей, вышли в свет отдельной монографией в 1899 г. Ввиду выдающихся научных достижений, в 1900 г. Петербургская Академия Наук удостоила П. Меликишвили (совместно с акад. Л. Писаржевским) премии им. Ломоносова и Большой Золотой Медали. Научный труд заслужил высокую оценку Д. Менделеева, который считал, что труд способствовал упрочению периодической системы элементов. В 1918 г. П. Меликишвили возвратился в Тбилиси.

Well-known chemist, one of the founders of Georgian University and its first Rector (1918), Corresponding Member of the Academy of Sciences of the USSR (1927). He was born in Tbilisi, Georgia. In 1872 he graduated from the Department of Natural Science of the Faculty of Physics and Mathematics of Novorossya University. From 1876 he served at the Chemical Laboratory of same University and received degrees of Master and Doctor of Philosophy. In 1884 P. Melikishvili was elected an associate professor of Agrarian-Chemical Department; in 1885-1917 he filled the position of a Professor at the Novorossya University. He researched the problems of the synthesis and physical and chemical properties of particular elements' organic acids of and their derivatives. His research works in the above field contributed to the development of the theory of matter structure. In 1899 his research work on super-acids and super-peroxides were published as a separate monograph. For great scientific achievements, in 1900 the Academy of Sciences of Petersburg awarded P. Melikishvili (along with Academician L. Pisarzhevski) with the Prize named after M. Lomonosov and Grand Golden Medal. D. Mendeleev highly appreciated his achievements, believing that they contributed to the consolidation of the Periodic Table

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

1918 წელს პ. მელიქიშვილი თბილისში დაბრუნდა.

პ. მელიქიშვილი თბილისში გარდაიცვალა. დაკრძალულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეზოში.

Скончался П. Меликишвили в Тбилиси. Похоронен в саду Тбилисского государственного университета.

of Elements. In 1918 P. Melikishvili returned to Tbilisi.

He died in Tbilisi and was buried in the yard of Tbilisi State University.

პეტრე მელიქიშვილის ძეგლი თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეზოში
Памятник Петру Меликишвили в саду Тбилисского Государственного Университета
Monument of Petre Melikishvili in the yard of Tbilisi State University ➤

აკაკი
დემუტ-ბრესლოვი
1860—1927

გიორგი მაჩაბელი Georgий Machabeli

1885-1935

Зოლიტიკოსი, პარფუმერი. საზოგადო მოღვაწისა და მთარგმნელის, ივანე მაჩაბელის ძმისშვილი. დაამთავრა თბილისის სათავადაზნაურო კიმნაზია, შემდეგ – ბერლინის სამთო აკადემია. 1 მსოფლიო ომის დროს იგი ბელგიაში იმყოფებოდა. ამის შემდეგ გერმანიაში გადავიდა, სადაც დაარსა „საქართველოს გამათავისუფლებელი კომიტეტი“ და კავშირი გააპა 1914 წელს შექმნილ უენევის „საქართველოს დამოუკიდებლობის კომიტეტთან“, რომლის ფილიალიც მან საქართველოში გახსნა. დამოუკიდებლობის წლებში გ. მაჩაბელი საქართველოს მთავრობის დელეგაციის წევრად აირჩიეს. იგი ჯერ ავსტრიაში მუშაობდა, ხოლო შემდეგ იყო საქართველოს საელჩოს პირველი მდივანი იტალიაში. 1924 წელს გ. მაჩაბელი ამერიკაში გადასახლდა (მეუღლესთან ერთად) და ფაქტობრივად ჩამოშორდა პოლიტიკურ საქმიანობას. 1926 წელს გახსნა სუნამოების კომპანია, შემდეგ ცნობილი ნელსაცხებლების ფირმა „Prince Matchabelli“ (პრინც მაჩაბელი). პირველი სუნამო, რომელიც მან დაამზადა, იყო „საქართველოს დედოფლალი“. სუნამოს ფლაკონის გასაფორმებლად მან მაჩაბელთა საგვარეულო ღერბზე გამოსახული ოქროსაცარავიანი გვირგვინი გამოიყენა. ეს მისი საფირმო ნიშანი გახდა. თავდაპირველად სუნამოს ფლაკონები გერმანული ფაიფური-საგან იქმნებოდა, შემდეგ ჯორჯ

Политик, парфюмер. Окончил Тбилисскую дворянскую гимназию, затем – Берлинскую горную академию. Во время I Мировой войны был в Бельгии, затем – в Германии. Здесь он организовал „Комитет освобождения Грузии“, наладил связи с основанным в 1914 г. Женевским „Комитетом независимости Грузии“, филиал которого открыл в Грузии. В годы независимости Грузии (1918-1921) Г. Мачабели был избран членом делегации грузинского правительства. Первоначально работал в Австрии, а затем в Италии на должности первого секретаря Посольства Грузии. В 1924 г. вместе с супругой уехал в Америку и фактически отошел от политической деятельности. В 1926 г. открыл компанию по выпуску духов, а затем – известную парфюмерную фирму „Prince Matchabelli“ (Принц Мачабели). „Царица Грузии“ – так назывались первые духи, к производству которых он приступил. Для оформления флакона от духов Г. Мачабели избрал форму позолоченной царской короны, которая была изображена на родовом гербе князей Мачабели. Форма короны в дальнейшем стала фирменным знаком его производства. Для изготовления флаконов вначале употребляли немецкий фарфор, а затем в стекольной компании Джорджа Коби (Григорий Кобахидзе) специально для духов был изготовлен прозрачный стеклянный флакон. За первой продукцией последовали духи „Принцесса Норина“

Politician, public figure and perfumer. He graduated from the Classical School of Nobilities in Tbilisi and Academy of Mines in Berlin. He was in Belgium when WW I broke out. He moved to Germany where he founded 'Georgian Liberation Committee', established links with 'Georgian Independence Committee' in Geneva and set up its branch in Georgia. In the period of Georgian independence (1918-1921) G. Matchabelli was elected a member of Georgian governmental delegation abroad. Initially he was stationed in Austria, later he was appointed the First Secretary of Georgian Embassy in Italy. In 1924 G. Matchabelli gave up political activities and along with his wife immigrated to the USA. In 1926 he launched his own perfume-producing company, which became known as an enterprise of cosmetics production 'Prince Matchabelli'. To decorate the bottle of his first scent *Queen of Georgia*, he applied the familial gilded royal coat of arms of the Matchabelis, which became the brand mark of his company. Initially, his perfume bottles were made out of German porcelain; later the Matchabelli scent was bottled in the transparent containers produced by George Coby's (Grigol Kobakhidze) glass manufacturing company. Perfume Queen of Georgia was followed by *Princess Norina* (Norina Gilli was G. Matchabelli's wife), *Golden Autumn*, eau-de-Colognes, lipsticks, etc. G. Matchabelli's name became one of the successful brands in the USA; soon the

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

კობის (გრიგოლ კობახიძე) მინის კომპანიაში დამზადეს გამჭირვალე ფლაკონი. პირველ სუნამოს მოჰყვა სუნამო „პრინცესა ნორინა“ (ნორინა ჯილი მაჩაბელის მეუღლე იყო), „ოქროს შემოდგომა“, ოდეკოლონები, პომადები და სხვ. კომპანია აშშ-ის ერთ-ერთ ნარმატებულ ბრენდად იქცა. მალე მისი პროდუქცია ევროპის სალონებში გამოწვდა. 1931 წელს გ. მაჩაბელმა პავლე კვარაცხლიასთან ერთად აშშ-ში ქართული სათვისტომო დააარსა.

გ. მაჩაბელი გარდაიცვალა ნიუ-იორქში, დაკრძალეს ლონგ-აილენდის სასაფლაოზე.

(Норина Джили – супруга Мачабели), „Золотая осень“, одеколоны, губные помады и т. д. Компания превратилась в один из успешных брендов США. Вскоре его продукция появилась в салонах Европы. В 1931 г. совместно с Павлом Кварацхелия Г. Мачабели основал в Америке грузинскую общину.

Скончался Г. Мачабели в Нью-Йорке. Похоронен на кладбище Лонг-Айленда.

items of Matchabelli appeared in Europe as well. In 1931, along with Pavle Kvaratskhelia, G. Matchabelli founded a Georgian association of fellow countrymen in the United States.

George Matchabelli died in New York; he was buried at the Long Island cemetery.

პრინც მაჩაბელის სუნამოები
Духи принца Мачабели
Parfumes of Prince Matchabelli

LES PARFUMS
DU
PRINCE
MATCHABELLI

PARIS

18

სერვა მეტრეველი

Слава Метревели

Slava Metreveli

1936–1998

ვ ეხმურთელი. სსრკ სპორტის დამსახურებული ოსტატი (1960), სსრკ საერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატი (1966), საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი (1976). დაიბადა ქ. სოჭში. სპორტული კარიერის დასაწყისში თამაშობდა ადლერის ახალგაზრდულ გუნდში „ტრუდი“. 1953-იდან 1967 წლამდე თამაშობდა რუსეთის შემდეგ საფეხბურთო გუნდებში: 1953-54 – სოჭის „სპარტაკში“, 1955 – გორკის „ტორპედოში“, 1956-62 – მოსკოვის „ტორპედოში“. ცხრაჯერ იყო დასახელებული სსრკ 33 საუკეთესო ფეხბურთელის სიაში, მ. შ. რვაჯერ პირველ ნომრად – 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1964, 1965, 1968 წლებში. იყო სსრკ თასის მფლობელი 1960 წელს, ევროპის თასის მფლობელი 1960 წელს. ორგზის სსრკ ჩემპიონი – 1960 და 1964 წლებში; სსრკ ნაკრების შემადგენლობაში 1962, 1966 და 1970 წლების მსოფლიო ჩემპიონატების მონაწილე. 1963-71 წლებში იყო თბილისის „დინამოს“ თავდამსხმელი, 1967-71 წლებში – გუნდის კაპიტანი. 1968 წელს მიწვეული იყო მსოფლიო ნაკრებში ბრაზილიის ნინააღმდეგ. უმაღლეს ლიგაში ჩაატარა 376 მატჩი (84 გოლი), 1958-70 წლებში სსრკ ნაკრებში – 48 მატჩი (11 გოლი). ს. მეტრეველის სახელობისაა ქ. სოჭის ცენტრალური სტადიონი. ს. მეტრეველი ითვლება ყველა დროის ერთ-ერთ საუკეთესო თავდამსხმელად.

თ. მეტრეველი თბილისში გარდაიცვალა.

Футболист. Заслуженный мастер СССР (1960), мастер спорта международного класса СССР (1966), заслуженный тренер Грузии (1976). Родился в г. Сочи. В начале спортивной карьеры играл за молодежную команду г. Адлера „Труд“. С 1953 по 1963 г. играл в составе следующих российских футбольных команд: в 1953-54 – в „Спартак“ (Сочи), в 1955 – в „Торпедо“ (Горький), в 1956-62 – в „Торпедо“ (Москва). 9 раз числился в списках 33 лучших игроков сезона, в т. ч. за №1 – 8 раз – в 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1964, 1965, 1968 гг. В 1960 г. был обладателем Кубка СССР, в том же году – обладатель Кубка Европы, дважды чемпион СССР – в 1960 и 1964 гг.; в составе сборной СССР участник чемпионатов мира 1962, 1966 и 1970 гг. В 1963-71 гг. был нападающим Тбилисского „Динамо“, в 1967-71 гг. – капитаном. В 1968 г. С. Метревели был приглашен в сборную мира против Бразилии. В высшей лиге провел 376 игр (84 гола), в 1958-70 гг. за сборную СССР – 48 игр (11 голов). Центральный стадион г. Сочи носит имя С. Метревели. С. Метревели считается одним из лучших нападающих всех времен.

Скончался С. Метревели в Тбилиси.

Football player, Master of Sports of the USSR, master of Sport of International Class of the USSR (1966), Honored Coach of Georgia (1976). He was born in Sochi, Russia. At the beginning of his sporting career he played in youth football team 'Trud'. In 1953-1967 he played in the following Russian football teams: 1953-1954 - 'Spartak' (Sochi), 1955 - 'Torpedo' (Gorky), 1956-1962 - 'Torpedo' (Moscow). For 9 times S. Metreveli was listed as one of 33 best football players of the USSR. Among them he was named Number One for 8 times in 1958, 1959, 1960, 1961, 1962, 1964, 1965 and 1968. In 1960 he won the USSR Football Cup; the same year he became the holder of European Football Cup. Twice, in 1960 and 1964, he gained the title of the Champion of the USSR. As a member of the USSR team he participated in the World Football Championship in 1962, 1964 and 1970. In 1963-1971 he took up the position of a forward in 'Dynamo' (Tbilisi). In 1967-1971 he was the captain of selfsame team. In 1968 he was invited to the combined World Team in the match versus Brazilian national team. S. Metreveli played 376 matches in the major league (84 goals); in the USSR team in 1958-1971 – 48 matches (11 goals). The central stadium in Sochi is named after Slava Metereveli, who was believed to be one of the best forwards of all times.

Slava Metreveli died in Tbilisi.

100 ქათელი უცხოეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

გ. სიჭინავა, ს. მეტრეველი, პელე, ა. კავაზაშვილი, მ. მესხი. 1965
Г. Сичинава, С. Метревели, Пеле, А. Кавазашвили, М. Месхи. 1965
G. Sichinava, S. Metreveli, Pele, A. Kavazashvili, M. Meskhishvili. 1965

თბილისის „დინამო“, 1963
„Динамо“ Тбилиси, 1963
Dinamo Tbilisi, 1963

სლავა მეტრეველის ძეგლი ქ. სოჭში
Памятник Славе Метревели в г. Сочи
Monument of Slava Metreveli in Sochi

მეჰმედ ფაშა გურჯი Мехмед-паша Гурджи Mehmed Pasha Gurji

1536–1626

თსმალეთის სახელმწიფო მოღვანე, კაიმაკამი (დიდი ვეზირის მოვალეობის შემსრულებელი), დიდი ვეზირი. ახალგაზრდობისას საქართველოდან ოსმალეთში მონად გაყიდეს. დიდი ვეზირის სემიზ ალი-ფაშას კარზე მოხვედრილი, იგი მაღლ დანინაურდა: ჯერ სასახლის მონების უფროსად დანიშნეს, შემდეგ სახასო თანამდებობა უბოძეს, რითაც სულთნის სულეიმან I-ის უახლოესი პირი გახდა. 1604 წელს მესამე ვეზირის წოდება მოიღო, მაღლ ეგვიპტის ვალი (გამგებელი) გახდა. 1610 წელს კაიმაკამად დაინიშნა, 1622 წელს კი დიდ ვეზირად. მან ოსმალთა სახელმწიფოში წესრიგი დაამყარა, ფულის კურსი განამტკიცა, ზაპოროჟიელ კაზაკთა თავდასხმები ალაგმა. სასახლის მოხელეთა ერთი ნაწილის მოთხოვნით იგი გადააყენეს და კ. როდოსზე გაგზავნეს, მაგრამ 14 წლის სულთან მურად IV-ის გამეფების შემდეგ მეორე ვეზირად დანიშნეს. 1624 წელს კი კვლავ დიდი ვეზირის მოვალეობის შემსრულებელი გახდა. ამ პერიოდს დაემთხვა აჯანყება გიორგი სააკაძის მეთაურობით ირანელთა ნინააღმდევ. 1625 წელს ქართველების დელეგაცია სტამბოლში ჩავიდა დახმარების სათხოვნელად. ცხადია, ქართველები მეშედ ფაშას მიმართავდნენ, რადგან სულთანი მცირენლოვანი იყო. როგორც ჩანს, დელეგაციის თხოვნა დაკმაყოფილდა, რადგან არსებობს მურად IV-ის მიერ დიდი მოურავის სახელზე გაცემული სიგელი.

მეშედ ფაშა გურჯის ნინააღმდევ აჯანყდნენ იანიჩარები. 90 წლის ვეზირი სიკვდილით დასაჯეს. ოსმალური და ევროპული ნუაროების მიხედვით მეშედ ფაშა გურჯი იყო „გონიერი, მტკიცე ნების, ღირსეული ვეზირი“.

Государственный деятель Османской империи, каймакам (исполнитель обязанностей Великого Визиря), Великий Визирь. В молодости был продан в рабство, попал при дворе Великого Визиря Семиз али-Паши, где быстро продвинулся: сперва назначили начальником рабов дворца, а затем – на должность одабashi и стал приближенным лицом султана Сулеймана I. В 1604 г. получил звание третьего визиря, вскоре стал правителем (вали) Египта. В 1610 г. Мехмед-паша был назначен каймакамом, а в 1622 г. Великим Визирём. Он привел в порядок государственные дела империи, сыграл большую роль в укреплении денежного курса, положил конец набегам запорожских казаков. По требованию одной части дворцовых должностных лиц, он был отстранен от должности и отправлен на о. Родос, но после воцарения 14-летнего султана Мурада IV его назначили вторым визирём, а с 1624 г. опять исполнял обязанности Великого Визиря. С этими событиями совпало восстание в Грузии против иранцев, возглавляемое Георгием Саакадзе. В 1625 г. в Стамбул прибыла грузинская делегация. Ясно, что они обратились за помощью к Мехмед-паше, а не к малолетнему султану. Видимо, просьба делегации была удовлетворена, что подтверждается грамотой, выданной Мурадом IV-м на имя Великого Моурава.

Против Мехмед-паши восстали янычары. Великого Визиря казнили в возрасте 90 лет. Османские и европейские источники отмечают, что Мехмед-паша Гурджи был „здравомыслящим, волевым, достойным визирём“.

Statesman of Ottoman Empire and Kaymakam (Acting Grand Vizier), Grand Vizier. At a young age he was sold into slavery in Turkey; there he found himself at the Court of Grand Vizier Semiz Ali Pasha. Soon he was upgraded first to the status of chief of the slaves at the royal Court, later – to the position of the supervisor of Pasha's harem. The new job helped him to become the closest associate of Sultan Suleiman I. In 1604 he was promoted to the rank of Third Vizier and soon he was appointed Vali (ruler) of Egypt. In 1610 was bestowed the title of Kaymakam; in 1622, during the rule of Sultan Mustafa I, he was promoted to the rank of Grand Vizier. During his term at the post of Grand Vizier, Mehmed Pasha Gurji introduced proper order in the Ottoman Empire, stabilized the money rate and curbed the raids of the Cossacks of Zaporozhye. On request of certain officials of royal Court and Janissaries, who detested his activities, Mehmed Pasha was transferred to Rhodes Island but after the 14-year-old Sultan Murad IV ascended the throne, he was recalled and appointed to the post of Second Vizier. In 1625 he was assigned to discharge the duties of Acting Grand Vizier. The period coincided with the armed revolt of Georgians, headed by Giorgi Saakadze. In 1625 Georgian delegation arrived in Istanbul to plead for help in their fight against Iranian invaders. Since the Sultan was a teenager, naturally, the Georgians appealed to Mehmed Pasha. Judging by the deed, signed by Murad IV, the request of Georgian delegation was honored.

Janissaries revolted against Mehmed Pasha and demanded his death penalty. As a result, the 90-year-old Vizier was put to death. According to the Ottoman and European sources, Mehmed Pasha Gurji was reputed as 'an intelligent, resolute and worthy Vizier'.

მეჰმედ ფაშა გურჯი Мехмед-паша Гурджи Mehmed Pasha Gurji

1556–1666

მსმალეთის სახელმწიფო მოლ-
ვანე, დიდი ვეზირი. ახალ-
გაზრდობისას საქართველოდან
მოტაცებული, მონად უყიდია დიდ
ვეზირს კოჯა სინან ფაშას, რომელ-
მაც მეჰმედი სულთნის სასახლეში
მიიყვანა. ნიჭიერი ახალგაზრდა
მალე დაწინაურდა. 1614 წელს იგი
ჯებეჯიების კორპუსის (სპეციალუ-
რი გასამხედროებული სამეურნეო
ორგანიზაცია) უფროსად დანიშნეს.
1615–16 წლებში მონაბილობდა
ირანის წინააღმდეგ ლაშქრობაში,
1621 წელს კი – პოლონეთის წი-
ნააღმდეგ ლაშქრობაში. 1622 წელს
გახდა დიდი ამირახორი – სასახლის
საჯინიბოს უმაღლესი მოხელე. მეჰ-
მედ ფაშას უმაღლეს სახელმწიფო
პოსტებს ანდობდნენ: სხვადასხვა
დროს იყო ბეგლარბეგი დამასკისა
(1625–26), არზრუმისა (1631, 1637),
ანატოლიისა (1632, 1639), სტამბოლ-
ში დივანი ჰუმაიუნის კუბე ვეზირი
(1630-იანი და 40-იანი წლები). 90
წელს გადაცილებულ მეჰმედ ფაშას
1651 წელს დიდი ვეზირის თანამდე-
ბობა უბოძეს. ასაკმა თავისი გაიტა-
ნა, თანაც სახელმწიფოს მართვაში
სულთნის დედა აქტიურად ერეოდა
და 1652 წელს მეჰმედ ფაშა გურჯი
დიდვეზირობიდან გადააყენეს. ამის
შემდეგაც კი იგი იყო თემიშვარის
ბეგლარბეგი, კვიპროსის მმართვე-
ლი, ბოლოს – ბეგდინის ბეგლარბეგი,
სადაც გარდაიცვალა.

Государственный деятель Османской империи, Великий Визирь. В молодости был похищен из Грузии и продан в рабство. Купил его Великий Визирь Коджа Синан-паша, который доставил его во дворец султана. Одаренный юноша быстро продвинулся. В 1614 г. его назначили начальником корпуса джебеджиев (специальная военизированная хозяйственная организация). В 1615–16 гг. принимал участие в походе против Ирана, а в 1621 г. – в походе против Польши. В 1622 г. стал Великим Амирахором – высоким должностным лицом дворцовой конюшни. Мехмед-паше были доверены высокие государственные посты: в разное время был бегларбеком Дамаска (1625–1626), Эрзерума (1631, 1637) и Анатолии (1632, 1639). In Istanbul he held the post of Divani Humayun's Kube Vizier (1630s and 1640s). In 1651, Mehmed Pasha, who was over 90, received the rank of Grand Vizier. The old age had its effect; besides, Sultan's mother actively interfered in governing the Empire; thereby in 1652 Mehmed Pasha Gurji was dismissed from this post. However, after that he held the positions of Beglarbeg of Timisoara, ruler of Cyprus and the Beglarbeg of Bedina, where he died.

ფორე (ხრისტოფორ) მოსულიშვილი Phore (Christophe) Mosulishvili

1916-1944

|| მსოფლიო ომის დროს იტალიის წინააღმდეგობის მოძრაობის მონაწილე, იტალიის ეროვნული გმირი. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ქვემო მაჩხანის მაჩხანის მაჩხანი. 1940 წელს გაინვიეს არმიაში. მონაწილეობდა სსრკ-გერმანიის ომში (1941-45). 1941 წელს მძიმედ დაჭრილი ტყვედ ჩავარდა. იყო ფაშისტური საკონცენტრაციო ბანაკების (პოლონეთი, საფრანგეთი, იტალია) ტყვე. 1944 წელს ტყვეობას თავი დააღწია და „რემო სერვადეს“ (იტალიის პარტიზანთა შენაერთი) 118-ე ბრიგადის „პეპინის“ სახ. ბატალიონის რიგებში იბრძოდა. ალყაშემორტყმულ პარტიზანებს გერმანებმა მეთაურის ტყვედ ჩაბარება მოსთხოვეს, მათ კი სიცოცხლეს შეუნარჩუნებდნენ. ფ. მოსულიშვილმა მეთაურად გაასაღა თავი, მაგრამ კვლავ ტყვეობას სიკვდილი არჩია და ფაშისტების თვალში მოიკლა თავი. ფ. მოსულიშვილი სიკვდილის შემდეგ დააჯილდოვეს იტალიის რესპუბლიკის უმაღლესი სამხედრო ჯილდოთი – ოქროს მედლით „მხედრული მამაცობისათვის“ (1970) და სამამულო ომის I ხარისხის ორდენით (სსრკ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრძანებულება, 1972).

ფ. მოსულიშვილი დაკრძალულია ქ. არონაში, ჩრდილოეთ იტალიაში.

Участник Движения Сопротивления Италии в годы II Мировой войны, национальный герой Италии. Родился в Грузии, в с. Квемо Мачхаани. В 1940 г. призвали в армию, принимал участие в войне против Германии. Тяжело раненный в 1941 г. попал в плен к немцам. Годы плена провел в концентрационных лагерях Польши, Франции, Италии. В 1944 г. сбежал из плена и боролся в рядах 118-й бригады батальона им. Пепини соединения итальянских партизан „Ремо Серваде“. Окружив кольцом отряд, немцы пообещали сохранить жизнь всем партизанам ценою выдачи им командира. П. Мосулишвили выдал себя за командира, но предпочел смерть вновь плениению и застрелился на глазах у фашистов. П. Мосулишвили был посмертно удостоен высшей военной награды Республики Италия – золотой медали „За военную доблесть“ (1970) и Ордена I степени Отечественной войны (Указ Президиума Верховного Совета СССР от 1972 г.).

Похоронен П. Мосулишвили в г. Ароне, в Северной Италии.

National Hero of Italy, an active participant of Italian resistance, during WW II. He was born in Kvemo Machkhaani village of Georgia. In 1940 he was drafted into the army and fought in the USSR-Germany war (1941-1945). In 1941 he was badly wounded and taken prisoner. He was kept at German concentration camps in Poland, France and Italy. In 1944 he escaped and joined the battalion named after Peppini of Italian guerrilla movement. When his guerrilla squad was encircled by German troops, the enemy offered to spare the lives of Italian fighters if they surrendered their commander. P. Mosulishvili passed himself off as the commander of the squad but preferred death to the new imprisonment and shot himself in front of the Nazis. P. Mosulishvili was posthumously awarded the highest military decoration of Italy – Golden medal ‘For Military Glory’ (1970) and the 1st degree Order of the Patriotic War (by the Decree of the Supreme Council of the USSR, 1972).

Phore Mosulishvili was buried in Arona in Northern Italy.

მურად-ბეი ალ-მუხამმად Murad-Beg al-Mohammad

1750-1801

კვეიპტის მამლუქი გამგებელი. ნარმოშობით ქართველი, თბილისიდან. ტყვეებით მოვაჭრეებმა თვრამეტი წლისა გაყიდეს კაიროში. მონობიდან მალე განთავისუფლდა, თანდათან დაზინაურდა და ამირობამდე მიაღწია. 1773 წელს მონაწილეობდა ალი ბეი ალ-ქაბირის ნინააღმდეგ ბრძოლაში სალიპიასთან და ალი ბეის სიკედილის შემდეგ ცოლად მოიყვანა მისი ქვრივი, ნარმოშობით ქართველი, ულამაზესი ნაფისა-ხანუმი, ყველაზე სახელგანთქმული ქალი იმდროინდელ ეგვიპტეში. იგი 1775-77, 1778-86 და 1791-98 წლებში იბრაჰიმ ბეი ალ-ქაბირ ალ-მუჰამადთან (სინჯიკაშვილი) ერთად მართავდა ეგვიპტეს. მურად ბეიმ დიდი წევლილი შეიტანა უცხოელ დამპყრობთაგან ეგვიპტის განთავისუფლებაში, კერძოდ, ნაპოლეონის ნინააღმდეგ ბრძოლაში 1798-1801 წლებში. 1798 წელს იბრაჰიმ ბეისთან ერთად ბრძოლა გაუმართა ფრანგების არმიას კაიროსთან იმპაპაში (ე. წ. პირამიდებთან ბრძოლა), მაგრამ დამარცხდა და გაიქცა ზემო ეგვიპტეში, სადაც გარდაიცვალა შავი ჭირისაგან.

მურად ბეი დაკრძალეს შეის ალ-არიფის მეჩეთთან. მისი საფლავი არ შემოინახა.

Мамлюкский правитель Египта грузинского происхождения, из Тбилиси. В возрасте восемнадцати лет был продан в Египет работоторговцами. Вырвавшись из плена, постепенно преуспел на политическом поприще и стал эмиром. В 1773 г. принимал участие в битве при Салихия против Али-бея ал-Кабира, а после смерти ал-Кабира в этой битве, женился на его вдове, грузинке по происхождению, красавице Нафисе-ханум, самой прославленной в Египте тех времен женщине. Совместно с Ибрагим-бейем (Синджикашвили), он в 1775-77, 1778-86 и 1791-1798 гг. правил Египтом. Мурад-бей отличился в освобождении Египта от иноземных захватчиков, в частности в боях против Наполеона в 1798-1801 гг. В 1798 г. около Каира, в битве при Имбаба (т. н. битва у пирамид), вместе с Ибрагим-бейем выступил против французской армии, но, потерпев поражение, бежал в Верхний Египет, где скончался от чумы.

Похоронили Мурад-бэя у мечети Шейх ал-Арифа. Могила его не сохранилась.

Mameluke ruler of Egypt. Slave traffickers kidnapped him in Georgia and sold him into slavery. After getting free of bondage, he gradually moved up the social ladder and reached the position of Amir (Commander). In 1773 he participated in the battle at Salikhia against Ali Bey Al-Qabir. After Al-Qabir was killed in the said battle, Murad-Beg married Al-Qabir's widow of Georgian origin, beautiful Nafisa-Khanum, the most celebrated woman of Egypt. In 1775-1777, 1778-1786 and 1791-1798, together with Ibrahim Bey (Sinjikashvili) he ruled Egypt. He was one of the key figures in liberating Egypt from foreign invaders, particularly during the 1798-1801 war against Napoleon. In 1798, in the battle near Cairo (so called Battle at the Pyramids), along with Ibrahim Bey, he confronted the French army. After he suffered a defeat, he escaped to the Upper Egypt, where he died of plague. Murad-Beg Al Mohammad was buried at the mosque of Sheikh al-Arif. His grave was lost.

გახე. 1840–50

ум. 1840–50

მუსტაფა გურჯი Mustafa Gurji

died in 1840–50

მის რიპოლის საფაშოს (ლიბიაში) საზღვაო ძალების მეთაური, ყოფილი მეკობრე (იმხანად ტრიპოლის საფაშოს შემოსავლის ძირითადი წყარო მეკობრეობა იყო). ბავშვობისას საქართველოდან მოტაცებული მუსტაფა გურჯი სტამბოლის ტყვეთა ბაზარზე ტრიპოლის მომავალმა ფაშამ იუსუფ კარამანლიმ შეიძინა. თავისი ნიჭის, უნარისა და იუსუფ ფაშის ხელშეწყობით მოგვიანებით მუსტაფა დაინიშნა რაის ალ-მარსას, ანუ პორტის უფროსის თანამდებობაზე. ეს თანამდებობა საფაშოში მხოლოდ ფაშასა და მის პრემიერ-მინისტრს ჩამოუვარდებოდა. ევროპელები მუსტაფა გურჯის საზღვაო მინისტრად მოხსენიებენ. ის იყო უაღრესად მამაცი, კარგი დიპლომატი და ჭეშმარიტი მუსლიმი. მუსტაფა გურჯი თავდაუზოგავად შრომობდა ტრიპოლის საზღვაო ძალების გასაძლიერებლად. მის ხელში იყო ტრიპოლის პორტისა და მთლიანად საფაშოს შემოსავლების მართვა: შეაკეთა ტრიპოლის პორტის ფორტიფიკაციები, დაუნიშნა ხელფასი მეზღვაურებს, ააგო და შეიძინა არაერთი ხომალდი, სათანადო შეიარაღება, მოაგვარა არტილერიის საორგანიზაციო საკითხები. 1810–11 წლებში ტრიპოლის ფაშამ, მადლიერების ნიშნად, მუსტაფას საკუთარი ქალიშვილი მიათხოვა. მის სახელს უკავშირდება ულამაზესი მეჩეთი ტრიპოლიში, რომლის მშენებლობა

კოマンдующий военно-морскими силами Триполийского пашалыка (в Ливии), бывший пират (в те времена пиратство было основным источником доходов в пашалыке). Похищенный в детстве из Грузии Мустафа Гурджи на стамбульском рынке продажи рабов выкупил будущий триполийский паша Юсуф Караманли. Спустя годы, благодаря своей умелости и содействию Юсуф-паши, Мустафа был назначен на должность Раиса Ал-Марса, т. е. начальника порта. По должности Раис в пашалыке уступал лишь паше и его первому министру. Мустафа Гурджи, по словам европейских авторов, был отважным человеком, хорошим дипломатом и истинным мусульманином. Не покладая рук, он трудился для укрепления военно-морских сил Триполи, контролировал доходы триполийского порта и Триполийского пашалыка; отремонтировал фортификации порта, назначил морякам зарплату, построил и приобрел корабли, соответствующее вооружение, наладил организационные вопросы артиллерии. В 1810–11 гг. триполийский паша, в знак благодарности, выдал за Мустафу свою dochь. С именем Мустафы Гурджи связана красивая мечеть в Триполи, строительство которой, как гласят строительная надпись и вывшенная во время реставрации в 2005 г. мемориальная доска, было завершено в 1834 г. Минарет мечети Гурджи

Maritime Commander of Tripoli Pashaluk (Libya), former buccaneer (at that time piracy made up the basic income of Ottoman Tripoli). At the Istanbul slave market, the future Pasha of Tripoli Yusuf Karmanli bought teenage Mustafa Gurji, who had been kidnapped from Georgia. Later on, thanks to his flair, skills and Yusuf Pasha's support, he was appointed to the post of Rais Al-Marsa, i.e. Harbor Master. The position of Seaport Master in Tripoli was viewed as second to the rank of the Pasha and the First Minister. Europeans referred to Mustafa Gurji as Maritime Minister. He was characterized as a courageous warrior, a good diplomat and a true Muslim. He did his best to build up the navy of Tripoli. He used to dispose with the port of Tripoli and overall income of entire Pashaluk. He repaired the fortifications of the port and had sailors on payroll. He built and purchased a number of ships, increased and improved armament, built up artillery. In 1810–11, as a token of his gratitude, the Pasha of Tripoli married his daughter to Mustafa Gurji. He was instrumental in building the most beautiful mosque in Tripoli, which was completed in 1834. The fact is confirmed by the inscription on the wall of the mosque and the memorial plate, mounted during its restoration works in 2005. The Mosque of Gurji has the tallest minaret in Tripoli and it is surrounded

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

1834 წელს დასრულდა. ამას იუნიტება სამშენებლო ნარნერა მეჩეთზე და 2005 წელს რესტავრაციის დროს გაკეთებული დაფა. გურჯის მეჩეთის მინარეთი ტრიპოლიში ყველაზე მაღალია, მას ორმაგი აივანი აკრავს, რაც უჩვეულოა ლიბიაში. მეჩეთთან დაფუძნებულია სასწავლებელი, რომელიც მუსტაფა გურჯის სახელს ატარებს.

მუსტაფა გურჯი, სავარაუდოდ, 1840-50-იანი წლების მიჯნაზე აღესრულა და დაკრძალულია იმავე მეჩეთში, რომელიც ააშენა. აქვე განისვენებენ მისი ოჯახის წევრებიც.

уникальная достопримечательность города, он самый высокий в Триполи, обрамленный двумя рядами балконов, что является нестандартным в Ливии. При мечети основано училище имени Мустафы Гурджи.

Предположительно, что Мустафа Гурджи скончался на рубеже 1840–50-ых гг. и похоронен в воздвигнутой им мечети. Там же похоронены члены его семьи.

with double balcony, which is untypical of Libya. The school that functions at the mosque bears the name of Mustafa Gurji.

Presumably, Mustafa Gurji died between 1840 and 1850. he was buried at the selfsame mosque, which was built by him. The members of his family also repose there.

ალექსანდრე ნადირაძე

Alexander Nadiradze

1914-1987

უსევთში მოღვაწე მეცნიერი გამოყენებითი მექანიკისა და მანქანათმებელობის დარგში. საბჭოთა კავშირში სარაკეტო მშენებლობის ერთ-ერთი ოვალსაჩინო წარმომადგენელი. სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკურსი (1981). ცხოვრობდა და მუშაობდა მოსკოვში. დაიბადა საქართველოში, ქ. გორიში. დაამთავრა მოსკოვის საავიაციო ინსტიტუტი (1940). იყო უუკოვსკის სახ. აეროჰიდროდინამიკური ცენტრალური საავიაციო ინსტიტუტის სპეციალური საკონსტრუქტორო ბიუროს მთავარი კონსტრუქტორი და უფროსი, ხლიდან 1958 წლიდან – მსხვილი სამეცნიერო-კვლევითი და საკონსტრუქტორო კოლექტივის მთავარი კონსტრუქტორი და ხელმძღვანელი. 1950 წლიდან მუშაობდა საზენიტო ყუმბარის – „სტრიუს“ შექმნაზე, 1951 წლიდან – რადიომართული ფუგასური ბომბით – უბ-2000Φ-ით აღჭურვილ საავიაციო კომპლექსზე „ჩაიკა“. ა. ნადირაძის კვლევის ძირითადი მიმართულება იყო საფრენი აპარატების მექანიკა. მან შექმნა გრუნტის მოძრავი სარაკეტო კომპლექსები, აღჭურვილი მყარ საწვავზე მომუშავე ბალისტიკური რაკეტებით; დაამუშავა საფრენი აპარატების რთული სისტემების აგების თეორიული და ტექნიკური პრინციპები. ლენინსკის სამართლის ლაურეატი (1966).

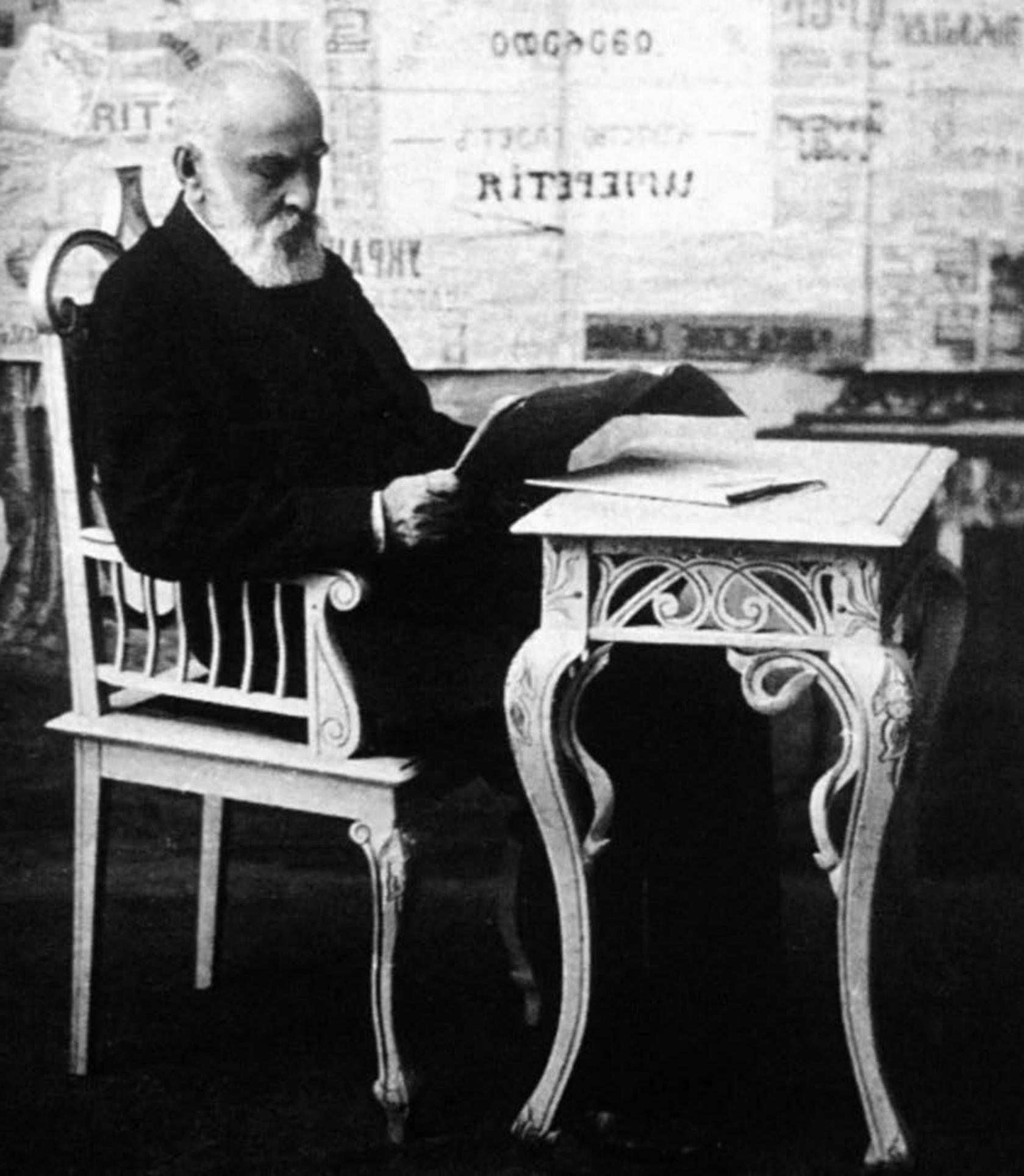
ა. ნადირაძე მოსკოვში გარდაიცვალა. დაკრძალულია ნოვო-დევიჩე სასაფლაოზე.

Ученый в области прикладной механики и машиностроения. Один из выдающихся представителей ракетостроения в СССР. Академик Академии наук СССР (1981). Жил и работал в Москве. Родился в Грузии, в г. Гори. Окончил Московский авиационный институт (1940). В разное время он занимал должности главного конструктора и руководителя специального конструкторского бюро при Центральном аэрогидродинамическом авиационном институте им. Жуковского, главного конструктора отдела конструкторского бюро ракетной техники, главного конструктора и руководителя специального конструкторского бюро, а с 1958 г. был главным конструктором и руководителем крупного научно-исследовательского и конструкторского коллектива. С 1950 г. разрабатывал зенитный снаряд „Стриж“, с 1951 г. – авиационный комплекс „Чайка“ с радиоуправляемой фугасной бомбой УБ-2000Ф; создал подвижные грунтовые ракетные комплексы с баллистическими ракетами на твердом топливе. А. Надирадзе исследовал механику летательных аппаратов; разрабатывал теоретические и технические принципы построения сложных систем летательных аппаратов. Лауреат Ленинской премии (1966).

Скончался А. Надирадзе в Москве. Похоронен на Новодевичьем кладбище.

Scientist specialized in the field of applied mechanics and mechanical engineering. One of the outstanding representatives of rocket building in the USSR. Member of the Academy of Sciences of the USSR (1981), born in Gori, Georgia. He lived and worked in Russia. He graduated from the Moscow Aviation Institute (1940). A. Nadiradze worked as a chief designer and head of Special Design Department of Central Aviation Institute of Aerohydrodynamics named after Zhukovski; chief designer of Department of Rocket Engineering; chief designer and head of Special Design Department of a Scientific-Research Institute. As of 1958 A. Nadiradze filled a position of chief designer and head of a major scientific-research and design department institution. Starting from 1950 he worked on creating anti-aircraft bomb 'Strizh'. As of 1951 he was busy elaborating aviation complex 'Chaika', equipped with remote control bomb UB -2000Ф. The key direction of A. Nikoladze's work was the mechanics of flying machines; he created the mobile rocket complexes, equipped with ballistic rockets that functioned by means of solid fuel. Aleksandre Nadiradze elaborated theoretical and technical principles of complex air vehicle systems. He was the laureate of Lenin Prize (1966).

A. Nadiradze died in Moscow and was buried at Novo-Devichye cemetery.

0096060

RIT:

WILHELM

ნიკოლაზე ნიკოლაძე Niko (Nikoloz) Nikoladze

1843–1928

3უბლიცისტი, კრიტიკოსი, საზოგადო მოღვაწე, ციურიხის უნივერსიტეტის სამართლის დოქტორი. დაიბადა საქართველოში, ქ. ქუთაისში. 1861 წელს ჩააბარა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე, მაგრამ სტუდენტთა გამოსვლებში მონაწილეობის გამო იმავე წელს დააპატიმრეს და უნივერსიტეტიდან გარიცხეს. 1862-64 წლებში პეტერბურგის უურნალებში – „ისკრასა“ და „სოვრემენიკში“ აქცეუნებდა ნარკევევებს; რედაქტორობდა გაზეთ „ნაროდნოე ბოგატსტვოს“. 1864 წელს სწავლის გასაგრძელებლად უცხოეთში გაემგზავრა. პარიზიდან თანამშრომლობდა გაზეთ „სანკტ-პეტერბურგსკიე ვედომოსტიში“, ა. გერცენის მიწვევით – გაზეთ „ალლოკოლში“. 1866 წელს მან შვეიცარიაში ფრანგულ ენაზე გამოსცა თავისი პირველი წიგნი „მთავრობა და ახალი თაობა“. 1868 წელს უენევაში მ. ელპიდინთან ერთად გამოსცემდა უურნალ „პოდპოლნოე სლოვოს“, ხოლო ლ. მერინიკოვთან ერთად – უურნალ „სოვრემენისტს“. 1868 წელს ბ. ნიკოლაძემ დაამთავრა ციურიხის უნივერსიტეტი. 1872-73 წლებში იყო პარიზში, გამოსცემდა გაზეთ „დროშას“, ცდილობდა მოეგვარებინა ტყიბულის ქვანახშირის საქმეები. 1873 წელს დაბრუნდა სამშობლოში და დაიწყო ლიტერატურულ-საზოგადოებრივი მოღვაწეობა: თანამშრომლობდა უურნალ-გაზეთებში, 1878 წლიდან გამოსცემდა რუსულე-

Публицист, критик, общественный деятель, доктор прав Цюрихского университета. Родился в Грузии, в г. Кутаиси. В 1861 поступил на юридический факультет Петербургского университета, однако за участие в студенческих волнениях был арестован и в том же году исключен из университета. В 1862–64 гг. публиковал статьи в Петербургских журналах „Искра“ и „Современник“; был редактором газеты „Народное богатство“. В 1864 г. с целью продолжения учебы уехал за границу. Находясь в Париже, сотрудничал и печатался в газете „Санкт-Петербургские ведомости“, а по приглашению А. Герцена – в „Колоколе“. В 1866 г. в Швейцарии он на французском языке издал свою первую книгу „Правительство и молодое поколение“. В 1868 г. вместе с М. Элпидиным издавал журнал „Подпольное слово“, вместе с Мечниковым – журнал „Современность“. В 1868 г. Н. Николадзе окончил Цюрихский университет. 1872–73 гг. провел в Париже, где издавал газету „Дроша“. В Париже старался наладить дела Ткибульского каменного угля. В 1873 г. вернулся на родину и развернул обширную литературно-общественную деятельность: сотрудничал в газетах и журналах, с 1878 г. был редактором-издателем русскоязычной газеты „Обзор“, которую правительство закрыло и Н. Николадзе был выслан в Ставрополь. В 1881 г. из Ставрополя переехал в Петербург, где сотрудничал в журна-

Public figure, literary critic, Doctor of Law at the University of Zurich, born in Kutaisi, Georgia. In 1861 he entered the Law Faculty of Petersburg University but for active participation in the students' movement he was arrested and expelled from the university. In 1862–1864 he published essays in the Petersburg magazines Iskra and Sovremennik and edited newspaper Narodnoe Bogatstvo. In 1864 he left for foreign countries to continue his studies. Living in Paris, he contributed to newspapers Sankt-Peterburgskye Vedomosti and Kolokol (on A. Herzen's invitation). In 1866, in Switzerland he published his first book in French The Government And The New Generation. In 1868, in Geneva he published magazine Podpolnoe Slovo together with M. Elpidin and magazine Sovremennost along with L. Mechnikov. In 1868 N. Nikoladze graduated from the University of Zurich. In 1872–1973 he lived in Paris, where he published newspaper Droscha and endeavored to promote the issue of Tkibuli coal mining. In 1878 he returned to Georgia and launched active literary and public activities: he wrote articles for magazines and newspapers. As of 1978 he published a Russian-language newspaper Obzor. The Tsarist government closed the newspaper and N. Nikoladze settled in Stavropol. In 1881 he moved to Petersburg, where he worked for magazine Otechestvennye Zapiski. In 1886 he was one of the leaders of a political movement Meore

ნოვან გაზეთ „ობზორს“, რომელიც 1880 წელს მთავრობამ დახურა და 6. ნიკოლაძე სტავროპოლიში გადასახლდა. 1881 წელს სტავროპოლიდან პეტერბურგში გადავიდა, სადაც თანამშრომლობდა უურნ. „ოტერესტვენნიი ზაპისეიში“. 1886 წლიდან თბილისში იყო მეორე დასის ერთერთი ხელმძღვანელი. 1887-1912 წლებში არჩეული იყო ფოთის ქალაქის თავად. 1920 წელს იგი საზღვარგარეთ გაემგზავრა როგორც ჭიათურის მანგანუმის საექსპორტო საზოგადოების დელეგაციის მეთაური. 1924 წელს 6. ნიკოლაძე საქართველოში დაბრუნდა.

6. ნიკოლაძე ენეოდა მრავალმხრივ საზოგადოებრივ მოღვაწეობას: მეთავეობდა და ხელმძღვანელობდა თბილისის წყალსადენის, ფოთის ნავსადგურის, ამიერკავკასიის რკინიგზის მშენებლობის, გროზნო-ფოთის ნავთობსადენის და სხვ. პროექტებს. მან დიდი როლი შეასრულა ქართული ლიტერატურული კრიტიკის განვითარებაში.

6. ნიკოლაძე გარდაიცვალა თბილისში. დაკრძალულია მთაწმინდის პანთეონში.

ле „Отечественные записки“. С 1886 г. в Тбилиси был одним из руководителей общественно-политической организации „Меоре даси“, в 1887–91 гг. – редактором газеты „Новое обозрение“. В 1894–1912 гг. был избран градоначальником г. Поти. В 1920 г. Н. Николадзе за границей руководил делегацией общества по экспорту Чиратурского магния. В 1924 г. вернулся в Грузию.

Многогранной была общественная деятельность Н. Николадзе: руководил проектами по строительству тбилисского водопровода, потийского порта, закавказской железной дороги, грозно-потийского нефтепровода и т. д. Н. Николадзе сыграл большую роль в развитии грузинской литературной критики.

Скончался Н. Николадзе в Тбилиси, похоронен в Мтацминдском пантеоне.

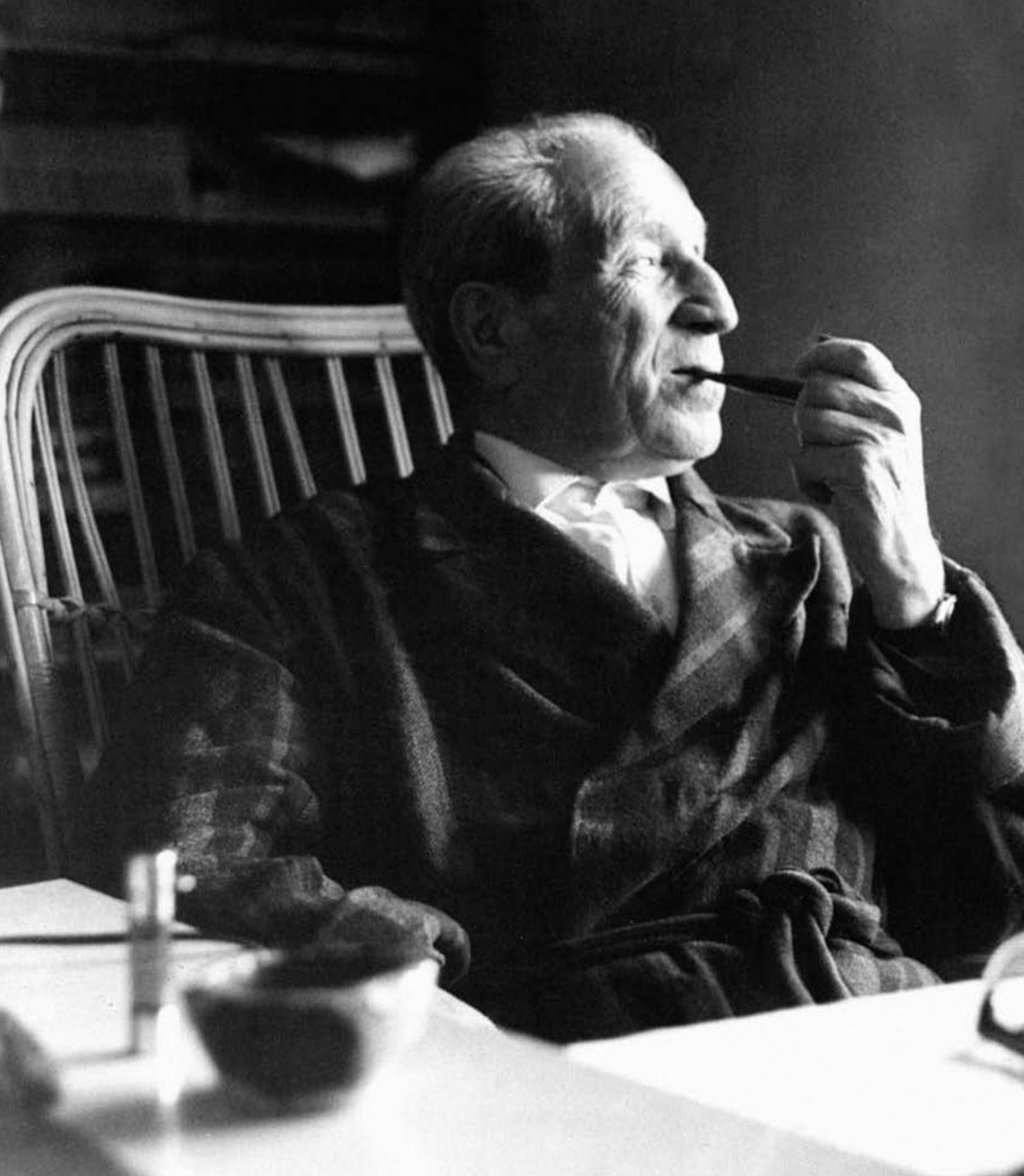
Dasi in Tbilisi. In 1887- 1912 he was elected Mayor of the town of Poti. In 1920 he traveled abroad in the capacity of the Head of the delegation of Manganese Export Society of the town of Chiatura. In 1924 N. Nikoladze returned to Georgia.

N. Nikoladze was engaged in diverse public activity: he was in charge of the projects of Tbilisi water supply, Port of Poti, South Caucasus railway, Grozno-Poti oil pipeline, etc. He greatly contributed to the development of Georgian Literary criticism.

Niko Nikoladze died in Tbilisi and was buried at Mtatsminda Pantheon.

ნიკო ნიკოლაძე ფოთის საზოგადოების ნარმომადგენლებთან ერთად
Нико Николадзе среди граждан г. Поти (в первом ряду, третий справа)
Niko Nikoladze and citizens of Poti (sitting third from the right)

ვიქტორ ნიკოლაევი Victor Nozadze

1893–1974

აეცნიერი, რუსთველოლოგი. დაიბადა საქართველოში, სოფ. წირქვალში. ქუთაისის ქართული გიმნაზიის დამთავრების (1913) შემდეგ სწავლა განაგრძო მოსკოვის უნივერსიტეტის ფილოლოგიის (ზოგი ცნობით, იურიდიულ) ფაკულტეტზე. 1917 წელს ჩამოვიდა თბილისში. მან თავისი შთაბეჭდილებები თებერვლის რევოლუციაზე გამოაქვეყნა სოციალ-დემოკრატების გაზეთ „ერთობაში“. იგი ქუთაისში გაზეთ „სოციალ-დემოკრატს“ რედაქტორობდა, ხოლო თბილისში დაბრუნებისას – გაზეთ „საქართველოს რესპუბლიკას“. 1919 წელს დამოუკიდებელი საქართველოს მთავრობამ ვიქტორ ნოზაძე სასწავლებლად საზღვარგარეთ გაგზავნა. თავიდან ლონდონში იყო, ხოლო ბერლინის უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ, 1928 წელს, პარიზში დასახლდა. აյ მან გამოსცა უურნალ „ორნატის“ რამდენიმე წლიური, მოგვიანებით – ლიტერატურულ-მეცნიერული და პოლიტიკური უურნალი „კავკასიონი“. 1966 წ., გამოსცა უურნალ „კავკასიონის“ რედაქტორით 1966 წელს პარიზში გამოცემული, რუსთაველის დაბადების 800 წლისთავისადმი მიძღვნილი „კავკასიონის“ საგანგებო ტომი. ემიგრაციაში ვ. ნოზაძე ნაყოფიერად მუშაობდა რუსთველოლოგიში. შ. რუსთაველისპოემის „ვეფხისტყაოსნის“ კვლევის ნაყოფია ექვსტომიანი მონუმენტური ნაშრომი, რომლის თითოეული ტომი სხვადასხვა დროს

Ученый руствелолог. Родился в Грузии, в с. Цирквали. После окончания Кутаисской грузинской гимназии (1913) поступил на филологический (по некоторым сведениям – на юридический) факультет Московского университета. Вернулся в Тбилиси в 1917 г. Свои впечатления о февральской революции опубликовал в газете социал-демократов „Эртоба“ („Единство“). В Кутаиси редактировал газету „Социал-демократ“, в Тбилиси – газету „Сакартвелос республика“ („Республика Грузия“). В 1919 г. правительство независимой Грузии, для усовершенствования знаний, командировало его за границу. Сначала жил в Лондоне, а после окончания Берлинского университета, в 1928 году переехал в Париж. Здесь он издавал журнал „Орнат“ (вышли в свет всего несколько номеров), а позднее научно-литературный и политический журнал „Кавказиони“. В 1966 г., по случаю 800-летия со дня рождения Ш. Руставели, под редакторством В. Нозадзе в Париже вышел в свет специальный том журнала „Кавказиони“. В эмиграции Нозадзе плодотворно работал в области руствелологии. Исследуя поэму Ш. Руставели „Витязь в тигровой шкуре“, он создал монументальный труд в шести томах. Издавались они в разное время (1953–75) и в разных городах (Буэнос-Айрес, Сантьяго де Чили, Париж).

Скончался В. Нозадзе во Франции, в больнице г. Арпажон. Согласно завещанию, похоронили его в пригороде Парижа, на кладбище грузин в Левиле.

Scholar, rustvelologist, born in Tsirqali village, Georgia. In 1913, after the graduation of Georgian Classical School in Kutaisi, he entered the Philological Faculty of Moscow University. In 1917 he returned to Georgia. V. Nozadze published his impressions of Russian February revolution in 'Ertoba' (Unity), newspaper of Social-Democrats. At first, he was the editor of newspaper 'Social-Democrat' in Kutaisi; later, after he moved to Tbilisi, he edited newspaper 'Republic of Georgia'. In 1919, the government of independent Georgia sent V. Nozadze abroad to continue his studies. He spent some time in London, then, in 1928, after graduating the Berlin University, he settled in Paris. There V. Nozadze issued several issues of magazine 'Ornat'. Later he edited literary-scientific political magazine 'Caucasus'. V. Nozadze published six monumental works on Rustaveli's Poem The Man In the Panther's Skin.

In 1966, in Paris, V. Nozadze published special issue of 'Caucasus' dedicated to the 800th year of birth of Shota Rustaveli. In immigration V. Nozadze was actively engaged in Rustvelology: his research of *The Man in Panther's Skin* by Sh. Rustaveli was crowned with a monumental study comprising 6 volumes that were published at different times (1953–1975) in different cities (Buenos Aires, Santiago de Chile, Paris).

Victor Nozadze died in France. According his last will, he was buried at the Georgian cemetery in Leuville, near Paris.

100 ქათველი ეკვეთში
100 გრუზინ ვა რუსეთში
100 Georgians abroad

(1953-75) და სხვადასხვა ქალაქშია
გამოცემული (ბუენოს-აირესი, სან-
ტიაგო დე ჩილე, პარიზი).

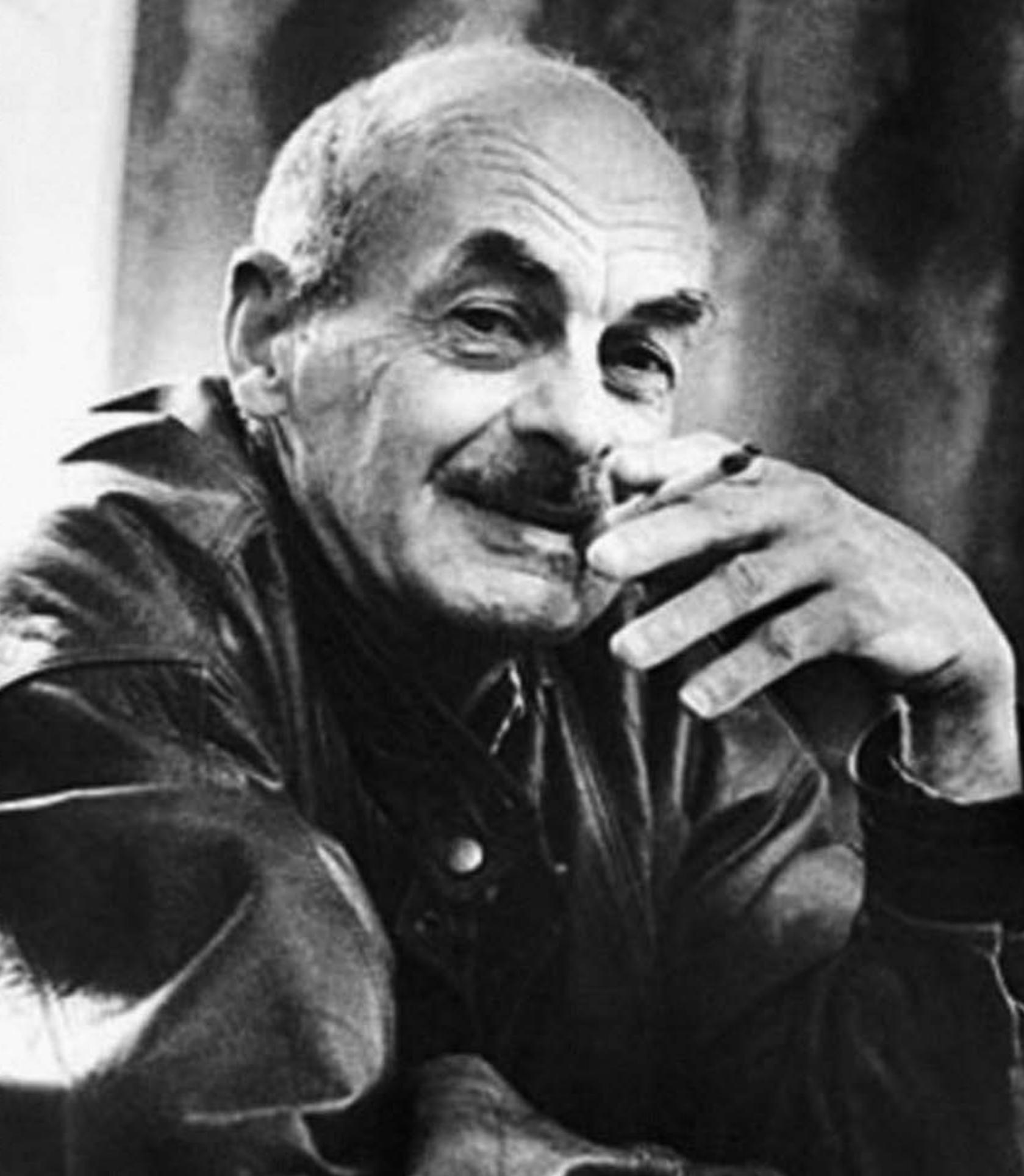
ვ. ნოზაძე ხანმოკლე ავადმყოფო-
ბის შემდეგ გარდაიცვალა საფრან-
გეთში, ქ. არპაჟონის საავადმყოფო-
ში. ანდერძის თანახმად, დაკრძალეს
პარიზთან ახლომდებარე დაბა ლე-
ვილის ქართველთა სასაფლაოზე.

ვიქტორ ნოზაძის საფლავი ლევილში. საფრანგეთი
Могила Виктора Нозадзе в Левиле. Франция
Grave of Victor Nozadze in Leuville. France

جے دی جے

ბულათ ოკუდჯავა Bulat Okujava

1924-1997

Зოეტი, ბარდი, ლირიკული სიმღერების ავტორ-შემსრულებელი. ნარმოშობით ქართველი. დაიბადა მოსკოვში. მონაწილეობდა II მსოფლიო ომში. ლიტერატურული მოღვაწეობა დაიწყო 1953 წლიდან. ეკუთვნის პოეტური კრებულები: „კუნძულები“ (1959), „თინათინისკენ“ (1964), „მხიარული მედოლე“ (1964), „დიდსულოვანი მარტი“ (1967), „არბატი, ჩემი არბატი“ (1976). ბ. ოკუჯავა ავტორია სიმღერების, აგრეთვე ისტორიული და სატირული-პროზაული თხზულებების, კინოსცენარებისა და მოთხოვების. რუსეთში განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობდა. მან თარგმნა თანამედროვე ქართველი პოეტების ლექსები. ცნობილია მისი ნაწარმოები „დილეტანტის მოგზაურობა კავკასიაში“.

გარდაიცვალა პარიზში, დაკრძალულია მოსკოვში ვაგანკოვის სასაფლაოზე. ოკუჯავას ძეგლი დგას მოსკოვის ცენტრში არბატზე (ავტორი გ. ფრანგულიანი).

Поэт, bard, автор-исполнитель лирических песен. Грузин по происхождению. Родился в Москве. Был участником II Мировой войны. К литературной деятельности приступил с 1953 г. Ему принадлежат поэтические сборники: „Острова“ (1959), „К Тинатин“ (1964), „Веселый барабанщик“ (1964), „Великодушный март“ (1967), „Арбат, мой Арбат“ (1967). Б. Окуджава автор многих песен, исторических и сатирико-прозаических сочинений, киносценариев, рассказов, переводов стихотворений современных грузинских поэтов. Пользовался большой популярностью в России. Известно его произведение „Путешествие дилетанта по Кавказу“

Скончался Б. Окуджава в Париже. Похоронен в Москве, на Ваганьковском кладбище. Памятник Окуджава установлен в центре Москвы, на Арбате (автор Г. Франгулян).

Poet, bard, composer and performer of lyrical songs, Georgian by origin. He was born in Moscow. B. Okujava participated in WW II. His literary carrier began in 1953. He was the author of several collections of poetry: *Islands* (1959), *Sunlight Spot* (1964), *Merry Drummer* (1964), *Generous March* (1967), *Arbat, My Arbat!* (1976). B. Okujava has written songs, historical and satirical prose, screenplays and stories.. He was very popular in Russia. He translated into the Russian poems of contemporary Georgian poets; he wrote a well-known novel *Dilettante's Travels To The Caucasus*.

Bulat Okujava died in Paris; he was buried at Vagankovskoe Cemetery in Moscow. Okudjava's statue is erected on Arbat Street, in Downtown Moscow (author G. Frangulian).

ბულატ ოკუჯავას ძეგლი არბატზე
Памятник Булату Окуджаве на Арбате
Monument of Bulat Okujava at Arbat

პეტრე იბერის ფრესკა. XVII ს. ჯვრის მონასტერი. იერუსალიმი
Fresco of Peter the Iberian. 17th c. The Cross Monastery. Jerusalem

პეტრე იბერი (Петр Ивер) Petre Iberi (Peter the Iberian)

411-491

Пეოლოგი და ფილოსოფოსი, ქრისტიანული ნეოპლატონიზმის ფუძემდებელი და თვალსაჩინო ნარმომადგენელი. ერისკაცობაში მურვანი (სირიული წყაროებით – ნაბარნუგი), იყო იბერის მეფის ბუზმირის შვილი, ბაკურ დიდის შვილიშვილი. მის აღმზრდელად კოლხეთიდან მოუწვევიათ მითორიდატე ლაზი. მურვანი ამალი-თურთ 423 წელს ბიზანტიის კეისრის თეოდოსიუს II-ის (408–450) მოთხოვნით მდევლად წაიყვანეს კონსტანტინოპოლში, სადაც მის სწავლა-აღზრდას მითორიდატე ლაზთან ერთად ხელმძღვანელობდა კეისრის მეუღლე დედოფლალი ევდოკია. მურვანმა ბრწყინვალე განათლება მიიღო. იერუსალიმში ყოფნისას მან შეისწავლა სირიული ენა და მწერლობა. აქვე მოგვიანებით მურვანი და მითორიდატე აღიკვეცნებ ბერებად, გამოიცვალეს სახელები (მურვანი – პეტრე, ხოლო მითორიდატე – იოანე). 445 წელს ისინი აკურთხეს მღვდლებად. 452 წელს პეტრე იბერი მაიუმის (ლაზის მახლობლად) ეპისკოპოსად დანიშნეს. იგი ეწეოდა ფილოსოფიურ-თეოლოგიურ მოღვანეობას, გახდა ერთ-ერთი უსაჩინოესი ნარმომადგენელი V ს. II ნახ. ფილოსოფიურ-თეოლოგიური აზროვნებისა. იერუსალიმში პეტრე იბერმა ააშენა ქართველთა მონასტერი და შექმნა სკოლა, რომლის ბირთვს სირიაში მყოფი ქართველები შეადგენდნენ. პეტრე იბერის ბიოგრაფების მიერ მონოდებული ცნობების საფუძველზე ქართველმა

Теолог и философ, основоположник и выдающийся представитель христианского неоплатонизма. В миру Мурван (согласно сирийским источникам – Набарнуг). Сын царя Иверии Бузмира. Воспитывал его приглашенный из Колхиды Митридат Лази. В 423 г. Мурван по настоянию императора Византии Феодосия II в сопровождении свиты был увезен заложником в Константинополь, где его обучением, вместе с Митридатом, руководила супруга императора Евдокия. Мурван получил блестящее образование. В Иерусалиме он изучил сирийский язык и литературу. Позднее Мурван и Митридат в Иерусалиме постриглись в монахи, первый с именем Петр, а второй с именем Иоанэ. В 445 г. оба были рукоположены во священники. С 452 г. Петре Ибери стал епископом Маюмским (вблизи Газы). Благодаря успешной философско-теологической деятельности, он стал видным представителем философско-теологического мышления II пол. V в. В Иерусалиме он построил грузинский монастырь и создал грузинскую философскую школу в Сирии. Опираясь на сведения биографов Петре Ибера, грузинский ученый Ш. Нуцубидзе и бельгийский ученый Э. Хонигман, независимо друг от друга, пришли к выводу, что он является автором сборника философских сочинений – Ареопагитики. Петре Ибери, как святой, внесен в церковный календарь Грузии с XII в.

Theolog and philosopher, founder and outstanding representative of Christian Neo-Platonism; In secular life he was named Murvan (according to Syrian sources – Nabarnug); he was the son of Iverian King Buzmir. Mithridate the Laz was invited from Colchis to give him a worthy education. In 423, according to the demand of Byzantine Caesar Theodosius II, Murvan was taken hostage to Constantinople, where the Caesar's wife Queen Eudocia oversaw his tuition together with Mithridate the Laz. As a result, Murvan was provided an impressive education. While staying in Jerusalem, he mastered Syrian language. Later, in Jerusalem, Murvan and Mithridate took monastic vows and changed their names (Murvan took the name of Peter – pronounced Petre in Georgian way; Mithridate became John – Ioane in Georgian pronunciation). In 445 they were consecrated priests. In 452 Petre Iberi was appointed Episcopate of Majuma (near Gaza). He unfolded immense philosophic-ideological activity; he became one of the outstanding representatives of philosophic-theological thought of late 5th century. Petre Iberi built a Georgian monastery in Jerusalem and set up the school, whose nucleus was made up of Georgians, who lived in Syria. On the basis of the data provided by the biographers of Petre Iberi, contemporary Georgian scientist Sh. Nutsubidze and Belgian scientist E. Honigmann identified pseudo-Dionisius the Aeropagite with Peter the Iberian.

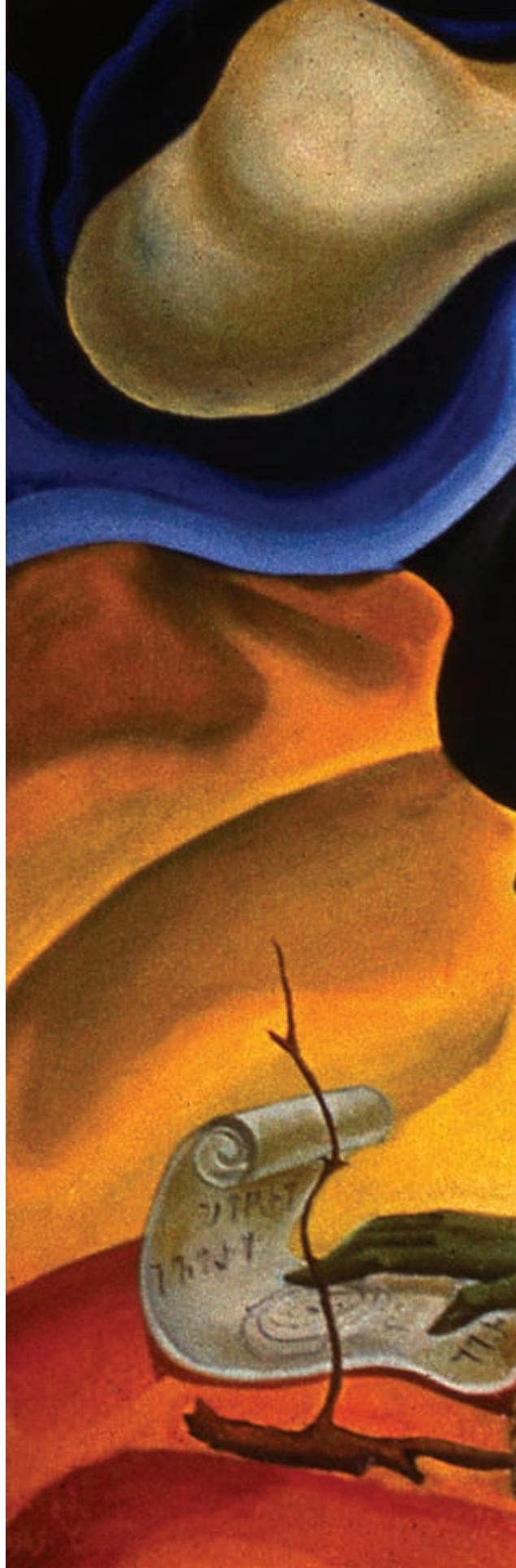
On the fringe of 12th – 13th centuries, Georgian Church canonized Petre Iberi.

100 ქათველი უცხოეთში
100 გრuzin ვა რუბენი
100 Georgians abroad

მეცნიერმა შ. ნუცუბიძემ და ბელ-გიელმა მეცნიერმა ე. ჰონიგმანმა, ერთმანეთისგან დამოუკიდებლად, იგი მიიჩნიეს ფილოსოფიური ტრაქტატების კრებულის – არეოპავიტიკის ავტორად. პეტრე იბერი, როგორც წმინდანი, XII საუკუნიდან შეტანილია საქართველოს საეკლესიო კალენდარში.

პეტრე იბერი. მსატვარი თეიმურაზ გოცაძე
Петре Ибери. Художник Теймураз Гоцадзе
Petre Iberi. Painter Teimuraz Gotsadze

პროხორე ქართველი

Прохоре Картвели (Прохор Грузин)

Prokhore Kartveli (Prokhor the Georgian)

985-990-1066

ერუსალიმის ჯვრის ქართველთა მონასტრის აღმშენებელი. თავდაპირველად მოღვაწეობდა კლარჯეთში, ნუაროსთავის მონასტერში, სადაც მიიღო ჯერ დიაკვნის, ხოლო შემდეგ ხუცესის ხარისხი. 1015-25 წლებში მოღვაწეობდა ოერუსალიმში, საბა პალესტინელის ლავრაში. ვარაუდობენ, რომ პროხორე ქართველი 1025 წელს უნდა შედგომოდა ჯვრის მონასტრის მშენებლობას, რაც დაასრულა 1060 წელს. 1061 წლამდე ამ მონასტრის ნინამდვირი იყო. 1061 წელს იგი არნობის უდაბნოში (პალესტინა) გაემგზავრა. პროხორე ქართველს ურთიერთობა პექინდა გიორგი მთაწმიდელთან, ათონის და შავი მთის ქართულ მონასტრებთან, რომლებიც ჯვრის მონასტერს ამარავებდნენ ქართული ხელნაწერი წიგნებით. პროხორე ქართველის ცხოვრებაზე მოგვითხრობის ანონიმური ძეგლი „პროხორეს ცხოვრება“ (დაწერილია 1066-70 წლებში).

პროხორე ქართველი გარდაიცვალა პალესტინაში.

Строитель Грузинского Крестового монастыря в Иерусалиме. Первоначально служил в Кларджети, в Цкароставском монастыре, сперва в сане дьякона, а затем – иеромонаха. В 1015–25 гг. служил в Иерусалиме, в лавре Саввы Палестинского. Предположительно в 1025 г. Прохоре приступил к строительству Крестового монастыря, а завершил его в 1060 г. До 1061 г. он был настоятелем монастыря. С 1061 г. он уехал в Арнонскую пустыню (Палестина). Имел связи с Георгием Мтацмидели, грузинскими монастырями на Афонской и Черной горах, которые снабжали Крестовый монастырь грузинскими рукописями. О жизни Прохоре Картвели повествует анонимное сочинение древнегрузинской литературы „Житие Прохора“ (1066–70).

Скончался Прохоре Картвели в Палестине.

Founder of the Monastery of the Cross (Jvari) in Jerusalem. He was born in Georgia. He began his ecclesiastical activities at Tskarostavi Monastery, where he served first as a deacon, and later – as a monk. In 1015–1025 he served at the Lavra of St. Sabba in Jerusalem. Supposedly, in 1025, Prokhore Kartveli started to build the Monastery of the Cross in Jerusalem, which was completed in 1060. He was the Dean of that monastery till 1061, when he left for the Arnon Desert (Palestine). Prokhore Kartveli communicated with Giorgi Mtatsmildeli as well as with Georgian monasteries on Mt. Athos and Black Mountain, which supplied Georgian manuscripts to the Monastery of the Cross. Anonymous specimen of old Georgian literature - *Life Of Prokhore*, which was written in 1066–1970, tells the story of Prokhore Kartveli's life.

Prokhore Kartveli died in Palestine.

იოსებ ჟორდანია Иосиф Жордания Ioseb Zhordania

1895–1962

გინეკოლოგი, საქართველოს მეცნიერების დამსახურებული მოღვაწე (1962). დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1923 წელს დაამთავრა პეტროგრადის სამხედრო-სამედიცინო აკადემია. 1939 წლიდან განაგებდა სამხედრო-სამედიცინო აკადემიის მეანობა-გინეკოლოგიის კათედრას. 1944 წლიდან იყო მოსკოვის ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტის მეანობა-გინეკოლოგიური კათედრის გამგე, 1950 წლიდან – მოსკოვისა და სსრკ-ის მთავარი გინეკოლოგი. 1951 წლიდან განაგებდა მოსკოვის მე-2 სამედიცინო ინსტიტუტის მეანობა-გინეკოლოგიის კათედრას. 1958 წელს ი. ჟორდანია გადმოვიდა თბილისში და სიცოცხლის ბოლომდე იყო დირექტორი მისივე თაოსნობით დაარსებული ქალის ფიზიოლოგიისა და პათოლოგიის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტისა (1968 წლიდან – ი. ჟორდანიას სახ. ადამიანის გენერაციული ფუნქციის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი).

ი. ჟორდანია ტრაგიკულად დაიღუპა რიო-დე-ჟანეიროში ავიაკატასტროფის დროს, როდესაც თავისი საშველი უიღეტი დაუთმო ამერიკელ გოგონას.

ი. ჟორდანია დაკრძალულია თბილისში.

გинеколог, заслуженный деятель науки Грузии (1962). Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1923 г. окончил Петроградскую военно-медицинскую академию. С 1939 г. руководил кафедрой акушерства и гинекологии Военно-медицинской академии. С 1944 г. занимал должность заведующего кафедрой акушерства и гинекологии в Институте усовершенствования врачей, а с 1950 г. – главного гинеколога Москвы и СССР. С 1951 г. руководил кафедрой акушерства и гинекологии 2-го Медицинского института Москвы. В 1958 г. И. Жордания переехал в Тбилиси и до конца жизни был директором основанного им же Научно-исследовательского института физиологии и патологии женщин (с 1968 г. – Научно-исследовательский институт генерационной функции человека им. И. Жордания).

И. Жордания трагически погиб в Рио-де-Жанейро во время авиакатастрофы, отдав свой спасательный жилет американской девочке.

И. Жордания похоронен в Тбилиси.

Gynecologist, Honored Worker of Medicine of Georgia (1962), born in Tbilisi, Georgia. In 1923 he graduated from the Military-Medical Academy in Petrograd. Starting from 1939 he chaired the sub-department of Obstetrics and Gynecology of Military-Medical Academy. From 1944 he headed the sub-department of obstetrics and gynecology at the Institute of Advanced Medical Studies in Moscow. As of 1950 he filled the position of the Chief Gynecologist of Moscow and the USSR. From 1951 he chaired the sub-department of obstetrics and gynecology at the 2nd Medical Institute of Moscow. In 1958 I. Zhordania settled in Tbilisi and till the rest of his life he headed the Scientific-Research Institute of Female Physiology and Pathology, which was founded on his initiative. In 1968 it was renamed the Scientific-Research Institute of Human Generating Functions named after I. Zhordania.

I. Zhordania perished in the air crash near Rio-De-Janeiro, when he let an American girl have his life jacket.

Ioseb Zhordania was buried in Tbilisi.

გრიგოლ რობაკიძე Grigol Robakidze

1880-1962

გრიგოლი, საზოგადო მოღვაწე დაიბადა საქართველოში, სოფ. სვირში. ქუთაისის სასულიერო სემინარიის დამთავრების (1901) შემდეგ სწავლა განაგრძო იურიევის (ტარტუ) უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. 1902-07 წლებში სწავლობდა გერმანიაში, ლაიფციგის უნივერსიტეტში ფილოსოფიის ფაკულტეტზე. 1932 წლამდე საქართველოში აქტიურ სამნერლო და საზოგადოებრივ მოღვაწეობას ეწეოდა. 1932 წელს გ. რობაქიძე შემოქმედებითი მივლინებით გაემგზავრა გერმანიაში, ხოლო 1934 წლიდან იძულებით ემიგრაციაში აღმოჩნდა. გერმანიაში ცხოვრობდა 1945 წლამდე. გ. რობაქიძემ, რომელიც ემიგრაციაში წასვლამდე იყო ავტორი მნიშვნელოვანი ნაწარმოებებისა (დრამები: „ლონდა“, „მალშტრემ“, „ლამარა“, ლიტერატურული პორტრეტები და სხვ.), მნიშვნელოვანი ნაწარმოებებისა (დრამები: „ლონდა“, „მალშტრემ“, „ლამარა“, ქართველ მწერალთა ლიტერატურული პორტრეტები და სხვ.), მნიშვნელოვანი ლვანლი დასადო გერმანულ ლიტერატურას გერმანულ ენაზე დაწერილი რომანებით: „მეგი ქართველი გოგონა“ (ტიუბინგენი, 1932), „ჩაკლული სული“ (იენა, 1933), „ქალღმერთის ძახილი“ (იენა, 1934), „მცველი გრაალისა“ (იენა, 1937) და სხვ. 1925 წელს თბილისში დაწერილი და იქვე გამოქვეყნებული (1926) რომანი „გველის პერანგი“ 1928 წელს ბერლინში გამოიცა შტეფან ცვაიგის წინასიტყვაობით. გ. რობაქიძე ავტორია პოლიტიკურ მოღვაწეთა (ნ. უორდანია, ი. სტალინი, ბ. მუსოლინი, ა. ჰიტლერი და

Писатель, общественный деятель. Родился в Грузии, в с. Свири. После окончания Кутаисской духовной семинарии (1901) поступил на юридический факультет Юрьевского (Тарту) университета. В 1902–07 гг. учился на философском факультете Лейпцигского университета в Германии. До 1932 г. вел активную литературную и общественную деятельность. В 1932 г. выехал в творческую командировку в Германию, с 1934 же года оказался в вынужденной эмиграции. В Германии жил до 1945 г. Г. Робакидзе, который до эмиграции был автором известных произведений (драмы: „Лонда“, „Мальштрем“, „Ламара“, литературные портреты грузинских писателей и др.),оказал значительную услугу и немецкой литературе произведениями, созданными на немецком языке: „Меги, девушка из Грузии“ (Тюбинген, 1932), „Загубленная душа“ (Йена, 1933), „Зов богини“ (Йена, 1934), „Стражи Граала“ (Йена, 1937) и др. Написанный Г. Робакидзе в 1925 г. в Тбилиси и изданный тамже в 1926 г. роман „Змеиная кожа“, был издан в Берлине в 1928 г. с предисловием Стефана Цвайга. Г. Робакидзе автор литературных портретов политических деятелей: И. Сталина, Б. Муссолини, А. Гитлера и др. На сцене Государственного театра им. Ш. Руставели был поставлен спектакль по одноименной драме Г. Робакидзе „Ламара“ (1930, С. Ахметели), с которым связан успех грузинского театра на Всесоюзной олимпиаде националь-

Writer and public figure, born in Sviri village of Georgia. After the graduation from Theological Seminary in 1901, he continued his studies at the Faculty of Law of Yuriev University in Tartu (Estonia). In 1902-1907 he studied at the Faculty of Philosophy of Leipzig University in Germany. Till 1932, G. Robakidze lived in Georgia; he wrote stories, novels and poems and was engaged in public activities. In 1932, he left for Germany on a creative assignment, whereupon, as of 1934, he found himself in a compulsory immigration. He lived in Germany till 1945. G. Robakidze, being the author of significant literary works prior to his immigration (plays: *Londa*, *Maelstrom*, *Lamara*, *Literary Portraits Of Georgian Writers*, etc.) contributed to the German literature as well. It is believed that he enriched German literature thanks to the novels written in the German language: *Megi, The Georgian Girl* (Tubingen, 1932); *The Killed Soul* (Jena, 1933); *The Call Of The Goddess* (Jena, 1934); *The Guards of Grail* (Jena, 1937), etc. *The Snakeskin*, the novel written by G. Robakidze in Tbilisi and printed there in 1926, was published in 1928 in Berlin with the introduction by Stefan Zweig. G. Robakidze has written brilliant literary portraits of such political figures as J. Stalin, B. Mussolini, A. Hitler and others. His play *Lamara* was staged at Rustaveli Theater by A. Akhmeteli (1930). The drama contributed to the success of Georgian Theater in Moscow in 1930 and in 1933. From

სხვ.) ლიტერატურული პორტრეტებისა. გ. რობაქიძის დრამის „ლამარას“ მიხედვით რუსთაველის სახ. სახელმწიფო აკადემიურ თეატრში იდგმებოდა სპექტაკლი „ლამარა“ (რეჟ. ს. ახმეტელი, 1930), რომელ-თანაც დაკავშირებულია ქართული თეატრის ნარმატება მოსკოვში 1930 წელს ეროვნული თეატრების საკავშირო თეატრალურ ოლიმპიადაზე და 1933 წელს ქართული კულტურის დეკადაზე. 1945 წლიდან გარდაცვალებამდე გ. რობაქიძე შვეიცარიაში ცხოვრობდა. საბჭოთა პერიოდში გ. რობაქიძის ნანარმოებები აკრძალული იყო.

გ. რობაქიძე ქ. უენევაში გარდაიცვალა. დაკრძალულია საფრანგეთში, ლევილის ქართველთა სასაფლაოზე.

ных театров в Москве в 1930 г. и на декаде грузинской культуры в 1933 г. С 1945 г. до конца жизни Г. Робакидзе жил в Швейцарии. Во времена советского режима произведения Г. Робакидзе были запрещены.

Скончался Г. Робакидзе в Женеве. Похоронен во Франции, в Левиле, на кладбище грузин.

1945 till his death, G. Robakidze lived in Switzerland. During the Soviet time G. Robakidze's books were banned.

Grigol Robakidze died in Geneva, Switzerland. He is buried at the Lueville Cemetery of Georgian immigrants in France.

მწერალთა ჯგუფი. მარჯვნიდან მეორე დგას გრიგოლ რობაქიძე. 1929
Группа писателей. Второй справа стоит Григорий Робакидзе. 1929
Grigol Robakidze among Writers (standing second from the right). 1929

UpasKo:-

Moratus Magnus Dux exercitus Georgiani Vir Gregius, valde potens et omnius
firmissimus multa gesta clara in Regno Borbone certudo cui Rega Portana fuit
postea inauspicata fortuna e fratre derelictus fuit in Protractione Turcicis
et exinde Bruidia fortitudinis et glorie eius, vienens potens obiit. Cuius pott
obit scindentes vobis. Co de interris excoerant cordi testimoniū intioile, fuit
enim laquam genitus duplex. —

Dux Gregius puerus corpos
U. Borbone in Cavales.

Cuius laudatio. Delahue.
Hoc Bruidi nos et iheros Cap^m — H. Gr. Mamei

გიორგი სააკაძე Георгий Саакадзе Giorgi Saakadze

ეპოქ. 1570–1629

Зოლიტიკური და სამხედრო მოღვაწე. წარმომავლობით სამეფო აზნაური. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ფელში. გამოირჩეოდა სამხედრო საქმის დიდი ცოდნითა და ორგანიზაციორული ნიჭით. სამოღვაწეო ასპარეზზე XVI ს-ის 90-იანი წლებიდან გამოვიდა. იყო თბილისის (1608-იდან), ცხინვალისა და დვალეთის მოურავი. გ. სააკაძის მოღვაწეობის მთავარი მიზანი იყო ცენტრალური ხელისუფლების გაძლიერება და საქართველოს გაერთიანება, რამაც მას და მის მომხრებს მტრები გაუჩინა დიდი ფეოდალების სახით. მოეწყო შეთქმულება გ. სააკაძის წინააღმდეგ, რამაც 1612 წელს იგი იძულებული გახადა სპარსეთისათვის შეეფარებინა თავი. წლების მანძილზე იგი შაჰ-აბას I-ის კარზე იყო და დიდი გავლენით სარგებლობდა. შაჰ-აბასმა სააკაძის მონაწილეობით დალაშქრა ინდოეთი, ყანდარი (1623) და ბალდადი (1623). 1625 წელს სააკაძე სათავეში ჩაუდგა სახალხო აჯანყებას, მიმართულს ირანელთა ბატონობის წინააღმდეგ, რამაც იხსნა აღმოსავლეთ საქართველოს მოსახლეობა ფიზიკური განადგურებისაგან. ამ დამსახურებისათვის ქართველმა ხალხმა მას დიდი მოურავი უწოდა. ამ აჯანყებას შეეწირა გიორგი სააკაძის შვილი ბაატა, რომელიც მდევლად იყო შაჰ აბას I-ის კარზე. შაჰის ბრძანებით მას თავი მოჰკვეთეს და

ок. 1570–1629

Политический деятель, полководец. Происходил из царских азнауров (дворян). Родился в Грузии, в с. Пели. Обладал организаторским умом и обширными знаниями в области военного дела. Был моуравом Тбилиси (с 1608), Цхинвали и Двалети. Его политическая деятельность была направлена на укрепление центральной власти и объединение Грузии, чем он и его сподвижники приобрели врагов в лице крупных феодалов, которые устроили заговор против Саакадзе. В 1612 г. он был вынужден эмигрировать в Иран. Не один год служил Г. Саакадзе при дворе шаха Аббаса I, пользуясь большим влиянием. При участии Саакадзе шах Аббас выступил в поход против Индии, Кандаара (1623) и Багдада (1623). В 1625 г. Г. Саакадзе возглавил народное восстание против иранского господства и этим спас население Восточной Грузии от физического истребления. Именно за этот подвиг грузины прозвали его „Великим Моурави“. Жертвой этого восстания стал сын Георгия Саакадзе Паата, который был заложником при дворе шаха Аббаса I. По приказу шаха ему отсекли голову и послали отцу в Грузию. Вскоре из-за дворцовых интриг между Теймуразом I и Г. Саакадзе вспыхнула вражда. Моурави восстал против царя и в 1626 г. был разбит в Базалетской битве, после которой был вынужден бежать в Турцию. Там

approx. 1570–1629

Politician and military leader of noble origin, born in Peli village, Georgia. He was well versed in the military art. He embarked on the political arena in 1590s. He was the Mouravi (Superintendent) of Tbilisi (as of 1608), Tskhinvali and Dvaleti. His aim was strengthening of Georgia's central governance and unification of the country, which aroused animosity of big feudal lords towards him. They conspired against him and in 1612 he was induced to seek shelter in Persia. G. Saakadze used to serve at the Royal Court of Shah Abbas I, where he exerted great influence on the surroundings of the Shah. With his active participation, Shah Abbas I, invaded India, Kandahar (1623) and Baghdad (1623). In 1625 G. Saakadze headed the popular rebellion against the Iranian domination that saved the population of East Georgia from physical extermination. In appreciation of great service he had rendered to his country, Georgian people granted him the title of Didi Mouravi (the Great Mouravi). His son Paata fell victim to the 1625 rebellion in Georgia. Shah Abbas I, who kept him hostage, ordered to behead Paata and send his severed head to his father in Georgia. Soon discord arose between King Teimuraz I and Giorgi Saakadze; the latter was defeated in the Bazaleti battle in 1626 and he had to escape to Turkey, where he was appointed the Superintendent of

მამას გაუგზავნეს საქართველოში. მალე, სამეფო კარის ინტრიგების გამო, თეიმურაზ I-სა და სააკაძეს შორის მოხდა განხეთქილება, იგი მეფეს აუჯანყდა, მაგრამ 1626 წელს ბაზალეთის ბრძოლაში დამარცხდა და იძულებული გახდა ოსმალეთში გადახვეწილიყო. აქ იგი კონიის (იკონიის) ვილაიეთის მმართველად დანიშნეს. სააკაძე თსმალეთის მხარეს იბრძოდა სპარსეთის წინააღმდეგ. მიზანი კვლავ სპარსეთის დამარცხება და საქართველოს განთავისუფლება იყო, მაგრამ მან თსმალებისგან დახმარება ვერ მიიღო. დიდი ვეზირის ხუსრევ ფაშას ბრძანებით, ღალატში ეჭვმიტანილი სააკაძე შეიპყრეს და ჰალაბში (ალეპოში) სიკვდილით დასაჯეს.

გიორგი სააკაძის ცხოვრება და მოღვანეობა საინტერესოდ არის აღნერილი რუსი მწერლის ა. ანტონოვსკაიას რომანში „დიდი მოურავი“.

его назначили правителем вилайета Конии (Иконии). Г. Саакадзе, следуя цели освобождения Грузии, уже вместе с Османской Турцией боролся против Ирана, однако турки его не поддержали. По приказу великого визиря Хусрев-паша, заподозренный в измене Саакадзе был казнен в Халебе (Алеппо).

Жизнь Георгия Саакадзе описана в романе русской писательницы Анны Антоновской „Великий Моурави“.

Konya Velayat. G. Saakadze fought on the side of the Ottoman Empire against Persia. He pursued the same objective: to defeat Persia and liberate Georgia. However, he did not get any help from the Turks. On the order of Grand Vizier Khusrev-Pasha, G. Saakadze was captured, accused of treason and put to death. Russian writer A. Antonovskaya has masterfully depicted Giorgi Saakadze's life in her novel *The Great Mouravi*.

հմԵՄԹ ԵԱԲ ԵԱՀԱՇԵ Ростом-хан Саакадзе Rostom-Khan Saakadze

1588–1642/43

Ա զարսետու սամեցո շահնշա մոռլ-
զանց յարտարակո թեգարտմատա-
շարո. 1599 նելս Շեզօնդա Շաշ ածա
I-ու սամսաեղուն. ուսո Շանու Յորագո
մասեղուրո, Շեմդյա Սոքձատուասաւլո,
1626-27 – մջուզան, 1632-33 նլյածու –
սարդալո, զուզանձեցո և տոբան-
ցիալասո, 1634-35 նլյածու – որա-
նու սպասալարո և անջրձանու
ծեցլարձեցո. մուսո մետայրոծուու
ցոնուլձամեծմա ցալուամերյա զանու
ցոնեց և ճամարցեց կյուրուցո,
տուրքյած նարտաց ծալֆալո,
ոմը ումալու սարդալ եղսրց
ցամաստան, ճակարց չելլյա ցոնե.
1634-35 նլյածու րուսկոմ եանմա
տուրքյած նարտաց յուզան. ման
Շեմյանա ոմու ախալո գայքուցա –
նոնա եանշա ցամուցանա մետոցյենո
և մայթյան արգուլյարո. րուսկոմ
եանս ծրալո ճակարց սաելմնոյուն
լալագուն, րու ցամու, Շաշ ածա II-ի
սոյզգունու ճասայա մե՛շեցեցու.

Грузинский полководец при шахском дворе Ирана. В 1599 г. поступил на службу шаха Аббаса I. Был личным служивым шаха, затем – сохбатесаулом, в 1626–27 гг. – секретарем, в 1632–33 – военачальником, диванбегом (главный судья) и топанчиагасом (начальник канониров), а в 1634–35 гг. – спасаларом (предводитель войска) Ирана и бегларбеком Азербайджана. Под его руководством кызылбashi штурмовали Ванскую крепость и побили курдов, отвоевали у турок Багдад, вступили в войну с Османским военачальником Хусрев-пашой, завладели крепостью Хеле. В 1634–35 гг. Ростом-хан отвоевал у турок Ереван. Он разработал новую военную тактику – поставил на передовую линию оружейников и легкую артиллерию. Ростом-хан был обвинен в государственной измене и по приказу шаха Аббаса II его казнили в Мешхеде.

Military commander who served at the Court of Shah of Persia. In 1599 he took service with Shah Abbas I. First, he served as the Shah's personal assistant; in 1626-1627 – as his secretary. In 1632-1633 he was promoted to the position of the commander and the divanbeg (Chief Justice). In 1634-1635 he filled the position of Military Commander of Iran and Beglarbeg (Commander of Commanders) of Azerbaijan. He led the attack of Qizilbashes against the Vani Fortress and defeated the Kurds. He and his warriors drove out Turks from Baghdad; fought against Khusrev Pasha, the Ottoman Commander and captured the Hele Fortress. In 1634-1635 he ousted Turks from Yerevan. He elaborated a new war tactics, putting the gunman and light artillery in the vanguard. He was accused of treason and therewith, Shah Abbas II put him to death in Mashhad.

საიდ ალი-პაშა ალ-კაپუდან Said Ali-pasha ал-Капудан Said Ali Pasha Al-Kapudan

გახო. 1826

უმ. 1826

died in 1826

ქლუირის საფაშოს საზღვაო ძალების მეთაური, ოსმალეთის ფლოტის მენინგვე ხომალდის კაპიტანი. წარმომადით ქართველი. სტამბოლის ბაზარზე მონად გაყიდული საიდ ალი ალუირში მოხვდა და იქაური გამგებლის მუჰამად ბიბუსამა ფაშის კარზე აღიზარდა. თავისი კარიერის დასაწყისში ჰასან კაპუდანი ფაშასთან მსახურობდა. მამაცი და გონებაგამჭრიახი საიდ ალი სწორედ მისი ხელშეწყობით გახდა ოსმალეთის ფლოტის მენინგვე ხომალდის მეთაური. 1787-91 წლების რუსეთ-თურქეთის ომში საიდ ალი ფაშა ალ-კაპუდანი ტენდერასა და კალიკოსის საზღვაო ბრძოლებში მონაწილეობდა. 1797 წლამდე ანატოლიის მმართველი იყო. 1807 წლს საიდ ალი ფაშა ალ-კაპუდანი ოსმალეთის კაპუდან ფაშად დაინიშნა. 1820-21 წლებში ოსმალეთის იმპერიის დიდვეზირის თანამდებობა ეკავა.

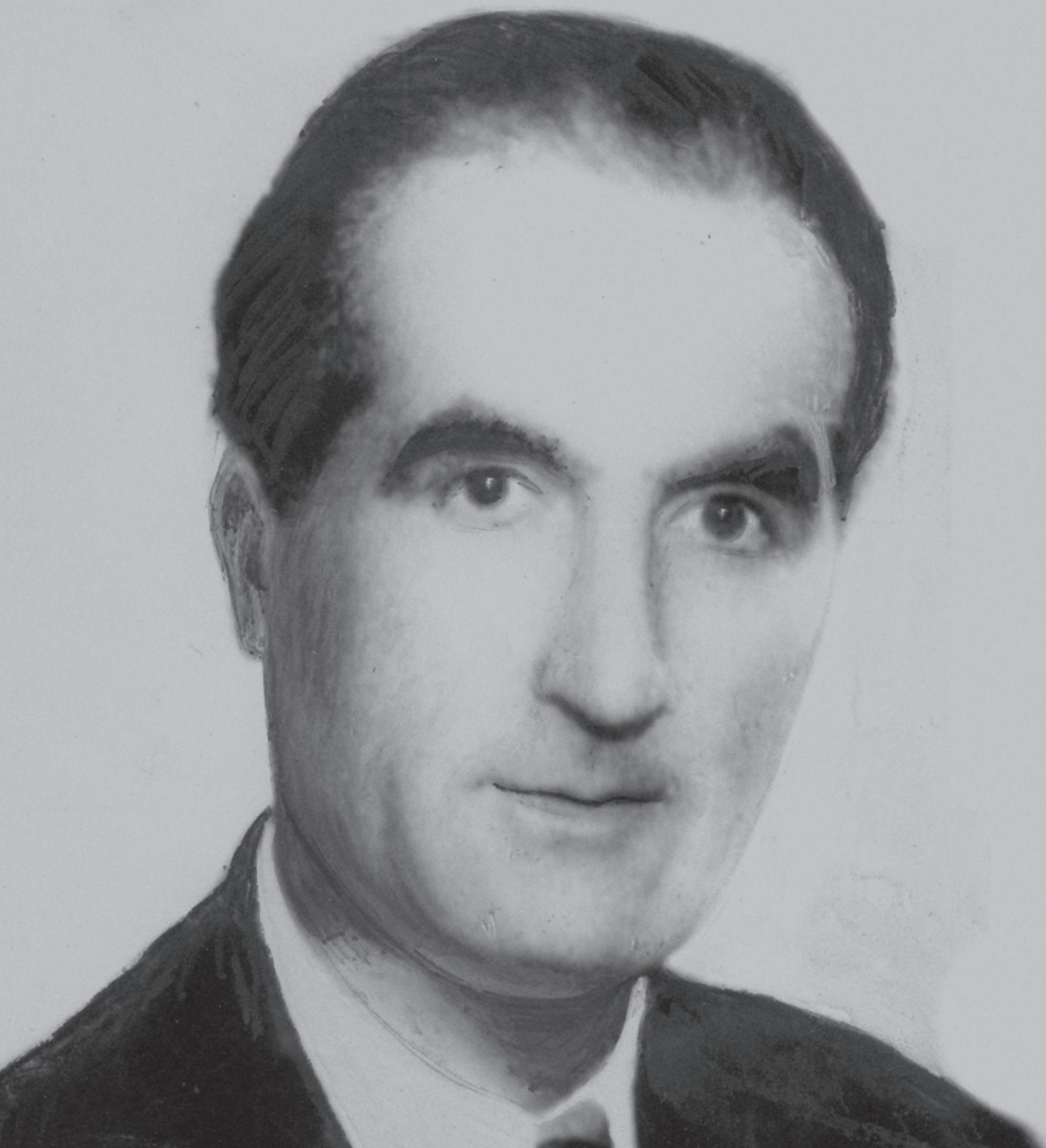
საიდ ალი ფაშა ალ-კაპუდანი სტამბოლში გარდაიცვალა.

ქомандующий морскими силами Алжирского пашалыка, капитан передового корабля Османского флота. Грузин по происхождению. Проданный в рабство на стамбульском рынке, Саид Али попал в Алжир и воспитывался при дворе местного правителя Мухаммада бин Усама Паши. В начале служил у Хасана Капудан-паши, при содействии которого отважный и прозорливый юноша стал капитаном передового корабля Османского флота. В Русско-Турецкой войне 1787-91 гг. Саид Али-паша принимал участие в морских боях у Тендры и Калиакрии. До 1797 г. был правителем Анатолии. В 1807 г. Саид Али-паша ал-Капудан был назначен Капудан-пашой (главнокомандующий флотом) Османской империи. В 1820-21 гг. занимал пост Великого Визиря Османской империи.

Скончался Саид Али-паша ал-Капудан в Стамбуле.

Maritime Commander of Algeria, Captain of the flagship of Ottoman fleet. After he was sold into bondage at the Istanbul slave market, he found himself in Algeria. He was brought up at the Court of Algerian ruler Muhammad Bin Usama Pasha. In the beginning of his carrier he served with Hassan Kapudan Pasha, who promoted the courageous and sagacious Said Ali to the position of the Commander of the flagship of Ottoman fleet. During the 1787-1791 Russian-Turkish war he participated in the sea battles of Tendra and Kaliakra. Till 1797 he governed Anatolia. In 1807 Said Ali Pasha was appointed Kapudan Pasha (Commander of Navy) of Ottoman Empire. In 1820-1821 he filled the post of the Grand Vizier of Ottoman Empire.

Said Ali Pasha Al-Kapudan died in Istanbul.

კალისტრატე სალია Kalistratē Salia

1901-1986

ოსტორიკოსი, ქართველოლოგი. ოსლოს უნივერსიტეტის საპატიო პროფესორი (1965), ხმელთაშუაზღვის აკადემიის წევრი (1968), საქართველოს საისტორიო საზოგადოების საპატიო უცხოელი წევრი (1977), საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის საპატიო წევრი (1983). დაიბადა საქართველოში, სოფ. ჯვალში. 1920 წლიდან სწავლობდა თბილისის უნივერსიტეტში. 1921 წელს უცხოელი გაემგზავრა. დაამთავრა ბერლინის უნივერსიტეტთან არსებული გერმანული ენის ინსტიტუტი. 1924 წელს საფრანგეთში გადასახლდა. დაამთავრა პარიზის უნივერსიტეტის ისტორია-ლიტერატურის ფაკულტეტი (1927). 1948 წლიდან მეუღლესთან – ნ. სალია-ქურკიაშვილთან ერთად გამოსცემდა ჟურნალს „ბედი ქართლისა“. იკვლევდა საქართველოს ისტორიის, ქართული ლიტერატურის ისტორიის საკითხებს („ბაგრატიონთა დინასტიის წარმოშობა“, „ქართული ლიტერატურა“, „საქართველო“, „საქართველოსა და ბიზანტიის ურთიერთობის მოკლე მიმოხილვა“). უცხოურ ენციკლოპედიებში ბეჭდავდა წერილებს საქართველოს შესახებ, დახმარებას უწევდა უცხოულ ქართველოლოგებს. იყო სააზო, ლინგვისტური, ისტორიის, ბიზანტიისტიკისა და სხვ. სამეცნიერო საზოგადოებათა წევრი, მეცნიერული პრესის საერთაშორისო კავშირის ვიცე-პრეზიდენტი (1964-იდან). მის ნაშრომს „ქართველი ერის ისტორია“ (1980), მიენიჭა საფრანგეთის მეცნიერებათა აკადემიის პრემია.

კ. სალია გარდაიცვალა პარიზში. მისი ფერფლი დიდუბის მიწას მიაბარეს.

Историк, картвелолог (грузиновед). Почетный профессор университета Осло (1965), член Средиземноморской академии (1968), почетный иностранный член Исторического общества Грузии (1977), почетный член Академии наук Грузии (1983). Родился в Грузии, в с. Джвали. В 1920 г. поступил в Тбилисский государственный университет. В 1921 г. уехал за границу. Окончил Институт немецкого языка при Берлинском университете. В 1924 г. переехал во Францию. Окончил историко-литературный факультет Парижского университета (1927). С 1948 г., совместно с супругой Н. Салией-Курциашвили, издавал журнал „Беди Картлиса“. К. Салия исследовал вопросы истории Грузии, истории грузинской литературы („Возникновение династии Багратионов“, „Грузинская литература“, „Грузия“, „Краткий обзор грузино-византийских отношений“). В иноязычных энциклопедиях публиковал статьи о Грузии; оказывал помощь иностранным грузиноведам в их деятельности. Был членом различных научных обществ: Азиатского, Лингвистического, Исторического, Византинистического и т. д.; вице-президентом Международного союза научной прессы (с 1964). Труд К. Салия „История грузинского народа“ (1980), изданный в Париже на французском и английском языках, был удостоен премии Академии наук Франции.

Скончался К. Салия в Париже. Прах покойного был предан грузинской земле Дидубийского пантеона в Тбилиси.

Kartvelologist (expert in Georgian Studies), Honorary Professor of Oslo University (1965), Member of the Mediterranean Academy (1968), Honorary Foreign Member of Georgian Historic Society (1977), Honorary Member of the Academy of Sciences of Georgia (1983). He was born in Jvali village, Georgia. In 1920 he entered Tbilisi University. In 1921 he left for foreign countries. He graduated from the Institute of German Language at Berlin University. In 1924 he settled in France and graduated from the Faculty of History and Literature of Paris University (1927). Starting from 1948, together with his wife N. Salia-Kurtsikashvili, he published magazine *Bedi Kartlisa* (Destiny of Georgia). He researched the issues of Georgian history and history of Georgian literature (*Origin of the Bagrationi Dynasty, Georgian Literature, Georgia, Brief Survey of Byzantine-Georgian Relations*). He also published articles about Georgia in foreign Encyclopedias and rendered help to foreign Kartvelologists. He was the member of Asian, Linguistic, Historic, Byzantine Studies' and many other Scientific Societies. From 1964 he held the position of the Vice President of International Scientific Press. His work *The History of Georgian Nation* that was published in French and English languages in Paris (1980) was awarded the prize of the Academy of Sciences of France.

Kalistratē Salia died in Paris. His ashes were buried at Didube Pantheon in Tbilisi.

სიაუში (სიაუშ ბეგ გურჯი) Сиауш (Сиауш-Бег Гурджи) Siaush (Siaush Beg Gurji)

გახო. დაახო. 1616

უმ. იქ. 1616

died approx. 1616

ს ეფიანთა ირანში XVI ს. მეორე ნახევარსა და XVII ს. დასაწყისში მოღვაწე ცნობილი მხატვარი-მინიატურისტი, ნარმოშობით ქართველი. ჩვენამდე მოაღნია მისმა ოცამდე ნამუშევარმა (მათ შორის ფირფლოუსის „შაჰ-ნამეს“ 1576-1578 წწ. ხელნაწერის შესანიშნავმა ილუსტრაციებმა), რომლებიც ინახება მსოფლიოს სხვადასხვა მუზეუმებსა თუ კერძო კოლექციებში (ირანი, საფრანგეთი, აშშ, რუსეთი, ინგლისი, შვეიცარია, თურქეთი, ეგვიპტე...). სიაუშ ბეგ გურჯის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ საყურადღებო ცნობები დაცულია მისივე თანამედროვე ირანელი და თურქი ავტორების თხზულებებში.

Известный художник-миниатюрист Сефевидского Ирана второй половины XVI – начала XVII века, грузин по происхождению. До нас дошли около двадцати его работ (в том числе прекрасные иллюстрации к рукописи 1576–1578 гг. „Шахнаме“ Фирдоуси), которые хранятся в разных музеях и частных коллекциях мира (Иран, Франция, США, Россия, Англия, Швейцария, Турция, Египет...). Ценные сведения о жизни и деятельности Сиауша Гурджи содержатся в сочинениях ряда современных ему иранских и турецких авторов.

Painter of miniatures in the Safavid Iran, Georgian by origin. Almost twenty his miniatures have survived (among them are extraordinary illustrations of the 1576-1578 manuscript of *Shahnameh* by Ferdowsi), which are kept in the museums and private collections word over (in Iran, France, the USA, Russia, England, Switzerland, Turkey, Egypt, etc). In their works his contemporary Iranian and Turk authors provide interesting facts of Siaush's life and work.

სიაუში. „ნადირობა“
◀ Сиауш. „Охота“
Siaush. Hunting

იოსებ სტალინ (ჯუგაშვილი) Иосиф Сталин (Джугашвили) Joseph Stalin (Jugashvili)

1879-1953

ს აბჭოთა პოლიტიკური და სახელმწიფო მოღვაწე. საბჭოთა კავშირის მარშალი (1943), საბჭოთა კავშირის გენერალისიმუსი (1945), 1922 წლიდან – რკპ(ბ) ცკ-ის (შემდეგ სკკპ) გენერალური მდივანი. დაიბადა საქართველოში, ქ. გორიში, მენალე ხელოსნის ოჯახში. 1894 წელს დაამთავრა გორის სასულიერო სემინარია, სწავლა განაგრძო თბილისის სასულიერო სემინარიაში, საიდანაც 1899 წელს გარიცხეს რევოლუციური საქმიანობისათვის. ამის შემდეგ დაიწყო არალეგალური ცხოვრება და პროფესიონალური რევოლუციონერი გახდა. იატაკევება რევოლუციური მოღვაწეობისათვის არაერთხელ იყო დაპატიმრებული და გადასახლებული. 1903 წლიდან ბოლშევიკებს მიერჩო და ვ. ლენინს დაუახლოვდა. ლენინის ინიციატივით 1912 წელს შეიუვანეს ცკ-ის შემადგენლობაში და ცკ-ის რუსეთის ბიუროში. ბოლო გადასახლებიდან დაბრუნებული, სტალინი აქტიურად მონაწილეობდა 1917 წლის ოქტომბრის გადატრიალების მომზადებასა და განხორციელებაში. შედიოდა შეიარაღებული აჯანყების ხელმძღვანელი პარტიული ორგანოს – სამხედრო-რევოლუციური ცენტრის პეტროგრადის სამხედრო რევკომის შემადგენლობაში. 1917 წლის ოქტომბერში სრულიად რუსეთის საბჭოების II ყრილობაზე აირჩიეს პირველი საბჭოთა მთავრობის შემადგენლობაში ეროვნებათა საქმეების სახკომად (1917-23). ერთდრო-

Советский политический и государственный деятель. Маршал Советского Союза (1943). Генералиссимус Советского Союза (1945), с 1922 г. – Генеральный секретарь ЦК РКП(б) (затем КПСС). Родился в Грузии, в г. Гори в семье кустаря-сапожника. В 1894 г. окончил Горийское духовное училище и поступил в Тбилисскую духовную семинарию. Однако в 1899 г. был исключен из семинарии за революционную деятельность, перешел на нелегальное положение и стал профессиональным революционером. В период подпольной деятельности неоднократно подвергся арестам и ссылкам. С 1903 г. стал убежденным сторонником большевиков и сблизился с Лениным. По инициативе Ленина в 1912 году был включен в состав ЦК и введен в русское бюро ЦК. Вернувшись из последней ссылки, Сталин принимал активное участие в подготовке и осуществлении Октябрьского переворота 1917 г.: входил в состав Военно-революционного центра – партийного органа Петроградского ВРК по руководству вооруженным восстанием. На II Всероссийском съезде Советов в октябре 1917 г. избран в состав первого Советского правительства в качестве наркома по делам национальностей (1917–23); одновременно, в 1919–22 гг. возглавлял Наркомат государственного контроля. В феврале 1921 г. был одним из инициаторов большевистской аннексии и свержения демократической власти

Soviet politician and statesman. Born in Gori, Georgia, in a shoemaker's family. In 1894 he graduated from the Theological Seminary in Gori and continued his studies at the Theological Seminary in Tbilisi. However, in 1899 he was expelled from the seminary and thereafter he resorted to an illegal existence and became a professional revolutionary. For his clandestine revolutionary activities he had been frequently arrested and exiled. In 1903 he joined the Bolshevik faction and established close contacts with Lenin. In 1912, on Lenin's initiative he became the member of the Central Committee of the Russian Bureau of Central Committee. After returning from the last exile he took active part in planning and realization of October coup in 1917. He was one of the members of the Petrograd Military Revolutionary Committee of Military-Revolutionary Center that was in charge of the armed uprising. In October of 1917, at the 2nd All-Russian Congress of the Soviets of Russia, Stalin was elected a People's Commissar of National Affairs in the first Soviet government (1917–1923). At the same time, in 1919–1922 he headed the People's Commissariat of State Control, which was transformed into the Inspection of Workers and Peasants in 1920. As of 1922 he filled the position of the Secretary General of the Central Committee of the Communist Party (Bolsheviks) of Russia, later – the Central Committee of the Communist party of

ულად, 1919-22 წლებში ხელმძღვანელობდა სახელმწიფო კონტროლის სახალხო კომისარიატს. 1921 წლის თებერვალში იყო დამოუკიდებელი საქართველოს ანექსისა და დემოკრატიული ხელისუფლების დამხობის ერთ-ერთი მთავარი ინიციატორი. 1922 წლს რკპ(ბ) (შემდეგ სკკპ) ცკ-ის გენერალურ მდივნად აირჩიეს. ამ პოსტზე მან 30 წლზე მეტხანს დაჰყო. მე-20 საუკუნის 30-იანი წლების დასაწყისისთვის სტალინმა დაასრულა ვ. ლენინისა და ლ. ტროცკის მიერ დაწყებული საქმე და მთელს სსრკ-ში, დიდი მსხვერპლის ფასად, დაამყარა ტოტალიტარული რეპრესიული რეჟიმი. მანვე განავითარა ლენინის მიერ შემუშავებული „ერთ ცალკე აღებულ ქვეყანაში სოციალიზმის მშენებლობის“ გეგმა და თავის ერთგულ თანაპარტიელებთან ერთად (ვ. მოლოტოვი, ლ. ბერია, ლ. კაგანოვიჩი, ნ. ხრუშევი, ა. მიქოიანი და სხვ.), გაატარა ქვეყნის ფორსირებული ინდუსტრიალიზაციისა და გლეხური მეურნეობების ძალადობრივი კოლექტივიზაციის კურსი, რამაც მილიონობით ადამიანის სიცოცხლე იმსხვერპლა. II მსოფლიო ომის წინა პერიოდში მის მიერ გატარებული პოლიტიკის შედეგად სსრკ-შ მოახდინა დასავლეთ უკრაინის, დასავლეთ ბელორუსიის, ბესარაბიის და ფინეთის ტერიტორიათა ნაწილების ანექსია. სსრკ-ის შემადგენლობაში აღმოჩნდა ბალტიისპირეთის სამივე რესპუბლიკა (ლიტვა, ლატვია, ესტონეთი). 1941 წლის მაისში სტალინი დაინიშნა სსრკ სახომაბჭოს თავმჯდომარე (1946-იდან სსრკ მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე). სსრკ-გერმანიის ომის დროს იყო თავდაცვის სახელმწიფო კომიტეტის თავმჯდომარე (1941 წლის ივნისი), სსრკ თავდაცვის სახკომი (1941 წლის ივლი-

გრუზი. В 1922 г. Сталина избрали Генеральным секретарем РКП(б) (затем КПСС) и находился на этом посту свыше 30 лет. Завершив к началу 30-х гг. ХХ столетия начатое В. Лениным и Л. Троцким дело, Сталин, ценой огромных жертв, установил в Советском Союзе тоталитарный, репрессивный режим. Сам же развел разработанный Лениным „план построения социализма в одной взятой стране“ и совместно со своими верными товарищами по партии (В. Молотов, Л. Берия, Л. Каганович, Н. Хрущев, А. Микоян и др.) провел курс индустриализации и насилиственной коллективизации сельского хозяйства, который унес жизнь миллионов людей. В результате проведенной им политики, перед II Мировой войной СССР аннексировал Западную Украину, Западную Белоруссию, Бессарабию, а также часть территории Финляндии, Прибалтийские республики – Литву, Латвию, Эстонию. В мае 1941 г. Сталин стал председателем Совета народных комиссаров СССР (с 1946 г. – председатель Совета Министров СССР). Во время Советско-Германской войны был председателем Государственного комитета обороны (июнь 1941 г.), наркомом обороны СССР (июль 1941 г.), Верховным главнокомандующим Вооруженными Силами СССР (август 1941 г.). Великая роль Сталина в деле разгрома фашизма. При поддержке Сталина была сформирована антигитлеровская коалиция. В качестве главы Советского государства принимал участие в Тегеранской (1943), Ялтинской (1945) и Потсдамской (1945) конференциях лидеров трех держав – СССР, США и Великобритании. Советская Армия освободила оккупированную фашистами большую часть Восточной и Центральной Европы.

the Soviet Union. He held that position for more than 30 years. In February of 1921 he was one of the main initiators of annexing Georgia and overturning of its democratic government. At the end of 1920s, Stalin successfully completed the cause that had been launched by V. Lenin and L. Trotsky and by 1930s, at a price of great human sacrifice, established a totalitarian repressive regime all over the Soviet Union. Stalin expounded Lenin's doctrine of 'building socialism in a separate country' and along with his faithful Party associates (V. Molotov, L. Beria, L. Kaganovich, N. Khrushchev, A. Mikoyan etc.) forcefully implemented the course of industrialization and collectivization of peasant household economy which resulted in millions of human losses. Before the WW II he enlarged the composition of the USSR at the expense of Western Ukraine, Western Byelorussia, Bessarabia, part of Finland, 3 Baltic States (Lithuania, Latvia, Estonia). In May of 1941 Stalin was appointed the Chairman of the Council of People's Commissars of the USSR (in 1946 his post was renamed the Chairman of the Council of Ministers of the USSR). During the war between the USSR and Germany, Stalin filled the post of the Chairman of the State Committee of Defense (June, 1941), People's Commissar of Defense of the USSR (July, 1941), Supreme Commander-in-Chief of the Armed Forces of the USSR (August, 1941). He held the ranks of the Marshal of the USSR (1943) and Generalissimo of the Soviet Union (1945). Stalin was instrumental in defeating of Fascism. In the capacity of the leader the Soviet Union, he participated in the Conference of 3 States (USSR, USA and Great Britain) in Tehran (1943), Yalta (1944) and Potsdam (1945). The three States set up an anti-Hitler coalition, which defeated

სი), სსრკ შეიარაღებული ძალების უმაღლესი მთავარსარდალი (1941 წლის აგვისტო). სტალინს დიდი როლი მოუძღვის ფაშიზმის დამარცხებაში. მისი მხარდაჭერით შეიქმნა ანტიპიტლერული კოალიცია. როგორც საბჭოთა სახელმწიფოს მეთაური, მონაწილეობდა სსრკ-ის, აშშ-ისა და დიდი ბრიტანეთის ლიდერების თეირანის (1943), იალტისა (1945) და პოტსდამის (1945) კონფერენციებში. საბჭოთა ჯარებმა ფაშისტებისაგან გაათავისუფლეს აღმოსავლეთი და ცენტრალური ევროპის უდიდესი ნაწილი, მაგრამ შემდეგ ამავე ქვეყნებში ძალით დამყარდა რეპრესიული კომუნისტური რეჟიმები. სტალინმა შეიმუშავა და პრაქტიკულად განახორციელა „სოციალისტური ბანაკის“ შექმნის იდეა, რაც „ცივი ომის“ წარმოქმნისა და სსრკ-სა და დასავლეთს შორის დაპირისპირების ერთ-ერთ მთავარ მიზეზად იქცა. სტალინის მეთაურობით საბჭოთა კავშირი მეორე მსოფლიო ომის შემდეგ მოგვევლინა „სუპერსახელმწიფოდ“. სკუპ მე-20 (1956) ყრილობაზე, უკვე სტალინის გარდაცვალების შემდეგ, ახალმა საბჭოთა ხელისუფლებამ მკაცრად გააკრიტიკა ე. წ. პიროვნების კულტი და დაგმო სტალინის მოღვანეობა.

ი. სტალინი დაკრძალულია მოსკოვში, ნითელ მოედანზე, კრემლის კედელთან.

Однако, в последствии в этих же странах были установлены коммунистические репрессивные режимы. Сталин разработал и практически осуществил идею создания „социалистического лагеря“, что послужило одной из основных причин возникновения „холодной войны“ и противостояния между СССР и Западом. Под руководством Сталина после II Мировой войны Советский Союз стал „супергосударством“. 20-й съезд КПСС (1956), уже после смерти Сталина, резко осудил т. н. куль личности бывшего главы Советского Союза.

И. Сталин скончался в Москве, похоронен на Красной площади, у Кремлевской стены.

the Nazi Germany and its allies. After the Soviet troops liberated the greater part of Eastern and Central Europe, repressive communist regimes were installed in those countries. Stalin worked out and practically implemented the idea of creating 'a global Socialist system', which resulted in triggering the 'cold war' and caused confrontation between the USSR and the West. After the WW II under the leadership of Stalin the USSR became one of the 'superpowers'. At the 20th and Congress of the Communist Party of the Soviet Union, Stalin's 'personality cult' was posthumously subjected to severe criticism and his policy was condemned.

Joseph Stalin was buried on the Red Square in Moscow.

უ. ჩერჩილი, ფ. რუზველტი და ი. სტალინი. თეირანი, 1943
У. Черчиль, Ф. Рузвельт и И. Сталин. Тегеран, 1943
W. Churchill, F. Roosevelt and J. Stalin. Tehran, 1943

სულეიმან ფაშა აბუ ლაილ Suleiman Pasha Abu Leil

1694–1762

რაყის მამლუქი გამგებელი. თორმეტი წლისა წაიყვანეს საქართველოდან უცხოეთში და ერაყის გამგებელს – ჰასან ფაშას მონად მიჰყიდეს. ნიჭისა და მამაცობისათვის ჰასან ფაშამ იგი მონბობდან გაათავისუფლადა დაანინაურა. შემდეგ სულეიმან ფაშა ჰასანის ვაჟისა და მემკვიდრის აპმედ ფაშას სიძე გახდა. 1733 წელს მას მირმირანის (მთავარსარდლის) ტიტული უბოძეს და ქაშის (ფაშის მრავილის) თანამდებობაზე დანიშნეს. 1747 წელს ადანის გამგებლად გადაიყვანეს, იქიდან ერთი წლის შემდეგ ბასრის მუთასალიმად (გამგებლად) გაგზავნეს. როცა 1747 წელს აპმედი გარდაიცვალა, ოსმალეთის სულთანმა, მამლუქებს რომ ძალაუფლება ხელი არ აელოთ, ბალდადის გამგებლად (ვალი) თავისი კაცი დანიშნა, მაგრამ სულეიმანმა ის გააძევა და ქართველებზე დაყრდნობით 1749 წელს ერაყის პირველი მამლუქი ფაშა გახდა. სულეიმან ფაშა აბუ-ლაილას ზეობით იწყება ერაყში მამლუქთა გამგებლობის ხანა.

Мамлюкский правитель Ирака. В возрасте двенадцати лет был увезен из Грузии за границу и продан иракскому правителю Гасан-паше. Гасан-паша, оценив его способности и отважный характер, пожаловал ему свободу и даже выдвинул. Сулейман-паша стал зятем сына и наследника Гасана – Ахмед-паши. В 1733 г. он был удостоен титула мирмирана (военачальника) и назначен на должность кахии (наместник паша). В 1747 г. Сулейман-паша стал правителем Аданы, через год – мутасалимом (правитель) Басры. После смерти Ахмада (1747), султан Османской Турции, боясь прихода к власти мамлюков, правителем (вали) Багдада назначил приближенного к себе человека, однако Сулейман изгнал его, и с помощью грузинских мамлюков в 1749 г. стал первым мамлюкским пашой Ирака. Правление Сулейман-паши абу Лайла положило начало мамлюкскому правлению в Ираке.

Mameluke ruler of Iraq. At the age of 12 he was taken from Georgia to Iraq and sold to Hassan-Pasha, the ruler of Iraq. Thanks to his talent and courage, Hassan-Pasha delivered him from bondage and promoted him. Suleiman Pasha married the daughter of Hasan's son and heir Ahmed Pasha. In 1733 he was granted the title of Mirmiran (Commander-in-Chief) and appointed to the position of Kahia (Assistant of Pasha). In 1747 he was transferred to the rank of the governor of Adana; a year later he was appointed a Mutasalim (ruler) of Basra. In the same year, when Ahmed Pasha died, the Sultan of Turkey appointed his protégé to the post of Vali (governor) of Baghdad in order to prevent the Mamelukes from gaining power. However, Suleiman ousted him and using the support of Georgian Mamelukes, in 1749, became the first Mameluke Pasha of Iraq. Promotion of Suleiman Abu Leil to the post of the ruler of Iraq gave birth to the era of Mameluke rulers in Iraq.

სულეიმან-პაშა ბუიქ Suleiman Pasha Biuk

1722-1802

ហაღდადის ფაშა (1780-1802). მისი ზეობა ითვლება ოქროს ხანად ერაყის მამლუქთა ისტორიაში. იგი ახალგაზრდობისას საქართველო-დან ოსმალეთში ტყვედ გაყიდეს. მარდინის გამგებელმა მუჰამად ეფენდი ბეგმა იგი ბაღდადში ჩაიყვანა და ერაყის გამგებელს, ნარ-მოშობით ქართველ სულეიმან აბუ-ლაილას უფეშქაშა. იგი აბუ-ლაილამ თავისი თანამემამულე მამლუქთაგან დაკომპლექტებულ რჩეულ სამხედრო რაზმით ჩაიკიცხა და დაანინაურა. 1765 წელს ბას-რის გამგებლად დანიშნეს. 1780 წელს იგი ერაყის ხელისუფლებას ჩაუდგა სათავეში და ოცდაორ წელს განაგებდა. თავისი კლანის გასაძლიერებლად მან ერაყში დიდალი ქართველი შემოიყანა, განამტკიცა ბატონობა დაქსაქსულ მამლუქებზე და შეზღუდა იანიჩართა გავლენა. მისი პოლიტიკის ძირითადი მიმართულება იყო ერაყის გაძლიერება, ირანელთა თავდასხმებისა და არაბ ტომთა გამუდმებული თარეშის აღკვეთა, ვაჭრობისა და სოფლის მეურნეობის განვითარება, ურთიერთობა ევროპასთან. იგი იყო ქულემენების ქართული დინასტიის ფუძემდებელი ერაყში.

Паша Багдада (1780–1802). В молодости был продан из Грузии в рабство в Османскую Турцию. Мухаммед Ефенди-бег, правитель Мардина, преподнес его в дар правителю Ирака, Сулейману абу Лайла, грузину по происхождению, который зачислил его в отборный военный отряд, укомплектованный из своих соотечественников-мамлюков, и содействовал его продвижению. В 1765 г. был назначен правителем Басры. В 1780 г. возглавил власть в Ираке и управлял страной в течение двадцати двух лет. С целью усиления своего клана, он привлек в Ирак солидное количество грузин, утвердил господство над разобщенными мамлюками и ограничил влияние янычаров. Его политика в основном была направлена на укрепление Ирака, пресечение постоянных набегов арабских племен и нападений со стороны иранцев, поощрение развития торговли, сельского хозяйства и отношений с Европой. Сулейман-паша Буюк был основоположником грузинской династии Кулеменов в Ираке.

Pasha of Baghdad (1780-1802) of Georgian origin. As a young man he was taken from Georgia and sold into bondage in the Ottoman Turkey. His rule is viewed as the Golden Age in the history of Iraqi Mamelukes. At a young age he was sold into captivity in Turkey. He was taken to Baghdad and was donated to Suleiman Abu Lail, ruler of Iraq, who enrolled him in the choice military detachment staffed by Abu Lail's compatriot Mamelukes. In 1765 he was promoted to the rank of the governor of Basra. In 1780 he became the head of Iraq and ruled it for 22 years. In order to strengthen his clan, he brought great number of Georgians to Iraq, took control over scattered Mamelukes and limited the influence of Janissaries. The course of his policy was building up of Iraq, suppression of the attacks of Iranians and Arab tribes and encouragement of trade and agriculture, establishing links with Europe. He was the founder of a Georgian Qulemen dynasty in Iraq.

ალექსანდრე Сумбаташвили-Южин

სუმბათაშვილ-იუჟინი
Сумбаташвили-Южин

1857-1927

უსი დრამატურგი, მსახიობი. თეატრალური მოღვაწე. დაიბადა ტულის ოლქის სოფ. კუკუევისაში. 1863-77 წლებში ცხოვრობდა საქართველოში. თბილისის ვაჟთა 1 გიმნაზიის დამთავრების შემდეგ სწავლობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე (1877-81). 1877 წელს შედგა მისი, როგორც დრამატურგის, დებიუტი. ავტორია ოცამდე პიესისა. ა. სუმბათაშვილ-იუჟინმა საქართველოს მიუძღვნა ისტორიული დრამა „ლალატი“ (1903). 1889 წლიდან ითარგმნებოდა ქართულ ენაზე. პროფესიულ სცენაზე პირველად გამოვიდა 1876 წელს თბილისში სოლცევის ფსევდონიმით. 1878-79 წლებში გამოდიოდა პეტერბურგის თეატრებში. 1882 წლიდან გარდაცვალებამდე მოღვაწეობდა მოსკოვის მცირე თეატრში: 1909 წლიდან იყო დასის მმართველი, 1918 წელს – სამხატვრო საბჭოს თავმჯდომარე, 1923 წლიდან – დირექტორი. მისი საუკეთესო როლებია: დიუნია, მარკიზ პოზა (შილერის „ორლეანელი ქალწული“, „დონ კარლოსი“); მაკბეტი, რიჩარდ III (შექსპირის „მაკბეტი“, „რიჩარდ III“); ფამუსოვი (გრიბოედოვის „ვაი ჭუისაგან“) და სხვ. 1923 წელს მონანილება მიიღო რუსთაველის თეატრში კ. მარჯანიშვილის მიერ დადგმულ სპექტაკლში „მზის დაბნელება საქართველოში“ ზ. ანტონოვის ამავე სახელწოდების პიესის მიხედვით.

ა. სუმბათაშვილ-იუჟინი გარდაიცვალა ნიცაში. დაკრძალულია მოსკოვში, ნოვოდევიჩის სასაფლაოზე.

Русский драматург, актер, театральный деятель. Родился в с. Кукуевке Тульской области. В 1863-77 гг. жил в Грузии. После окончания I мужской гимназии в Тбилиси, учился на юридическом факультете Петербургского университета (1877-81). В 1877 г. дебютировал как драматург. Является автором около двадцати пьес, в том числе посвященной Грузии исторической драмы „Измена“ (1903). С 1889 г. их переводили на грузинский язык. Его актерский дебют на профессиональной сцене связан с Тбилиси под псевдонимом Солнцева. В 1878-79 гг. играл на сценах петербургских театров. С 1882 г. до конца жизни работал в Малом театре Москвы: с 1909 г. – управляющим труппой, с 1918 г. – председателем художественного совета, с 1923 г. – директором. Лучшие роли сыграл в пьесах Шиллера (Дюнуа – „Орлеанская дева“; Маркиз Поза – „Дон Карлос“), Гюго (Дон Карлос – „Эрнани“), Шекспира (Макбет – „Макбет“, Ричард III – „Ричард III“), Грибоедова (Фамусов – „Горе от ума“) и др. В 1923 г. принял участие в спектакле „Затмение солнца в Грузии“ по одноименной пьесе З. Антонова в постановке К. Марджанишвили на сцене Государственного театра им. Ш. Руставели.

Скончался А. Сумбаташвили-Южин в Ницце. Похоронен в Москве, на Новодевичьем кладбище.

Russian playwright and actor. He was born in Kukuevka village of Tula Region, Russia. In 1863-1877 he lived in Georgia. After graduating from the 1st Classical School of Tbilisi, he continued his studies at the Faculty of Law of Petersburg University (1877-1881). In 1877 he debuted as a playwright. He was the author of roughly 20 plays. His historic drama *Treason* (1903) highlighted the events of Georgian history. Sumbatashvil-Yuzhin's plays were staged at the theaters of Russia. Starting from 1889 his plays were translated into Georgian. As an actor he debuted in 1876 in Tbilisi under the stage name of Solntsev. In 1878-1879 he walked the boards of Petersburg theaters. From 1882 till his death he worked at the Moscow Maliy Theater. In 1909 he headed the company of the theater; in 1918 he held the position of the chairman of the artistic board; as of 1923 he was the director of the Theater and from 1926 he had the title of the honorary director of the Moscow Maliy Theater. His best roles were Dunois (F. Schiller's *Maiden of Orleans*), Marquis of Posa (Schiller's *Don Carlos*), Don Carlos (V. Hugo's *Hernani*), Macbeth (*Macbeth* by Shakespeare), Richard III (Shakespeare's *Richard III*), Famusov (Griboedov's *Woe to Wit*), etc. In 1923 he played in Z. Antonov's *The Eclipse in Georgia* staged at the Rustaveli Theater by K. Marjanishvili.

Alexandre Sumbatashvil-Yuzhin died in Nice, France. He was buried at the Novodevichye cemetery in Moscow.

100 ქათველი ეკვეომზ
100 Грузин за рубежом
100 Georgians abroad

ა. გრიბოედოვის „ვაი ჭკუისაგან“, ჩაცვის როლში ა. სუმბათაშვილ-იუჟინი
“Горе от ума” А. Грибоедова, в роли чацкого А. Сумбаташвил-Южин
A. Sumbatashvil-Yuzhin in Griboedov's Woe to Wit

უ. შექსპირის „ოტელო“, ოტელოს როლში აღ. სუმბათაშვილ-იუჟინი
“Отелло” У. Шекспира, в роли Отелло А. Сумбаташвили-Южин
A. Sumbatashvil-Yuzhin in Shakespeare's Othello

ვერა ფაგავა Vera Pagava

1907–1988

ვრანგი მხატვარი. პარიზის სკოლის წარმომადგენელი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1920 წელს ოჯახთან ერთად გაემგზავრა შვეიცარიაში. საქართველოში საბჭოთა ხელისუფლების დამყარების შემდეგ ოჯახი სამშობლოში აღარ დაბრუნდა და 1923 წელს პარიზში გადავიდა საცხოვრებლად. პარიზში ისნავლობდა დეკორატიული ხელოვნების სკოლაში, ხელოვნებისა და რეკლამის სკოლაში (1926–33), დადიოდა ანდრე ლოტის სახელოსნოში. 1932 წელს შევიდა რონსონის კერძო აკადემიაში, სადაც როუჟ ბისერის ფრესკული მხატვრობის სახელოსნოში მეცადინეობდა. 1928–39 წლებში ჯგუფ „სვიდეტელსტვოსთან“ ერთად მონაწილეობდა გამოფენები. 1944 წელს სამხატვრო გალერეების მფლობელმა ქანა ბიუშემ ვ. ფალავას ნამუშევრები გამოიფინა თავის გალერეაში მონპარნასზე, სადაც ვ. ფალავას ნაწარმოებების გამოფენები ეწყობოდა 1960 წლამდე. 1960 წლიდან ხატვადა აბსტრაქტული სტილით. გამოფენებს აწყობდა ქაკობისა და დარიალის გალერეებში. 1966 წელს ვენეციის ბიენალეში მონაწილეობდა საფრანგეთის სახელით. 1982–83 წლებში ვ. ფალავას ნახატების რესტროსპექტიული გამოფენა გაიმართა დიუონის, ბოვეს, რეიმსის, ტრუას მუზეუმებში. მისი ილუსტრაციებით გამოდიოდა პიერ ლეკიურის ლექსები და პროზა. გატაცებული იყო კედლის მხატვრობით, ვიტრაჟის ხელოვნებით.

Французская художница. Принадлежала к Парижской школе. Родилась в Грузии, в г. Тбилиси. В 1920 г. вместе с семьей прибыла в Швейцарию. После установления советской власти в Грузии семья решила не возвращаться на родину. В 1923 г. Вера вместе с семьей переехала в Париж. Училась в Школе декоративного искусства, Школе искусства и рекламы (1926–33), посещала мастерскую Андре Лота. В 1932 г. поступила в частную Академию Ронсона, где занималась в мастерской фресковой живописи Роже Бисьера. В 1938–39 гг. участвовала в выставке вместе с группой „Свидетельство“. В 1944 г. галеристка Жанна Бюше устроила выставку ее работ в своей галерее на Монпарнасе. Выставляла свои работы в этой галерее до 1960 г. С 1960-ых гг. работала в абстрактной манере. Выставлялась в галерее Жакоба и галерее Дарьяя. В 1966 г. представляла Францию на Венецианском биеннале. В 1982–83 гг. ретроспективная выставка ее работ была представлена в музеях Дилюна, Бове, Реймса, Труа. Пагава иллюстрировала издания (стихи и прозу) Пьера Лекюира. Занималась настенной живописью, витражным искусством. В 2008 г. в музее Монпарнаса на экспозиции „Париж-Монпарнас-Тбилиси, 1920-е годы“, были выставлены работы В. Пагава.

Скончалась В. Пагава во Франции, в Монруже, в О-де-Сене.

French artist, representative of Paris Art School. She was born in Tbilisi, Georgia. In 1920 she left for Switzerland together with her family. As a result of Georgia's annexation by the Bolshevik Russia, the Pagava family did not return to the homeland. In 1923 they settled in Paris. Vera Pagava studied at the School of Decorative Art and the School of Art and Advertisement in Paris (1926–1933). She also attended the classes of Andre Lhote. In 1932 she entered Ronson's Private Academy, where she studied in at Roger Biser's studio of fresco painting. In 1928–1938 participated in the exhibition as member of group 'Svidetelstvo'. In 1944, Jeanne Bucher, owner of art galleries, exhibited V. Pagava's work at her gallery on Montparnasse, where Pagava's pieces of art used to be displayed till 1960. From 1960 she started to paint in the abstract style. She exhibited her works at the galleries of Jacobi and Darial. In 1966 she participated in the Venice Biennale on behalf of France. In 1982–1983 the retrospective exhibition of V. Pagava's works were presented at the Museums of Dijon, Bove, Reims and Trois. Pierre Lecuire's poems and prosaic pieces used to be published with V. Pagava's illustrations. She was also interested in mural painting and vitrage. In 2008, the exposition of Montparnasse Museum, which was titled 'Paris-Montparnasse-Tbilisi; 1920s', displayed the works of V. Pagava.

Vera Pagava died in Montrouge, Eau-de-Sienne, France.

100 ქათველი უცხოეთში
100 Грузин за рубежом
100 Georgians abroad

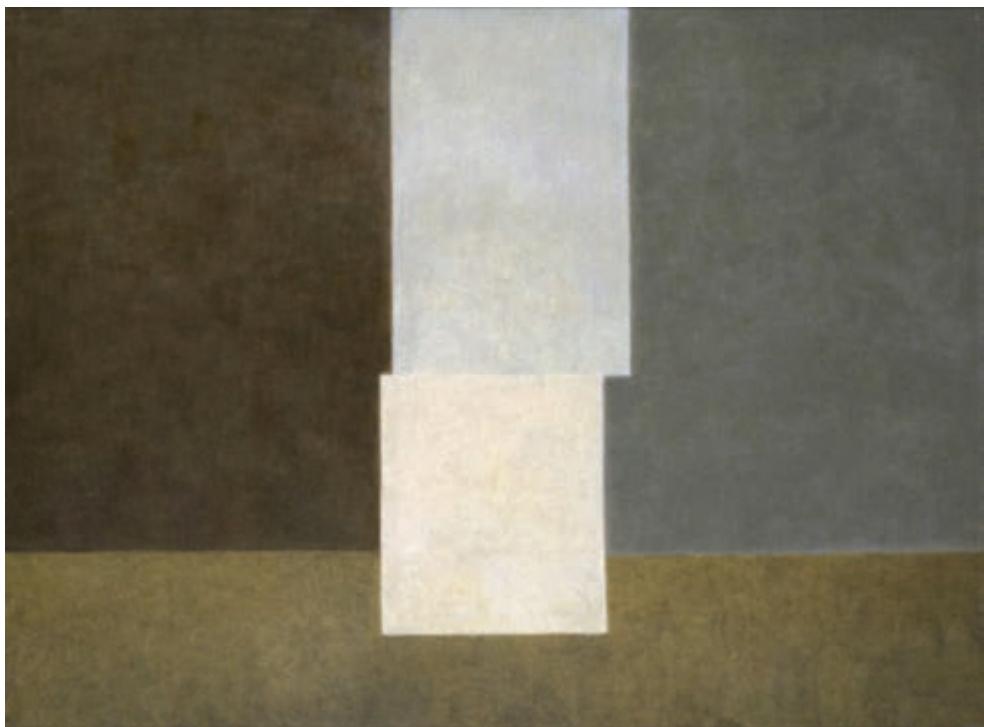
2008 წელს მონპარნასის მუზეუმში
ექსპოზიციაზე „პარიზი-მონპარ-
ნასი-თბილისი, 1920-იანი წლები“
ნარმოდგენილი იყო ე. ახვლედიანი-
სა და ვ. ფალავას ნამუშევრები.
ვ. ფალავა საფრანგეთში, მონ-
რუშში, ო-დე-სენში გარდაიცვალა.

დ. კაკაბაძე, ლ. გუდიაშვილი, ვ. ფალავა, ე. ახვლედიანი. პარიზი, 1925
Д. Какабадзе, Л. Гудиашвили, В. Пагава, Е. Ахвледиани. Париж, 1925
D. Kakabadze, L. Gudiashvili, V. Pagava, E. Akhvlediani. Paris, 1925

საკათედრო ტაძარი ბარსელონაში
Кафедральный собор в Барселоне
Cathedral in Barcelona

ანტიბი
Антибы
Antibes

ნომა ქალაქი
Дождь в городе
Rain in city

გიორგი ფერაძე Григорий Перадзе Grigol Peradze

1899-1942

Георгиевич, историк, палеограф, археограф и текстолог. Родился в Грузии, в с. Бакурцихе. После окончания Тбилисской духовной академии (1918) призвали в армию. В феврале 1921 года участвовал в боях, защищая независимость Грузии. В 1922 г. Г. Перадзе по рекомендациям проф. К. Кекелидзе, католикоса-патриарха Амбросия (Хелая) и немецкого общественного деятеля А. Лайста уехал в Европу для продолжения учебы. Учился в университетах Берлина и Бонна. В 1927 г. ему присвоили степень доктора философских наук. В 1927–30 гг. был лектором и приват-доцентом Боннского университета. Время от времени работал над грузинскими рукописями в университетах Брюсселя, Лувена, Лондона и Оксфорда. В 1931 г. постригся в монахи, затем был рукоположен во священники и приступил к священнослужению в новооткрытой в Париже грузинской православной церкви Св. Нино. Здесь он основал научно-теологический журнал „Джвари вазиса“ („Крест из лозы“), редактором которого был сам. В 1933 г. переселился в Польшу и был назначен профессором и заведующим кафедрой факультета православной теологии Варшавского университета. В 1934 г. в Лондоне, в кафедральном Соборе Св. Софии, Г. Перадзе был возведен в сан архимандрита. В 1935 г. он путешествовал в Румынию, Болгарию и Грецию, посетил Петриконский монастырь. Во время путешествия по Иерусалиму и Сирии

Ученый, теолог, палеограф, археограф и текстолог. Родился в Грузии, в с. Бакурцихе. После окончания Тбилисской духовной академии (1918) призвали в армию. В феврале 1921 года участвовал в боях, защищая независимость Грузии. В 1922 г. Г. Перадзе по рекомендациям проф. К. Кекелидзе, католикоса-патриарха Амбросия (Хелая) и немецкого общественного деятеля А. Лайста уехал в Европу для продолжения учебы. Учился в университетах Берлина и Бонна. В 1927 г. ему присвоили степень доктора философских наук. В 1927–30 гг. был лектором и приват-доцентом Боннского университета. Время от времени работал над грузинскими рукописями в университетах Брюсселя, Лувена, Лондона и Оксфорда. В 1931 г. постригся в монахи, затем был рукоположен во священники и приступил к священнослужению в новооткрытой в Париже грузинской православной церкви Св. Нино. Здесь он основал научно-теологический журнал „Джвари вазиса“ („Крест из лозы“), редактором которого был сам. В 1933 г. переселился в Польшу и был назначен профессором и заведующим кафедрой факультета православной теологии Варшавского университета. В 1934 г. в Лондоне, в кафедральном Соборе Св. Софии, Г. Перадзе был возведен в сан архимандрита. В 1935 г. он путешествовал в Румынию, Болгарию и Грецию, посетил Петриконский монастырь. Во время путешествия по Иерусалиму и Сирии

Scholar, theologian, paleographer, specialist in ancient texts. He was born in Bakurtsike village, Georgia. In 1918, after he graduated from the Theological Seminary, he was drafted into the army. In 1921 he participated in the war for the defense of Georgian independence. In 1922 G. Peradze departed for Europe to continue his studies on recommendations of Professor K. Kekelidze, Catholicos-Patriarch Ambrosi (Khelaya) and German writer and public figure Arthur Leist. He studied at the Universities of Berlin and Bonn. In 1927 he was granted the degree of Doctor of Philosophy. In 1927–1930 he served as a privat-docent of Bonn University and delivered lectures at the same university. Periodically G. Peradze worked on Georgian manuscripts, which were preserved at the universities of Brussels, Leuven, London and Oxford. In 1931 he took the monastic vow. Consequently, he was ordained a priest and began to serve at the newly inaugurated St. Nino Georgian Orthodox Church in Paris. He founded and edited a scientific-theological magazine 'Cross of Vine'. In 1933 he moved to Poland and took up the position of a Professor of the Department of Orthodox Theology and Head of the Chair of Theology at the Warsaw University. In 1934 G. Peradze was consecrated Archimandrite at St. Sophia Cathedral in London. In 1935 he traveled to Rumania, Bulgaria and Greece and called on Petritsoni Monastery. In 1936 he visited Jerusalem and

კათედრო ტაძარში არქიმანდრიტად აკურთხეს. 1935 წელს იმოგზაურა რუმინეთში, ბულგარეთსა და საბერძნეთში, მონასტულა ჰეტრინონის მონასტერი. 1936 წელს იმოგზაურა იერუსალიმსა და სირიაში, სადაც აღმოაჩინა არაერთი ქართული ხელნაწერი. 1937 წელს გაემგზავრა ავსტრიაში და აღნერა იქ დაცული ქართული ხელნაწერები. 1942 წელს იგი გესტაპომ დააპატიმრა ვარმავაში პოლონელ იატაკეველებთან თანამშრომლობის ბრალდებით. მოთავსებული იყო პავიაკის ციხეში, შემდეგ – მაუთპაუზერების საკონცენტრაციო ბანაკში, იქიდან გადაიყვანეს ოსვენციმის ბანაკში, სადაც დაიღუპა.

საქართველოსა და პოლონეთის მართლმადიდებელი ეკლესიების მიერ გრ. ფერაძე წმინდანადაა შერაცხული. „წმინდა მღვდელმოწამე“ არქიმანდრიტ გრიგოლ ფერაძის სხენების დღედ 6 დეკემბერი დადგინდა.

(1936) обнаружил ряд грузинских рукописей, а в 1937 г. описал хранимые в Австрии грузинские рукописи. В 1942 г., по обвинению в сотрудничестве с польскими подпольщиками, был арестован гестапо, заключен в Павиакскую тюрьму. Затем последовали концентрационные лагеря Маутхаузена и Освенцима, где он и погиб.

Православные церкви Грузии и Польши причислили Григория Перадзе к лику Святых. 6 декабря учредили днем поминовения „священномуученика“ архимандрита Григория Перадзе.

Syria, where he discovered a number of Georgian inscriptions. In 1937 he traveled to Austria and made an inventory of Georgian manuscripts that were preserved there. In 1942 Gestapo arrested him on a charge of collaboration with Polish resistance movement. The Nazis kept him first in Pawiak prison, then in the Mauthausen concentration camp, from where they transferred him to the Auschwitz camp, where he perished.

Georgian and Polish Orthodox Churches canonized him as a 'Holy Priest-Martyr' and December 6 was appointed the day of commemoration of Archimandrite Grigol Peradze.

ივერი ფრანგიშვილი Iveri Prangishvili

1930–2006

Франгисвили Ивери Николаевич родился 15 марта 1930 года в селе Дида Джихаши (ныне село Диди Джихаши) Грузинской ССР. Окончил факультет энергетики Грузинского политехнического института. В 1955 году окончил аспирантуру Института проблем управления Академии наук СССР (ныне Институт проблем управления Российской Академии наук). С 1955 по 1960 год работал в Институте проблем управления Академии наук СССР заместителем директора по научной части. С 1960 по 1970 год – директором Института проблем управления им. В. А. Трапезникова Академии наук СССР. С 1970 по 1985 год – директором Института проблем управления технологическими процессами атомных электростанций Академии наук СССР. С 1985 по 1992 год – вице-президентом Международной инженерной академии. С 1992 по 1996 год – президентом Международной инженерной академии. С 1996 по 2006 год – президентом Российской инженерной академии. Умер 15 марта 2006 года в г. Москве.

И. Франгисвили – заслуженный деятель науки и техники Российской Федерации (1991), член-корреспондент Российской Академии наук (1992), член-корреспондент Российской инженерной академии (1996).

Ученый в области систем управления, информатики и вычислительной техники. Академик Академии наук Грузии (1979), вице-президент Академии наук Грузии (1985), заслуженный деятель науки и техники РСФСР (1981). Родился в Грузии, в с. Дида Джихаши. В 1952 г. окончил факультет энергетики Грузинского политехнического института. С 1955 г. его деятельность была связана с Институтом автоматики и телемеханики Академии наук СССР (ныне Институт проблем управления); с 1970 г. был заместителем директора по научной части того же института; с 1985 г. – директором Института проблем управления им. В. А. Трапезникова Академии наук СССР, с 1987 г. – генеральным конструктором СССР по автоматизированным системам управления технологическими процессами атомных электростанций. С 1992 г. был вице-президентом Международной инженерной академии.

Основным направлением научной деятельности И. Прангисвili являлась разработка теории и принципов системного подхода и общественных закономерностей, которым подчиняется функционирование сложных систем различной природы; разработка новых (фоновых) принципов обнаружения и распознавания подвижных объектов различной природы и т. д. И. Прангисвili в течение ряда лет руководил грузинским землячеством в Российской Федерации.

Скончался И. Прангисвili в Москве.

Scientist specialized in the field of management systems and computer science, Academician of the Academy of Sciences of Georgia (1979), Vice President of the Academy of Sciences of Georgia (1985), Honored Worker of Science and Technology of the Russian Federation (1981). He was born in Didi Jikaishi village, Georgia. In 1952 he graduated from the Faculty of Energetics of Georgian Polytechnic Institute. From 1955 he was employed at the Institute of Automation and Telemechanics (later renamed - Institute of Management System Problems) of the Academy of Sciences of the USSR in Moscow. As of 1970 he filled the position of Scientific Deputy Director of selfsame Institute and 1985 he was Director of the Institute of Management of system problems (named after V. Trapeznikov). From 1987 he held the office of General Designer of the USSR in the field of automatic management systems for technological procedures of nuclear power plants. Starting from 1992 he was the Vice President of International Engineering Academy. For years he headed the Georgian community in Russia.

I. Prangishvili's scientific activities were connected with the development of theories and principles of systems concept and general regularity for operation of different systems, development of new (background) principles for mobile tasks and sightings.

Iveri Prangishvili died in Moscow.

ალექსანდრე ქართველი (ქართველიშვილი) Alexander Kartveli (Kartvelishvili)

1896-1974

ქმერიკელი ავიაკონსტრუქტორი. ამერიკის ავიაციის პიონერთა განი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1914 წელს დაამთავრა საარტილერიო სასწავლებელი. 1 მსოფლიო ომის დროს მსახურობდა არტილერიაში, ამავე პერიოდში დაინტერესდა ავიაციით. 1919 წელს საფრანგეთში გაემგზავრა სასწავლებლად. საქართველოს ანგელის შემდეგ იგი სამშობლოში აღარ დაბრუნებულა. 1922 წელს დაამთავრა საფრანგეთის უმაღლესი ავიაციის სკოლა. ერთხანს მუშაობდა მფრინავ-გამომცდელად ლუი ბერიოს ფირმაში, თუმცა ავარიაში მიღებული ტრავმების გამო მისი, როგორც მფრინავის, კარიერა არ შედგა. იგი მონაწილეობდა საინსტრუქტორო კომპანიაში „Societe Industrielle“ თვითმფრინავების „Bernard“ და „Ferbois“-ის შექმნაში. 1924 წელს მისი მონაწილეობით შექმნილმა თვითმფრინავმა მსოფლიო რეკორდი დაამყარა სიჩქარეში. 1927 წელს ა. ქართველი ამერიკელმა მილიონერმა ჩარლზ ლევანი ნიუ-იორკში მიიწვია. 1928 წელს მუშაობდა კომპანიაში „Fokker Amerikan Company“. 1931 წელს ალექსანდრე სევერსკიმ (ამერიკელი ავიაკონსტრუქტორი) მიიწვია კომპანიაში „Seversky Aircraft Corporation“ (1939 წლიდან – „Republic Aviation Company“) მთავარი ინჟინერად. II მსოფლიო ომის წლებში შექმნა ავიაგამანადგურებელი „P-47 Thunderbolt“, რომელსაც იყენებდნენ როგორც აშშ-ის სამხედ-

Американский авиаконструктор. Один из пионеров американской авиации. Родился в Грузии, в г. Тбилиси. В 1914 г. окончил артиллерийское училище. Во время I Мировой войны служил в артиллерию, заинтересовался авиацией, с целью изучения которой в 1919 г. уехал во Францию и поступил в высшую школу авиации (окончил в 1922). Между тем, Грузия была уже аннексирована и Александре Картвели так и не вернулся на Родину. Одно время работал в фирме Луи Берио летчиком-испытателем, хотя его карьера летника из-за полученных в авариях травм не состоялась. Работая в конструкторской компании „Societe Industrielle“, принимал участие в создании самолетов „Bernard“ и „Ferbois“. При его участии созданный в 1924 г. самолет установил рекорд по скорости. В 1927 г. американский миллионер Чарльз Левайн пригласил Александра в Нью-Йорк. В 1928 г. он работал в компании „Fokker Amerikan Company“. В 1931 г. американский авиаконструктор Александр Северский предложил ему должность главного инженера в компании „Seversky Aircraft Corporation“ (с 1939 г. – „Republic Aviation Company“). Во время II Мировой войны Александре Картвели сконструировал истребитель „P-47 Thunderbolt“, которым широко пользовались военно-воздушные силы США и союзники. После войны

One of the pioneers of the US aviation, an American aircraft designer. He was born in Tbilisi. In 1914 A. Kartveli graduated from an artillery school. During the years he spent participating in WW I A. Kartveli took an interest in aviation. In 1919 he left for France to go on with his studies. When his fatherland was annexed in 1921, Kartveli decided to stay away from the Communist Georgia. In 1922 he graduated from the Aviation Academy of France. For a short haul he served as a test pilot but owing to the traumas caused by the plane crash, he had to abandon the career of a pilot. He worked at Aircraft Designer Company Societe Industrielle where Kartveli contributed to the creation of Bernard and Ferbois planes. The aircraft built in 1924 with his participation, beat the speed record.

In 1927 American millionaire Charles Levine invited A. Kartveli to New York. Since 1928 Kartveli was employed by Fokker American Company. In 1928 American aircraft designer Alexander Seversky offered him a position of chief engineer at Seversky Aircraft Corporation (since 1939 - Republic Aviation Company).

During WW II A. Kartveli designed fighter aircraft P-47 Thunderbolt, which had been widely used by the Air Force of the USA as well as the US allies. After WW II A. Kartveli created F-84 Thunderjet and F-1057 Thunderchief aircrafts.

A. Kartveli died in New York.

100 ქათველი ეკვეთში
100 грузин за рубежом
100 Georgians abroad

რო-საჰაერო ძალები, ისევე მისი
მოკავშირეები. ქართველის მიერ
ომის შემდეგ შექმნილი თვითმფრი-
ნავებია „F-84 Thunderjet“ და „F-1057
Thunderchief“.

ა. ქართველი გარდაიცვალა ნიუ-
იორქში.

Александре Картвели создал само-
леты „F-84 Thunderjet“ и „F-1057
Thunderchief“.

Скончался Александре Картвели
в Нью-Йорке.

ალექსანდრე და თამარ ქართველიშვილები
Александре и Тамар Картвелишвили
Alexander and Tamar Kartvelishvili

ა. ქართველიშვილის კონსტრუქციის თვითმფრინავები
Самолеты конструкции А. Картвелишвили
Aircrafts designed by A. Kartvelishvili

ქათევანი ერთოფალი Царица Кетеван Queen Ketevan

გახო. 12. IX. 1624

ум. 12. IX. 1624

died in 12. IX. 1624

Зახეთის მეფის დავით I-ის მეუღლე, კახეთის მეფის თეიომურაზ I-ის დედა. შაჰ აბას I-ის მიერ კახეთის ტახტზე 1606 წელს მცირენლოვანი თეიმურაზის დამტკიცების გამო სამეფო საქმეებს ფაქტობრივად ქეთევან დედოფალი განაგებდა. 1614 წელს, შაჰ აბას I-ის მოთხოვნით თეიმურაზმა მას განჯაში მდევლად გაუგზავნა უმცროსი ვაჟი ალექსანდრე და ქეთევან დედოფალი, რომელიც განჯიდან აშრაფს გადაიყვანეს, 1620 წელს კი შირაზში გაგზავნეს. თეიმურაზმა რუსეთის დახმარებით სცადა დედოფლის განთავისუფლება. მაშინ შაჰმა ფარსის ბეგლარბეგს, შირაზის ხანს იმამყული ხანს, ნარმოშობით ქართველს, დედოფლის გამაჰმადიანება ან ნამებით მოკვლა უპრძანა. ბეგლარბეგი, რამდენადაც შესაძლებელი იყო, აგვიანებდა ბრძანების შესრულებას. დედოფლი ისლამის მიღებაზე მტკიცე უარი განაცხადა, თუმცა იცოდა, რაც ელოდა. „ვერავითარი ტანჯვა და ნამება ვერ მაიძულებს დავთმო ქრისტიანული სარჩმუნოება და შევბილნო ჩემი ზნეობა“ – განაცხადა მან. 1624 წლის 12 სექტემბერს ქეთევან დედოფლი საშინელი ნამებით მოკლეს. წმ. ავგუსტინეს ორდენის ბერებმა ქეთევან დედოფლის ნეშტის წმიდა ნანილები სპარსეთიდან გაიტანეს. შემდეგ ეს ნანილები ინახებოდა საქართველოში (ალავერდის ტაძარში, დაიკარგა 1723), ინდოეთში (გოა, და-გრასას მონასტერში) და სამონასტროში (ალავერდის ტაძარში, დაიკარგა 1723).

Супруга царя Кахети Давида I, мать царя Кахети Теймураза I. Поскольку в 1606 г. Шах Аббас I утвердил на трон Кахети малолетнего Теймураза, царством фактически управляла царица Кетеван. По требованию Шаха Аббаса, в 1614 г. Теймураз был вынужден послать в качестве заложников в Ганджу младшего сына Александра и свою мать – царицу Кетеван, которую из Ганджи направили в Ашраф, а оттуда в 1620 г. – в Шираз. Теймураз обратился к России с просьбой об оказании ему помощи в деле освобождения матери. Шах приказал бегларбеку Фарса, хану Шираза Имам Кули-хану, грузину по происхождению, предать царицу пыткам в том случае, если она откажется перейти в ислам. Бегларбек оттягивал, сколько мог, приведение приказа в исполнение. Царица была непреклонна, отказываясь принять мусульманство и готовилась к пыткам и смерти. „Ниакие пытки и мучения не принудят меня отказаться от Христовой веры и растленить мою душу“ – твердила она. 12 сентября 1624 г. настал этот день – царица Кетеван приняла мученическую смерть. Она, прожив достойную жизнь, приняла смерть, не роняя свое достоинство. Монахи ордена Св. Августина вывезли из Персии святые мощи царицы. Впоследствии мощи хранились в Грузии (в Алавердском монастыре, исчезли оттуда в 1723), в Индии (в монастыре да-Граса, Гоа), в Риме (в Соборе Св. Петра) и в Бельгии (в Намюрском

Queen Ketevan was wife of Davit I, King of Kakheti (East Georgia), and mother of Kakhetian King Teimuraz I. In 1606, when Iranian ruler Shah-Abbas I, exalted teenager Teimuraz to the throne, Ketevan became the factual sovereign of Kakheti. In 1606, according to the demand of Shah-Abbas I, Teimuraz I sent his youngest son Alexandre and his mother Queen Ketevan to Ganja as hostages. From there, Ketevan was transferred to Ashraf and in 1620, they sent her to Shiraz. Vainly, Teimuraz attempted to release his mother by the help of Russia. Shah-Abbas ordered Imam-quli Khan, Beglarbeg (Governor) of Pharsi and Khan of Shiraz, who was Georgian by origin, either to convert Queen Ketevan to the Muslim faith or to torture her to death. As far as he could, the Beglarbeg delayed the execution of Shah's order. The Queen firmly refused to take the Muslim faith although she was fully aware of the fate ordained for her. "Neither torture nor the threat of imminent death can induce me to betray Christian Faith," Queen Ketevan declared. On September 12, 1624 she was tortured to death. Portuguese monks of the Order of St. Augustine, smuggled the remains of Queen Ketevan out of Persia. Later, her relics were kept in Georgia (at Alaverdi Temple, from where they disappeared in 1723), India (Da Grasa Monastery in Goa), Rome (St. Peter's Cathedral) and Belgium (Temple of Namur). Queen Ketevan became a symbol of the guardian of Christianity not only in Georgia but in

ტერი), რომსა (ნმ. პეტრეს ტაძარი) და ბელგიაში (ნამიურის ტაძარში). ქეთევან დედოფალი ქრისტიანული სარწმუნოების დამცველის სიმბოლოდ იქცა და არა მარტო საქართველოსთვის – იტალიელმა მოგზაურმა პიეტრო დელა ვალემ, იტალიელმა მისიონერმა არქანჯელო ლამბერტიმ, პორტუგალიელმა მისიონერებმა და სხვა უცხოელებმა, მთელ ევროპას მოჰყინეს ქეთევან დედოფლის უმაგალითო თავდადების ამბავი. დედოფლის ნამება აღნერა შვილმა, მეფე თეიმურაზ I-მა პოემაში „ნამება ქეთევან დედოფლისა“, გრიგოლ დოდორქელმა (ვახვახიშვილი), ასევე გ. ორსინიმ, უ. კრუზინსკიმ, კ. მალენგრმა და სხვ.; გერმანელმა მწერალმა ა. გრიფიუსმა მას მიუძღვნა ტრაგედია – „ქეთევან ქართველი, ანუ გაუტეხელი სიმტკიცე“.

ქართულმა ეკლესიამ ქეთევან დედოფალი წმინდანად შერაცხა. მისი ხსენების დღედ 26 სექტემბერი დაწესდა.

соборе). Царица Кетеван стала символом отстаивания христианской веры, и не только в Грузии – итальянский путешественник Пьетро делла Вале, итальянский миссионер Арканджело Ламберти, португальские миссионеры и другие иностранцы поведали об этом всей Европе. Мученическую смерть царицы описал ее сын, царь Теймураз I в поэме „Мученичество царицы Кетеван“, а также Грегорио Орсини, Дж. Крузинский, Клод Маленгр и др. Немецкий писатель А. Грифиус посвятил царице поэму – „Кетеван Картвели или непреклонная стойкость“.

Грузинская церковь причислила царицу Кетеван к лику Святых, а 26 сентября учредила днем ее поминования.

the entire Christian world as well. Italian traveler Pietro Della Valle, Archangello Lamberti, missionary from Italy, Portuguese missionaries and others let the world know of her martyrdom. Besides King Teimuraz I, who retold the story of his mother's torture and death in his poem *The Martyrdom of Queen Ketevan*, the Georgian queen's deed was glorified by Gregorio Orsini, Zh. Kruzinski, Claude Malengre and others. German author A. Griffius devoted his tragedy *Ketevan the Georgian or Triumphant Integrity*, to the death of Georgian queen.

Georgian Orthodox Church sanctified Queen Ketevan and appointed September 26 as the day of her commemoration.

ডা-গ্ৰাসাৰ মন্দিৰসংক্ৰান্তি
Монастырь Да Граса. Гоа. Индия
Monastery of Da Grasa. Goa. India

სამხმა ქუთათელაძე Самсон Кутателадзе Samson Kutateladze

1914–1986

Аეცნიერი თბოფიზიკის, ჰიდროდინამიკისა და ენერგეტიკის დარგში. სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1979). დაიბადა პეტროგრადში. დაამთავრა ლენინგრადის თბოფექნიკუმი (1932) და ლენინგრადის ინდუსტრიული ინსტიტუტი (1936). 1932–58 წლებში მუშაობდა ო. პოლზუნოვის სახ. ქვაბტურბინის ცენტრალურ ინსტიტუტში, 1958 წლიდან – სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის ციმბირის განყოფილებაში; იყო ამავე აკადემიის თბოფიზიკის ინსტიტუტის ერთ-ერთი დამაარსებელი (1964 წლიდან – დირექტორი). ს. ქუთათელაძის შრომები ეძღვნება თბოგადაცემის თეორიის, ტურბულენცურისა საზღვრო შრის თეორიის, აირსი-თხიანი სისტემების ჰიდროდინამიკის საკითხებს. 1976 წელს გახდა ო. პოლზუნოვის სახ. პრემიის ლაურეატი, ხოლო 1983 წელს – სსრკ სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი.

ს. ქუთათელაძე გარდაიცვალა მოსკოვში, დაკრძალულია ნოვოსიბირსკში, სადაც იგი ცხოვრობდა. ნოვოსიბირსკში რუსეთის ფედერაციის მეცნიერებათა აკადემიის ციმბირის განყოფილების თბოფიზიკის ინსტიტუტი მის სახელობისაა.

Ученый в области теплофизики, гидродинамики и энергетики. Академик Академии наук СССР (1979). Родился в Петрограде. Окончил Ленинградский теплотехнический техникум (1932), а затем Ленинградский Индустриальный институт (1936). В 1932–58 гг. работал в Центральном котлотурбинном институте им. И. Ползунова, с 1958 года – в Сибирском отделении Академии наук СССР. Был среди основателей Института теплофизики (с 1964 г. – директор института). Труды С. Кутателадзе посвящены вопросам теории теплопередачи, теории турбулентности пограничного слоя, гидродинамике газожидкостных систем. В 1976 г. стал лауреатом премии И. Ползунова АН СССР, а в 1983 г. – лауреатом Государственной премии СССР.

С. Кутателадзе скончался в Москве; похоронен в Новосибирске, где он жил. Институт теплофизики Сибирского отделения АН РФ носит его имя.

Scientist, expert in thermo-physics, hydrodynamics and energy, Member of the Academy of Sciences of the USSR (1979). He was born in Petrograd; graduated from the College of Thermo-physics in Leningrad (1932) and the Leningrad Industrial Institute (1936). In 1932-1958 he worked at the Boiler-turbine Central Institute; as of 1958 – at the Siberian division of the Academy of Sciences of the USSR. He was one of the founders of the Institute of Thermal Physics (from 1964 – Director). S. Kutateladze was the author of the works on the theories of thermal transmission, turbulent marginal layer and hydrodynamics of fluid gas systems. In 1976 he became the laureate of the State Prize named after I. Polzunov; in 1983 – the laureate of the State Prize of the USSR.

Samson Kutateladze died in Moscow. He was buried in Novosibirsk where he used to live. The Institute of Thermal Physics of Siberian Branch of Russian Academy of Sciences bears S. Kutateladze's name.

ПОЛНОЕ НАСТАВЛЕНИЕ,

Какъ приготвлять дешевый и лучшій Мертель или Цементъ, весьма прочный для подводныхъ строеній, какъ-то: каналовъ, мостовъ, бассейновъ, плотинъ, подваловъ, погребовъ, и штукатурки каменныхъ и деревянныхъ строеній.

Изданное по опыту произведенныхъ въ матурѣ строеній, Начальникомъ Московской Военно-рабочей Бригады Масшерскихъ командъ 2го разряда, 6го класса и Кавалеромъ Челиевымъ.

Въ вольной Типографіи Пономарева,

1825.

Рис. 5. Титульный лист книги Е. Челиева

ეგონ ჩელიევი (ჭელიძე) Егор Челиев (Челидзе) Egor Cheliev (Chelidze)

1771–1829

ცემენტის გამოგონებელი. დაიბადა სარატოვის გუბერნიაში. ახალგაზრდობაში სარატოვში მუშაობდა მიწისმზომლად. 1800 წლიდან ცხოვრობდა და მუშაობდა მოსკოვში. 1800–17 წლებში იყო მოსკოვის მიწისმზომელი, 1817–21 – მოსკოვის სამხაზველო კომისიის დირექტორი, ხოლო 1821–25 წლებში მოსკოვის კეთილმოწყობასთან დაკავშირებული სახელოსნოების უფროსი. მისი საქმიანობა ეხებოდა 1812 წლის ხანძრის შემდეგ გადამწვარი მოსკოვის დაგეგმარებისა და აღდგენის საკითხებს. 1825 წელს ე. ჩელიევმა რუსულ ენაზე გამოაქვეყნა წიგნი – „სრული დარიგება იმაზე, თუ როგორ დავამზადოთ იაფი და საუკეთესო მერტელი ანუ ცემენტი, რომელიც ფრიად მტკიცეა წყალქვეშა ნაგებობებისათვის...“, რომელშიც აღნერილია მის მიერ გამოგონებული ცემენტის შედგენილობა და დამზადების მეთოდი. ამავე პერიოდში ინგლისელმა მეცნიერმა ჯ. ასპდინმა პატენტის მისაღებად წარადგინა გამოგონება ხელოვნურ ჰიდრავლიკურ ცემენტზე. ამგვარად, ე. ჩელიევმა და ჯ. ასპდინმა ერთმანეთისაგან დამოუკიდებლად გამოიგონეს ცემენტი, რომელიც თანამედროვე ცემენტის წინაპარია. ე. ჩელიევის გამოგონება იმ გამოგონებათა შორისაა, რომლებმაც შეცვალეს მსოფლიო.

ე. ჩელიევი მოსკოვში გარდაიცვალა.

Изобретатель цемента. Грузин по происхождению. родился в Саратовской губернии. В молодости был землемером в Саратове. С 1800 г. жил и работал в Москве. В 1800–17 гг. был московским землемером, в 1817–21 гг. – директором Чертежной комиссии Москвы, а в 1821–25 гг. – начальником Мастерских по вопросам благоустройства Москвы. Он занимался проблемами планировки и восстановления Москвы после пожара 1812 г. В 1825 г. Е. Челиев опубликовал книгу – „Полное наставление, как приготовить дешевый и лучший мертель или цемент, весьма прочный для подводных строений...“, в которой описывается состав цемента и метод его приготовления. Английский ученый Дж. Аспдин, одновременно с Е. Челиевым, для получения патента представил свое изобретение искусственного гидравлического цемента. Таким образом, Е. Челиев и Дж. Аспдин независимо друг от друга изобрели цемент, который является предшественником современного цемента. Изобретение Е. Челиева числится среди тех изобретений, которые изменили мир.

Скончался Е. Челиев в Москве.

Inventor of cement. He was born in Saratov Province of Russia. In his young years he worked as a land surveyor in Saratov. Starting from 1800 he lived and worked in Moscow. In 1800–1817 he discharged the duties of a land surveyor in Moscow. In 1817–1821 Cheliev was the director of Drafting Commission of Moscow and in 1821–1825 he headed the workshops assigned to the rehabilitation of Moscow. He was commissioned to design and restore Moscow that was burnt down in 1812 during Napoleon's invasion. In 1825 E. Cheliev published a Russian-language book *Complete Instructions Regarding Producing Of Cheap And Best Mortar, That Is Cement, Which Is Extremely Firm For Underwater Structures*. It described the composition and method of producing the cement of his invention. In the same period English scientist J. Aspdin submitted to the Patent Bureau his invention: artificial hydraulic cement. That way E. Cheliev and J. Aspdin invented cement completely uncorrelated with each other. Their invention was the forerunner of modern cement. E. Cheliev's discovery adds up to the list of the inventions that changed the world.

Egor Cheliev died in Moscow.

Actus episcoporum
Unguentorum

Nuncius Regius

Georgianus

Hic est Nicetorius Coymo
to Isbarzhi Nuncius Regis
et Patriarcha Georgiae, qui in
Romam ad Sacra Liturgiam
de Credibili preciosa misericordia
postulat. Ante tractavimus
in hac Ecclesiis in orientalibus.

Hinc etiam
Hinc etiam

genuis ergo mox suspirans

ნიკოლოზ ჩოლოკაშვილი (ნიკიფორ ირბახ) Nikoloz Cholokashvili (Nikifore Irbaqi)

ეპოქ. 1585–1658

Зოლოტიკური მოღვაწე და დიპლომატი, პირველი ქართული ნაბეჭდის წიგნის ერთ-ერთი გამომცემელი. რვა წლისა სწავლა-განათლების მისაღებად ვააგზავნეს იტალიაში, სადაც ბერძნულ სკოლაში მიებარა სასწავლებლად. იქვე აღიკვეცა ბერად. დაახლოებით 1608 წელს საქართველოში დაბრუნდა და კახეთის მეფის – თეიმურაზ I-ის კარის მოძღვარი გახდა. 1614 წელს იერუსალიმში წავიდა. 1625 წელს თეიმურაზ I-ის დავალებით დიპლომატიკური მისით გაემგზავრა ევროპაში. რომში იგი აქტიურად მონაწილეობდა ქართული ბეჭდვითი წიგნის გამოცემაში. 1629 წელს მისი დახმარებით ჩამოისხა ქართული ანბანი, შემუშავდა და გამოიცა ქართულ-იტალიური ლექსიკონი (პირველი ქართული ნაბეჭდი წიგნი), შემდეგ – „ლოცვანი“ ქართულ ენაზე. 1629 წელს ნ. ჩოლოკაშვილი საქართველოში დაბრუნდა, მეტების ეკლესიის წინამდღვარი გახდა. 1643–49 ნ. ჩოლოკაშვილი იერუსალიმში ქართველთა ჯვრის მონასტრის წინამდღვარი იყო. 1650 წელს ისევ საქართველოში დაბრუნდა. იყო იმერეთის სამეფო კარზე ლევან II დადიანთან. 1657 წელს, ლევან II დადიანის გარდაცვალების შემდეგ, ვამეუ III-მ თავის სხვა მონინააღმდეგეთა შორის ჩოლოკაშვილიც შეიბურო და იგი საპყრობილები გარდაიცვალა. მისი მრავალმხრივი მოღვაწეობა მიმართული იყო საქართველოს პოლიტიკური და კულტურული აღორძინებისაკენ.

ок. 1585–1658

Политический деятель, дипломат. Один из издателей первого грузинского печатного издания. Для получения образования в возрасте восьми лет был послан в Италию, где поступил в греческую школу. Там же постригся в монахи. Вернулся в Грузию около 1608 г., стал придворным духовником царя Теймураза I, который, возложив на него дипломатическую миссию, в 1625 г. послал его в Европу. В Риме Н. Чолокашвили был активно занят подготовкой к изданию грузинской книги. При его содействии в 1629 г. был отлит грузинский шрифт, издан „Грузино-итальянский словарь“ (первое грузинское печатное издание), а затем – „Молитвенник“ на грузинском языке. В 1629 г. Н. Чолокашвили вернулся в Грузию и стал настоятелем Метехской церкви. В 1643–49 гг. был настоятелем Грузинского Крестового Монастыря в Иерусалиме. Вернулся в Грузию в 1650 г. Служил при царском дворе Имерети, позднее – у Левана II Дадиани. После смерти Левана Дадиани, в 1657 г., Вамек III, арестовав своих противников, заточил в тюрьму и Н. Чолокашвили, который погиб в заключении. Многогранная деятельность Н. Чолокашвили была направлена на возрождение политической и культурной жизни Грузии.

approx. 1585–1658

Statesman and diplomat, one of the publishers of the 1st printed Georgian book. He was 8 years old, when he was sent from Georgia to Italy to get education there. In Italy he graduated from a Greek school. Therein he was confessed as a monk. Circa 1608 he returned to Georgia to become the Preceptor at the Royal Court of Teimuraz I, King of Kakheti. In 1614 N. Cholokashvili left for Jerusalem. By order of King Teimuraz I, in 1625 he traveled to Europe with a diplomatic mission. In Rome he was instrumental in publishing Georgian printed book. In 1629 he backed casting of Georgian print, compiling and publishing of Georgian-Italian dictionary (the 1st printed Georgian book) and printing of the book of prayers in the Georgian language. In 1629 N. Cholokashvili went back to Georgia, where he became the Dean of Metekhi Church. In 1643–1649, he served as the Dean of Georgian Monastery of the Cross in Jerusalem. In 1650 he returned to Georgia. First he served at the Royal Court of the King of Imereti; later – at the Court of Levan II Dadiani. After the death of Levan II Dadiani, Vameq III captured him along with his other opponents. N. Cholokashvili, whose versatile activity was directed at the revival of Georgian political and cultural life, died in prison.

ეავით ჩუბინაშვილი Давид Чубинашвили David Chubinashvili

1814–1891

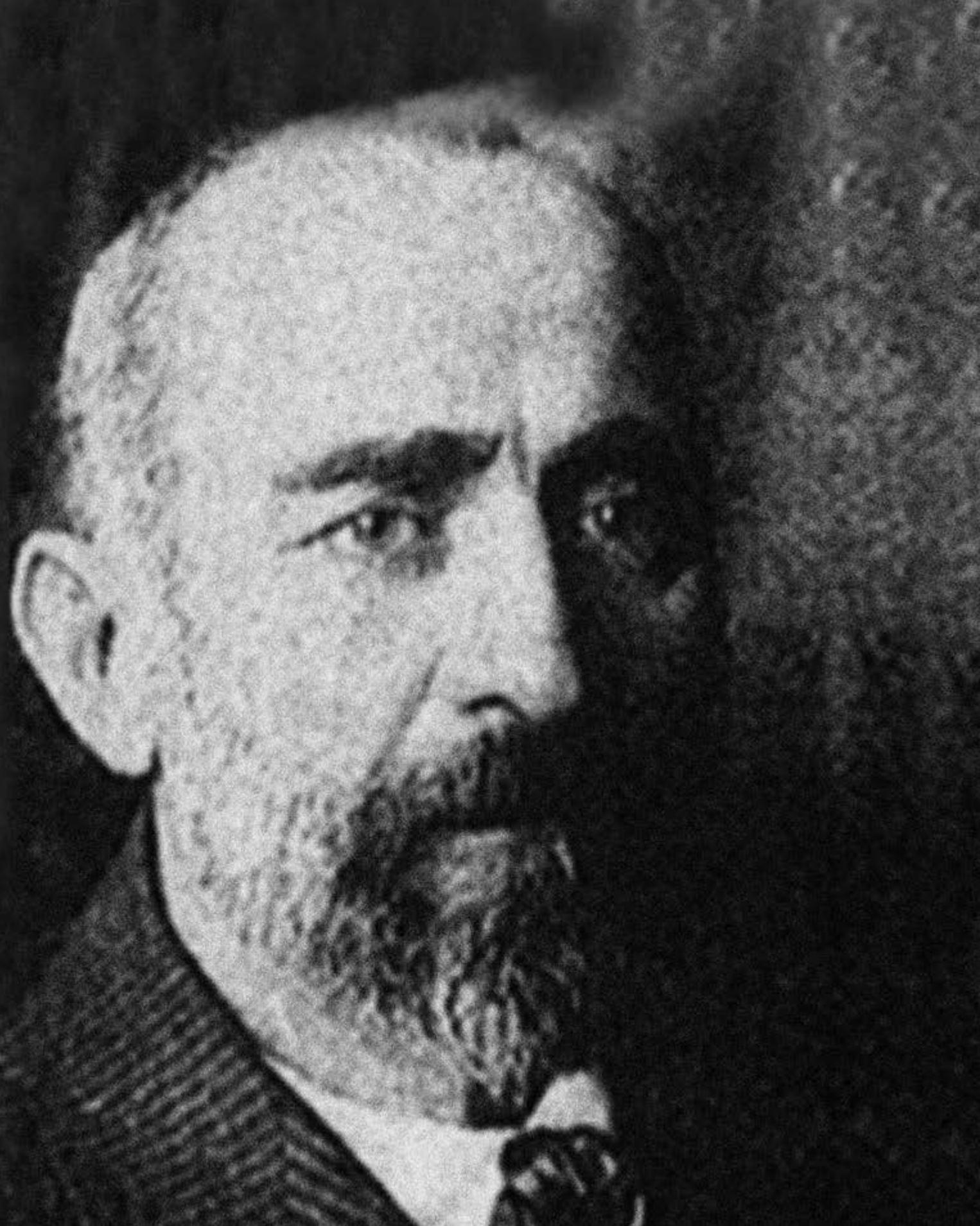
Дაათმეცნიერი, ლექსიკოგრაფი, ლი-
ტერატურათმცოდნე. პეტერბურგი-
გის უნივერსიტეტის პირველი ქართვე-
ლი პროფესორი, რუსეთის გეოგრაფი-
ული (1860-იდან) და საიმპერატორო
არქეოლოგიური საზოგადოებრივის
(1869-იდან) წევრი, ფილოლოგიური
საზოგადოების საპატიო წევრი, „ქარ-
თველთა შორის წერა-კითხვის გამავ-
რცელებელი საზოგადოების“ წევრი.
დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში.
1839 წელს დაამთავრა პეტერბურგის
უნივერსიტეტის აღმოსავლეური სიტ-
ყვიერების ფაკულტეტი და 1840 წელს
დაინიშნა საგარეო საქმეთა სამინის-
ტროს თარჯიმად. 1844 წელს იგი მი-
ინვიეს პეტერბურგის უნივერსიტეტში
ქართული ენის მასნავლებლად. 1855-
71 წლებში იყო ამავე უნივერსიტეტში
ახალდაარსებული ქართული ენისა
და სიტყვიერების კათედრის გამგე და
პროფესორი. დ. ჩუბინაშვილის სამეც-
ნიერო მოღვაწეობა 1840 წლიდან დაინ-
ყო. ცნობილია მისი „ქართულ-რუსულ-
ფრანგული ლექსიკონი“ (1840); „რუ-
სულ-ქართული ლექსიკონი“ (1846),
რომელსაც ნაუმძღვარა ქართული
ენის გრამატიკის ნარკვევი; „ქართულ-
რუსული ლექსიკონი“ (1887-91). დ. ჩუ-
ბინაშვილმა დიდი შრომა გასწია ძველი
ქართული მწერლობის ძეგლთა შესწავ-
ლა-გამოცემისათვის, მონანილებდა
„ვეფხისტყაოსნის“ 1841 წლის გამო-
ცემაში; წვლილი მიუძღვის აგრეთვე ი.
ბარტლინსკის მიერ პოემის პოეტური
თარგმანის მომზადებაში (1845). აღნე-
რილი აქვს იერუსალიმის ქართული
სიძველები, პირველმა მოგვანოდა
ცნობა ქართველთა ჯვრის მონასტერ-
ში რუსთაველის ფრესკის შესახებ.

დ. ჩუბინაშვილი გარდაიცვალა პე-
ტერბურგში.

Языковед, лексикограф, литерату-
ровед. Первый грузинский профессор
Петербургского университета, член
Российского Географического (с 1860
г.) и Императорского Археологическо-
го (с 1869 г.) обществ, почетный член
Филологического общества, член „Об-
щества по распространению грамот-
ности среди грузин“. Родился в Грузии,
в Тбилиси. В 1839 г. окончил факультет
восточной словесности Петербургского
университета. В 1840 г. был назначен
переводчиком в Министерстве ино-
странных дел, а в 1844 г. приглашен в
Петербургский университет для препо-
давания грузинского языка. В 1855-71
гг. был профессором и заведующим
новоучрежденной кафедрой грузин-
ского языка и словесности. К научной
деятельности Д. Чубинашвили присту-
пил с 1840 г. Является автором „Грузино-
русско-французского словаря“ (1840);
„Русско-грузинского словаря“ (1846),
снабженного очерком по грамматике
грузинского языка; „Грузино-русского
словаря“ (1887-91). Он внес значимый
вклад в дело изучения и издания памят-
ников древнегрузинской литературы,
принимал участие в издании поэмы Ш.
Руставели „Витязя в тигровой шкуре“
(1841), а также в подготовке И. Барт-
динским поэтического перевода поэмы
(1845). Описал грузинские древности
Иерусалима, первый дал сведения о
фреске Шота Руставели в Иерусалим-
ском грузинском Крестовом монастыре.
Скончался Д. Чубинашвили в Петер-
бурге.

Linguist, lexicographer and philologist,
the 1st Georgian professor at the Uni-
versity of St. Petersburg. As of 1860, he
was the member of Russian Geographic
Society, Imperial Archeological Society
(since 1869), honorary member of Philo-
logical Society and member of the 'Society
for Spreading Literacy among Georgians'.
He was born in Tbilisi, Georgia. In 1839
he graduated from the Faculty of Oriental
Philology of St. Petersburg University. In
1840 D. Chubinashvili was appointed an
interpreter at the Ministry of Foreign Af-
fairs of Russia. In 1844 he was invited to the
University of St. Petersburg as a teacher of
Georgian language. In 1855-1871, profes-
sor D. Chubinashvili headed the newly
founded Chair of Georgian Language and
Philology at the same University. In 1840
he embarked on the path of scientific re-
search. He compiled *Georgian-Russian-
French Dictionary* (1840) and *Russian-Geor-
gian Dictionary* (1846), which was supplied
with his introductory essay on the gram-
mar of Georgian language. D. Chbinash-
vili has fruitfully worked on analyzing and
publishing of literary monuments of old
Georgian writings. He participated in the
publication of *The Man In the Panther's Skin*
in 1841 and helped I. Bartdinski in prepar-
ing the Russian translation of the said epic
poem by Sh. Rustaveli (1845). He made an
inventory of Georgian antiquities of Jeru-
usalem; he was the first to supply the infor-
mation on the fresco of Shota Rustaveli at
the Georgian Monastery of the Cross in
Jerusalem.

D. Chubinashvili died in St. Peters-
burg.

ნიკოლაი (კარლ) ჭეიძე Nikoloz (Carlo) Chkheidze

1864-1926

საქართველოს და რუსეთის პოლიტიკური მოღვაწე, სოციალ-დემოკრატი, ქართული და რუსული მენშევიზმის ერთ-ერთი ლიდერი. სწავლობდა ნოვოროსიის უნივერსიტეტში ფიზიკა-მათემატიკის ფაკულტეტზე, მაგრამ არ დაუმთავრება, რადგან სტუდენტთა მოძრაობაში აქტიური მონაწილეობისათვის გარიცხეს. 1907 წლიდან იყო რუსეთის III და IV სახელმწიფო სათაობიროების (სახელმწიფო დუმის) დეპუტატი თბილისის გუბერნიიდან, მენშევიკების ფრაქციის ხელმძღვანელი. 1917 წლის თებერვლის რევოლუციის შემდეგ, თებერვალ-აგვისტოში, იყო მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების პეტროგრადის საბჭოს თავმჯდომარე. 1917 წლის აგვისტოში სახელმწიფო თათბირზე გამოდიოდა რუსეთში დემოკრატიული ხელისუფლების განმტკიცების მხარდაჭერით. ოქტომბრის რევოლუციის წინ იგი პეტერბურგიდან საქართველოში დაბრუნდა. 1918 წელს აირჩიეს ამიერკავკასიის სეიმის თავმჯდომარედ, ხოლო 1919-21 წლებში იყო საქართველოს დამფუძნებელი კრების თავმჯდომარე. 1921 წელს, საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ, ემიგრაციაში წავიდა საფრანგეთში. ხუთი წლის შემდეგ სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულა. კ. ჩხეიძე დაკრძალეს პარიზში, პერ-ლაშეზის სასაფლაოზე.

Политический деятель Грузии и России, социал-демократ. Один из лидеров грузинского и русского меньшевизма. Учился на физико-математическом факультете Новороссийского университета, однако был исключен из университета из-за участия в студенческих движениях. С 1907 г. был депутатом 3-й и 4-й Государственной Думы России от Тбилисской губернии, был главой фракции меньшевиков в Думе. После Февральской Революции 1917 г., в феврале-августе был председателем Петроградского Совета депутатов рабочих и солдат, членом Государственного совета. Защищал принципы по укреплению демократической власти в России. Накануне октябрьской революции вернулся из Петрограда в Грузию. В 1918 г. был избран председателем Закавказского Сейма, а в 1919–21 гг. – Учредительного собрания Грузии. В 1921 г., после установления Советской власти в Грузии, эмигрировал во Францию. Через пять лет покончил жизнь самоубийством.

Похоронен Н. Чхеидзе в Париже, на кладбище Пер-Лашез.

Georgian and Russian politician, a well-known Social-Democrat, one of the leaders of Georgian and Russian Menshevism. He studied at the Faculty of Physics and Mathematics of Novorossiysk University but could not finish it as he was expelled for his active involvement in the students' movement. Starting from 1907 he was elected (from the Tbilisi electoral province) the member of the 3rd and 4th State Duma (Parliament) of Russia. He was a leader of Menshevik Group in the Duma. In February-August of 1917, after February Revolution, N. Chkheidze was the Chairman of the Petrograd Council of deputies of workers and soldiers and member of State Council. At the sessions of State Council he supported the idea of building up of democratic power in Russia. Prior to the October Revolution he returned to Georgia. In 1918 N. Chkheidze was elected the Chairman of the Seim (Council) of Transcaucasia. In 1919-1921 he held the position of the Chairman of the Constituent Assembly of Georgia. In 1921, subsequent to the Annexation of Georgia, he immigrated to France. Five years later he committed suicide.

Nikoloz Chkheidze was buried at the Pere Lachaise cemetery in Paris.

გიგმე ნებეთელი Григол Церетели Grigol Tsereteli

1870–1938

ვ ილოლოგ-ელინისტი, პაპიროლოგის ერთ-ერთი ფუძემდებელი საბჭოთა კავშირში. რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის წევრ-კორესპონდენტი (1917). 1920 წლამდე ცხოვრობდა და მოღვაწობდა პეტერბურგის უნივერსიტეტის ისტორიულ-ფილოლოგიური ფაკულტეტი (1893). იყო იმავე უნივერსიტეტის პრივატ-დოცენტი (1902-04), იურიევის (ტარ-ტუ) უნივერსიტეტის პროფესორი (1905-14), პეტროგრადის უნივერსიტეტის პროფესორი და კლასიკური ფილოლოგიის კათედრის გამგე (1914-20). 1914 წელს გ. წერეთელს მიენიჭა ბერძნული სიტყვიერების დოქტორის ხარისხი. 1920 წელს ი. ჯავახიშვილის მოწვევით თბილისში გადმოვიდა სამუშაო. 1920-38 წლებში იყო თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის კლასიკური ფილოლოგიის კათედრის გამგე, ერთდროულად – უნივერსიტეტის ბიბლიოთეკის დირექტორი. მისი ნაშრომები ეძღვნება ბერძნული პალეოგრაფიის, დამწერლობისა და ლიტერატურის ისტორიას. დიდი ამაგი დასდო ბერძნული, ქართული და რუსული პაპირუსების კოლექციების შესწავლას, ანტიკური მნერლობის ნიმუშების რესულენტების „არგონავტიკა“, პერიდას „მიმიამბები“. გ. წერეთელი იმსხვერპლა XX ს. 30-იანი წლების რეპრესიებმა.

Φилолог-эллинист, один из основоположников папирологии в Советском Союзе. Член-корреспондент Российской Академии наук (1917). До 1920 г. жил и работал в Петербурге. Окончил историко-филологический факультет Петербургского университета (1893). Был приват-доцентом того же университета (1902–04), профессором Юрьевского (Тарту) университета (1905–14), профессором и заведующим кафедрой классической филологии Петроградского университета (1914–20). В 1914 г. Г. Церетели была присвоена степень доктора греческой словесности. В 1920 г. по приглашению И. Джавахишвили, Г. Церетели переехал в Тбилиси. В 1920–38 гг. был заведующим кафедрой классической филологии Тбилисского государственного университета, одновременно – директором библиотеки университета. Труды Г. Церетели посвящены вопросам греческой палеографии, письменности и истории литературы. Он внес весомый вклад в дело изучения коллекций греческих, грузинских и русских папирусов; переводил образцы античной литературы – первый перевел на русский язык „Аргонавтику“ Аполлония Родосского, „Мимиамбы“ Герода (1929).

Г. Церетели стал жертвой репрессий 30-х гг. ХХ века.

P hilologist, expert in Hellenic culture, one of the founders of papyrology science in the USSR, Corresponding Member of Russian Academy of Sciences (1917). Till 1920 he lived and worked in Petersburg. He graduated from the Faculty of History and Philology of Petersburg University (1893). He was the privat-docent of the same University (1902-1904), Professor of Yuriev (Tartu) University (1905-1914) and Professor and Head of the Chair of Philology of Petersburg University (1914-1920). In 1914 G. Tsereteli was granted the degree of the Doctor of Greek Language and Literature. On I. Javakhishvili's invitation he moved to Georgia in 1920 to work at Tbilisi State University. In 1920-1938 he headed the Chair of Classic Philology of Tbilisi State University and at the same time he held the position of the Director of the library of the same University. He was the author of the works on the history of Greek paleography, script and literature. He greatly contributed to the study of Greek, Georgian and Russian papyri collections and translation of classic literature into Russian. He was the first to translate *Argonautica* by Apollonius of Rhodes and *Mimiambs* of Herodas.

Grigol Tsereteli fell victim to the Communist repressions of 1930s.

ისაბენ ნებითი Ираклий Церетели Irakli Tsereteli

1882–1959

საქართველოს და რუსეთის პოლიტიკური მოღვაწე, სოციალ-დემოკრატი, მენშევიკების ერთ-ერთი ლიდერი. დაიბადა საქართველოში, ქ. ქუთაისში. 1900 წელს შევიდა მოსკოვის უნივერსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე. სტუდენტურ მოძრაობაში მონაწილეობისათვის 1902 წელს გაასახლეს აღმოსავლეთ ციმბირში.

საქართველოში დაბრუნების შემდეგ რედაქტორობდა ქართულ მენშევიკურ ჟურნალ „კვალი“. რუსეთის II სახელმწიფო სათათბიროში იყო სოციალ-დემოკრატების ფრაქციის ლიდერი. სათათბიროს დათხოვნის შემდეგ (1907 წლის ივნისი) ფრაქციის სხვა წევრებთან ერთად მიუსაჯეს კატორლა. 1912 წლიდან ციმბირში დასახლების უფლება მისცეს. გადასახლებიდან გაათვისუფლა 1917 წლის თებერვლის რევოლუციამ. პეტროგრადში დაბრუნების შემდეგ (1917 წელს) წამყვანი ადგილი დაიკავა მენშევიკურ პარტიაში და პეტროგრადის აღმასკომში. 1917 წელს იყო მუშათა და ჯარისკაცთა დეპუტატების პეტროგრადის საბჭოს ცენტრისტული ბირთვის მეთაური, დროებითი მთავრობის ფოსტისა და ტელეგრაფის მინისტრი (1917 წლის მაის-ივლისი), შინაგან საქმეთა მინისტრი. ოქტომბრის რევოლუციის წინ საქართველოში დაბრუნდა. იყო საქართველოს დამფუძნებლი კრების წევრი, ქართველი მენშევიკების ერთ-ერთ თვალსაჩინო ლიდერი. საქართვე-

გრუზის იმპერიის მენშევიკის დამსახურების მინისტრი (1917 წლის მაის-ივლისი), მინისტრი სამსახურის მინისტრი (1917 წლის მაის-ივლისი), შინაგან საქმეთა მინისტრი. იქტომბრის რევოლუციის წინ საქართველოში დაბრუნდა. იყო საქართველოს დამფუძნებლი კრების წევრი, ქართველი მენშევიკების ერთ-ერთ თვალსაჩინო ლიდერი. საქართვე-

Politician, Social-Democrat, one of the leaders of Georgian and Russian Menshevism. He was born in Kutaisi, Georgia. In 1900 he entered the Law Faculty of Moscow University. In 1902 he was exiled to Siberia for his active participation in students' political movement.

After returning to Georgia he edited the magazine of Menshevik orientation Kvali. He was the leader Social-Democratic faction at the State Assembly (Duma) of Russia. In June of 1907, after the Duma was dispersed, I. Tsereteli and other members of his faction were condemned to penal servitude. As of 1912 he was allowed to settle down in Siberia. In 1917 he was set free in the wake of February Revolution. In 1917 he returned to Petrograd and filled the position of a leader in the Menshevik Party and the Executive Committee of Petrograd. In 1917 he was the leader of the centrist group in the Council of Deputies of Petrograd workers and soldiers. He was the Minister of Post and Telegraph (May-July of 1917) and Minister of Internal Affairs in the Provisional Government of Russia. Prior to the October Revolution he returned to Georgia. He was the member of the Constituent Assembly of Georgia and one of the outstanding leaders of Georgian Mensheviks. After the annexation of Georgia in 1921 he lived in immigration. First he resided in France, where he graduated from the Sorbonne University. From 1940 he lived in the USA. On the request of Columbia and

ლოს ანექსიის შემდეგ, 1921 წლიდან იმყოფებოდა ემიგრაციაში. ცხოვრობდა ჯერ საფრანგეთში, სადაც დაასრულა სორბონის უნივერსიტეტი, ხოლო 1940 წლიდან – აშშ-ში. კოლუმბიისა და ჰარვარდის უნივერსიტეტების თხოვნით მან მუშაობა გააგრძელა 20-იან წლებში დაწყებულ ორტომიან თხზულებაზე „მოგონებები თებერვლის რევოლუციაზე“, რომლის დასრულება ვერ მოასწრო (ეს შრომა 1963 წელს პარიზში რუსულ ენაზე გამოიცა). ი. წერეთელი ქართული სოციალ-დემოკრატის წარმომადგენელი იყო საერთაშორისო სოციალისტურ ბიუროში.

ანდერძის თანახმად, ი. წერეთლის გვამი ფერფლად იქნა ქცეული. 1973 წელს საფრანგეთში გადაასვენეს. დაკრძალულია ლევილის ქართველთა სასაფლაოზე.

однако довести дело до конца так и не смог (труд был издан в 1963 г. в Париже на русском языке). И. Церетели был представителем грузинских социал-демократов в Международном социалистическом бюро.

Согласно завещанию, останки И. Церетели были кремированы. В 1973 г. был перезахоронен во Францию, на кладбище грузин в Левиле.

Harvard Universities, he continued writing the 2nd volume of his composition *Reminiscences of February Revolution*, which he began in 1920s. However, he could not complete it (in 1963 the book was published in Russian in Paris). I. Tsereteli was the representative of Georgian Social-Democrats at the International Socialist Bureau.

According to his last will, Irakli Tsereteli's body was cremated and in 1973 was buried at Leuville Cemetery near Paris.

ირაკლი ცერეთელი ოჯახის წევრებთან ერთად
ВИракли Церетели вместе с членами семьи
Irakli Tsereteli and his Family

მიხეილ (მიხაკო) ცერეთელი Mikheil (Mikhako) Tsereteli

1878–1965

აეცნიერი, ფილოლოგი, პუბლიცისტი. თბილისისა და ბერლინის უნივერსიტეტების პროფესორი. დაიბადა საქართველოში, სოფ. ცხრუკვეთში. სწავლობდა კიევის უნივერსიტეტში, საიდანაც 1899 წელს გარიცხეს, როგორც პოლიტიკურად არასაიმედო. შემდეგ გაემგზავრა პარიზში, ერთხანს სანავლობდა სორბონის უნივერსიტეტში. 1901 წელს პარიზიდან გაასახლეს ანარქისტულ დემონსტრაციაში მონაწილეობის გამო. 1907 წელს კვლავ საქართველოში იყო. ალასანიშნავია მისი სიტყვა, წარმოთქმული ო. ჭავჭავაძის და კრძალვაზე. ამის შემდეგ ცხოვრობდა საზღვარგარეთ. 1918–23 წლებში მუშაობდა ბრიუსელისა და ბერლინის უნივერსიტეტებში (ამ უნივერსიტეტებში განაგებდა ასიროლოგიისა და ქართული ენის კათედრებს). იკვლევდა ქართველი ერისა და ქართული ენის ნარმოშმბის, „ურარტუსა და ხეთების ისტორიისა და ენის საკითხებს. წერილებს აქვეყნებდა ფრანგულ, გერმანულ, ინგლისურ, იტალიურ ენებზე. მისი ფსევდონიმები იყო Baton, მ. სანგალა. მნიშვნელოვანი ნაშრომებია: „ერი და კაცობრიობა“ (1910), „სუმერული და ქართული“ (კრებ. „გვირგვინი“, თბილისი, 1912), „გილგამეშიანის „ქართული თარგმანი (კონსტანტინოპოლი, 1923), „ურარტუს მეფის სარდურის ახალი წაკითხვა“ (პაიდელბერგი, 1928; პარიზი, 1933–1951), ს.-ს. ორბელიანის „სიბრძნე სიცრუისას“ გერმანული თარგმანი (ბერლინი, 1933), „ქართლის ცხოვრების“ დავით აღმაშენებლისა და თამარ მეფის ცხოვრების თხზულებები გერმანული თარგმანითურთ (პარიზი, „ბედი ქართლისა“, 1957–58). 1961 წელს პარიზში გამოქვეყნდა შ. რუსთაველის „ვეფხიტყაოსნის“ მ. წერეთლის მიერ დადგენილი ტექსტი (გერმანული თარგმანი – 1957).

მ. წერეთელი გარდაიცვალა მიუნხენში.

Ученый, филолог, публицист. Профессор Тбилисского и Берлинского университетов. Родился в Грузии, в с. Цхрукувети. Учился в Киевском университете, был исключен как политически ненадежный субъект. Затем уехал в Париж, одно время учился в университете Сорбонна. В 1901 г. был выслан за участие в анархистской демонстрации. В 1907 г. вернулся в Грузию. На похоронах И. Чавчавадзе произнес блестящую речь. Затем жил за границей. В 1918–23 гг. работал в Брюссельском и Берлинском университетах, где заведовал кафедрами асирологии и грузинского языка. Исследовал вопросы происхождения грузинской нации и грузинского языка, а также истории Урарту, урартского языка и хеттов. Статьи публиковал на французском, английском и итальянском языках под псевдонимом „Baton“, „Сангала“. Значительные труды: „Нация и человечество“ (1910), „Сумерский и грузинский“ [сб. „Гвиргвины“ („Венок“), Тбилиси, 1912], „Гилгамешиани“ (пер. на груз. яз., Константинополь, 1923), „Новое прочтение надписи урартского царя Сардури“ (Гайдельберг, 1928; Париж, 1933–1951), переводы на немецкий язык: „Мудрость лжи“ С. С. Орбелиани (Берлин, 1933), сочинения „Картлис Чховреба“ по истории жизни Давида Строителя и царицы Тамар (Париж, „Беди Картлиса“, 1957–58). В Париже в 1961 г. был опубликован установленный М. Церетели текст поэмы Ш. Руставели „Витязь в тигровой шкуре“ (нем. перевод – 1957).

Скончался М. Церетели в Мюнхене.

Philologist, publicist, Professor of Tbilisi and Berlin Universities. He was born in Tskhrukveti village, Georgia. He studied at Kiev University but was expelled in 1899 as politically unreliable person. He left for France and for a time studied at Sorbonne University, until the authorities banished him from Paris for taking part in an anarchist manifestation. In 1907 he returned to Georgia. Again, in 1918 he left Georgia for foreign countries and ever since, he lived and worked abroad. In 1918-1923 he served at the Universities of Brussels and Berlin, where he headed the Chairs of Assyriology and Georgian Language. He researched the problems of the genesis of Georgian nation and Georgian language, history of Urartu and Hittites. He published letters in French, German, English, Italian languages, using pennames Baton and M. Sangala. M. Tsereteli's most important works are: *Nation And Humankind* (1910), *Sumerian and Georgian* (collection 'Gvirgvin', Tbilisi, 1912), Georgian translation of *Gilgamesh* (Constantinople, 1923), *New Interpretation Of Sardur, King Of Urartu* (Heidelberg, 1928; Paris, 1933-1953), German translation of *The Wisdom Of Lies* By S. S. Orbeliani (Berlin, 1933), *The Stories Of The Lives Of David The Builder And Queen Tamar According To 'Kartlis Tskhovreba'* with German translations (Paris, magazine 'Bedi Kartlisa', 1957-1958). The text of Sh. Rustaveli's *The Man In Panther's Skin*, which was newly researched and specified by M. Tsereteli, was published in Paris in 1961(German translation -1957).

Mikheil Tsereteli died in Munich.

ვახტანგ ჭაბუკიანი

Vakhtang Chabukiani

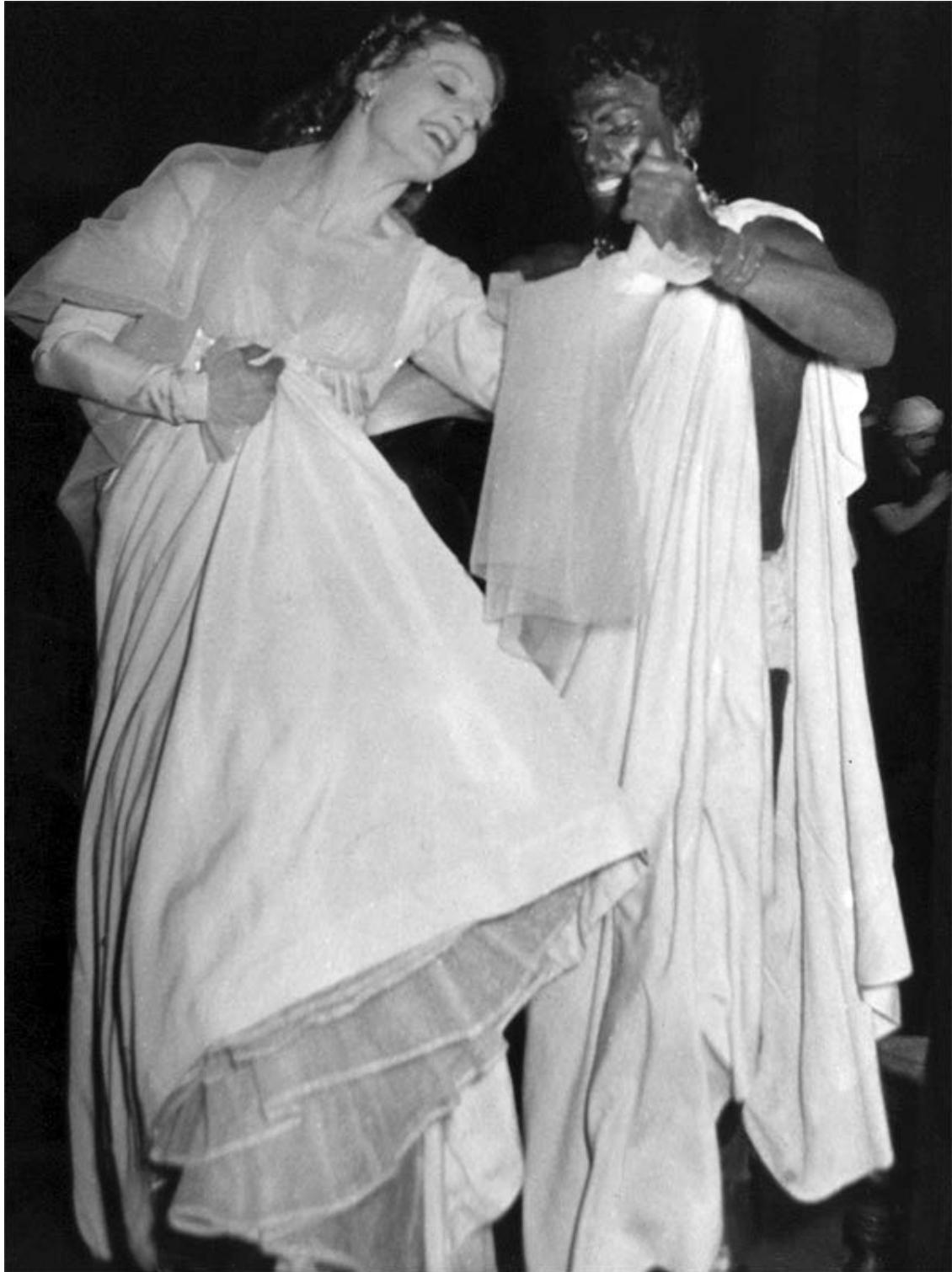
1910-1992

ქართული პროფესიული ბალეტის ფუძემდებელი, ბალეტმაისტერი და პედაგოგი. საქართველოს (1941) და სსრკ (1950) სახალხო არტისტი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1922-23 წლებში სწავლობდა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრთან არსებულ მ. პერინის საბალეტო სტუდიაში. 1924 წელს ჩაირიცხა ამავე თეატრის საბალეტო დასში. 1926-29 წლებში სრულყოფდა საბალეტო ოსტატობას ლენინგრადის ა. ვაგანოვას სახ. ქორეოგრაფიულ სასწავლებელში. 1929-41 წლებში იყო ლენინგრადის ს. კიროვის სახ. ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრის (ახლანდ. მარიას თეატრი) წამყვანი სოლისტი. ამ თეატრის სცენაზე შეასრულა მთავარი პარტიები სპექტაკლებში: ა. ბალანჩივაძის „მთების გულსა“ (1938) და კრეინის „ლაურენსიაში“ (1939), რომლებიც თვითონვე დადგა; ასრულებდა ბაზილის (მინჯუსის „დობკიხოტი“), ალბერტის (ადანის „შიზელი“), უერმონის (ასაფიევის „პარიზის ალი“), ასევე სოლოვიოვ-სედოვის „ტარას ბულბას“ და სხვ. პარტიებს. 1941-73 წლებში ხელმძღვანელობდა თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის თეატრის საბალეტო დასს. 1968 წლამდე თვითონაც ამ დასის მოცეკვავე იყო. აქ განახორციელა დადგმები: ა. ბალანჩივაძის „მთების გული“ (1941, პირველი დადგმა 1936), გ. კილაძის „სინათლე“ (1947, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1948), დ. თორაძის „გორდა“

ი სის გრუმის „გორდა“ და სხვ. ბალეტმაისტერ და მსახიური. საქართველოს (1941) და სსრკ (1950) სახალხო არტისტი. დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. 1922-23 წლებში სწავლობდა თბილისის ოპერისა და ბალეტის თეატრთან არსებულ მ. პერინის საბალეტო სტუდიაში. 1924 წელს ჩაირიცხა ამავე თეატრის საბალეტო დასში. 1926-29 წლებში სრულყოფდა საბალეტო ოსტატობას ლენინგრადის ა. ვაგანოვას სახ. ქორეოგრაფიულ სასწავლებელში. 1929-41 წლებში იყო ლენინგრადის ს. კიროვის სახ. ოპერისა და ბალეტის აკადემიური თეატრის (ახლანდ. მარიას თეატრი) წამყვანი სოლისტი. ამ თეატრის სცენაზე შეასრულა მთავარი პარტიები სპექტაკლებში: ა. ბალანჩივაძის „მთების გულსა“ (1938) და კრეინის „ლაურენსიაში“ (1939), რომლებიც თვითონვე დადგა; ასრულებდა ბაზილის (მინჯუსის „დობკიხოტი“), ალბერტის (ადანის „შიზელი“), უერმონის (ასაფიევის „პარიზის ალი“), ასევე სოლოვიოვ-სედოვის „ტარას ბულბას“ და სხვ. პარტიებს. 1941-73 წლებში ხელმძღვანელობდა თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახ. ოპერისა და ბალეტის თეატრის საბალეტო დასს. 1968 წლამდე თვითონაც ამ დასის მოცეკვავე იყო. აქ განახორციელა დადგმები: ა. ბალანჩივაძის „მთების გული“ (1941, პირველი დადგმა 1936), გ. კილაძის „სინათლე“ (1947, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1948), დ. თორაძის „გორდა“

Founder of Georgian professional ballet, choreographer and pedagogue, born in Tbilisi, Georgia. In 1922-1923 he studied at M. Perin Ballet Studio, affiliated to Tbilisi Opera and Ballet Theater. In 1924 he was enrolled in the ballet company of the same theater. In 1926-1929 he perfected his skills at A. Vaganova State Choreographic School in Leningrad. In 1929-1941 he was the leading dancer of S. Kirov State Opera and Ballet Academic Theater (currently – Mariinsky Theater). On the stage of that theater he played the leading parts in the following ballets, which he directed himself: A. Balanchivadze's *The Heart of the Mountains* (1938) and A. Crain's *Laurencia* (1939). He also danced the parts of Basil (*Don Quixote* by Minkus), Albert (*Adan's Giselle*), Jerome (*Asafiev's Flames of Paris*), Andrei (*Soloviov-Sedoi's Taras Bulba*), etc. In 1941-1973 V. Chabukiani headed the ballet company of Tbilisi State Theater of Opera and Ballet. Till 1968 he participated in the performances of the ballet company. There he staged ballets: A. Balanchivadze's *The Heart of the Mountains* (1941), G. Kiladze's *The Light* (1947; State Prize of the USSR in 1948), D. Tordzadze's *Gorda* (1949; State Prize of the USSR in 1951), A. Machavariani's *Othello* (1957), S. Tsintsadze's *Demon* (1961), etc. He wrote the script and directed films *Masters of Georgian Ballet* (1955) and *Othello* (1961).

V. Chabukiani created the original style of male ballet dance, where dignified aplomb, inner expressiveness and

სვეტლანა ბალეტიდან „ოტელო“
Сцена из балета „Отело“
Chabukiani's "Othello"

სცენები სპექტაკლებიდან
Сцены из спектаклей
Scenes of Ballets

ბალეტ „ოტელოს“ შემოქმედებითი ჯგუფი
Творческая группа балета "Отелло"
Artistic Group of Ballet Othello

(1949, სსრკ სახელმწ. პრემია, 1951), ა. მაჭავარიანის „ოტელო“ (1957), ს. ცინცაძის „დემონი“ (1961) და სხვ. ვ. ჭაბუკიანმა თავისი სცენარის მიხედვით დადგა ფილმები: „ქართული ბალეტის ოსტატები“ (1955) და „ოტელო“ (1961). ვ. ჭაბუკიანმა შექმნა მამაკაცის სასცენო ცეკვის განსაკუთრებული სტილი, რომელშიც ერთმანეთს ერთყმოდა სკულპტურული სიდიადე, შინაგანი ექსპრესია და მჩქეფარე ტემპერამენტი. ვ. ჭაბუკიანი გასტროლებს მართავდა საზღვარგარეთ (აშშ, იტალია, ლათინური ამერიკა და სხვ.); დადგა სპექტაკლები იაპონიაში, ირანში, უნგრეთში, ბულგარეთსა და სხვა ქვეყნებში. ლენინური (1958) და სსრკ (1941, 1948, 1951) სახელმწიფო პრემიების ლაურეატი.

ვ. ჭაბუკიანი თბილისში გარდაიცვალა. დაკრძალულია მთაწმინდის პანთეონში.

ского балета” (1955) и „Отелло“ (1961). В. Чабукиани создал особый стиль мужского сценического танца, в котором скульптурная величавость сочеталась с внутренней экспрессией, бурным темпераментом. Редкие природные данные, виртуозная техника помогали ему с легкостью исполнять сложнейшие партии. В. Чабукиани много гастролировал (США, Италия, Латинская Америка и т. д.). Ставил спектакли в Японии, Иране, Венгрии, Болгарии и др. странах. Лауреат Ленинской (1958) и Государственной премии СССР (1941, 1948, 1951).

Скончался В. Чабукиани в Тбилиси. Похоронен в Мтацминдском пантеоне.

indomitable temper merged harmoniously. His virtuoso technique allowed him to perform effortlessly the most difficult parts. He has played on tour in the USA, Italy, Latin America and other countries. He directed ballets in Japan, Iran, Hungary, Bulgaria, etc. He was the laureate of Lenin Prize (1958) and State Prizes of the USSR (1941, 1948 and 1951), People's Artiste of Georgia (1941) and the USSR (1950).

Vakhtang Chabukiani died in Tbilisi and was buried at Mtatsminda Pantheon.

ჯაბადარი, სიმუში ბეგი Джабадар, Али-кули Бег Jabadar, Ali-Quli Beg

XVII

ორანში მოღვაწე ქართული ნარ-მოშობის მხატვარი. შემორჩენილია მისი რვა მინიატურა – მეფის კარის ცხოვრებისა და ნადირობის სცენები (ერმიტაჟი, სანქტ-პეტერბურგი). ერთ მათგანზე აღნიშნულია შესრულების ადგილი – ყაზვინი და თარიღი – 1674. მრავალფიგურიანი კომპოზიციები შესრულებულია გვიანდელი ირანული მინიატურის ტრადიციების მიხედვით, შეიმჩნევა დასავლეთ ევროპის ხელოვნების ცალკეული მოტივებიც. მინიატურებზე არის ქართული ნარწერები. შესრულების ხარისხით ჯაბადარის მინიატურები უტოლდება იმდროინდელ საუკეთესო ირანული მინიატურების ნიმუშებს.

Художник, грузин по происхождению. Жил и творил в Иране. До нас дошли восемь его миниатюр из жизни царского двора и отдельные сцены охоты (Эрмитаж, Санкт-Петербург). На одной из них обозначены место выполнения – Казвин и год – 1674. Многофигурные композиции выполнены согласно традициям позднеiranских миниатюр. На лицо и отдельные мотивы западноевропейского искусства. На миниатюрах есть и приписки на грузинском языке. По технике выполнения миниатюры Джабадара не уступают по уровню лучшим образцам иранских миниатюр того времени.

Artist of Georgian origin who lived and worked in Iran. 8 miniatures painted by him are displayed at the Hermitage Museum in St. Petersburg. The miniatures depict the scenes of the life at the royal court of Iran and episodes of royal hunt. One of the miniatures bears the place name and time of its creation: Qazvin, 1674. The multi-figured compositions of Ali-Quli Jabadar were executed in the tradition of Iranian miniatures of later period with certain influence of West European artworks. Some of his works have inscriptions in Georgian. Pieces of Ali-Quli Jabadar's work are second to none among the best samples of Iranian miniatures.

◆ ჯაბადარი. „შაჰი და დიდებულები“
Джабадар. „Шах и вельможи“
Jabadar. The Shah and Nobles

ივანე ჯავახიშვილი Ivane Javakhishvili 1876-1940

ისტორიკოსი, საზოგადო მოღვაწე. სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1939). ქართული უნივერსიტეტის დაარსების მოთავე. დაიპირი ქ. თბილისში. უმაღლესი განათლება პეტერბურგში მიიღო – დაამთავრა პეტერბურგის უნივერსიტეტის აღმოსავლურ ენათა ფაკულტეტი (1899). იმავე წელს დატოვეს უნივერსიტეტში საპროფესიოლოდ მოსამზადებლად. ჯერ კიდევ სტუდენტობის დროს, 1898 წელს, ნაშრომისათვის „ანდრია მოციქულისა და წმინდა ნინოს მოღვაწეობა საქართველოში“ პეტერბურგის უნივერსიტეტის სამეცნიერო საბჭომ ი. ჯავახიშვილი მედლით დააჯილდოვა. ქართული ხელნაწერების შესწავლა-აღნერის მიზნით მან 1902 წელს ნ. მართან ერთად იმოგზაურა სინის მთაზე და იერუსალიმში.

1903 წლიდან 15 წლის განმავლობაში ი. ჯავახიშვილი პეტერბურგის უნივერსიტეტის პრივატ-დოცენტი იყო სომხურ-ქართული ფილოლოგის კათედრაზე. 1907 წელს მან ჩამოაყალიბა პეტერბურგის (პეტროგრადის) უნივერსიტეტის ქართველ სტუდენტთა სამეცნიერო ნრე, რომლის უცვლელი ხელმძღვანელიც თვითონ იყო. პეტერბურგში ი. ჯავახიშვილის ბინაზე იკრიბებოდნენ პეტერბურგში მცუდი ქართველი მეცნიერები და ქართული უნივერსიტეტის დაარსების თაობაზე ბჭობდნენ. 1917 წელს ი. ჯავახიშვილი თბილისში დაბრუნდა. 1918 წელს მისი მე-

ისტორიკ, общественный деятель. Академик Академии наук СССР (1939). Инициатор создания Грузинского университета. Родился в г. Тбилиси. Высшее образование получил в Петербурге, окончил факультет восточных языков Петербургского университета (1899). В том же году был оставлен в университете для получения профессуры. В 1898 г. труд студента И. Джавахишвили „Деятельность Андрея Первозванного и Св. Нино в Грузии“ Ученым Советом Петербургского университета был отмечен золотой медалью. В 1902 г., с целью описания и изучения грузинских рукописей, И. Джавахишвили, вместе с Н. Марром, отправился в экспедицию на Синайскую гору и в Иерусалим. С 1903 г., в течение 15 лет, И. Джавахишвили занимал должность приватдоцента кафедры грузино-армянской филологии в Петербургском университете. В 1907 г. он организовал научный кружок грузинских студентов Петербургского (Петроградского) университета, неизменным руководителем которого был сам. В Петербурге, на квартире И. Джавахишвили, собирались грузинские ученые, которые обсуждали проблемы основания грузинского университета. В 1917 г. И. Джавахишвили возвратился в Тбилиси. В 1918 г. под его руководством и инициативе группы грузинских ученых был основан Грузинский университет (в будущем Тбилисский государственный университет им. И. Джавахишвили). In 1903, for subsequent 15 years, I. Javakhishvili served as a Privat-Docent at the Department of Armenian-Georgian Philology of Petersburg University. In 1907 he set up and uninterruptedly headed a scientific club of Georgian students of Petersburg (Petrograd) University. Georgian scholars, staying in Petersburg, used to gather at I. Javakhishvili's place to discuss the plans of founding of Georgian University. In 1917 I. Javakhishvili returned to Tbilisi. In 1918 under his leadership and by the initiation of the group of Georgian scholars, a Georgian University was founded (later it received the title of Tbilisi State University named after Iv. Javakhishvili). In

თავეობითა და ქართველ მეცნიერთა ჯგუფის ინიციატივით დაარსდა ქართული უნივერსიტეტი (შემდეგ თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახ. სახელმწიფო უნივერსიტეტი). 1919-26 წლებში იყო ამ უნივერსიტეტის რექტორი.

ი. ჯავახიშვილმა ღრმა კვალი დატოვა ქართულ მეცნიერებაში. არ დარჩენილა ისტორიულ-ფილოლოგიური მეცნიერების არც ერთი დარგი, რომელშიც მას ფუძემდებლური ნაშრომები არ დაეტოვებინა. გამოიკვლია საქართველოს ისტორია, საქართველოს ეკონომიკური ისტორია, ქართული სამართლის ისტორია, ძველი ქართული საისტორიო მნერლობა, ქართული წყაროთმცოდნეობა, დამწერლობათმცოდნეობა და ა. შ.; მნიშვნელოვანი ლვანლი დასდო სომხურ საისტორიო მნერლობასა და ისტორიოგრაფიას.

ი. ჯავახიშვილმა საგანგებოდ შეისწავლა მშენებლობის ხელოვნება ძველ საქართველოში, ქართული მუსიკის ისტორიის, ქართული ენის აგებულებისა და ნათესაობის საკითხები, უძველესი პალიმფსესტური ხელნაწერები; გამოიკვლია ქართული მეცნიერული და სამეურნეო-ეკონომიკური ცხოვრების თითქმის ყველა დარგის ტერმინოლოგია და სხვ. ი. ჯავახიშვილის ნაშრომების გარკვეული ნაწილი პეტერბურგში მოღვაწეობის დროს არის დაწერილი.

ი. ჯავახიშვილი გარდაიცვალა თბილისში, ხელოვნების მუშაკთა სახლში ლექციის კითხვის დროს.

ი. ჯავახიშვილი დაკრძალულია თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ეზოში.

ვახიშვილი), ректором которого он был в 1919–26 гг.

И. Джавахишвили оставил глубокий след в грузинской науке. Его труды охватывают все области историко-филологической науки. Он изучил историю Грузии, экономическую историю Грузии, историю грузинского права, древнегрузинскую историческую литературу, грузинское историковедение, письменность и т. д.; оказал огромную услугу армянской исторической литературе и историографии. И. Джавахишвили специально изучил искусство строительства в древней Грузии, вопросы истории грузинского музыкального искусства, исследовал терминологию почти всех отраслей грузинской научной и хозяйственно-экономической жизни и т. д. Определенную часть научных трудов И. Джавахишвили написал во время своей деятельности в Петербурге.

И. Джавахишвили скончался в Тбилиси, во время чтения лекции в Доме Работников Искусств.

И. Джавахишвили похоронен в саду Тбилисского государственного университета.

1919-1926 he filled the position of the Rector of Tbilisi University.

Javakhishvili left indelible mark in Georgian science. He enriched various fields of historical-philological sciences with his diverse fundamental works. He researched history of Georgia, economic history of Georgia, history of Georgian legislation, old Georgian historical literature, Georgian literary sources, Georgian script, etc. He also contributed to the study of Armenian historic literature and historiography. I. Javakhishvili deeply delved into the problems of civil engineering of old Georgia, history of Georgian music, issues of the structure and affinity of Georgian language, old Georgian palimpsests, literary terms intrinsic to different spheres of Georgian industrial-economic life, etc. It should be noted that he wrote part of his works during his stay in Petersburg.

On November 18, 1940 I. Javakhishvili delivered his last public lecture *Problems of the History of Georgian Philology and Old Georgian Literature*. He died while he was delivering the lecture.

Ivane Javakhishvili was buried in the yard of Tbilisi State University.

ი. ჯავახიშვილი ქართველ მეცნიერთა შორის
И. Джавахишвили среди грузинских ученых
I. Javakhishvili and Georgian scientists

იუსტინ ჯანელიძე Justin Janelidze

1883–1950

Дირურგი, სსრკ მედიცინის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი (1944), რსფსრ სამედიცინო სამსახურის გენერალ-ლეიტენანტი. დაიბადა საქართველოში, სამტრედიაში. 1905 წელს სტუდენტურ მოძრაობაში მონაწილეობისათვის ხარკოვის უნივერსიტეტიდან გარიცხეს. სწავლა განაგრძო შვეიცარიაში. 1911 წელს მიიღო მოსკოვის უნივერსიტეტის დიპლომი. 1921 წლიდან იყო პეტროგრადის სამედიცინო ინსტიტუტის პროფესორი, 1939-იდან კი – სამხედრო-საზღვაო ფლოტის მთავარი ქირურგი. მისი ძირითადი შრომები ეხება გულისა და სისხლძარღვების ქირურგიის, გადაუდებელი და სამხედრო-საველე ქირურგიის პრობლემებს. 1913 წელს ი. ჯანელიძემ პირველად მსოფლიოში ნარმატებით გაკერა ასწვრივი აორტის ჭრილობა. 1947 წელს აირჩიეს ქირურგთა საკავშირო საზოგადოების გამგეობის თავმჯდომარედ. სსრკ სახელმწიფო პრემიის ლაურეატი (1949).

დ. ჯანელიძე გარდაიცვალა ქ. ლენინგრადში.

Хирург, академик Академии медицинских наук СССР (1944), заслуженный деятель науки РСФСР (1936), генерал-лейтенант медицинской службы. родился в Грузии, в г. Самтредия. В 1905 г. за участие в студенческих волнениях был исключен из Харьковского университета; медицинское образование продолжил в Швейцарии. В 1911 г. получил диплом Московского университета. С 1921 г. был главным хирургом Петроградского медицинского института, а с 1939 г. – Военно-морского флота. Основные труды Ю. Джанелидзе по хирургии сердца и сосудов, неотложной и военно-полевой хирургии. В 1913 г. впервые в мире зашил рану восходящей аорты. В 1947 г. был избран председателем правления Всесоюзного общества хирургов. Лауреат Государственной премии СССР (1949).

Скончался Ю. Джанелидзе в Ленинграде.

Surgeon, Academician of the Academy of Medicine of the USSR (1944), Lieutenant General of Medical Military Service of the RFSSR. He was born in Samtredia, Georgia. In 1905 he was expelled from Kharkov University for participation in students' political movement. He continued his studies in Switzerland. In 1911 he received the graduation diploma of Moscow University. From 1921 he was the Professor of Medical University in Petrograd and from 1939 – Chief Surgeon of the USSR Navy. His basic research works cover the problems of surgery of heart and blood vessels and emergency and field surgery. In 1913 I. Janelidze was the first to suture longitudinal wound of artery. In 1947 he was elected the Chairman of the Board of All-Union Surgical Society. In 1949 he was awarded the State Prize of the USSR.

I. Janelidze died in Leningrad.

ვახტანგ ჯობაძე

Vakhtang Jobadze

1917–2007

ქ. მერიკაში მოღვაწე ქართული ხელოვნების ისტორიკოსი. კალიფორნიის შტატის უნივერსიტეტის პროფესორი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის უცხოელი წევრი (1966). დაიბადა საქართველოში, ქ. თბილისში. დაამთავრა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ფილოლოგიის ფაკულტეტი (1940). II მსოფლიო ომის დროს ტყვედ ჩავარდა. ტყვეობის შემდეგ დარჩა გერმანიაში. სწავლობდა გიორგინგენისა და ფრანკიურგის უნივერსიტეტებში. 1950-იან წლებში გადასახლდა აშშ-ში, მუშაობა განაგრძო იუტისა და კალიფორნიის უნივერსიტეტებში. ვ. ჯობაძის კვლევის ძირითადი საგანი იყო კავკასიური, კერძოდ, შუა საუკუნეების ქართული ხუროთმოძღვრება. იგი იყო არაერთი არქეოლოგიური ექსპედიციის მონაბილი და ორგანიზატორი. შეისწავლა ანტიკურების მიდამოებში ქართველ მონაზონთა მოღვაწეობის ისტორია. მნიშვნელოვანია შავ მთაზე ძელი ჭეშმარიტის ქართული მონასტრის განმეოდა და გამოკვლევა. მის სახელს უკავშირდება კვიპროსში დალიას მონასტრის გამოვლენა და პირველი დაზვერვითი შესწავლა. მნიშვნელოვანია ვ. ჯობაძის მონოგრაფია „Early Medieval Georgian monasteries in Historic Tao, Klarjet'i and Šavšet'i“ (1992, 1967-83 წლების ექსპედიციათა კვლევის შედეგები), გამოიცა ქართულ ენაზეც (თბ., 2006). ვ. ჯობაძე გარდაიცვალა ამერიკაში.

Ученый в области истории грузинского искусства. Профессор университета штата Калифорния. Иностранный член Академии наук Грузии (1966). Родился в Грузии, в г. Тбилиси, окончил филологический факультет Тбилисского государственного университета (1940). Во время II Мировой войны попал в плен к немцам. После освобождения остался в Германии, учился в Гетингенском и Фрайбургском университетах. С 1950-х гг. переехал в Америку, работал в университетах штатов Юта и Калифорния. В. Джобадзе в основном исследовал кавказскую, в частности, средневековую грузинскую архитектуру. Был организатором и одновременно участником многих экспедиций. Изучил историю деятельности грузинских монахов в Антиохии и ее окрестностях. Особое значение имеет исследование и расчистка грузинского Честнокрестового монастыря на Черной горе; с его именем связано обнаружение Галийского монастыря на Кипре и проведение первых разведочных работ. Стоит особо отметить монографию В. Джобадзе „Early Medieval Georgian monasteries in Historic Tao, Klarjet'i and Šavšet'i“ (1992, результаты экспедиций 1967-83 гг.). Издана и на грузинском языке в Тбилиси (2006).

Скончался В. Джобадзе в США.

Historian of Georgian art, Professor of California University, Foreign Member of the Academy of Sciences of Georgia (1966), who lived and worked in the USA. He was born in Tbilisi, Georgia. In 1940 he graduated from the Faculty of Philology of Tbilisi State University. During WW II he was taken prisoner by Germans. After the war he stayed in Germany, where he studied at the Universities of Guttingen and Freiburg. In 1950s he moved to the USA, where he worked at the Universities of Utah and California. Basically, V. Jobadze's research covered Caucasian, namely, medieval Georgian architecture. He organized and participated in a number of archeological excavations. Jobadze studied the history of activity Georgian nuns in the surroundings of Antiochia. He did a good job of cleaning and thorough research of Old Truth Georgian Monastery on Black Mountain. He also identified and studied Galia Monastery on Cyprus.

Among the most important works of V. Jobadze stands out *Early Medieval Georgian Monasteries In Historic Tao, Klarjet'i and Shavsheti* (results of the expeditions of 1992, 1967-1987), which was published in Georgian language as well (Tbilisi, 2006).

Vakhtang Jobadze died in the USA.

ს ა რ ჩ ვ ი ლ ი

СОДЕРЖАНИЕ

CONTENTS

ზურაბ ავალიშვილი	დავით არსენიშვილი
Зураб Авалишвили	Давид Арсенишвили
Zurab Avalishvili	Davit Arsenishvili.....
47	
ალავერდი ხანი	არჩილ II
Аллаверды-хан	Archil II
Alaverdi Khan	Archil II.....
19	51
ალექსანდრე ბატონიშვილი (ბაგრატიონი)	ნიკო ბაგრატიონი (ნიკო ბური)
Александре Батонишвили (Багратиони)	Нико Багратиони (Нико Бур)
Alexandre Batonishvili (Bagrationi)	Niko Bagrationi (Niko the Boer).....
23	55
ალი ბეი ალ-ქაბირი	პეტრ ივანეს ძე ბაგრატიონი
Али-бей ал-Кабир	Петр Иванович Багратион
Ali Bey Al-Qabir.....	Peter I. Bagration
27	57
დიმიტრი ამილახვარი	პეტრ რომანოზის ძე ბაგრატიონი
Димитрий Амилахвари	Петр Романович Багратион
Dimitry Amilakhvari.....	Peter R. Bagration.....
31	61
ირაკლი ანდრონიკოვი (ანდრონიკაშვილი)	მელიტონ ბალანჩივაძე
Ираклий Андроников (Андроникашвили)	Meliton Balanchivadze
Irakli Andronikov (Andronikashvili)	Meliton Balanchivadze
35	65
ანთიმოზ ივერიელი	ჯორჯ ბალანჩინი (გიორგი ბალანჩივაძე)
Антимоз Ивериели (Анфим Иверский)	Джордж Баланчин (Георгий Баланчивацзе)
Antimoz Iverieli (Anthim the Iberian)	George Balanchine (Giorgi Balanchivadze).....
39	67
ზურაბ ანჯაპარიძე	ბაქარ ბატონიშვილი (ბაგრატიონი)
Зураб Анджапаридзе	Bakar Batonishvili (Bagrationi)
Zurab Anjaparidze	Bakar Batonishvili (Bagrationi)
43	73

ანდრია ბიცაძე	დავით გურამიშვილი
Андрей Бицадзе	Давид Гурамишвили
Andria Bitsadze	Davit Guramishvili
77	101
ალექსანდრე ბოროდინი	დაუდ ფაშა გურჯი
Александр Бородин	Дауд-паша Гурджи
Aleksander Borodin	Daud Pasha Gurji.....
79	105
დავით გამრეკელი	დაუდ ხანი
Давид Гамрекели	Daud Khan.....
David Gamrekeli	107
81	
არჩილ გელოვანი	ექვთიმე მთაწმიდელი
Арчил Геловани	Евфимий Мтацмидели
Archil Gelovani.....	Eqvtme Mtatsmideli
85	109
გიორგი ბატონიშვილი (ბაგრატიონი)	ეფრემ მცირე
Георгий Батонишвили (Багратиони)	Ephrem Mtsire.....
Giorgi Batonishvili (Bagrationi).....	113
87	
გიორგი მთაწმიდელი (ათონელი)	ფელიქს ვარლამიშვილი
Георгий Мтацмидели (Афонский)	Felix Varlamishvili.....
Giorgi Mtatsmideli (Atoneli)	115
89	
გრიგოლ და აბაზ ბაკურიანისძენი	ვახტანგ VI
Григор и Абаз Бакурианиძэ	Vakhtang VI
Grigol and Abaz Bakurianisde	Vakhtang VI
93	119
მაიკლ გრეგორი (მიხეილ გრიგორაშვილი)	ვახუშტი ბატონიშვილი (ბაგრატიონი)
Майкл Грегор (Михаил Григорашвили)	Vakhushti Batonishvili (Bagrationi).....
Michael Gregor (Mikheil Grigorashvili).....	123
99	

ილია ვეკუა	თამარ თუმანოვა (თუმანიშვილი)
Илья Векуа	Тамар Туманова (Туманишвили)
Ilia Vekua	Tamar Tumanova (Tumanishvili).....
127	157
სიმონ ვირსალაძე	იბრაჰიმ ბეი ალ-ქაბირ ალ-მუჰამადი
Симон Вирсаладзе	Ибрагим-бей ал-Кабир ал-Мухаммад
Simon Virsaladze	Ibrahim Bey Al-Qabir Al-Muhammad
129	161
ალბერტ თავხელიძე	იბრაჰიმ ქათხუდა ალ-კაზდაღლი
Альберт Тавхелидзе	Ибрагим Катхуда ал-Каздагли
Albert Tavkhelidze	Ibrahim Qatkhana al-Kazdagli
135	163
მიხაილ თამარაშვილი (მიქელ თამარათი)	ილარიონ ქართველი
Михаил Тамарашвили (Микел Тамарати)	Иларион Картьеви
Mikheil Tamarashvili (Michel Tamarati)	Ilarion Kartveli
137	165
თამარი, გურჯი-ხათუნი	იმამ კული-ხან
Тамар, Гурджи-Хатун	Имам Кули-хан
Tamar, Gurji-Khatun.....	Imam-Quli Khan.....
141	167
ივანე თარხნიშვილი (თარხანი)	ალექსანდრე იმერეტინსკი (ბაგრატიონი)
Иване Тархнишвили (Тарханов)	Александр Имеретинский (Багратиони)
Ivane Tarkhnishvili (Tarkhanov)	Alexander Imeretinski (Bagrationi)
143	169
ექვთიმე თაყაიშვილი	იოანე მთაწმიდელი (ათონელი)
Еквтиме Такаишвили	Иоанэ Мтацмидели (Афонский)
Ekvtimé Takaishvili	Ioane Mtatsmideli (Atoneli)
147	171
თეიმურაზ ბატონიშვილი (ბაგრატიონი)	იოანე პეტრიცი
Теймураз Батонишвили (Багратиони)	Ioane Petritsi
Teimuraz Batonishvili (Bagrationi)	175
153	
თორნიკე ერისთავი	მიხაილ კალათოვი (კალათოზიშვილი)
Торнике Эристави	Михаил Калатозов (Калатозишвили)
Tornike Eristavi	Mikheil Kalatozov (Kalatozishvili)
155	177

კოჯა იუსუფ ფაშა	მეჰმედ ფაშა გურჯი	
Коджа Юсуф-Паша	Мехмед-паша Гурджи	
Koja Yusuf Pasha	Mehmed Pasha Gurji	215
მერაბ მამარდაშვილი	მეჰმედ ფაშა გურჯი	
Мераб Мамардашвили	Мехмед-паша Гурджи	
Merab Mamardashvili	Mehmed Pasha Gurji	217
ნიკო (ნიკოლოზ) მარი	ფორე (ქრისტეფორე) მოსულიშვილი	
Нико (Николай) Mapp	Форе (Христофор) Мосулишвили	
Niko (Nikoloz) Marr.....	Phore (Chritephore) Mosulishvili.....	219
მარიამი – მართა	მურად ბეი ალ-მუჰამადი	
Мариам – Марфа	Мурад-бей ал-Мухаммад	
Mariam – Martha	Murad--Beg Al Mohammad	221
თამარ მარჯანიშვილი (მარჯანოვა)	მუსტაფა გურჯი	
Тамар Марджанишвили (Марджанова)	Мустафа Гурджи	
Tamar Marjanishvili (Marjanova)	Mustafa Gurji	223
კონსტანტინე (კონტე) მარჯანიშვილი	ალექსანდრე ნადირაძე	
Константине (Коте) Марджанишвили	Александр Надирадзе	
Konstantine (Kote) Marjanishvili	Aleksandre Nadiradze	227
პეტრე მელიქიშვილი	ნიკო (ნიკოლოზ) ნიკოლაძე	
Peter Melikishvili	Niko (Nikoloz) Nikoladze	229
გიორგი მაჩაბელი	ვიქტორ ნოზაძე	
Георгий Мачабели	Виктор Нозадзе	
George Matchabelli	Victor Nozadze	233
სლავა მეტრეველი	ბულათ ოკუჯავა	
Слава Метревели	Bulat Okujava	
Slava Metreveli.....	Bulat Okujava	237

პეტრე იბერი	იოსებ სტალინი (ჯულაშვილი)
Петре Ибери (Петр Ивер)	Иосиф Сталин (Джугашвили)
Petre Iberi (Peter the Iberian)	Joseph Stalin (Jugashvili).....265
პროხორე ქართველი	სულეიმან ფაშა აბუ-ლაილა
Прохоре Картвели (Прохор Грузин)	Сулейман-паша абу Лайлла
Prokhore Kartveli (Prokhor the Georgian).....245	Suleiman Pasha Abu Leil.....269
იოსებ ჟორდანია	სულეიმან ფაშა ბუკი
Иосиф Жордания	Сулейман-паша Буюк
Ioseb Zhordania.....247	Suleiman Pasha Buyuk.....271
გრიგოლ რობაკიძე	ალექსანდრე სუმბათაშვილ-იუჟინი
Григол Робакидзе	Александр Сумбаташвил-Южин
Grigol Robakidze.....249	Alexander Sumbatashvil-Yuzhin273
გიორგი სააკაძე	ვერა ფაღავა
Георгий Саакадзе	Вера Пагава
Giorgi Saakadze	Vera Pagava.....277
როსტომ ხან სააკაძე	გრიგოლ ფერაძე
Ростом-хан Саакадзе	Григол Перадзе
Rostom-Khan Saakadze.....257	Grigol Peradze
281	281
საიდ ალი ფაშა ალ-კაპუდანი	ივერი ფრანგიშვილი
Сайд Али-паша ал-Капудан	Ивери Прангишвили
Said Ali Pasha Al-Kapudan.....259	Iveri Prangishvili
კალისტრატე სალია	ალექსანდრე ქართველი (ქართველიშვილი)
Калистрате Салия	Александре Картвели (Картвелишвили)
Kalistrate Salia	Alexander Kartveli (Kartvelishvili).....287
სიაუში (სიაუშ ბეგ გურჯი)	ქეთევან დედოფალი
Сиауш (Сиауш-бег Гурджи)	Царица Кетеван
Siaush (Siaush Beg Gurji)	Queen Ketevan
263	291

სამსონ ქუთათელაძე	ჯაბადარი, ალი ყული ბეგი
Самсон Кутателадзе	Джабадар, Али-кули Бег
Samson Kutateladze	Jabadar, Ali-Quli Beg
395	319
 ეგორ ჩელიევი (ჭელიძე)	ივანე ჯავახიშვილი
Егор Челиев (Челидзе)	Ivane Javakhishvili
Egor Cheliev (Chelidze)	Ivane Javakhishvili
321	321
 ნიკოლოზ ჩოლოშვილი (ნიკიფორ ირბაქი)	იუსტინ ჯანელიძე
Николоз Чолокашвили (Никифор Ирбах)	Justine Janelidze
Nikoloz Cholokashvili (Nikifore Irbaqi)	Justine Janelidze
299	325
 დავით ჩუბინაშვილი	ვახტანგ ჯობაძე
Давид Чубинашвили	Vakhtang Jobadze
David Chubinashvili.....	Vakhtang Jobadze
301	327
 ნიკოლოზ (კარლო) ჩხეიძე	
Николай (Карло) Чхеидзе	
Nikoloz (Carlo) Chkheidze	
303	
 გრიგოლ წერეთელი	
Григор Церетели	
Grigol Tsereteli	
305	
 ირაკლი წერეთელი	
Ираклий Церетели	
Irakli Tsereteli	
307	
 მიხეილ (მიხაკო) წერეთელი	
Михаил (Михако) Церетели	
Mikheil (Mikhako) Tsereteli	
311	
 ვახტანგ ჭაბუკიანი	
Вахтанг Чабукиани	
Vakhtang Chabukiani.....	
313	

**ნიგნი გამოყენებული
ილუსტრაციები**

საქართველოს ეროვნული მუზეუმიდან:
თამარ მეფის გულსაკიდი ჯვარი, XII ს.
წმინდა მამა, XI ს.
ფირფიტა მიხეილ VII დაუკასა და
მარიამის გამოსახულებით, XI ს.
ხუსრევ II-ის მონეტა, XIII ს.
ფელიქს ვარლამიშვილის ნამუშევრები
(„მოსავლის აღება“, „კომპოზიცია“,
„მეთევზები“, „მონპარნასი“)

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრიდან:
ბაქარის ბიბლია

ნიგნი გამოყენებული
საილუსტრაციო ფოტოასლები:

თბილისის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის ქართული
ემიგრაციის მუზეუმიდან:

ნიკოლოზ (კარლ) ჩხეიძე
ირაკლი წერეთელი
მიხეილ (მიხაკო) წერეთელი

საქართველოს თეატრის, მუსიკის,
კინოსა და ქორეოგრაფიის
სახელმწიფო მუზეუმიდან:
თამარ მარჯანიშვილი (მარჯანოვა)

**ИСПОЛЬЗОВАНЫЕ В КНИГЕ
ИЛЛЮСТРАЦИИ**

Из Национального музея Грузии:
Крест царицы Тамар, XII в.
Св.Мамай, XI в.
Пластина с изображением Михаила VII
Дуки и Мариам, XI в.
Монета Хусрева II, XIII в.
Картины Феликса Варламишвили
(«Страдная пора», «Композиция»,
«Рыбаки», «Монпарнас»)

Из Национального центра рукописей:
Библия Бакара

Фотокопии:

Из Музея грузинской эмиграции
Тбилисского государственного
университета:
Николоз (Карло) Чхеидзе
Иракли Церетели
Михаил (Михако) Церетели

Из грузинского государственного музея
театра, музыки, кино и хореографии:
Тамар Марджанишвили (Марджанова)

**ILLUSTRATIONS USED
IN THE BOOK**

Georgian National Museum:
The cross of the King Tamar. XII c.
St. Mamas. XI c.
The Plaque representing Michael VII Ducas
and Mariam. XI c.
Coin of Khusrav II. XIII c.
Paintings of F. Varlamishvili (*Harvest*,
Composition, *Fishermen*, *Monparnasse*)

National Center of Manuscript:
- Bakar's Bible

Photocopies used in the book:

**Museum of Georgian Immigration of the
Tbilisi State University:**
N. Chkeidze
I. Tsereteli
M. Tsereteli

**State Museum of Theater, Music, Cinema
and Choreography of Georgia**
T. Marjanishvili (Marjanova)

დოკუმენტური ფილმების სტუდიიდან
„მემატიანე“:
დ. ამილახვარი

გ. სიჭინავა, ს. მეტრეველი, პელე, ა.
კავაზაშვილი, მ. მესხი

თბილისის „დინამო“ გუნდი

გრიგოლ ფერაძე

Из Студии документальных фильмов

«Мематиане»:

Д. Амилахвари

Г. Сичинава, С. Метревели, Пеле, А.

Кавазашвили, М. Месхи

Команда Тбилисского «Динамо»

Григол Перадзе

Studio of Documentary Films

“Mematiane”

D. Amilakhvari

G. Sichinava, S. Metreveli, Pele, A.

Kavazashvili, M. Mesхи

Dinamo Tbilisi

G. Peradze

გ. ჩუბინაშვილის სახ. ქართული
ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა
დაცვის კვლევის ეროვნული
ცენტრის ხელოვნების ძეგლთა
ფოტოფიქსაციის ლაბორატორიიდან:
ატენის სიონის ფრესკა

Из Лаборатории фото-фиксации
памятников при Национальном центре
исследований по охране памятников
и истории грузинского искусства им. Г.
Чубинашвили:

Фреска из Атенского Сиона

Laboratory for photo-fixation of Art
Monuments, affiliated to the National
Center of Georgian Art History and
Protection of Monuments named after G.
Chubinashvili:

Fresco from Sioni Monastery. Ateni

ვ. ჭაბუკიანის მემორიალური
სახლ-მუზეუმიდან:
ვახტანგ ჭაბუკიანი
სრულიად საქართველოს კათოლიკოს-
პატრიარქი ილია II და ვახტანგ
ჭაბუკიანი
სცენა ბალეტიდან „ოტელი“
ბალეტ „ოტელოს“ შემოქმედებითი
ჯგუფი
სცენები სპექტაკლებიდან (3 ფოტო)

Из Мемориального дома-музея имени
В. Чабукиани:

Вахтанг Чабукиани

Католикос – патриарх всея Грузии Илья II
и Вахтанг Чабукиани

Сцена из балета «Отелло»

Творческая группа балета «Отелло»

Сцены из спектаклей (3 фотографии)

Memorial Museum of V. Chabukiani

V. Chabukiani

Catholikos-Patriarch of Georgia Ilia II and V.
Chabukiani

Ballet *Othello*

Artistic Group

Scenes of Ballet (3 photos)

100

ქართველი უცხოეთში
Грузин за рубежом
Georgians abroad

ქართული ინტეკლოდის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია